

КОМИСИЯ ЗА ФИНАНСОВ НАДЗОР

**ГОДИШЕН ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
КОМИСИЯТА ЗА
ФИНАНСОВ НАДЗОР
2021 Г.**

Списък на използваните съкращения

АБЗ - Асоциация на българските застрахователи
АДВИБ - Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите в България
АДСИЦ - акционерно дружество със специална инвестиционна цел
АИКБ - Асоциация на индустриалния капитал в България
АИФ - алтернативен инвестиционен фонд
АПК - Административнопроцесуален кодекс
АУАН - акт за установяване на административни нарушения
АУПДВ - акт за установени публични държавни вземания
БАДДПО - Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване
БАЛИП - Българска асоциация на лицензираните инвестиционни посредници
БАУД - Българска асоциация на управляващите дружества
БВП - брутен вътрешен продукт
БНБ - Българска народна банка
БСК - Българска стопанска камара
БФБ - Българска фондова борса
ГФ - Гаранционен фонд
ДАНС - Държавна агенция „Национална сигурност“
ДПФ - доброволен пенсионен фонд
ДПФПС - доброволен пенсионен фонд по професионални схеми
ДСЦС – дружество със специална цел - секюритизация
ДФ - договорен фонд
ДФЕС – Договор за функциониране на Европейския съюз
ДЦК - държавни ценни книжа
ЕИП - Европейско икономическо пространство
ЕК - Европейска комисия
ЕО - Европейска общност
ЕС - Европейски съюз
ЗБ - застрахователен брокер
ЗВО - звено за вътрешен одит
ЗВПКИИП - Закон за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници
ЗД - застрахователно дружество
ЗДКИСДПКИ - Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране
ЗДСИЦ - Закон за дружествата със специална инвестиционна цел
ЗКИ - Закон за кредитните институции
ЗКФН - Закон за Комисията за финансов надзор
ЗМИП - Закон за мерките срещу изпирането на пари
ЗМФТ - Закон за мерките срещу финансиране на тероризма
ЗПЗФИ - Закон срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти
ЗПМПЗФИ - Закон за прилагане на мерките срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти
ЗППЦК - Закон за публичното предлагане на ценни книжа
ЗПФИ - Закон за пазарите на финансови инструменти
ИД - инвестиционно дружество
ИП - инвестиционен посредник
КЗ - Кодекс за застраховането
КИС - колективни инвестиционни схеми
КРИБ - Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България
КСО - Кодекс за социално осигуряване
КФН - Комисия за финансов надзор
ЛУАИФ - лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове
МВР - Министерство на вътрешните работи
МВФ - Международен валутен фонд
МСП – малки и средни предприятия
МСФО – Международен стандарт за финансово отчитане
НАП - Национална агенция по приходите
НИФ - национален инвестиционен фонд
НББАЗ - Национално бюро на българските автомобилни застрахователи
НККУ - Националната комисия по корпоративно управление
НП - наказателно постановление
ОИД - основен информационен документ
ОПС – опростени, прозрачни, стандартизирани
ОСА - Общо събрание на акционерите
ПАМ - принудителна административна мярка
ПД - публично дружество
ПКИПЦК - предприятие за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа
ПОД - пенсионноосигурително дружество

ППФ - професионален пенсионен фонд
СОРП – собствен риск и платежоспособност
УД - управляващо дружество
УПФ - универсален пенсионен фонд
ФДДПО - фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване
ФДЗПО - фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване
ФДПО - фонд за допълнително пенсионно осигуряване
ФКИ - фонд за компенсиране на инвеститорите
ЦД - Централен депозитар
ЦК –централни контрагенти
СМУ - Съюз на капиталовите пазари
ESMA - Европейски орган за ценни книжа и пазари
EIOPA - Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване
EBA - Европейски банков орган
ESFS - Европейска система за финансов надзор
ESRB - Европейски съвет за системен риск
OECD - Организацията за икономическо сътрудничество и развитие
ННИ - Херфиндал-Хиршман индекс

Полезни връзки

Българска фондова борса АД
Централен депозитар АД
Българска народна банка
Министерство на финансите
Министерски съвет
Асоциация на българските застрахователи
Национален осигурителен институт
Национален статистически институт
Агенция за приватизация
Фонд за компенсиране на инвеститорите
Гаранционен фонд
Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите
Българска асоциация по връзки с инвеститорите
Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване
Българска асоциация на управляващите дружества
Национално бюро на българските автомобилни застрахователи
Министерство на труда и социалната политика
Комисия за защита на конкуренцията
Европейска комисия, Главна дирекция „Вътрешен пазар”
Европейски парламент
Съвет на Европейския съюз
Европейски съвет за системен риск (ESRB)
Европейски орган за ценни книжа и пазари (ESMA)
Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA)
Европейски банков надзорен орган (EBA)
Международна организация на надзорните органи на ценни книжа (IOSCO)
Международна асоциация на застрахователните надзорни институции (IAIS)
Международна организация на пенсионните надзори (IOPS)
Европейска централна банка
Международен валутен фонд

www.bse-sofia.bg
www.cdad.bg
www.bnb.bg
www.minfin.bg
www.government.bg
www.abz.bg
www.noi.bg
www.nsi.bg
www.priv.government.bg
www.sfund-bg.com
www.guaranteefund.bg
www.abird.info
www.birsgb.org
www.assoc.pension.bg
www.baud.bg
www.nbbaz.bg
www.mlsp.government.bg
www.cpc.bg
http://ec.europa.eu/internal_market/index.htm
www.europarl.europa.eu
www.consilium.europa.eu
www.esrb.europa.eu
www.esma.europa.eu
www.eiopa.europa.eu
www.eba.europa.eu
www.iosco.org
www.iaisweb.org
www.iopsweb.org
www.ecb.int
www.imf.org

СЪДЪРЖАНИЕ:

ОБРЪЩЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ	7
I. ДЕЙНОСТ НА КФН ПРЕЗ 2021 ГОДИНА.....	17
1. Регулаторна дейност.....	17
1.1. Промени в нормативната уредба	17
1.2. Нови моменти в политиката на ЕС.....	23
2. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране	39
2.1. Лицензионна дейност и разрешителни режими	39
2.2. Нотификации	62
2.3. Сертифициране.....	68
3. Надзорна дейност	71
3.1. Дистанционен контрол	71
3.2. Проверки на място	91
3.3. Правоприлагане	107
3.4. Пазарни злоупотреби	118
3.5. Изпиране на пари.....	119
4. Дейност на КФН по реструктуриране на инвестиционни посредници.....	121
5. Защита на потребителите на небанковите финансови услуги	123
5.1. Достъп до финансова информация.....	123
5.2. Жалби и запитвания на потребители на небанкови финансови услуги.....	129
5.3. Политика на финансова грамотност.....	140
6. Стратегия за наблюдение на финансовите иновации	143
7.Международна дейност и сътрудничество	145
7.1. Европейско измерение.....	145
7.1.1. ФОКУС ТЕМА: <i>Оценка от Европейските надзорни органи (ЕНО) на независимостта на националните компетентни органи</i>	145
7.2. Международно сътрудничество, проекти и инициативи	161
7.3. Сътрудничество с институции в страната	163
8. Институционално развитие на КФН.....	169
8.1. Нови моменти в управлението и структурата на КФН.....	169
8.2. Управление на човешките ресурси.....	170
8.3. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора.....	176
8.4. Отчет за изпълнението на бюджета на Комисията за финансов надзор за 2021 г. по бюджетна програма „Подобряване на регулацията и надзора на небанковия финансов сектор“	179
8.5. Доклад за дейността на вътрешния одит в КФН за 2021 г.....	183
8.6. Отчет на Инспектората	186
II. ПАЗАРЕН АНАЛИЗ НА НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР	189
1. Външна среда и икономическа активност.....	189
1.1. Външна среда.....	189
1.2. Обзор на икономическата активност в България	195
2. Обзор на небанковия финансов сектор в България.....	205
2.1. Преглед на рисковете и основни тенденции на пазара.....	211
2.2. Анализ на участниците на капиталовия пазар.....	214
2.2.1. Инвестиционни посредници	214
2.2.2. Предприятия за колективно инвестиране	216
2.2.3. Дружества със специална инвестиционна цел.....	219

2.2.4.	Публични дружества и емитенти	221
2.2.5.	Места за търговия	224
2.2.6.	Централен депозитар	228
2.2.7.	Фонд за компенсиране на инвеститорите	229
2.3.	Застрахователен пазар	231
2.3.1.	Общо застраховане	231
2.3.2.	Животозастраховане	235
2.3.3.	Презастраховане.....	237
2.3.4.	Гаранционен и обезпечителен фонд	237
2.4.	Осигурителен пазар.....	238
2.4.1.	Пенсионноосигурителни дружества	238
2.4.2.	Фондове за допълнително пенсионно осигуряване.....	243
2.4.3.	Фондове за извършване на плащания	248
III.	Организационна структура на КФН	249

ОБРЪЩЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ

Уважаеми дами и господа,

Представям на Вашето внимание Годишния отчет за дейността на Комисията за финансов надзор за 2021 г.

През 2021 г. Комисията за финансов надзор продължи да работи за устойчива стабилност на застрахователния пазар в България, за въвеждане на иновации и усъвършенстване на регулациите на капиталовия пазар, както и за абсолютна стриктност и пълна прозрачност на действията и процесите на пенсионноосигурителния пазар. Годината беше белязана от социални и икономически промени и предизвикателства в световен мащаб - изключително динамична обстановка на Ковид пандемия, ускорена глобална дигитализация, приемане на ключовата за икономиката и екологията – „Европейска зелена сделка“ и пътят към Евронзоната. В този комплекс от тенденции, Комисията продължи да провежда една изключително активна политика, подкрепена от последователността на конкретни действия, както по отношение защита на потребителите на небанкови финансови услуги, така и на потенциални инвеститори и нови участници на капиталовите пазари.

През изминалата година, надградихме създадената устойчива среда, която в нашето разбиране предполага непрекъснат процес на стриктен, навременен и адекватен контрол над пазарните участници за съответствието им с нормативните изисквания. В условията на интензивен, открит и прозрачен диалог с компетентните органи, институции, браншови организации и поднадзорните лица наложихме нова организационна култура и комуникация, основани на принципите на отговорност, прозрачност, ефективност, обективност и безпристрастност. Във всекидневната си работа Комисията интегрира ценности като доверие, професионализъм, предвидимост и последователност, което закономерно доведе до затвърждаването на надзорния орган като гарант за стабилността на осигурителния пазар. В резултат на това, Комисията за финансов надзор прие и приведе в съответствие с промените в Кодекса за социално осигуряване общо 22 (двадесет и два) подзаконовни нормативни акта (наредби), а пенсионноосигурителните дружества преобразуваха и създадоха съответните резерви и приведоха капитала си в съответствие с нормативните изисквания, което гарантира успешното и безпроблемно стартиране на фазата на изплащане в универсалните пенсионни фондове.

2021 г. се отличи и с дигитализирането на редица ключови процеси, утвърждаването на положителната взаимосвързаност между иновациите и финансовите технологии, което от своя страна промени облика на стандартното потребителско поведение и мислене. Като причинно-следствена връзка, този процес доведе до нови възможности за оптимизиране на познатите бизнес модели. Същевременно, ние, участниците във финансовия сектор имахме за задача да анализираме и прогнозираме потенциалните рискове в тази динамично променяща се среда. Именно в тази насока, КФН съсредоточи дейността си върху баланса между насърчаване на иновациите от страна на дружествата с инвестиционна цел и защитата на потребителите от негативните аспекти, които новото онлайн пространство предполага.

Да намали административната тежест, като постигне синхрон между нормативните изисквания и изпълнението им в дигитална среда, е крайната цел, която КФН си постави, и за която имаше ключова роля за провокирането на този изключително полезен и важен процес. Вече функциониращият Иновативен Хъб, осигуряващ единна контактна точка с финтех дружествата и променените регламенти за достъпност до капиталовите пазари на малки и средни предприятия, са част от постигнатите конкретни резултати.

В допълнение към дигитализирания процес, през пролетта на 2021 г. КФН представи публично проекта „Изграждане на Единна информационна система (ЕИС) за нуждите на Комисията за финансов надзор“, за изпълнение на основни цели, произтичащи от Актуализираната стратегията за електронно управление в Република България за периода 2019 – 2023 г. Проектът се изпълнява съгласно административен договор № BG05SFOP001-1.011-0001-C01/23.07.2020 г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Добро управление” (ОПДУ), съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд по процедура BG05SFOP001-1.011 чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, сключен между Управляващия орган на ОПДУ и Комисията за финансов надзор.

Изграждането на единната информационна система е планирано да бъде осъществено до есента на 2023 г. С въвеждането ѝ ще бъде подобрен процеса за административно обслужване на гражданите и бизнеса чрез надграждане на всички административни услуги, които КФН предлага и са част от системата на държавната администрация (ИИСДА или Административен регистър), и ще бъде осигурен в реално време обмен на информация с регулаторните органи на ЕС – Европейски орган за

застраховане и професионално пенсионно осигуряване (European Insurance and Occupational Pensions Authority - EIOPA) и Европейски орган за ценни книжа и пазари (The European Securities and Markets Authority - ESMA).

Европейските изисквания и особеностите на националния пазар са отправните точки, в които Комисията развива регулаторната си рамка и надзорна дейност.

Една от водещите теми за 2021 г., е т.нар. „Зелена сделка“, в контекста на екология, социална отговорност и прозрачно управление. В съответствие с целите на Европейския съюз, Комисията за финансов надзор подкрепи насочването на национални и европейски източници за финансиране на устойчива икономика, планирането на инструменти за възстановяване на бизнеса след кризи, както и балансираното регионално развитие на държавата.

КФН е един от основните участници за създаването на Националния план за въвеждане на еврото в България, разработен от Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната, с последвани добрите практики от нейните държавите-членки. Подготовката за присъединяването на България към еврозоната е с целева дата 1 януари 2024 година. Визията на КФН за този ключов за българската икономика процес, включва систематизиране на необходимите мерки и действия във връзка с превалутиране на финансовите инструменти. Възнамеряваме да осъществим необходимия мониторинг на очакваните етапи за адаптирането на системите за клиринг и сетълмент за работа с евро. През 2021 г., Комисията стартира с предварителен анализ на изискванията, респективно координация на готовността за адаптиране на информационните системи, счетоводната отчетност, финансовата и нефинансовата информация на поднадзорните лица. Едновременно с това и със същата важност, освен да подготви пазарите, Комисията ще продължи да провежда активна комуникационна кампания, конкретно насочена към очакваните промени за потребителите, за запознаването им с предимствата от приемането на единната европейска парична единица.

По отношение на регулаторната дейност, КФН участва активно в междуинституционалната подготовка на системно значими промени в нормативната уредба, а именно: Закон за изменение и допълнение на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране (Обн. ДВ, бр. 12 от 12.02.2021 г., бр. 21 от 12.03.2021 г.), промени в Закон за изменение и допълнение на Закона за пазарите на финансови инструменти (Обн. ДВ, бр. 12 от 12.02.2021 г., бр. 21 от

12.03.2021 г.), промени в Закон за изменение и допълнение на Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници (Обн. ДВ, бр. 12 от 12.02.2021 г.) и др. Също така бяха направени и изменения в Кодекса за социалното осигуряване.

Резултатите от промените в нормативната уредба са в няколко насоки. Със закона за изменение и допълнение на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране, в законодателството са въведени изискванията на Директива (ЕС) 2019/1160 на Европейския парламент и на Съвета от 20.06.2019 г. за изменение на Директива 2009/65/ЕО и Директива 2011/61/ЕС по отношение на трансграничната дистрибуция на предприятия за колективно инвестиране, както и се въвеждат мерки по прилагането на изискванията на Регламент (ЕС) 2019/1156 на Европейския парламент и на Съвета от 20.06.2019 г. за улесняване на трансграничната дистрибуция на предприятия за колективно инвестиране и за изменение на регламенти (ЕС) № 345/2013, (ЕС) № 346/2013 и (ЕС) № 1286/2014 („Регламент (ЕС) 2019/1156“) и на Регламент (ЕС) 2019/2088 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г., относно оповестяването на информация във връзка с устойчивостта в сектора на финансовите услуги. С приетите промени се цели подобряване на презграничното предлагане на дялове и акции на предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа.

В изпълнение на стратегията си за развитие, КФН инвестира усилия в подготовката за транспониране на важни за Европейския съюз директиви и регламенти, отнасящи се до регулирането на небанковия финансов сектор в България. Част от мерките касаят: укрепване на финансовата стабилност; по-високо равнище на защита на инвеститорите и др. В сферата на финансовите пазари бяха транспонирани регламенти съгласно Директива (ЕС) 2019/2034 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно пруденциалния надзор върху инвестиционните посредници и за изменение на директиви 2002/87/ЕО, 2009/65/ЕО, 2011/61/ЕС, 2013/36/ЕС, 2014/59/ЕС и 2014/65/ЕС; Директива (ЕС) 2019/878 на Европейския парламент и на Съвета от 20.05.2019 г. за изменение на Директива 2013/36/ЕС по отношение на освободените субекти, финансовите холдинги, финансовите холдинги със смесена дейност, възнагражденията, надзорните мерки и правомощия и мерките за запазване на капитала.

Промените в подзаконовата нормативна уредба целят нейното адаптиране към приетите законови изменения и въвеждане на най-добрите международни практики.

В сферата на капиталовите пазари и в рамките на поставените цели за стабилен капиталов пазар в България, през 2021 г. е издаден 1 лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник (ИП) и е отнет един лиценз на ИП в резултат на доброволен отказ от лиценз. В началото на отчетната година е прекратено 1 производство за издаване на лиценз на ИП, иницирано през 2020 г. Разгледани са 28 заявления за одобрение на избор на член на управителен или контролен орган на инвестиционен посредник и не е постановяван отказ. Значима част от производства са свързани с необходимостта, действащите ИП да приведат в съответствие с приложимата нормативна уредба при едновременно прилагане на изискванията на ЗПФИ и ТЗ като през 2021 г. голяма част от ИП вече са приключили този процес. През 2021 г. е разгледано 1 производство за одобрение на промени в Правилника за дейността на „Централен депозитар“ АД. КФН отне 1 лиценз на управляващо дружество в резултат на доброволен отказ. През 2021 г. са издадени 2 разрешения на УД да организира и управлява ДФ, един от които за колективна инвестиционна схема тип чадър с 10 подфонда и 2 разрешения за преобразуване на ДФ. Допълнително, през 2021 г. са издадени 10 решения за отписване на ДФ от водените от КФН регистри, като някои от тях са се ввели в друг в резултат на издадени през 2020 и 2021 г. решения, с които се разрешава прекратяването или преобразуването на договорни фондове. През 2021 г. е издаден 1 нов лиценз за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел за инвестиране в недвижими имоти, като няма издадени откази за издаване на лиценз на ДСИЦ. През 2021 г. са отнети 3 лиценза за извършване на дейност като дружества със специална инвестиционна цел (за инвестиции в недвижими имоти) в резултат на изрични доброволни откази и приключили обратни изкупувания на акциите на дружествата.

В сферата на Застраховане и презастраховане, през отчетната година е издадено 1 решение за преобразуване на застрахователно дружество. През 2021 г. са издадени 3 решения за одобрение на придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества. КФН е издала 12 решения по прилагане на регулаторните режими по КЗ спрямо застрахователи с отнет лиценз.

В областта на допълнителното пенсионно осигуряване, през отчетната 2021 г., в резултат на постъпило заявление от пенсионноосигурително дружество (в процес на учредяване, Комисията за финансов надзор постанови решение за издаване на пенсионна лицензия и решения за издаване на разрешения за управление на универсален,

професионален и доброволен пенсионен фонд (за всеки фонд поотделно). През отчетния период не са постъпвали искания за преобразуване на пенсионноосигурителни дружества и/или фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания, за доброволно прекратяване на действащи дружества, както и не са констатирани основания за отнемане на издадени пенсионни лицензии от КФН.

В среда на динамично развитие на пазара на финансови иновации в световен мащаб, в това число и на европейско ниво, и в изпълнение на Стратегията за наблюдение на финансовите технологии (FinTech) в небанковия финансов сектор (2021 г. - 2024 г.), през 2021 г. Комисията за финансов надзор предприе редица инициативи за мониторинг на осигурителния, инвестиционния и застрахователния пазари за използваните финансови иновации, подсигуряване защита правата на инвеститорите и потребителите на иновативни услуги, както и популяризиране на дейността си в областта на иновациите.

КФН продължава да надгражда постигнатото до момента, по отношение на създаването на благоприятна за иновации бизнес среда, с акцент върху необходимостта от колаборация между регулаторите и бизнеса за създаването на развита финтех екосистема.

Като продължение на последователната си политика по отношение на иновациите чрез новата Стратегия за наблюдение на финансовите иновации за периода 2021-2024 г., Комисията започна активно партньорство с Българска финтех асоциация и с представители на бизнес организации със заявен интерес към стимулиране развитието на финансовите иновации в небанковия сектор.

На специално иницирирана среща от страна на Комисията с Българската финтех асоциация в края на 2021 г., бяха начертани основните линии за действие и набелязани конкретни стъпки, чрез които да се подкрепи развитието на иновационните решения в небанковия финансов сектор в България: развитие на финансовата грамотност на потребителите на финансови услуги и инвеститорите, чрез участие на експерти от Комисията в магистърски програми и обучителни иновационни лагери с ученици; участие на представители на регулатора в местни и международни уебинари на БФА; регулярни срещи с финтех компании с цел обратна връзка по оценката на възможните рискове и за пазара, и за потребителите, както и потенциални действия и мерки, с оглед минимизирането им за извличане на максимални ползи от растящия интерес към финансовите иновативни продукти и/или технологии при спазване на регулаторните изисквания; популяризиране и

насърчаване използването на вече функциониращия Innovation Hub, с който се подобрява бързия и лесен достъп до информация за стартиращите компании и по въпроси и казуси с регулаторен и правен характер.

Започнахме проучвания и подготовка за въвеждането на регулаторен за небанковия финансов сектор Sandbox, който ще позволи на ФинТех компаниите да тестват продуктите си в реална и сигурна среда, а надзорният орган да наблюдава този процес, за оптимално адаптиране на регулациите към навлизането на дигиталните финанси.

Комисията за финансов надзор продължи активното си позициониране на картата на европейските регулатори. В качеството ѝ на участник в Европейската система за финансов надзор (ESFS), КФН е силно ангажирана в дейностите на Европейските надзорни органи (ESMA и EIOPA) с цел асоциирането на българския небанков сектор към единния европейски финансов пазар.

С влизането в сила на Общия регламент за защита на данни (GDPR) се въведоха по-строги изисквания при събиране и обработване на лични данни, включително и по отношение предоставянето им на трети държави. С цел осигуряване продължаването на законосъобразен обмен на информация с трети страни чрез привеждане в съответствие на IOSCO Меморандума с GDPR, беше изготвен проект на административна договореност, която бе одобрена както от Европейския орган за защита на личните данни, така и от Българската комисия за защита на личните данни.

Сътрудничеството на КФН с международни организации и финансови институции е съществен аспект от дейността на регулатора, който придобива все по-голямо значение в контекста на глобализирани финансови пазари. Комисията членува в трите международни организации, изготвящи стандартите в сектора на ценните книжа, застраховането и пенсионното осигуряване, а именно Международната организация на комисиите по ценни книжа (International Organization of Securities Commissions – IOSCO), Международната асоциация на застрахователните надзорни институции (International Association of Insurance Supervisors – IAIS) и Международната организация на пенсионните надзорни органи (International Organisation of Pension Supervisors – IOPS).

През 2021 г. КФН сключи и двустранен меморандум за целите на сътрудничество по AIFMD с Регулаторния орган за финансови услуги на Астана (AFSA) в Казахстан. Меморандумът беше сключен в резултат на проведени преговори през 2020 г. между ESMA

и AFSA и Решение на Съвета на надзорниците на ESMA за сключване на двустранни меморандуми с AFSA от всички държави в ЕС. AFSA е регулаторен орган, който е също така асоцииран член на IOSCO. AFSA има особен статут и юрисдикция върху международния финансов център в Астана (AIFC), който включва зоната в рамките на град Нур-Султан (Астана), определена от президента на Република Казахстан като област, в която се прилага специален правен режим във финансовата сфера, установен с Конституционния акт на Република Казахстан за AIFC.

КФН продължи през изминалата година да участва в процеса за присъединяване на Република България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD). Към настоящия момент присъединяването е определено като важна цел на външната политика на Република България. КФН осъществява обмен на информация с Министерството на външните работи, в качеството му на национален координатор по сътрудничеството с OECD.

Представители на КФН са членове и на няколко междуведомствени работни групи, които са ангажирани с конкретни етапи от процеса по присъединяване. Комисията регулярно подава застрахователна и пенсионна статистика по линия на OECD, и активно участва в срещите и писмените процедури на Комитета за застраховане и частно пенсионно осигуряване, в който на този етап България е със статут „гост“. Представители на българския надзорен орган са важна част от работата на Комитета по финансови пазари.

Проактивната политика на регулатора за защита на потребителите на небанкови финансови услуги доведе до промени в регулаторната рамка и надзорната дейност, съобразени с европейските изисквания и особеностите на националния пазар, с акцент върху добрите бизнес практики с цел равнопоставено отношение към поднадзорните лица. Акцент в дейността на Комисията през годината беше предоставянето на точна и изчерпателна информация за небанковата сфера и за действията на институцията чрез различни комуникационни канали. Този процес, заедно с реализацията на поредица от образователни инициативи, спомогна за повишаване на финансовата култура и създаване на предпоставки за информираност при избора на финансови услуги от страна на потребителите.

През 2021 г., КФН стартира дигиталната кампания #Инвестирай безопасно, насочена към защита на потребителите от нелицензирани инвестиционни посредници. Чрез нея

Комисията направи поредната дигитална стъпка в своята комуникация, за да даде основни насоки как потребителите да различават законните от недобросъвестните инвестиционни посредници. Кампанията стартира със специално разработен сайт, достъпен както на български, така и на английски език. #Инвестирай безопасно се разгръща и в социалните канали YouTube и LinkedIn с атрактивно визуално съдържание, създадено със собствени ресурси.

Структурно представеният отчет е съставен от две части. В първата част е очертана дейността на КФН в изпълнение на компетентностите ѝ на регулаторен и надзорен орган на небанковия финансов сектор, а втората част на отчета представлява обстоен пазарен анализ на небанковия финансов сектор в България в условията на световната и европейска икономическа среда през 2021 г.

Предизвикателствата на времето през изминалата година, провокираха още повече нашата бдителност. Повишаването на защитата на потребителите и насърчаването на инвеститорите, на един стабилен, регулиран и прозрачен небанков сектор, ни концентрира максимално за постигането тази цел. Направената стъпка към промяна включи дългосрочно планиране, силен експертен екип и решителност за внедряване на иновация в сферата на дигитализацията и регламентите за стимулиране на капиталовия пазар. Конструктивният диалог с всички заинтересовани страни и активната комуникация с бизнеса, позволиха на участниците в регулираните от КФН процеси да бъдат максимално ефективни. Предвидимостта в действията ни и обективността ни при вземането на решения чрез устойчиви концепции и стратегии, са и остават важна част както за развитието на българския капиталов, застрахователен и осигурителен пазар, така и за развитието на българската икономика като цяло.

Благодаря Ви за доверието!

I. ДЕЙНОСТ НА КФН ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

1. Регулаторна дейност

1.1. Промени в нормативната уредба

През 2021 г. са приети следните законопроекти, касаещи дейността на Комисията за финансов надзор:

Закон за изменение и допълнение на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране

С промяната на закона в българското законодателство се въвеждат изискванията на Директива (ЕС) 2019/1160 на Европейския парламент и на Съвета от 20.06.2019 г. за изменение на Директива 2009/65/ЕО и Директива 2011/61/ЕС по отношение на трансграничната дистрибуция на предприятия за колективно инвестиране, както и се въвеждат мерки по прилагането на изискванията на Регламент (ЕС) 2019/1156 на Европейския парламент и на Съвета от 20.06.2019 г. за улесняване на трансграничната дистрибуция на предприятия за колективно инвестиране и за изменение на регламенти (ЕС) № 345/2013, (ЕС) № 346/2013 и (ЕС) № 1286/2014 („Регламент (ЕС) 2019/1156“) и на Регламент (ЕС) 2019/2088 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно оповестяването на информация във връзка с устойчивостта в сектора на финансовите услуги. С приетите промени се цели подобряването на презграничното предлагане на дяловете и акциите на предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа.

Закон за изменение и допълнение на Закона за пазарите на финансови инструменти

С промяната в закона се въвеждат изискванията на:

- Директива (ЕС) 2019/2034 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно пруденциалния надзор върху инвестиционните посредници и за изменение на директиви 2002/87/ЕО, 2009/65/ЕО, 2011/61/ЕС, 2013/36/ЕС, 2014/59/ЕС и 2014/65/ЕС;

- Регламент (ЕС) 2019/2033 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно пруденциалните изисквания за инвестиционните посредници и за изменение на регламенти (ЕС) № 1093/2010, (ЕС) № 575/2013, (ЕС) № 600/2014 и (ЕС) № 806/2014;

- Директива (ЕС) 2019/878 на Европейския парламент и на Съвета от 20.05.2019 г. за изменение на Директива 2013/36/ЕС по отношение на освободените субекти, финансовите холдинги, финансовите холдинги със смесена дейност, възнагражденията, надзорните мерки и правомощия и мерките за запазване на капитала;

- Директива (ЕС) 2019/2177 на Европейския парламент и на Съвета от 18.12.2019 г. за изменение на Директива 2009/138/ЕО относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II), Директива 2014/65/ЕС относно пазарите на финансови инструменти и Директива (ЕС) 2015/849 за

предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Закон за изменение и допълнение на Закона за публичното предлагане на ценни книжа

Промените в Закона за публичното предлагане на ценни книжа произтичат от следните актове на Европейския съюз:

- Регламент (ЕС) 2020/1503 на Европейския парламент и на Съвета от 7.10.2020 г. относно европейските доставчици на услуги за колективно финансиране на предприятията и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1129 и на Директива (ЕС) 2019/1937;
- Директива (ЕС) 2021/338 на Европейския парламент и на Съвета от 16.02.2021 г. за изменение на Директива 2014/65/ЕС по отношение на изискванията за предоставяне на информация, управлението на продуктите и ограниченията на позициите и на директиви 2013/36/ЕС и (ЕС) 2019/878 по отношение на тяхното приложение към инвестиционните посредници с цел да се подпомогне възстановяването от кризата във връзка с пандемията от COVID-19.

Закон за дружествата със специална инвестиционна цел и за дружествата за секюритизация

Със Закона за дружествата със специална инвестиционна цел и за дружествата за секюритизация се актуализира законодателната база в областта на действащите дружества, инвестиращи в недвижими имоти и вземания и се въвеждат мерки по прилагането на изискванията на Регламент (ЕС) 2017/2402 на Европейския парламент и на Съвета от 12.12.2017 г. за определяне на обща рамка за секюритизациите и за създаване на специфична рамка за опростени, прозрачни и стандартизирани секюритизации и за изменение на директиви 2009/65/ЕО, 2009/138/ЕО и 2011/61/ЕС и регламенти (ЕО) № 1060/2009 и (ЕС) № 648/2012 (ОВ, L 347/35 от 28.12.2017 г.).

Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване

С промените в Кодекса за социално осигуряване се уреждат:

- правата на осигурените лица, пенсионерите и техните наследници, в т.ч. условията за изплащане, видовете плащания и начинът на определяне на размера им, начините за актуализация и преизчисляване на допълнителните пожизнени пенсии за старост и разсрочените плащания;
- разпределението и покритието на рисковете и финансовия модел във фазата на изплащане, вкл. правен статут на фондове за извършване на плащания (фонд за изплащане на пожизнени пенсии и фонд за разсрочени плащания) и изисквания към техните инвестиции, счетоводство и отчетност, както и по отношение на формиране на резерв за гарантиране на brutния размер на преведените осигурителни вноски в универсалните пенсионни фондове и резерв за гарантиране изплащането на пожизнените пенсии и изискванията към тях;

- развиване на уредбата на надзорните мерки, преобразуването, прекратяването и несъстоятелността, както и прецизиране на редица разпоредби.

Закон за изменение и допълнение на Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници

С промените се правят изменения и допълнения в националната правна рамка на реструктурирането на кредитни институции и инвестиционни посредници, чрез които се изпълняват ангажиментите за въвеждане на изискванията на Директива (ЕС) 2019/879 на Европейския парламент и на Съвета от 20.05.2019 г. за изменение на Директива 2014/59/ЕС по отношение на капацитета за поемане на загуби и рекапитализация на кредитните институции и инвестиционните посредници и на Директива 98/26/ЕО (ОВ, L 150 от 7.06.2019 г.). Промените основно са насочени към създаване на гаранции, че институциите разполагат с достатъчен капацитет за покриване на загуби и рекапитализация, които да гарантират, че по време на реструктурирането и непосредствено след него институциите ще могат да продължат да изпълняват критичните си функции, без да се излагат на риск публичните финанси и финансовата стабилност.

Промени в подзаконовата нормативна уредба

През 2021 г. Комисията за финансов надзор е приела следните подзаконови нормативни актове, които са обнародвани в „Държавен вестник“:

Наредба № 11 от 03.12.2003 г. за лицензите за извършване на дейност като регулиран пазар, пазарен оператор, за организиране на многостранна система за търговия или организирана система за търговия, за извършване на дейност като инвестиционен посредник, инвестиционно дружество, управляващо дружество, дружество със специална инвестиционна цел, национален инвестиционен фонд, лице, управляващо алтернативен инвестиционен фонд, и доставчик на услуги за докладване на данни¹;

Наредба № 7 от 27.05.2021 г. за реда за придобиване, признаване и отнемане на правоспособност на брокерите на финансови инструменти и инвестиционните консултанти²;

Наредба № 15 от 05.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от Комисията за финансов надзор и за подлежащите на вписване обстоятелства³;

Наредба № 28 от 10.05.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит за професионална квалификация на застрахователните брокери и за признаване на квалификация, придобита в държава членка, и за регистрация на материалите за професионално обучение⁴;

Наредба № 31 от 02.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актюер, за признаване на правоспособност,

¹ Обн., ДВ, бр. 8 от 29.01.2021 г.

² Обн., ДВ, бр. 48 от 08.06.2021 г.

³ Обн., ДВ, бр. 48 от 08.06.2021 г., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г., ДВ, бр. 97 от 19.11.2021 г.

⁴ Обн., ДВ, бр. 48 от 08.06.2021 г.

придобита извън Република България, за формата на актюерската заверка, формата и съдържанието на актюерския доклад и на справките по Кодекса за застраховането, които отговорният актюер заверява, както и за формата и задължителното съдържание на годишния актюерски доклад по Кодекса за социално осигуряване⁵;

Наредба № 38 от 21.05.2020 г. за изискванията към дейността на инвестиционните посредници⁶;

Наредба № 39 от 21.11.2007 г. за разкриване на дялово участие в публично дружество⁷;

Наредба № 12 от 10.12.2003 г. за начина и реда за определяне на минималната доходност при управление на активите на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване, за покриване на разликата до минималната доходност и за формиране и използване на резервите за гарантиране на минималната доходност⁸;

Наредба № 68 от 10.06.2021 г. за резервите на пенсионноосигурителните дружества за гарантиране на brutния размер на вноските в универсалните пенсионни фондове⁹;

Наредба № 69 от 15.06.2021 г. за техническите лихвени проценти по чл. 169, ал. 1, т. 3 и ал. 8, т. 3 от Кодекса за социално осигуряване и формулите за изчисляване на допълнителните пожизнени пенсии за старост¹⁰;

Наредба № 3 от 24.09.2003 г. за реда и начина за промяна на участие и за прехвърляне на натрупаните средства на осигурено лице от един фонд за допълнително пенсионно осигуряване в друг съответен фонд, управляван от друго пенсионноосигурително дружество¹¹;

Наредба № 33 от 19.09.2006 г. за индивидуалните заявления за участие във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване и за възобновяване на осигуряването в универсален пенсионен фонд (Загл. изм. – ДВ, бр. 62 от 2016 г., в сила от 15.08.2016 г.)¹²;

Наредба № 47 от 11.07.2012 г. за изискванията към информационните системи на пенсионноосигурителните дружества¹³;

Наредба № 52 от 21.10.2016 г. за реда и начина за отчисляване на таксите по чл. 201, ал. 1, т. 2 и 3 и чл. 256, ал. 1, т. 3 от Кодекса за социално осигуряване, събирани от пенсионноосигурителните дружества (Загл. изм. - ДВ, бр. 31 от 2018 г., в сила от 19.11.2018 г.; изм., бр. 55 от 2021 г.)¹⁴;

⁵ Обн., ДВ, бр. 48 от 08.06.2021 г., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г.

⁶ Обн., ДВ, бр. 48 от 08.06.2021 г., ДВ, бр. 68 от 17.08.2021 г.

⁷ Обн., ДВ, бр. 48 от 08.06.2021 г.

⁸ Обн., ДВ, бр. 52 от 22.06.2021 г.

⁹ Обн., ДВ, бр. 52 от 22.06.2021 г.

¹⁰ Обн., ДВ, бр. 53 от 25.06.2021 г.

¹¹ Обн., ДВ, бр. 54 от 29.06.2021 г., ДВ, бр. 58 от 13.07.2021 г.

¹² Обн., ДВ, бр. 54 от 29.06.2021 г.

¹³ Обн., ДВ, бр. 55 от 02.07.2021 г.

¹⁴ Обн., ДВ, бр. 55 от 02.07.2021 г.

Наредба № 61 от 27.09.2018 г. за изискванията към рекламните и писмените информационни материали и страниците в интернет на пенсионноосигурителните дружества¹⁵;

Наредба № 63 от 08.11.2018 г. за изискванията към съдържанието, периодичността на изготвяне и сроковете за представяне на отчетите за надзорни цели на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове¹⁶;

Наредба № 9 от 19.11.2003 г. за начина и реда за оценка на активите и пасивите на пенсионноосигурителното дружество и на управляваните от него фондове, на стойността на нетните активи на фондовете, за изчисляване и обявяване на стойността на един дял, за изчисляване и съпоставяне на доходността от инвестиционните имоти и за изискванията към воденето на индивидуалните партии и на аналитичните сметки във фонд за разсрочени плащания (Загл. изм. - ДВ, бр. 94 от 2018 г., в сила от 19.11.2018 г.; изм., бр. 59 от 2021 г.)¹⁷;

Наредба № 10 от 29.06.2021 г. за изискванията към границата на платежоспособност и собствените средства на пенсионноосигурителното дружество, към неговата оздравителна програма и към минималните ликвидни средства на дружеството и на управляваните от него фондове¹⁸;

Наредба № 17 от 07.07.2004 г. за документите, които са необходими за издаване на разрешение за преобразуване на пенсионноосигурително дружество и на фонд за допълнително пенсионно осигуряване и за изискванията към плановете по чл. 327, ал. 1, т. 3 и чл. 336, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване¹⁹;

Наредба № 19 от 08.12.2004 г. за пенсионните резерви и резервите за гарантиране изплащането на пожизнени пенсии (Загл. изм. - ДВ, бр. 60 от 2021 г.)²⁰;

Наредба № 29 от 12.07.2006 г. за минималното ниво на кредитните рейтинги на банките и за определяне на държавите, международните финансови организации, пазарите и индексите на тези пазари съгласно чл. 176, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване (Загл. изм. - ДВ, бр. 94 от 2018 г., в сила от 19.11.2018 г.)²¹;

Наредба № 34 от 04.10.2006 г. за условията за сключване на сделки за намаляване на инвестиционния риск, свързан с активите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване и фондовете за извършване на плащания и за изискванията и ограниченията към тези сделки (Загл. изм., бр. 60 от 2021 г.)²²;

Наредба № 48 от 20.03.2013 г. за изискванията към възнагражденията²³;

¹⁵ Обн., ДВ, бр. 55 от 02.07.2021 г.

¹⁶ Обн., ДВ, бр. 58 от 13.07.2021 г., ДВ, бр. 80 от 24.09.2021 г.

¹⁷ Обн., ДВ, бр. 59 от 16.07.2021 г.

¹⁸ Обн., ДВ, бр. 59 от 16.07.2021 г.

¹⁹ Обн., ДВ, бр. 59 от 16.07.2021 г.

²⁰ Обн., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г.

²¹ Обн., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г.

²² Обн., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г.

²³ Обн., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г., ДВ, бр. 64 от 03.08.2021 г.

Наредба № 59 от 04.04.2018 г. за функциите и задълженията на звената, службите и лицата, осъществяващи управление на риска, вътрешен контрол и вътрешен одит в пенсионноосигурителните дружества²⁴;

Наредба № 60 от 02.05.2018 г. за изискванията към документите по чл. 122а, ал. 1, т. 6 и 11, по чл. 145, ал. 1, т. 4, 8, 9 и 11 и по чл. 218, ал. 2, т. 3, 7, 8 и 11 от Кодекса за социално осигуряване за издаване на пенсионна лицензия и на разрешение за управление на пенсионен фонд (Загл. изм. - ДВ, бр. 60 от 2021 г.)²⁵;

Наредба № 62 от 30.10.2018 г. за реда за съхраняване, използване и унищожаване от пенсионноосигурителните дружества на документите и данните, свързани с дейността по допълнително пенсионно осигуряване²⁶;

Наредба № 64 от 29.11.2018 г. за изискванията към лицата по чл. 344, ал. 2, т. 2 от Кодекса за социално осигуряване и реда и начина за назначаването им²⁷;

Наредба № 70 от 29.06.2021 г. за изискванията към фондовете за извършване на плащания²⁸;

Наредба № 8 от 3.09.2020 г. за изискванията към дейността на централните депозитари на ценни книжа, централния регистър на ценни книжа и други лица, осъществяващи дейности, свързани със сетълмента на ценни книжа²⁹;

Наредба № 71 от 22.07.2021 г. за изискванията към системата на управление на застрахователите и презастрахователите³⁰;

Наредба № 5 от 15.10.2003 г. за извършване на дейност като застрахователен брокер и застрахователен агент³¹;

Наредба № 32 от 13.09.2006 г. за изискванията към организацията и дейността на службата за вътрешен контрол на застрахователя, презастрахователя и на лицата, включени в застрахователна или презастрахователна група (Загл. изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г.)³²;

Правилник за устройството и дейността на Гаранционния фонд³³;

Наредба за попечителските и консултативните съвети на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване и фондовете за извършване на плащания (Загл. изм. – ДВ, бр. 85 от 2021 г.)³⁴;

Наредба № 2 от 09.11.2021 г. за първоначално и последващо разкриване на информация при публично предлагане на ценни книжа и допускане на ценни книжа до търговия на регулиран пазар³⁵.

²⁴ Обн., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г.

²⁵ Обн., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г.

²⁶ Обн., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г.

²⁷ Обн., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г.

²⁸ Обн., ДВ, бр. 60 от 20.07.2021 г.

²⁹ Обн., ДВ, бр. 62 от 27.07.2021 г.

³⁰ Обн., ДВ, бр. 64 от 03.08.2021 г.

³¹ Отм., ДВ, бр. 64 от 3.08.2021 г.

³² Отм., ДВ, бр. 64 от 3.08.2021 г.

³³ Обн., ДВ, бр. 71 от 27.08.2021 г.

³⁴ Обн., ДВ, бр. 85 от 12.10.2021 г.

³⁵ Обн., ДВ, бр. 97 от 19.11.2021 г.

През 2021 г. КФН е декларирала, че ще спазва в надзорната си практика следните 9 Насоки, издадени от Европейския орган за ценни книжа и пазари:

Насоките за сценариите, използвани при стрес тестовете съгласно Регламента за ФПП;

Насоки относно маркетинговите съобщения съгласно Регламента относно трансграничното разпространение на фондове;

Насоки относно писмените споразумения между членовете на колегиите на централни контрагенти;

Окончателните насоки относно задълженията по MIFID 2/MIFIR във връзка с пазарните данни;

Насоки относно изискванията за оповестяване съгласно Регламента относно проспектите;

Насоки относно определени аспекти на изискванията на MIFID 2, свързани със звеното за проверка на съответствието;

Насоки относно докладване по членове 4 и 12 от Регламента относно сделките за финансиране с ценни книжа;

Насоки за възлагане на дейности на външни доставчици на компютърни услуги „в облак“;

Насоки относно член 25 от Директива 2011/61/ЕС.

През 2021 г. КФН е декларирала, че в надзорната си практика ще спазва следните насоки, издадени от Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване:

Насоките относно надзорната отчетност за паневропейския пенсионен продукт (ПЕПП);

Насоки за сигурността и управлението на информационно-комуникационните технологии.

През 2021 г. КФН е декларирала, че в надзорната си практика ще спазва следните насоки, издадени от Европейските надзорни органи:

Насоки за колегиите за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма.

През 2021 г. КФН е декларирала, че надзорната си практика ще спазва следните насоки, издадени от Европейския банков орган:

Насоки съгласно член 17 и член 18, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/849 относно комплексната проверка на клиента и факторите, които кредитните и финансовите институции следва да вземат предвид при оценката на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма, свързан с индивидуални делови взаимоотношения и случайни сделки за отмяна и замяна на Насоки JC/2017/37.

1.2. Нови моменти в политиката на ЕС

Регламенти и Директиви на Европейския съюз

I. Регламенти, публикувани в Официален вестник на ЕС:

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/23 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 16.12.2020 г. относно рамка за възстановяване и реструктуриране на централни контрагенти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1095/2010, (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 600/2014, (ЕС) № 806/2014 и (ЕС) 2015/2365 и на директиви 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2007/36/ЕО, 2014/59/ЕС и (ЕС) 2017/1132

С регламента се определят правилата и процедурите, свързани с възстановяването и реструктурирането на лицензираните в съответствие с Регламент (ЕС) № 648/2012 централни контрагенти (ЦК), и правилата свързани със споразуменията с трети държави в областта на възстановяването и реструктурирането на ЦК. Всяка държава членка трябва да определи един или повече органи за реструктуриране, оправомощени да прилагат инструментите за реструктуриране и да упражняват правомощията за реструктуриране, уредени с настоящия регламент. Държавите членки, в които няма установен ЦК, могат да прилагат дерогация от изискванията в параграф 3 на член 3, освен по отношение на договорености за избягване на конфликт на интереси.

Регламентът се прилага от 12.08.2022 г. с изключение на случаите, посочени в чл. 97. Регламентът внася изменения в пет директиви на ЕС.

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/168 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 10.02.2021 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2016/1011 по отношение на изключването на някои спот валутни бенчмаркове от трети държави и замяната на някои бенчмаркове, чието изготвяне е в процес на прекратяване и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012

Регламентът е приет с цел защитата на дружествата на територията на ЕС от неблагоприятни промени на обменните курсове на валути, които не могат лесно да бъдат конвертирани в основна валута, или на валути, които подлежат на валутен контрол, чрез сключването на валутни деривати без доставка, като например форуърди и суапове. Предвид необходимостта от гарантиране на еднакви условия за прилагането на настоящия регламент, на Европейската комисия (ЕК) се предоставят изпълнителни правомощия за установяване на замяна на бенчмарк с цел смяната на всички позовавания на този бенчмарк в договори и във финансови инструменти, както са определени в Директива 2014/65/ЕС, които не са предоговорени към датата на прилагане на акта за изпълнение. ЕК може да упражни изпълнителните си правомощия само в случаите, в които е преценила, че окончателното или постепенното прекратяване на даден бенчмарк може да предизвика отрицателни последици, водещи до значителни смущения във функционирането на финансовите пазари или на реалната икономика в Съюза. На ЕК се предоставя правомощието да определя спот валутни бенчмаркове, които се администрат от администратори, находящи се извън Съюза, при наличието на посочените предпоставки. На националните компетентни органи на държава членка, в която се намират по-голямата част от доставчиците на входящи данни, се предоставя правомощието да установят един или повече варианти за замяна на даден бенчмарк при наличието на определени условия.

Регламентът е влязъл в сила в деня след публикуването му в Официален вестник, т.е. на 13.02.2021 г.

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/337 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 16.02.2021 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1129 по отношение на проспекта на ЕС за възстановяване и целенасочени корекции за финансовите посредници и Директива 2004/109/ЕО по отношение на използването за годишни финансови отчети на единен електронен формат за отчитане с цел подпомагане на възстановяването от кризата във връзка с пандемията от COVID-19

Целта на промените в режима на проспектите, предвидени в Регламента, е да се даде възможност на дружествата да получат достъп до ново финансиране в рамките на кратък период от време, за да се подпомогне икономическото възстановяване от пандемията от COVID-19. Измененията на регламента са свързани със създаването на нов вид кратък проспект (наричан по-долу „проспект на ЕС за възстановяване“), както и с целенасочени изменения за намаляване на тежестта върху финансовите посредници (уведомления относно допълнения и емисии на недялови ценни книжа от страна на кредитните институции).

- **Проспект на ЕС за възстановяване;**

Целта е да се предоставят на емитентите, чиито ценни книжа са допуснати до търговия на регулиран пазар, опростени правила за оповестяване и да бъде достъпен само за емитенти на вторични емисии на акции. При условие, че емитентите имат акции, които вече са допуснати до търговия на регулиран пазар или до пазар за растеж на МСП непрекъснато през последните най-малко 18 месеца, се очаква облекченото оповестяване да намали разходите за изготвяне на проспект и да улесни разбирането на документа. Съкращава се срокът за одобрението на проспекта на ЕС за възстановяване на 7 работни дни, за да се даде възможност на емитентите да се възползват бързо от възможностите за набиране на капитал. Този нов вид проспект ще се възползва и от единния паспорт на ЕС на одобрените проспекти за трансгранично предлагане и допускане до търговия.

- **Изменения спрямо намаляването на тежестта върху финансовите посредници – допълнения към проспекта;**

Финансовите посредници следва да информират единствено инвеститорите, които са закупили и записали ценни книжа чрез тях, за възможността за публикуване на допълнение, при условие, че покупката или записването са договорени в периода между одобряването на проспекта и изтичането на срока на предлагането или времето, когато е започнала търговията на регулирания пазар, в зависимост от това кое ще настъпи по-късно. След публикуването на допълнение, финансовият посредник трябва да се свърже само с инвеститорите, които могат да се възползват от правото на оттегляне. С предложението се удължава и срокът, в който финансовите посредници следва да се свържат с инвеститорите, а именно до 1 работен ден от публикуването на допълнението. За да се поддържа високо ниво на защита на инвеститорите, срокът, през който правото на оттегляне може да бъде упражнено от инвеститорите, се удължава от 2 на 3 работни дни от публикуването на допълнението. Мярквата ще се прилага до 31.12.2022 г.

- **Недялови ценни книжа, емитирани от кредитни институции;**

Увеличава се прагът за предлагането на недялови ценни книжа, които се емитират с определена продължителност или повтаряемост от кредитна институция, при определени

условия без задължението за публикуване на проспект, ако общата стойност е по-малка от 150 млн. евро за кредитна институция за период от 12 месеца. Целта е да се подпомогне финансирането на кредитните институции на етапа на възстановяване чрез увеличаване на прага за освобождаването на проспекта за някои видове предлагания на ценни книжа, поради което тази мярка също се прилага до 31.12.2022 г.

Регламентът е влязъл в сила на двадесетия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, т.е. на 19.03.2021 г.

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/557 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 31.03.2021 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2017/2402 за определяне на обща рамка за секюритизациите и за създаване на специфична рамка за опростени, прозрачни и стандартизирани секюритизации, с цел да се подпомогне възстановяването от кризата във връзка с пандемията от COVID-19

Регламентът е приет поради икономическия шок, предизвикан от пандемията от COVID-19 и необходимите извънредни противоепидемични мерки, водещи до мащабни последици за икономиката. Предвид риска от увеличаване на броя на необслужваните експозиции, налице е допълнителна необходимост за институциите да управляват и да се справят със своите необслужвани експозиции. Един от начините за това е търгуването със собствени необслужвани експозиции на пазара чрез секюритизация. Същевременно се цели и отстраняване на рисковете за системно значимите части на финансовата система и засилване на капиталовите позиции на кредиторите. Синтетичната секюритизация, уредена с регламента, е един от начините за постигане на тази цел, както и набирането на нов собствен капитал. Синтетичните секюритизации включват прехвърляне на кредитния риск на група от кредити - обикновено големи корпоративни кредити или заеми за малки и средни предприятия (МСП) - посредством споразумение за кредитна защита, при което инициаторът купува кредитна защита от инвеститора. Такава кредитна защита се реализира чрез финансови гаранции или кредитни деривати, а инициаторът остава собственик на активите, т.е. собствеността не се прехвърля на дружество със специална цел – секюритизация (ДСЦС), какъвто е случаят при традиционните секюритизации. С регламента се въвежда и набор от нови изисквания специално за синтетичните секюритизации, с цел рамката на опростените, прозрачни, стандартизирани (ОПС) секюритизации да обхваща само балансовите синтетични секюритизации, а споразумението за кредитна защита да е структурирано така, че да защитава адекватно интересите както на инициатора, така и на инвеститора. С този нов набор от изисквания следва да се преодолее кредитният риск от контрагента както за инициатора, така и за инвеститора.

Регламентът е влязъл в сила по спешност на третия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, т.е. на 9.04.2021 г.

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/558 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 31.03.2021 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 575/2013 във връзка с адаптиране на рамката на секюритизацията с цел подпомагане на икономическото

възстановяване в отговор на кризата във връзка с пандемията от COVID-19 (текст от значение за ЕИП)

Регламентът е приет предвид необходимостта от подпомагане на възстановяването от силния икономически шок, причинен от пандемията от COVID-19, чрез въвеждането на целенасочени изменения в съществуващите финансови разпоредби. Съществени разпоредби в него са посветени на секюритизацията, която се явява важен елемент от успешното функциониране на финансовите пазари, тъй като допринася за диверсифициране на източниците на финансиране на институциите и за освобождаване на регулаторен капитал, който може да бъде насочен в подкрепа на насърчаване на кредитирането. Освен това секюритизацията предоставя на институциите и на другите участници на пазара допълнителни инвестиционни възможности, благодарение на които се постига диверсификация на портфейла и улесняване на потока от финансиране към предприятията и гражданите както в държавите членки, така и на трансгранично ниво в целия Съюз. Окончателните елементи на рамката „Базел III“, публикувани на 7.12.2017 г., предвиждат в случай на секюритизирани експозиции, изискване за минимален кредитен рейтинг само за ограничен набор от доставчици на защита, а именно субектите, които не са държавни субекти, субекти от публичния сектор, институции или други подлежащи на пруденциални изисквания финансови институции. Поради това е необходимо да се измени член 249, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 575/2013, с което да се съобрази с рамката „Базел III“, за да се повиши ефективността на националните публични гаранционни схеми, с които се подпомагат стратегиите на институциите за секюритизация на необслужваните експозиции след пандемията от COVID-19. Регламентът въвежда правило за унаследяване на съществуващите първостепенни позиции в синтетични секюритизации, които отговарят на условията за преференциалното пруденциално третиране, прилагано преди датата на влизане в сила на настоящия регламент за изменение. В него е намерил уредба и синтетичният допълнителен спред (SES), представляващ механизъм, който обикновено се използва при секюритизацията на определени класове активи за инициаторите и инвеститорите, за да се намалят разходите за защита и съответно рисковата експозиция. Необходимо е да се предвиди специално пруденциално третиране на SES, за да се предотврати използването на SES за целите на регулаторния арбитраж.

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/1755 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 6.10.2021 г. за създаване на резерв за приспособяване във връзка с последиците от Brexit

С регламента се създава резерв за приспособяване във връзка с последиците от Brexit и се определят целите на същия, неговите ресурси, формите на финансиране от Съюза и правилата за изпълнението му, включително относно допустимостта на разходите, за управлението и контрола, както и за финансовото управление. Чрез резерва се осигурява подкрепа за противодействие на неблагоприятните икономически, социални, териториални и, когато е целесъобразно, екологични последици от оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза върху държавите членки, включително техните региони и местни общности, и секторите, и по-специално върху тези, които са най-неблагоприятно засегнати от

оттеглянето, и за смекчаване на свързаните с него отрицателни последици върху икономическото, социалното и териториалното сближаване. Целите на резерва се преследват съобразно целта за насърчаване на устойчивото развитие, посочена в член 11 от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС), като се отчитат целите на ООН за устойчиво развитие, Парижкото споразумение относно изменението на климата и принципът за ненанасяне на значителни вреди. С регламента се дава право на всички държави членки да се ползват с подкрепата от резерва, като максималният размер на ресурсите на резерва е определен на 5 470 435 000 EUR по текущи цени. Финансирането от резерва се използва само за подкрепа за мерки, предприети специално от държавите членки, включително на регионално и местно равнище, посочени в чл.5 от регламента. При осъществяването на задачи по изпълнението на резерва държавите членки вземат всички необходими мерки, в това число законови, подзаконови и административни, за да защитят финансовите интереси на Съюза.

Настоящият регламент е влязъл в сила в деня след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз – 9.10.2021 г.

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/2259 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 15.12.2021 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 1286/2014 по отношение на удължаването на срока на действие на преходните разпоредби за управляващите дружества, инвестиционните дружества и лицата, които консултират относно или продават дялове от предприятия за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (ПКИПЦК) и фондове, различни от ПКИПЦК

Основен мотив за приемането на регламента се явява изискването на чл. 5 от Регламент (ЕС) № 1286/2014 на Европейския парламент и на Съвета относно създателите на пакети с инвестиционни продукти на дребно и основаващи се на застраховане инвестиционни продукти (ПИПДОЗИП), преди да предоставят даден ПИПДОЗИП на инвеститорите на дребно, да съставят и публикуват основен информационен документ (ОИД). Наред с него, от значение е и допълнението към Регламент (ЕС) № 1286/2014, извършено с Делегиран регламент (ЕС) 2017/653 на Европейската комисия, съгласно което се определят регулаторни технически стандарти по отношение на представянето, съдържанието и стандартния формат на ОИД, методиката за представяне на риска и възвръщаемостта и за изчисляването на разходите, условията и минималната честота за преразглеждане на информацията, съдържаща се в ОИД, и условията за предоставяне на ОИД на инвеститорите на дребно. Също така, важна предпоставка се явява приемането от Европейската комисия на 7.09.2021 г. на Делегиран регламент за изменение на регулаторните технически стандарти, определени в Делегиран регламент (ЕС) 2017/653, по отношение на основната методика и представянето на сценариите за резултатите, представянето на разходите и методиката за изчисляване на обобщените показатели за разходите, представянето и съдържанието на информацията за резултатите за минали периоди и представянето на разходите при ПИПДОЗИП, при които се предлага набор от инвестиционни варианти, както и по отношение на съобразяването на преходния режим за посочените в член 32 от Регламент (ЕС) № 1286/2014 създатели на ПИПДОЗИП,

предлагачи дялове от фондове като инвестиционни варианти за базов инструмент, с удължения преходен режим по същия член. Не на последно място от значение е необходимостта от удължаване на срока на действие на преходните разпоредби до 31.12.2022 г., за да се създадат условия за инвеститорите на дребно да вземат по-добре обосновани инвестиционни решения и отстраняването на някои опасения, включително по отношение на необходимостта от по-ясно определение на „инвеститор на дребно“, продуктовия обхват на посочения регламент, премахването на хартиения носител по подразбиране, когато ПИДОЗИП се предлагат пряко, концепцията за последователни трансакции и предоставянето на предоговорна информация на професионални инвеститори.

Настоящият регламент влиза в сила в деня след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз – 21.12.2021 г.

Поправка на Регламент (ЕС) 2019/876 на Европейския парламент и на Съвета от 20.05.2019 г. за изменение на Регламент (ЕС) №575/2013 по отношение на отношението на ливъридж, отношението на нетното стабилно финансиране, капиталовите изисквания и изискванията за приемливи задължения, кредитния риск от контрагента, пазарния риск, експозициите към централни контрагенти, експозициите към предприятия за колективно инвестиране, големите експозиции, изискванията за отчетност и оповестяване и на Регламент (ЕС) 148/2012.

II. Директиви, публикувани в Официален вестник на ЕС:

Директива (ЕС) 2021/2261 на Европейския парламент и на Съвета от 15.12.2021 г. за изменение на Директива 2009/65/ЕО по отношение на използването на основни информационни документи от управляващите дружества на предприятия за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (ПКИПЦК)

С извършените допълнения в директивата е въведено задължение за държавите членки да гарантират, че когато инвестиционно дружество или – за някой от управляваните от него взаимни фондове – управляващо дружество изготвя, предоставя, редактира и превежда основен информационен документ, който отговаря на изискванията за основни информационни документи, установени в Регламент (ЕС) № 1286/2014 на Европейския парламент и на Съвета, компетентните органи считат, че този основен информационен документ отговаря на изискванията, приложими за ключовата информация за инвеститорите съгласно членове 78—82 и член 94 от настоящата директива. Наред с това следва да се предоставят и гаранции, че компетентните органи не изискват от инвестиционното дружество или – за някой от управляваните от него взаимни фондове – от управляващото дружество да изготвят ключова информация за инвеститорите в съответствие с членове 78—82 и член 94 от настоящата директива, когато то изготвя, предоставя, редактира и превежда основен информационен документ, отговарящ на изискванията за основни информационни документи, установени в Регламент (ЕС) № 1286/2014.

Държавите членки са задължени да приемат и публикуват съответните разпоредби, с които да въведат текстовете на директивата във вътрешните си законодателства най-късно до 30.06.2022 г., за да започнат да ги прилагат от 1.01.2023 г.

ДЕЛЕГИРАНА ДИРЕКТИВА (ЕС) 2021/1269 НА КОМИСИЯТА от 2.04.2021 г. за изменение на Делегирана директива (ЕС) 2017/593 по отношение на включването на факторите на устойчивост към задълженията във връзка с управлението на продуктите

Измененията са свързани със стремежа за улесняване на прехода към нисковъглеродна, по-устойчива, ефективно използваща ресурсите кръгова икономика, в съответствие с целите за устойчиво развитие на ЕС. В тази връзка ЕК прие план за действие „Финансиране за устойчив растеж“, съдържащ мащабна стратегия за финансиране на устойчивото развитие. Сред заложените в плана цели е пренасочване на капиталовите потоци към инвестиции в устойчивото развитие, за да се постигне устойчив и приобщаващ икономически растеж. С измененията спрямо инвестиционните посредници, които създават и разпространяват финансови инструменти, се въвежда задължение да взимат под внимание факторите на устойчивост при одобряването на всеки финансов инструмент и при останалите механизми за контрол и продуктово управление на такъв инструмент, когато той е предназначен за клиенти, търсещи финансови инструменти с профил, свързан с устойчивостта. С цел да се осигури лесна достъпност на финансовите инструменти с фактори на устойчивост и за клиентите, които нямат цели във връзка с устойчивостта, към инвестиционните посредници отпада изискването да определят групите клиенти, за които, предвид техните потребности, особености и цели, финансовият инструмент с фактори на устойчивост е неподходящ. С измененията се цели факторите на устойчивост на даден финансов инструмент да бъдат представени по прозрачен начин, така че разпространителите му да могат да предоставят съответната информация на своите клиенти или потенциални клиенти.

Срокът за въвеждане на директивата във вътрешното законодателство е 2.08.2022 г., а срокът за прилагането ѝ – 22.11.2022 г.

ДЕЛЕГИРАНА ДИРЕКТИВА (ЕС) 2021/1270 НА КОМИСИЯТА от 21.04.2021 г. за изменение на Директива 2010/43/ЕС по отношение на рисковете за устойчивостта и факторите на устойчивост, които трябва да бъдат взимани предвид при предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (ПКИПЦК)

Измененията са свързани с прехода към нисковъглеродна, по-устойчива, ефективно използваща ресурсите кръгова икономика, в съответствие с целите за устойчиво развитие на икономиката на Съюза. През март 2018 г. ЕК публикува план за действие „Финансиране за устойчив растеж“, съдържащ амбициозна и мащабна стратегия за финансиране на устойчивото развитие. Сред заложените в него цели е пренасочването на капиталовите потоци към инвестиции в устойчивото развитие, за да се постигне устойчив и приобщаващ икономически растеж. От публикуваната през май 2018 г. оценка на въздействието, залегнала в основата на последващи законодателни инициативи, е видно, че управляващите

дружества трябва да отчитат факторите на устойчивост като част от задълженията си към инвеститорите. Наред с това, с цел да се избегне конкурентна неравнопоставеност между управляващите дружества и инвестиционните дружества, които не са определили управляващо дружество, както и за да се избегнат свързаните с това разпокъсаност, несъгласуваност и непредсказуемост на функционирането на вътрешния пазар, разпоредбите относно включването на рисковете за устойчивостта следва да се прилагат и за инвестиционните дружества, като се отчита мащабът на дейността им. С оглед осигуряването на висока степен на защита на инвеститорите, когато установява видовете конфликти на интереси, които биха могли да навредят на интересите на дадено ПКИПЦК, управляващото дружество следва да установи и тези конфликти на интереси, които могат да възникнат в резултат на включването на рисковете за устойчивостта в неговите процеси, системи и вътрешен контрол. По силата на Регламент (ЕС) 2019/2088 управляващите или инвестиционните дружества, които са задължени да отчитат основните неблагоприятни въздействия на инвестиционните решения върху факторите на устойчивост или да взимат предвид, без да са задължени, тези неблагоприятни въздействия, са задължени да оповестяват как въпросните неблагоприятни въздействия се отчитат от процеса им по надлежна проверка. С оглед на съгласуваността между Регламент (ЕС) 2019/2088 и Директива 2010/43/ЕС, това задължение следва да бъде отразено в Директива 2010/43/ЕС.

Срокът за въвеждане на директивата в националното законодателство е 31.07.2022 г., а срок за нейното прилагане – 1.08.2022 г.

ДИРЕКТИВА (ЕС) 2021/338 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 16.02.2021 г. за изменение на Директива 2014/65/ЕС по отношение на изискванията за предоставяне на информация, управлението на продуктите и ограниченията на позициите и на директиви 2013/36/ЕС и (ЕС) 2019/878 по отношение на тяхното приложение към инвестиционните посредници с цел да се подпомогне възстановяването от кризата във връзка с пандемията от COVID-19

С настоящото изменение на MIFID 2, отнасящо се до инвестициите във финансови инструменти, се цели да се премахне административното бреме, породено от изискванията за документиране и оповестяване. С него се изменят също и ограниченията на позициите и съответният режим за освобождаване от хеджиране. Финансовите субекти, които са част от предимно търговска група, ще могат да поискат освобождаване от хеджиране на държаните от тях позиции, които са обективно измерими като намаляващи рисковете, пряко свързани с търговската дейност на нефинансовите субекти на групата. С цел да се осигури допълнителна правна яснота, да се избегне ненужна административна тежест за държавите членки и да се осигури единна правна рамка за инвестиционните посредници, които ще попаднат в обхвата на Директива (ЕС) 2019/2034 на Европейския парламент и на Съвета, считано от 26.06.2021 г., е целесъобразно да се отложи датата на въвеждане във вътрешното законодателство на Директива (ЕС) 2019/878 по отношение на ИП до 26.06.2021 г.

Облекченията са в следните насоки:

- **Постепенно премахване на задължителното предоставяне на информацията на хартиен носител;**

- Оповестяване на разходите и таксите;
- Облекчаване на изискванията за последващо уведомяване;
- Преустановяване на уведомленията за най-добро изпълнение;
- Опростяване на анализа на разходите и ползите;
- Управление на продуктите;
- Доклади за услугата;
- Възможност за обединяване на разходите за проучване и изпълнение при проучването на емитентите с малка и средна пазарна капитализация;
- Режимът за ограничение на позициите за стокови деривати е адаптиран, за да могат европейските предприятия да реагират при нестабилност на пазара и да подкрепят появата и растежа на пазарите на деноминирани в евро стокови деривати.
- Срокът за въвеждане на директивата във вътрешното законодателство е 28.11.2021 г.

Директива (ЕС) 2021/2118 на Европейския парламент и на Съвета от 24.11.2021 г. за изменение на Директива 2009/103/ЕО относно застраховката „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка (текст от значение за ЕИП).

Целите на настоящата директива са осигуряване на равностойна минимална защита на лицата, увредени в резултат на пътнотранспортни произшествия навсякъде в Съюза, гарантиране на тяхната защита в случай на неплатежоспособност на застрахователните предприятия и гарантиране на еднакво третиране от страна на застрахователите на удостоверенията за предявени застрахователни претенции в случаите на лица, които искат да сключат застраховка, преминаващи вътрешните граници на Съюза.

Срокът за въвеждане на директивата в националните законодателства на държавите членки е 23.12.2023 г.

III. Законодателни предложения

Предложение за изменение на Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25.11.2009 г. относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II) и Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета за установяване на рамка за възстановяване и реструктуриране на застрахователни и презастрахователни предприятия и изменения на Директиви 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2009/138/ЕО, (ЕС) 2017/1132 и Регламенти (ЕС) № 1094/2010 и (ЕС) № 648/2012

На 22.09.2021 г. ЕК публикува гореспоменатите предложения за изменение на Платежоспособност II и за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на застрахователни и презастрахователни предприятия.

Целите на измененията в Платежоспособност II са следните:

- да се увеличат дългосрочните инвестиции на застрахователните и презастрахователните компании за възстановяването на Европа от пандемията от COVID-19, за развитието на Съюза на капиталовите пазари и за Европейската зелена сделка;
- застрахователният сектор да стане по-устойчив, така че да може да преодолее бъдещите кризи и да защити по-добре притежателите на полици;
- да се въведат опростени и по-пропорционални правила за някои по-малки застрахователни компании;
- потребителите на застрахователни услуги да бъдат по-добре информирани за финансовото състояние на техния застраховател;
- потребителите да бъдат по-добре защитени, когато купуват застрахователни продукти в други държави членки, благодарение на подобреното сътрудничество между надзорните органи;
- финансовото състояние на застрахователите да отчита по-добре някои рискове, включително тези, свързани с климата, и да бъде по-малко чувствително към краткосрочните колебания на пазара.

Предложената Директива за възстановяване и реструктуриране цели да гарантира, че застрахователните и презастрахователните предприятия и съответните органи в ЕС ще бъдат по-добре подготвени в случаи на значителни финансови затруднения на предприятията. Тя ще въведе нов подреден процес на реструктуриране, който ще защити по-добре притежателите на полици, както и реалната икономика, финансовата система и в крайна сметка данъкоплатците. Националните компетентни органи ще имат по-добър инструментариум в случай на застрахователна компания в несъстоятелност. Чрез създаването на колегии за реструктуриране, съответните надзорни органи и органите за реструктуриране ще могат да предприемат координирани, навременни и решителни действия за справяне с проблемите, възникващи в рамките на трансграничните (пре) застрахователни групи.

Защита на гражданите и финансовата система на ЕС от изпиране на пари и финансиране на тероризма

През 2020 г. ЕК представи план за действие за всеобхватна политика на Съюза за предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма, с което ЕК пое ангажимента да предприеме мерки с цел укрепване и прилагане на правилата на ЕС относно тази борба. Така, ЕК определи шест приоритета за предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма: гарантиране на ефективното прилагане на съществуващата рамка; създаване на единна нормативна уредба на ЕС; въвеждане на надзор на равнище на ЕС; създаване на механизъм за подпомагане и сътрудничество за звената за финансово разузнаване; спазване на разпоредбите на наказателното право и обмен на информация на равнище ЕС; укрепване на международното измерение на рамката на ЕС.

През юли 2021 г. ЕК представи пакет от законодателни предложения за засилване на правните норми на ЕС за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма. Пакетът включва и предложение за създаване на нов орган на ЕС за борба с изпирането на пари. Целта на този пакет е да се подобри разкриването на съмнителните операции и

дейности и да се прецизират нормативните текстове, така че да се минимизират възможностите за изпиране на незаконните приходи или финансиране на терористични дейности чрез финансовата система. Както бе припомнено в стратегията на ЕС за Съюз на сигурност за 2020 - 2025 г., засилването на правните норми на ЕС за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма ще спомогне за защитата на европейците от тероризъм и организирана престъпност.

При изготвяне на пакета са отчетени новите и нововъзникващите предизвикателства, пораждани от техническия прогрес - виртуалните валути, по-интегрираните финансови потоци в рамките на единния пазар, глобалният характер на терористичните организации и др., значително се усъвършенства действащата нормативна уредба на ЕС. Предложенията целят изграждането на много по-съгласувана европейска правна уредба, която да улесни спазването на правните норми за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма от страна на различните стопански субекти и особено на тези с трансгранична дейност.

Законодателният пакет включва четири нови предложения, а именно:

- Създаване на Регламент за създаване на нов орган на ЕС за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма;
- Създаване на Регламент относно борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма, сред чиито пряко приложими разпоредби са тези относно комплексната проверка на клиента и относно действителните собственици;
- Създаване на Шеста директива относно борбата с изпирането на пари и финансирането на тероризма, с която се заменя действащата Директива (ЕС) 2015/849 (изменена с петата директива относно борбата с изпирането на пари) и сред чиито разпоредби, които ще бъдат внедрени в националното законодателство, са тези относно националните надзорни органи и относно звената за финансово разузнаване в държавите членки;
- Преразглеждане на Регламент (ЕС) 2015/847 на Европейския парламент и на Съвета от 20.05.2015 г. относно информацията, придружаваща преводите на средства, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1781/2006, с което се цели уреждане на проследяването на прехвърлянията на криптоактиви.

Изпълнение на плана за развитие на Съюза на капиталовите пазари (СКП)

През 2020 г. ЕК публикува нов план за действие за насърчаване на Съюза на капиталовите пазари, който надгражда постигнатото от първия план за изграждане на СКП от 2015 г. и неговата ревизия от 2017 г. Развитието на капиталовите пазари на ЕС и осигуряването на достъп до пазарно финансиране са решаващи за постигането на главният приоритет да се осигури възстановяването на Европа от единствената по рода си икономическа криза, причинена от коронавируса, както и да се улесни цифровия и екологичния преход.

В изпълнение на целевите мерки от плана за действие, през ноември 2021 г. ЕК прие следните законодателни предложения:

Пакет Европейска единна точка за достъп (ESAP)

ЕК предлага създаването на европейска единна точка за достъп (European Single Access Point - ESAP), която следва да помогне на инвеститорите да получат лесен, бърз и съпоставим достъп до данни за европейските дружества, като по този начин се улесни достъпа до финансиране на европейските дружества. ESAP се очаква да допринесе за по-нататъшното интегриране на финансовите услуги и капиталовите пазари в единния пазар на ЕС и за насърчаване развитието на по-малки национални капиталови пазари и икономики, като им предостави по-голяма видимост. ESAP също така се очаква да позволи на компаниите, включително малки и средни предприятия, които не се търгуват на регулиран пазар, да предоставят доброволно информация, което да улесни достъпа им до капитал.

Законодателното предложение се състои от Регламент за създаване на ESAP, съпроводен от изменителна омнибус директива и изменителен омнибус регламент, с които се предлагат изменения в редица актове от действащото секторно законодателство.

Европейският орган за ценни книжа и пазари (ESMA) ще изгради и управлява платформата. Информацията ще се изпраща на ESMA от национални или европейски органи за събиране на информация, определени в съответното секторно законодателство (за задължителната информация) или в имплементиращи технически стандарти от второ ниво (за доброволната информация).

Създаването на ESAP ще доведе до увеличаване на стандартизирането на данните, което е предпоставка за нарастване и на съпоставимостта на информацията в областта на финансовите пазари. Като общо пространство за данни, ESAP трябва също така да даде възможност на инструментите за изкуствен интелект и машинно обучение (machine learning) да влязат в действие върху тази информация, както е предвидено в Европейската стратегия за данни на ЕК.

Допълнително, ESAP ще предостави по-лесен достъп до информация свързана с околната среда, социалната сфера и управлението (ESG), в синхрон със заявената роля на ЕС като лидер в тази област и по отношение на достъпа до тази информация.

Предложение на Европейската комисия за изменение на Регламент (ЕС) 2015/760 на Европейския парламент и на Съвета от 29.04.2015 г. относно Европейски фондове за дългосрочни инвестиции “ (ELTIFs)

Предложението цели да се повиши интереса към ELTIFs за инвеститорите и тяхната роля като допълнителен източник на финансиране за дружествата от ЕС. Той също така ще улесни инвеститорите на дребно да инвестират в ELTIFs и ще гарантира силна защита на инвеститорите. Тъй като ELTIFs са предназначени да канализират дългосрочни инвестиции, те са в добра позиция да помогнат за финансирането на екологичния и цифровия преход.

Предложението обхваща промени, целящи разширяване на обхвата на допустимите активи и инвестиции, създаването на по-гъвкави правила за фондовете, включващи улесняването на стратегии за „фондове на фондовете“, и намаляване на необоснованите пречки пред достъпа на инвеститорите на дребно до ELTIFs, по-специално изискването за

първоначални инвестиции в размер на 10 000 EUR и изискването за максимален общ праг от 10% за онези инвеститори на дребно, чиито финансови портфейли са под 500 000 EUR.

Освен това предложението има за цел да направи структурата на ELTIFs по-привлекателна чрез облекчаване на правилата за избрани фондове за ELTIFs, достъпни единствено за професионални инвеститори. С прегледа на правната рамка за ELTIFs се въвежда и доброволен механизъм за прозорец за ликвидност, за да се осигури допълнителна ликвидност на инвеститорите в ELTIFs и новорегистрираните инвеститори, без да се изисква теглене от капитала на ELTIFs.

Предложение на Европейската комисия за изменения в Директива 2011/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 8.06.2011 г. относно лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове и за изменение на директиви 2003/41/ЕО и 2009/65/ЕО и на регламенти (ЕО) № 1060/2009 и (ЕС) № 1095/2010 (AIFMD) и изменение в Директива 2009/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13.07.2009 г. относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (UCITS).

С предложените промени се цели повишаване ефективността и интеграцията на пазара на алтернативни инвестиционни фондове. С предложението се хармонизират правилата, свързани с фондове, които предоставят заеми на дружества. Това цели да улесни кредитирането на реалната икономика, като същевременно ще предпазва по-добре инвеститорите и ще осигури финансова стабилност. Прегледът изяснява и правилата за делегиране. Правилата на ЕС относно делегирането позволяват на управителите на фондове да си набавят експертен опит от трети държави. Предложението цели да гарантира наличието на подходяща информация и координация между надзорните органи в ЕС, като по този начин допълнително ще се защитят инвеститорите и финансовата стабилност.

С измененията се предлага въвеждането на хармонизирани възможности относно инструментите за управление на ликвидността (LMTs) за управителите на инвестиционни фондове от отворен тип. Въвежда се изискване управителите на фондове да изберат поне още един подходящ LMT в допълнение към възможността за преустановяване на обратното изкупуване, чрез което се хармонизира минималния списък от LMTs, който трябва да се предлага във всяка една държава членка. Предоставя се възможност на националните компетентни органи (НКО) да изискват от управителите на АИФ/ПКИПЦК да активират или деактивират съответен LMT.

Предлага се и ЛУАИФ да прилагат ефективни политики, процедури и процеси за отпускане на заеми, за оценка на кредитния риск и за наблюдение на кредитния портфейл, като същевременно се предлага информацията относно отпуснатите заеми да се разкрива пред инвеститорите.

Поясняват се някои разпоредби, приложими при делегацията на риска и на управлението на портфейлите от управителите на фондове, в случаите на основни функции на лица, извън ЕС, с цел повишаване на прозрачността при делегиране на тези функции,

предотвратяване на създаването на т.н. пощенски кутии (letter-box entities) и осигуряване на високо ниво на защита на инвеститорите.

С оглед оптимизиране на отчитането от ЛУАИФ за надзорни цели и въвеждане на отчитане за надзорни цели за ПКИПЦК, се предлага ЛУАИФ редовно да докладва на НКО на своята държава членка по произход пазарите и инструментите, с които търгува от името на управляваните от него АИФ, както и да предоставя информация за инструментите, с които търгува, на пазарите, на които търгува и експозициите на всеки от управляваните от него АИФ. Подобно изискване се въвежда и за управляващото дружество на ПКИПЦК.

Предложение за изменение на Регламент (ЕС) № 600/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15.05.2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на (ЕС) № 648/2012 (MiFIR) и на Директивата 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15.05.2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО (MiFID)

Досието е от значение по-специално от гледна точка на достъпа до информация за цените и обема на търговските сделки във връзка с търгуваните ценни книжа, както и от гледна точка на риска недостатъчната прозрачност да засегне условията на търговията с акции и конкурентоспособността на ниво ЕС.

Регламентът и Директивата за пазарите на финансови инструменти (MIFIR и MiFID) регулира извършването на търговията с финансови инструменти в ЕС. След извършените промени в регулациите с MIFID II, предстоящото предложение за изменение на MiFIR цели да допринесе за още по-прозрачна и по-интегрирана среда за търговия при по-справедливи условия. В предложената реформа се разглеждат причините, поради които нито едно лице не е заявило интерес да извършва дейност като „доставчик на консолидирани данни“ (ДКД) досега. С нея се изменят разпоредбите в MIFIR, за да се улесни появата на ДКД за всеки клас активи (акции, борсово търгувани фондове, облигации и деривати). ДКД ще има за цел да събира потоци от данни в реално време от регулираните пазари и алтернативните места на търговия (многостранни системи за търговия). ДКД ще предоставя на обществеността същата информация на т.нар. разумна цена.

ЕК предлага изменението в MIFID/R, за да бъде ефективно създаден ДКД, чиято цел е да се намали ликвидния риск и рискът, свързан с извършването на сделките, за всички участници на пазара. Във връзка с това новата рамка следва, от една страна, да е насочена към подобряване на качеството на пазарните данни и към проправяне на пътя за консолидиране на пазарните данни. От друга страна, тя следва да улесни стандартизирането на пазарните данни и да предостави икономическа обосновка за консолидирането на пазарните данни.

2. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране

2.1. Лицензионна дейност и разрешителни режими

Инвестиционни посредници, обвързани агенти, Централен депозитар на ценни книжа, Фонд за компенсирание на инвеститорите и места за търговия

През 2021 г. е издаден един лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник (ИП) на „Нахман Кепитъл“ ООД и е отнет един лиценз на ИП в резултат на доброволен отказ от лиценз („Коактории Финанс“ АД). В началото на отчетната година е прекратено едно производство за издаване на лиценз на ИП („КР Глобъл Файненшъл Инвестмънт“ ЕООД), иницирано през 2020 г.

В резултат на изложеното в края на 2021 г. общият брой на инвестиционните посредници е 56, в т.ч. 20 банки³⁶ и 36 небанкови инвестиционни посредници. Броят на инвестиционните посредници (банки и небанкови институции) с пълен лиценз (с право да извършват сделки и услуги във връзка с финансови инструменти за собствена сметка) е 38, а общият брой на инвестиционните посредници с частичен лиценз по чл. 10, ал. 2 от ЗПФИ е 18.

Таблица 1. Лицензионна дейност по отношение на ИП, ЦД и регулирани пазари

	Брой към 31.12.2020 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2021 г.
Инвестиционни посредници, в т.ч.:	56*	1	1	56*
Небанкови институции	36	0	0	36
Регулиран пазар	1	0	0	1
Многостранна система за търговия	2	0	0	2
Централен депозитар	1	0	0	1

Бележки: *ИП, които извършват дейност в България чрез клон и при условията на свобода на установяване не са включени в общия брой небанкови инвестиционни посредници.

През 2021 г. са разгледани **28** заявления за одобрение на избор на член на **управителен или контролен орган** на инвестиционен посредник и не е постановяван отказ. Големият брой производства е свързан с необходимостта част от действащите ИП да се приведат в съответствие с приложимата нормативна уредба при едновременно прилагане на изискванията на ЗПФИ и ТЗ като през 2021 г. голяма част от ИП вече са приключили този процес.

През 2021 г. в КФН са разгледани **3** производства за оценка на придобиване или увеличаване на квалифицирано участие от капитала, или от гласовете в общото събрание на инвестиционен посредник, като е издадена една забрана. Разгледано е 1 уведомление за прехвърляне на квалифицирано участие.

³⁶ Броят на банките инвестиционни посредници включва и такива, които осъществяват дейност на територията на страната чрез клон.

През 2021 г. са разгледани 9 заявления за прилагане на **изключение по чл. 5, ал. 1, т. 10 от ЗПФИ**.

От общия брой приключили през 2021 г. административни процедури по отношение на инвестиционни посредници, 3 са във връзка с производства по издаване или отнемане на лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник, 28 са във връзка с одобрение на избор на член на управителен или контролен орган на инвестиционен посредник и 4 са във връзка с придобиване или прехвърляне на квалифицирано участие. В края на годината в процес на разглеждане са 9 производства, свързани с дейността на ИП.

В рамките на 2021 г. са разгледани 4 заявления за **вписване на обвързан агент** във водения от КФН регистър, като 3 са приключили с решение за вписване на обвързания агент и 1 е прекратено по искане за заявителя. През годината е отписан един обвързан агент от водения от КФН регистър по искане на дружеството.

През 2021 г. във връзка с дейността на **„Българска фондова борса“ АД** са разгледани 2 заявления за одобрение на промени в Правилника за дейността на регулирания пазар и 3 заявления за одобрение на членове на СД на дружеството.

В края на 2020 г. е постъпило предложение за промени в Правилника за устройството и дейността на **Фонда за компенсиране на инвеститорите**, които бяха предмет на обсъждане, коригиране и допълнително уточняване с фонда в рамките на цялата 2021 г. През отчетната година е издадено 1 одобрение на промени във Вътрешните правила за работната заплата на Фонда за компенсиране на инвеститорите и е одобрен 1 член на Управителния съвет на фонда.

През 2021 г. е разгледано едно производство за одобрение на промени в Правилника за дейността на **„Централен депозитар“ АД**.

Таблица 2. Административни процедури по отношение на ИП, обвързани агенти, места за търговия, Централен депозитар на ценни книжа, доставчици на услуги за докладване на данни и Фонда за компенсирание на инвеститорите

	Незавършени към 31.12.2020 г.	Новооткрити през 2021 г.	Приключили през 2021 г.	Незавършени към 31.12.2021 г.
Инвестиционни посредници	2	42	35	9
Обвързани агенти	1	4	5	0
Регулиран пазар	4	1	5	0
Многостранни системи за търговия	0	0	0	0
Организиранни системи за търговия	0	0	0	0
Централен депозитар	0	1	1	0
Доставчици на услуги за докладване на данни	0	0	0	0
Фонд за компенсирание на инвеститорите	0	3	2	1
Други производства*	3	66	64	5

Бележка: *Отговори на отправени запитвания, искания за съдействие и изискани становища във връзка с дейността на инвестиционните посредници, обвързаните агенти, местата за търговия, доставчиците на услуги за докладване на данни и ЦД.

Управляващи дружества, предприятия за колективно инвестиране и лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове

През 2021 г. не е издаван лиценз за извършване на дейност като управляващо дружество и е **отнет 1 лиценз** на управляващо дружество в резултат на доброволен отказ (УД „Алфа Асет мениджмънт“ АД).

През 2021 г. са издадени **2 разрешения на УД да организира и управлява ДФ**, 1 от които за колективна инвестиционна схема тип чадър с 10 подфонда (ДФ „ОББ ЕкспертИйз“ и „Borg AI Ultra UCITS ETF“) и 2 разрешения за преобразуване на ДФ (вливане на ДФ „ОББ Платинум Евро Облигации“, ДФ „ОББ Балансиран Фонд“, ДФ „ОББ Премиум Акции“, ДФ „ОББ Патримониум Земя“, ДФ „ОББ Глобал Фарм Инвест“, ДФ „ОББ Глобал Детски Фонд“, ДФ „ОББ Глобал Растеж“ и ДФ „ОББ Глобал Дивидент“ в ДФ „ОББ Платинум Облигации“ и вливане на ДФ „Астра Комодити“ в ДФ „Астра Енерджи“). След създаването на ДФ „ОББ ЕкспертИйз“ в края на 2021 г. е подадено заявление за издаване на разрешение за организиране на 6 нови подфонда на тази колективна инвестиционна схема тип чадър като разрешението е издадено през 2022 г.

Допълнително през 2021 г. са издадени десет решения за отписване на ДФ от водените от КФН регистри (ДФ „Алфа SOFIX Индекс“, ДФ „Астра Комодити“ и горепосочените 8 ДФ втели се в ДФ „ОББ Платинум Облигации“) в резултат на издадени през 2020 и 2021 г. решения, с които се разрешава прекратяването или преобразуването на договорни фондове.

През 2021 г. са издадени 6 разрешения за организиране и управление на национални инвестиционни фондове - на национален договорен фонд от затворен тип „Динамик“ и на националните договорни фондове от отворен тип „Еф Потенциал“, „ELANA Ned Davis Research Dynamic Strategy“, „ДСК Хоризонт 2030“, „ДСК Хоризонт 2035“ и „ДСК Хоризонт 2040“.

През 2021 г. са регистрирани 4 лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ) по чл. 214 и сл. от ЗДКИСДПКИ (УД „Стратегия Асет Мениджмънт“ АД, „Сердика Капитал“ ЕАД, УД „Еф Асет Мениджмънт“ АД и УД „Елана Фонд мениджмънт“ АД), но по-голяма част от регистрациите са резултат от издадените разрешения за организиране и управление на национални инвестиционни фондове на лицензирани управляващи дружества.

През 2021 г. се наблюдава по-голям интерес към производствата за издаване на лиценз за извършване на дейност като лице, управляващо алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ) във връзка с възможността управляваните от тези дружества алтернативни инвестиционни фондове да попаднат в обхвата на допустимите инвестиции на пенсионноосигурителните дружества. Подадени са 3 заявления за издаване на лиценз за извършване на дейност като ЛУАИФ, като 1 лиценз е издаден през 2021 г. (на „Конкорд Асет Мениджмънт“ АД) и 1 в началото на 2022 г., а третото заявление още е в процес на разглеждане.

Таблица 3. Лицензионна дейност по отношение на УД, ЛУАИФ и предприятията за колективно инвестиране³⁷

	Брой към 31.12.2020 г.	Издадени лицензи/ разрешения/ регистрации	Отнети лицензи/ разрешения	Брой към 31.12.2021 г.
Управляващи дружества	31	0	1	30*
Договорни фондове	125	2	10**	117
Национални инвестиционни фондове (НИФ)	7	6	0	13
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове - лиценз	0	1	0	1
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове - регистрация	17	4	1***	20

През 2021 г. са разгледани 26 производства за одобрение на нов член на управителен орган на **управляващо дружество** като не са издавани откази. В отчетния период са разгледани 2 уведомления относно намерение за прехвърляне на квалифицирано участие в управляващо дружество и 1 уведомление относно намерение за придобиване на такова участие.

През отчетната година са разгледани множество производства, свързани с одобрения на промяна на правилата на **колективните инвестиционни схеми** по чл. 18 от ЗДКИСДПКИ. В периода са приключили процедурите по издаване на 91 одобрения на промени в правила по чл. 13, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ на договорни фондове, 13 одобрения за промяна в правилата за оценка на портфейла и определяне на нетната стойност на активите, 8 одобрения за промяна на правилата за оценка и управление на риска. Освен това са разгледани 10 одобрения на промени в договорите за депозитарни услуги и 2 одобрения на замяна на банка депозитар.

През 2021 г. са разгледани 8 заявления за одобрение на промени по чл. 179 от ЗДКИСДПКИ за **национални инвестиционни фондове** – 4 за одобрение на промени в правила по чл. 173, ал. 4 от ЗДКИСДПКИ, 2 за одобрение на промени в правила за оценка на портфейла и определяне на нетната стойност на активите, 1 за одобрение на промени в правила за оценка и управление на риска и 1 за одобрение на прокурист.

³⁷ Бележки: * Броя на УД включва и клона на „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, Белгия.

** Отнетите разрешения са резултат от преобразуване и/или прекратяване на ДФ.

*** На „Конкорд Асет Мениджмънт“ АД е издаден лиценз на ЛУАИФ и дружеството вече не е регистриран ЛУАИФ

През отчетния период в съответствие с гореизложеното са разгледани 4 производства за регистрация по чл. 214 от ЗДКИСДПКИ на лице, управляващо алтернативни инвестиционни фондове.

Таблица 4. Административни процедури по отношение на УД, ЛУАИФ и предприятията за колективно инвестиране

	Незавършени към 31.12.2020 г.	Новооткрити през 2021 г.	Приключили през 2021 г.	Незавършени към 31.12.2021 г.
Управляващи дружества	4	27	30	1
Договорни фондове	12	130	136	6
Национални инвестиционни фондове	1	10	10	1
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове	1	6	5	2
Други производства*	2	27	28	1

Бележки: * Отговори на отправени запитвания и изискани становища във връзка с дейността на управляващи дружества, колективни инвестиционни схеми, национални инвестиционни фондове и ЛУАИФ.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

През 2021 г. е издаден **1 нов лиценз** за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел за инвестиране в недвижими имоти, като няма издадени откази за издаване на лиценз на ДСИЦ.

През 2021 г. са **отнети 3 лиценза** за извършване на дейност като дружества със специална инвестиционна цел (за инвестиции в недвижими имоти) в резултат на изрични доброволни откази и приключили обратни изкупувания на акциите на дружествата на дружества със специална инвестиционна цел - „Агро Финанс“ АДСИЦ, „Агроенерджи“ АДСИЦ и „Агроенерджи Инвест“ АДСИЦ.

През 2021 г. **няма принудително отнемане на лицензи** за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел.

През 2021 г. са издадени **2 решения за издаване на разрешение за прекратяване** на дружество със специална инвестиционна цел, за отнемане на лицензите им и за одобрения на ликвидатори по чл. 28 от ЗДСИЦ (отм.) съответно по чл. 33 от ЗДСИЦДС.

За периода 01.01.2021–31.12.2021 г. е издадено **1 решение за спиране** на производство за издаване на разрешение за прекратяване на дружество със специална инвестиционна цел до приключване на търговско дело, образувано пред Софийски градски съд, както и е издадено **1 решение за прекратяване на производство** за издаване на

разрешение за прекратяване на ДСИЦ по чл. 28 от ЗДСИЦ (отм.) въз основа на направено от дружеството искане за оттегляне на заявлението.

Към края на 2020 г. дружествата с лиценз за извършване на дейност като ДСИЦ са 57, като броят им в края на 2021 г. е 53. За сравнение - лиценз за извършване на дейност като дружество със специална инвестиционна цел са получили общо 73 дружества, от които към 31.12.2021 г. 20 са с отнет лиценз.

Таблица 5. Лицензионна дейност по отношение на АДСИЦ

	Брой към 31.12.2020 г.	Издадени лицензи през 2021 г.	Отнети лицензи през 2021 г.	Брой към 31.12.2021 г.
АДСИЦ, в т.ч.	57	1	5	53
АДСИЦ, инвестиращи във вземания	9	0	0	9
АДСИЦ, инвестиращи недвижими имоти, в т.ч.:	48	1	5	44
АДСИЦ (земеделска земя)	7	0	-	7

Независимо от публичния статут на дружествата със специална инвестиционна цел, предвид изключителния характер на предмета им на дейност, са налице по-строги регулаторни изисквания, които изискват предварително одобрение от КФН при промени в устава и в другите им устройствени актове, свързани със замяна на банката-депозитар и на обслужващото дружество. В този смисъл, основна част от административните процедури по отношение на АДСИЦ, освен производствата за издаване и отнемане на лицензи, са свързани със заявени одобрения за изменение на устава, за замяна на банка-депозитар и на обслужващо дружество на дружества със специална инвестиционна цел. Следва да се отбележи, че посочените одобрителни производства са регламентирани в отменения Закон за дружествата със специална инвестиционна цел (ЗДСИЦ, в сила до 16.03.2021 г.), но в новоприетия Закон за дружествата със специална инвестиционна цел и за дружествата за секюритизация (ЗДСИЦДС, в сила от 16.03.2021 г.) също са регламентирани производствата за одобрение на изменение на устава, за замяна на банка-депозитар и на лица, на които са възложени функции по обслужване на дейността на дружества със специална инвестиционна цел, включително са предвидени и нови одобрителни производства по отношение на членовете на управителните органи на ДСИЦ и при изменения на договорите с лица, на които са възложени функции по обслужване на дейността на ДСИЦ.

Във връзка с дейността на дружествата със специална инвестиционна цел и регулаторните изисквания към нея съгласно ЗДСИЦ (отм.) и действащия от 16.03.2021 г. ЗДСИЦДС, през 2021 г. КФН е разгледала и се е произнесла **общо по 64 производства**, разпределени по следния начин:

- 26 заявления за издаване на одобрения на промени в устава на дружества със специална инвестиционна цел, по които КФН е издала **26 решения за одобрение на предвидените промени в уставите или за одобрение на нови устава;**

- 10 заявления за издаване на одобрение на Правила за управление на риска на ДСИЦ при участие в учредяването или в придобиването на дялове или акции в специализирано дружество по чл. 28, ал. 1 от ЗДСИЦДС, по които КФН е **издала 10 решения за одобрение на Правилата;**

- 11 заявления за издаване на одобрения на лица за членове на съвета на директорите на дружества със специална инвестиционна цел, по които КФН е **издала 25 решения за одобрение на членове на управителните органи на ДСИЦ;**

- 3 заявления за издаване на одобрение за възлагане на дейност на трето лице по чл. 27, ал. 4 от ЗДСИЦДС по отношение на дейността на ДСИЦ, по които КФН е **издала 3 одобрителни решения.**

През 2021 г. **няма постъпили заявления за издаване на одобрение за замяна на банка-депозитар** на дружество със специална инвестиционна цел.

През отчетната година **няма постановени откази за издаване на одобрение** на промени в устава, на лица за членове на СД, на Правила за управление на рисковете и на замяна на банка-депозитар на дружество със специална инвестиционна цел, както и няма прекратени производства по такива заявления.

В действащия ЗДСИЦДС освен дейността на ДСИЦ, се обезпечава прилагането на Регламент (ЕС) 2017/2402 за определяне на обща рамка за секюритизациите и за създаване на специфична рамка за опростени, прозрачни и стандартизирани секюритизации (Регламент (ЕС) 2017/2402) по отношение на дружествата за секюритизация. През 2021 г. в КФН няма постъпили заявления и съответно няма издадени решения, свързани с производства относно дружествата за секюритизация и относно агентите за ОПС съответствие.

Останалите публични дружества (извън дружествата със специална инвестиционна цел) и емитентите на ценни книжа не подлежат на лицензиране, а на вписване или отписване, от специалния регистър на публичните дружества и други емитенти на ценни книжа съгласно чл. 100к, ал. 2, т. 5 от ЗППЦК, воден от КФН. През 2021 г. в посочения регистър са вписани 2 публични дружества (без АДСИЦ) – (Топлофикация-Русе“ АД и „Топлофикация-Бургас“ АД) и 3 емитента на ценни книжа („Блек Сий Стар“ АД, Национален договорен фонд от затворен тип „Динамик“ АД и Международна банка за икономическо сътрудничество), съответно през периода отписаните дружества от регистъра, воден от КФН, са общо 9³⁸, от които 6 публични дружества („Вапцаров“ АД, „Пазарджик БТМ“ АД, „Котлостроене“ АД, „Агроенерджи“ АДСИЦ, „Агроенерджи Инвест“ АДСИЦ и „Валор Пропъртис“ АДСИЦ) и 3 емитента на ценни книжа („ВЕИ Проджект“ АД, „Източна Газова Компания“ ЕАД и „Евролийз Ауто“ ЕАД).

Следва да се има предвид, че през отчетната година от водения от КФН регистър са дерегистрирани служебно още 5 дружества, от които 2 публични дружества, обявени в несъстоятелност; 1 дружество със специална инвестиционна цел с отнет (принудително) лиценз за извършване на дейност като ДСИЦ и след влязла в сила приложена принудителна

³⁸ В общия брой от 9 отписани дружества (публични дружества и емитенти на ценни книжа) не са включени 5 дружества, които през периода са отписани като публични дружества или като емитенти служебно.

административна мярка; 1 емитент на емисия акции в процес на емитиране и 1 емитент, обявен в несъстоятелност. Всички тези дружества са отписани служебно като публични дружества или като емитенти на ценни книжа в резултат на упражнените правомощия на регулатора съгласно ЗППЦК.

През отчетната 2021 г. няма постановени откази, както и няма прекратени такива производства, за вписване или отписване на публично дружество или на емитент на ценни книжа от регистъра, воден от КФН.

Общият брой на публичните дружества (без АДСИЦ) и другите емитенти на ценни книжа към края на 2021 г. е 237.

Таблица 6. Публични дружества и други емитенти на ценни книжа

	Брой към 31.12.2020 г.	Вписани дружества	Отписани дружества	Брой към 31.12.2021 г.
Публични дружества и други емитенти*	243	3****	9***	237**

Бележки: * В броя на публичните дружества и други емитенти не са включени колективните инвестиционни схеми. Публичните дружества и други емитенти не се лицензират като такива, а подлежат на вписване и отписване.

** В броя на публичните дружества и други емитенти не са включени дружествата със специална инвестиционна цел, които са с отнети лицензи за ДСИЦ, но все още имат статут на публични дружества.

*** В общия брой от 9 отписани дружества (публични дружества и емитенти на ценни книжа) не са включени 5 дружества, които през периода са отписани като публични дружества или като емитенти служебно.

**** В общия брой от 3 нововписани публични дружества и емитенти на ценни книжа не са включени „Топлофикация-Русе“ АД (доколкото дружеството е включено в броя от 243 към 31.12.2020 г. само като емитент, а през 2021 г. получава статут и на публично дружество) и Национален договорен фонд от затворен тип „Динамик“ АД (доколкото дружеството по своята същност е предприятие за колективно инвестиране от затворен тип).

По отношение на дейността на публичните дружества и емитентите на ценни книжа, през 2021 г. освен производствата за вписване (5) и отписване (13) на публични дружества и емитенти, са разгледани общо 41 производства, свързани с разглеждане на проспекти и допълнения към тях, като през отчетната година се запазва тенденцията от предходния период, когато общо разгледаните такива производства са били 42.

За 2021 г. са подадени общо 28 заявления за одобрение на проспекти и 2 допълнения. От подадените през 2021 г. заявления се установява, че е налице намаление от 3.45% спрямо предходния период, когато подадените заявления са били 29.

През 2021 г. са одобрени общо 27 проспекта, което от своя страна представлява увеличение с 3.70% спрямо предходната 2020 г., когато одобрените проспекти са били общо 26.

През отчетния период са одобрени и 2 допълнения към одобрени проспекти – 1 допълнение към проспект на ЕС за възстановяване за първично публично предлагане на емисия акции и 1 допълнение към проспект за първично публично предлагане на емисия акции.

Структурата на одобрените 27 проспекта през 2021 г. е следната:

- **общо 11 проспекта за първично публично предлагане на акции**, от които 2 на нови дружества;

- **1 проспект за първично публично предлагане на облигации;**
- **3 проспекта за първично публично предлагане на варианти;**
- **1 проспект за първично публично предлагане на дялове;**
- **общо 11 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар,** от които 10 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар на емисии облигации и 1 проспект за допускане до търговия на регулиран пазар на емисии акции.

Също така, през разглежданата година, КФН е постановила и общо 3 отказа за одобрение на проспекти, от които 2 отказа за одобрение на проспекти за първично публично предлагане на акции и 1 отказ за одобрение на проспект за допускане до търговия на регулиран пазар на корпоративни облигации.

Допълнително, през 2021 г. е прекратено 1 производство за одобрение на проспект за първично публично предлагане на акции съгласно постъпило от дружеството искане за оттегляне на заявлението.

През отчетната 2021 г. по отношение на заявление за одобрение на проспект за първично публично предлагане на варианти е издадено 1 решение за отказ за предоставяне на административна услуга за одобрение на проспекта.

Към края на годината има неприключени 7 производства по одобрение на проспекти – 5 производства за допускане до търговия на емисия облигации и 2 производства за първично публично предлагане на емисии акции.

Отделно от одобрените проспекти за първично публично предлагане на ценни книжа (съответно след успешно приключване на подписката и вписване на увеличението на капитала в търговския регистър) или допускане до търговия на регулиран пазар на ценни книжа, през 2021 г. в регистъра на КФН са вписани общо 25 емисии ценни книжа, чието разпределение е, както следва:

- **вписани са 11 емисии акции,** от които 3 емисии акции са на нови дружества, които за първи път се допускат до търговия на регулиран пазар и останалите 9 емисии са от последващо увеличение на капитала на публични дружества;

- **вписани са 10 емисии облигации** в резултат на одобрени проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар на облигациите, записани при условията на чл. 205, ал. 2 от Търговския закон като за издаването им не се е породило задължение за публикуване на проспект съгласно Регламент (ЕС) 2017/1129, тъй като са предложени на по-малко от 150 лица;

- **вписана е 1 емисия облигации** в резултат на успешно приключило първично публично предлагане;

- **вписани са 2 емисии дялове** в резултат на успешно приключили първични публични предлагания;

- **вписана е 1 емисия облигации** в резултат на допускането ѝ до търговия на регулиран пазар.

През отчетната година, от регистъра на публичните дружества и емитентите на ценни книжа, воден от КФН, са отписани 19 емисии ценни книжа, както следва:

- **11 емисии акции и**
- **8 емисии облигации.**

През 2021 г. няма постановен отказ за отписване на емисии ценни книжа от регистъра, воден от КФН, включително и поради отказ от отписване на публичното дружество или емитентът на ценните книжа, както и няма прекратени такива производства.

През 2021 г. са разгледани общо 18 производства по регистрирани търгови предложения, предложения за изкупуване на акции и предложения за обратно изкупуване на собствени акции. По отношение на разгледаните през 2021 г. търгови предложения, предложения за изкупуване и такива за обратно изкупуване, са постановени следните решения:

- **13 решения за издаване на временна забрана** за публикуване на предложенията;
- **15 решения** по протокол за **неиздаване на окончателна забрана** за публикуване на предложенията;
- издадени са **3 окончателни забрани** за публикуване на търгово предложение.

През докладвания период няма постановени решения за прекратяване на производства по регистрирани търгови предложения, предложения за изкупуване или предложения за обратно изкупуване.

Общият брой на регистрираните предложения през 2021 г. е 18, от които 15 търгови предложения и 3 предложения за обратно изкупуване на акции.

Към края на годината има неприключени 3 производства по разглеждане на търгови предложения.

През отчетната 2021 г. няма инициирани производства за одобрение на документи по преобразуване с участието на публични дружества. През 2021 г. няма постановени решения за включване на проверител в списъка на независимите проверители, утвърден от заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, както и няма постановени откази или прекратени производства за одобрение на документи по преобразуване с участието на публични дружества.

През 2021 г. няма подадени заявления за одобрение на проект на договор за съвместно предприятие.

Таблица 7. Административни процедури по отношение на АДСИЦ, ПД и други емитенти

	Незавършени към 31.12.2020 г.	Новооткрити през 2021 г.	Приключили през 2021 г.	Незавършени към 31.12.2021 г.
АДСИЦ	1	0	1	0
ПД и емитенти	10	84	84	10
Други производства*	0	68	65	3

Бележка: *Като други производства са отчетени изготвените през 2021 г. отговори на запитвания, становища по жалби и други, свързани с дейността на публични дружества и емитенти.

Застраховане и презастраховане

В края на 2021 г. лицензираните застрахователни дружества със седалище в Република България са **33**, като застрахователите по общо застраховане са **23**, животозастрахователите са **10**, а **1** е презастраховател по общо застраховане и животозастраховане.

През отчетния период е издадено **1 решение** за преобразуване на застрахователно дружество, а именно:

- С Решение № 683-ОЗ от 16.09.2021 г. КФН разрешава преобразуване чрез вливане на ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „НОВА ИНС“ ЕАД, ЕИК 175145092, в ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО “БУЛСТРАД ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП“ АД, ЕИК 000694286. Считано от 04.10.2021 г. ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „НОВА ИНС“ ЕАД, ЕИК 175145092, е заличено от Търговския регистър.

През 2021 г. са постъпили **2 заявления** за разширяване обхвата на лиценза на застрахователни дружества:

- Заявление с вх. № РГ-10-80-25/19.11.2021 г., постъпило от „ЗАСТРАХОВАТЕЛНА КОМПАНИЯ АКСИОМ“ ЕАД, с което е отправено искане за издаването на допълнителен лиценз за клас застраховки съгласно Приложение № 1, Раздел II, буква „А“ от КЗ, а именно по: т. 6 „Плавателни съдове (морски, езерни, речни и плавателни по канали съдове); т. 7 „Товари по време на превоз (включително стоки, багажи и др.); т. 13 „Обща гражданска отговорност“; т. 14 „Кредити“; т. 15 „Гаранции“; т. 16 „Разни финансови загуби“; т. 17 „Правни разноски“ и т. 18 „Помощ при пътуване“;

- Заявление с вх. № РГ-10-78-16 от 09.12.2021 г., постъпило от ЗК „БЪЛГАРИЯ ИНШУРЪНС“ АД, с което отправено искане за издаване на допълнителен лиценз за класове застраховки от Приложение № 1, Раздел II, буква „А“ от КЗ, а именно: т. 13 „Обща гражданска отговорност“ (за всяка отговорност за вреди, извън т. 10, т. 11 и т. 12); т. 15 „Гаранции“ (преки гаранции и косвени гаранции).

В края на 2021 г. застрахователите от държави членки на ЕС, извършващи дейност на територията на Република България при условията на правото на установяване (чрез клон), наброяват **12** (по общо застраховане са **9**, докато клоновете, извършващи дейност по животозастраховане, са **3**), като са изключени:

- „Застрахователна компания Олимпик - клон България” КЧТ, със седалище Кипър, е в процедура по ликвидация по силата на Решение от 30.07.2019 г. на Окръжния съд в гр. Никозия, Република Кипър, публикувано на 23.08.2019 г., в официалния вестник на Република Кипър;

- „Чертасиг - Застрахователно и Презастрахователно Дружество АД – Клон България” КЧТ, по отношение на който е издадено Решение за откриване на производство по несъстоятелност, влязло в сила, считано от 14.01.2021 г.

Таблица № 1. Брой застрахователи, извършващи дейност на територията на Република България, при условията на правото на установяване (чрез клон)

№	СПИСЪК НА ЗАСТРАХОВАТЕЛИТЕ СЪС СЕДАЛИЩЕ В ДЪРЖАВА ЧЛЕНКА, ИЗВЪРШВАЩИ ДЕЙНОСТ ПО ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРИ УСЛОВИЯТА НА ПРАВОТО НА УСТАНОВЯВАНЕ /КЛОНОВЕ/	
1	“АВП П&С С.А., КЛОН БЪЛГАРИЯ” КЧТ	ФРАНЦИЯ
2	“КАРДИФ - ОБЩО ЗАСТРАХОВАНЕ” - КЛОН БЪЛГАРИЯ	ФРАНЦИЯ

3	“КОМПАНИ ФРАНСЕЗ Д'АСЮРАНС ПУР ЛЬО КОМЕРС ЕКСТЕРИОР СА” - КЛОН БЪЛГАРИЯ КЧТ	ФРАНЦИЯ
4	„АТРАДИУС КРЕДИТО И КАУСИОН, С.А. ДЕ СЕГУРОС И РЕАСЕГУРОС КЛОН БЪЛГАРИЯ” КЧТ	ИСПАНИЯ
5	“КЮ БИ И ЮКЕЙ ЛИМИТИД - КЛОН СОФИЯ” КЧТ* (КЮ БИ И ИНТЕРНЕТЪНЪЛ ИНШУРЪНС (ЮРЪП) ЛИМИТИД - КЛОН СОФИЯ” КЧТ)	ВЕЛИКОБРИТАНИЯ
6	„ГРАЦЕР ВЕКСЕЛЗАЙТИГЕ ФЕРЗИХЕРУНГ АГ (КЛОН БЪЛГАРИЯ, СОФИЯ)” КЧТ	АВСТРИЯ
7	„КОЛОНАД ИНШУРЪНС ЕС ЕЙ” – КЛОН БЪЛГАРИЯ КЧТ	ЛЮКСЕМБУРГ
8	„ПОРШЕ ЗАСТРАХОВАНЕ АГ-КЛОН БЪЛГАРИЯ”	АВСТРИЯ
9	„ЕЙ АЙ ДЖИ ЮРЪП С.А.” КЧТ	ЛЮКСЕМБУРГ
СПИСЪК НА ЗАСТРАХОВАТЕЛИТЕ СЪС СЕДАЛИЩЕ В ДЪРЖАВА ЧЛЕНКА, ИЗВЪРШВАЩИ ДЕЙНОСТ ПО ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРИ УСЛОВИЯТА НА ПРАВОТО НА УСТАНОВЯВАНЕ /КЛОНОВЕ/		
10	“МЕТЛАЙФ ЮРЪП Д.А.К. – КЛОН БЪЛГАРИЯ” КЧТ	ИРЛАНДИЯ
11	“КАРДИФ – ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ” - КЛОН БЪЛГАРИЯ	ФРАНЦИЯ
12	„ЕН ЕН ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО - КЛОН СОФИЯ” КЧТ**	УНГАРИЯ

* По отношение на “КЮ БИ И ЮКЕЙ ЛИМИТИД - КЛОН СОФИЯ” КЧТ, ЕИК 130085153, в КФН е получена информация през м. октомври 2020 г. за предстоящо закриване на клона. По данни на компетентния орган на Обединено Кралство Великобритания, всички договори по рискове, разположени на територията на Република България, сключени чрез клона, са прехвърлени към застрахователите, част от групата на клона, за които е получена нотификация за намерение да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на услуги. През м. април 2021 г. КФН изпрати писмо с искане за предоставяне на допълнителна информация относно предстоящото закриване на клона или регистриране на същия съгласно изискванията на КЗ за регистриране на клон на застраховател от трета страна. С писмо вх. № 32-00-321 от 10.05.2021 г., компетентният орган на Обединено Кралство Великобритания потвърждава предстоящото закриване на клона и обстоятелството, че същият не функционира. Изразено е намерение „КЮ БИ И ЮКЕЙ ЛИМИТИД - КЛОН СОФИЯ” КЧТ да бъде официално закрит до края на годината. Към настоящия момент застрахователният клон фигурира в Търговския регистър и в списъка с нотификации на КФН, но няма право да сключва нови застрахователни договори, считано от 01.01.2021 г.

** По отношение на „ЕН ЕН ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО - КЛОН СОФИЯ” КЧТ, ЕИК 175067131 е постъпило уведомление, вх. № 32-00-125/08.04.2021 от националния компетентен орган на Унгария относно предстоящо прехвърляне на застрахователния портфейл на клона към „ДЗИ-Животозастраховане” ЕАД, ЕИК 121518328. КФН е изпратила писмо с даване на съгласие и удостоверение за платежоспособност на поемащия застраховател, след заседание на 17.06.2021 г. С писмо, вх. № 32-03-711/30.07.2021 г., националният компетентен орган на Унгария уведомява за издадено на 14.07.2021 г. решение за одобрение на прехвърлянето на застрахователния портфейл на „ЕН ЕН ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО - КЛОН СОФИЯ” към “ДЗИ-ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ” ЕАД, с ефективна дата 30.07.2021 г. Служебна проверка установи, че за вписване в Търговския регистър са представени документи и договори относно прехвърляне на търговското предприятие „ЕН ЕН ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО - КЛОН СОФИЯ” към “ДЗИ-ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ” ЕАД.

Таблица 8. Лицензионна дейност по отношение на застраховането и презастраховането

	Брой към 31.12.2020 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2021 г.
Застрахователи и презастрахователи, в т.ч.:	35	-	-	34
Общо застраховане	24	-	-	23*
Животозастраховане	10	-	-	10
Презастрахователи по общо застраховане	1	-	-	1**
Презастрахователи по животозастраховане	1	-	-	1
Клонове на чуждестранни застрахователи	12			12
Застрахователни брокери	330	15	7	338

* В резултат на преобразуване чрез вливане на ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „НОВА ИНС“ ЕАД в ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО “БУЛСТРАД ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП“ АД, ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „НОВА ИНС“ ЕАД е прекратено без ликвидация и заличено от Търговския регистър, считано от 04.10.2021 г.

** „ДЖИ ПИ ПРЕЗАСТРАХОВАНЕ“ ЕАД е единственият местен презастраховател с лиценз по общо застраховане и животозастраховане.

През 2021 г. са издадени 3 решения за одобрение на придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества:

1. С Решение № 240-ОЗ от 27.04.2021 г. КФН е одобрила извършването на пряко придобиване от „АВЕСТА ТРЕЙД“ АД, ЕИК 121027425 на 100% квалифицирано участие в капитала на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНА КОМПАНИЯ МЕДИКО - 21“ АД, ЕИК 131039664;

2. С Решение № 335-ОЗ от 27.05.2021 г. КФН е одобрила придобиване от страна на „АЛИАНЦ ХОЛДИНГ ЕДНО ГМБХ“, Австрия на непряко квалифицирано участие в капитала на „ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ“, ЕИК 040638060, „ЗАД АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ ЖИВОТ“ АД, ЕИК 040293319, и „ЗАД ЕНЕРГИЯ“ АД, ЕИК 831040933, чрез придобиване на пряко квалифицирано участие в размер на 66.16% от капитала на „АЛИАНЦ БЪЛГАРИЯ ХОЛДИНГ“, ЕИК 040812785, в резултат на преобразуване чрез вливане на „АЛИАНЦ НЮ ЮРЪП ХОЛДИНГ ГМБХ“, Австрия, в „АЛИАНЦ ХОЛДИНГ ЕДНО ГМБХ“, Австрия;

3. С Решение № 683-ОЗ от 16.09.2021 г. КФН разрешава преобразуване чрез вливане на ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „НОВА ИНС“ ЕАД, ЕИК 175145092, в ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО “БУЛСТРАД ВИЕНА ИНШУРЪНС ГРУП“ АД, ЕИК 000694286.

През 2021 г. КФН е издала 12 решения по прилагане на регулаторните режими по КЗ спрямо застрахователи с отчет лиценз, както следва:

- С Решение № 18-ОЗ от 14.01.2021 г. КФН е дала задължителни предписания на квестора на „ЗК ЮРОАМЕРИКАН“ АД, ЕИК 124634117, назначен по силата на Решение на КФН № 796 – ОЗ от 05.11.2020 г.;

- С Решение № 103-ОЗ от 25.02.2021 г. КФН е дала задължителни предписания на квестора на ЗК „НАДЕЖДА“ АД, ЕИК 131282730, назначен с решение на КФН № 1132-ОЗ от 17.08.2017 г.;

- На заседание на КФН по Протокол № 35 от 20.05.2021 г. е взето решение във връзка с постъпили в КФН отчети на квестора на ЗК „Надежда“ АД, вх.№ РГ-10-82-13 от 23.02.2021 г., РГ-10-82-13 от 26.03.2021 г. и РГ-10-82-13 от 23.04.2021 г. и съдържащите се в тях искания за даване на предписания, за изпращане на писмо за уведомяване на квестора, че не е необходимо изрично произнасяне на КФН с решение, с което да му бъдат дадени задължителни предписания;

- На заседание на КФН по Протокол № 41 от 10.06.2021 г. е взето решение на Гаранционния фонд, в качеството му на ликвидатор на „ЗК Юроамерикан“ АД, да бъдат предоставени окончателния отчет на квестора на „ЗК Юроамерикан“ АД, вх. № РГ-10-90-1/12.04.2021 г., и финансовият отчет на квестора на „ЗК Юроамерикан“ АД, вх. № РГ-10-90-1/01.06.2021 г., към датата на приключване на квестурата, ведно с приложените към тях документи. Горепосоченото решение е взето във връзка с необходимостта за изпълнение на задължението на Гаранционния фонд съгласно т. 5 от Решение на КФН № 123 – ОЗ от 11.03.2021 г., а именно – в тримесечен срок от назначаването му да изготви и представи в КФН план за ликвидация по чл. 606, ал. 3 във връзка с чл. 603, ал. 1, т. 2 от КЗ;

- Решение № 474-ОЗ от 08.07.2021 г., с което КФН одобрява план за ликвидация на „ЗК ЮРОАМЕРИКАН“ АД, ЕИК 124634117, представен в Комисията за финансов надзор с писмо на Гаранционния фонд, вх. № 23-1-35/21.06.2021 г., в качеството му на определен ликвидатор на „ЗК ЮРОАМЕРИКАН“ АД съгласно решение на КФН № 123-ОЗ от 11.03.2021 г.;

- На заседание на КФН по Протокол № 53 от 22.07.2021 г. е взето решение във връзка с постъпили в КФН отчети на квестора на ЗК „Надежда“ АД, вх. № РГ-10-82-13 от 19.05.2021 г., РГ-10-82-2 от 08.06.2021 г., РГ-10-82-13 от 25.06.2021 г., РГ-10-82-3 от 13.07.2021 г. и РГ-10-82-13 от 15.07.2021 г. и съдържащите се в тях искания за даване на предписания, за изпращане на писмо за уведомяване на квестора, че не е необходимо изрично произнасяне на КФН с решение, с което да му бъдат дадени задължителни предписания. Във връзка с взетото решение до квестора на ЗК „Надежда“ АД е изпратено писмо, изх. № РГ-10-82-13 от 22.07.2021 г.;

- На заседание на КФН по Протокол № 53 от 22.07.2021 г. е взето решение по постъпило писмо от Националния надзорен орган върху застраховането на Република Кипър (Superintendent of insurance), вх. № 32-00-230 от 12.07.2021 г. (във връзка с вх. № 32-00-727/25.07.2019 г.), съдържащо искане от страна на ликвидаторите на „Olympic Insurance Co. Ltd“ за разпореждане със средства на „Застрахователна компания Олимпик – клон България“ КЧТ, ЕИК 200737120, по сметка в „Юробанк България“ АД. Във връзка с постъпилото искане до „Юробанк България“ АД, „Банка ДСК“ ЕАД и „Уникредит Булбанк“ ЕАД са изпратени писма, с които са уведомени, че ликвидаторите на „Olympic Insurance Co. Ltd“ със седалище в Република Кипър на основание чл. 625 ал. 2 от КЗ могат да упражняват на територията на Република България всички правомощия, с които

разполагат съгласно законодателството на държавата членка, където застрахователят е получил лиценз, освен използване на принуда и произнасяне по правни спорове;

- Решение № 473-ОЗ от 02.12.2021 г., с което КФН одобрява приетото с решение на Управителния съвет на Гаранционния фонд № 28-1/08.11.2021 г. изменение в плана за ликвидация на „ЗК ЮРОАМЕРИКАН“ АД, ЕИК 124634117, одобрен с решение № 474-ОЗ от 08.07.2021 г. на КФН;

- Решение № 931-ОЗ от 23.12.2021 г., с което КФН дава задължителни предписания на квестора на ЗК „НАДЕЖДА“ АД, ЕИК 131282730, назначен с решение на КФН № 1132-ОЗ от 17.08.2017 г.;

- На заседание на КФН по Протокол № 79 от 21.10.2021 г. е взето решение във връзка с постъпили в КФН доклади на квесторите на „СИНДИКАЛНА И ВЗАИМОЗАСТРАХОВАТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ - СИВЗК“, вх. № РГ-10-30-1 съответно от 15.09.2021 г. и от 07.10.2021 г., както и искане, вх. № РГ-10-30-1/18.08.2021 г., допълнено на 26.08.2021 г., за даване на задължителни предписания, за изпращане на писмо, с което квесторите са уведомени, че не е необходимо изрично произнасяне на КФН с решение. Във връзка с взетото решение до квесторите на СИВЗК е изпратено писмо, изх. № РГ-10-30-1 от 21.10.2021 г.;

- На заседание на КФН по Протокол № 87 от 23.11.2021 г. е взето решение във връзка с постъпили в КФН отчети на квестора на ЗК „НАДЕЖДА“ АД, вх. № РГ-10-82-13 от 29.10.2021 г., от 15.09.2021 г. и от 24.08.2021 г. и съдържащите се в тях искания за даване на предписания, за изпращане на писмо, с което квесторът е уведомен, че не е необходимо изрично произнасяне на КФН с решение, с което на квестора да бъдат дадени задължителни предписания. Във връзка с взетото решение до квестора на ЗК „НАДЕЖДА“ АД е изпратено писмо, изх. № РГ-10-82-13 от 23.11.2021 г.;

- На заседание на КФН по Протокол № 96 от 23.12.2021 г. е взето решение във връзка с постъпили в КФН доклади на квесторите на „СИНДИКАЛНА И ВЗАИМОЗАСТРАХОВАТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ - СИВЗК“, № 46 и № 47, регистрирани с вх. № РГ-10-30-1 съответно от 16.11.2021 г. и от 15.12.2021 г., както и искане, вх. № РГ-10-30-6 от 03.12.2021 г., допълнено на 15.12.2021 г., за даване на задължителни предписания, за изпращане на писмо, с което квесторите са уведомени, че не е необходимо изрично произнасяне на КФН с решение. Във връзка с взетото решение до квесторите на СИВЗК е изпратено писмо, изх. № РГ-10-30-1 от 23.12.2021 г.

През 2021 г. с решение на КФН са **вписани 15 застрахователни брокери** в регистъра, воден от КФН на основание чл. 30, ал. 1, т. 12 от ЗКФН. През същия период са **заличени 7 застрахователни брокери** по тяхно искане.

През 2021 г. с решение на КФН е заличен един застрахователен агент по негово искане.

В края на отчетния период са вписани **общо 338 застрахователни брокери** в регистъра, воден от КФН на основание чл. 30, ал. 1, т. 12 от ЗКФН.

Към 31.12.2021 г. застрахователните агенти са **6 984**, в т.ч. – 2 392 юридически лица, 193 – еднолични търговци и 4 399 – физически лица.

Посредници, предлагащи застрахователни продукти като допълнителна дейност, към 31.12.2021 г. са 17, в т.ч. –16 юридически лица и 1 физическо лице.

Броят на застрахователните агенти, вписани в регистъра на КФН, продължава да намалява като основната причина е прекратяването на договори за застрахователно агентство, по които не е осъществявана дейност дълъг период от време. Най-голямата отчетена разлика е при застрахователните агенти физически лица, които през предходното тримесечие са 4 546, а през четвъртото тримесечие на 2021 г. – 4 399.

Таблица 9. Дейност по вписване в регистъра на застрахователните агенти

	Брой към 31.12.2020 г.	Брой към 31.12.2021 г.
Застрахователни агенти*, в т.ч.:	7570	6 984
- Юридически лица	2 483	2 392
- Еднолични търговци	226	193
- Физически лица	4 829	4 399
Посредници, предлагащи застрахователни продукти, като допълнителна дейност	16	17

Бележки: *Застрахователните агенти подлежат на вписване в регистъра за застрахователните агенти.

През 2021 г. са издадени **общо 120** административни производства, инициирани пред КФН, по прилагане на регулаторните режими по КЗ и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както следва:

- 89 индивидуални административни актове във връзка с производствата по издаване на лицензии, разрешения или одобрения:
 - 1 решение за преобразуване на застрахователно дружество;
 - 3 решения за одобрение на придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества;
 - 5 решения за даване на задължителни предписания към назначени квестори на застрахователи с отнет лиценз;
 - 1 решение за откриване на производство по ликвидация на застрахователно дружество;
 - 2 решения по прилагане на регулаторните режими спрямо Гаранционния фонд;
 - 1 решение, с което Комисията е одобрила предсрочно изплащане на подчинен срочен дълг по договор, сключен от застрахователно дружество;
 - 1 решение, с което разрешава преобразуване чрез вливане на застрахователно дружество;
 - 41 решения относно одобрения на членове на управителни и контролни органи на застрахователни и презастрахователни дружества и застрахователни холдинги и на лица, осъществяващи ключови функции в застрахователни или презастрахователни дружества;
 - 34 решения за утвърждаване на одитори на застрахователни или презастрахователни дружества и застрахователни холдинги.

През отчетния период са издадени 31 индивидуални административни актове спрямо поднадзорни лица, подлежащи на регистрационен режим:

- 15 решения за вписване на застрахователни брокери в регистъра, воден от КФН;
- 1 решение за заличаване на застрахователен агент от регистъра на КФН по негово искане;
- 7 решения за заличаване на застрахователни брокери от регистъра на КФН по тяхно искане;
- 1 решение за регистрация на промяна в процедурните правила за провеждане на изпит и правила за оценяване на организация, провеждаща обучения на застрахователни брокери, и програми за професионално обучение съгласно Наредба на КФН № 28 от 10.05.2006 г.;
- 7 решения на зам.-председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, за допускане на лица до изпит за придобиване на професионална квалификация на застрахователен брокер в съответствие с изискванията на Наредба № 28 от 10.05.2006 г. на КФН.

Таблица 10. Административни процедури по отношение на застраховането и презастраховането

	Незавършени към 31.12.2020 г.	Новооткрити през 2021 г.	Приключили през 2021 г.	Незавършени към 31.12.2021 г.
Застрахователни дружества	31	160	150	41
Застрахователни посредници	18	45	36	27
Други производства	3	10	9	4
Общо	52	215	195	72

Бележка: Брой административни процедури по КЗ, приключили с издаване на индивидуален административен акт на компетентния орган.

Допълнително пенсионно осигуряване

Стремежът към изграждане и поддържане на устойчива и предвидима регулаторна рамка е предпоставка както за създаване на условия за устойчиво развитие на капиталовите пенсионни фондове, така и за повишаване интереса на нови пазарни участници. В тази връзка през отчетната 2021 г. в резултат на постъпило заявление от пенсионноосигурително дружество (в процес на учредяване) Комисията за финансов надзор постанови решение за издаване на пенсионна лицензия и решения за издаване на разрешения за управление на универсален, професионален и доброволен пенсионен фонд (за всеки фонд поотделно). През отчетния период не са постъпвали искания за преобразуване на пенсионноосигурителни дружества и/или фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания, за доброволно прекратяване на действащи

дружества, както и не са констатирани основания за отнемане на издадени пенсионни лицензии от КФН.

Предвид постановените през 2021 г. решения на КФН към края на годината броят на лицензираните пенсионноосигурителни дружества е 10, а броят на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване – 32, в т.ч. 10 универсални, 10 професионални, 10 доброволни и 2 доброволни пенсионни фонда по професионални схеми, като 1 от тях не осъществява дейност.

С оглед стартирането на фазата на изплащане от универсалните пенсионни фондове от 1.09.2021 г. със Закона за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване (ДВ, бр. 19 от 5.3.2021 г.) е развита регламентацията за изплащането на пенсии от универсалните пенсионни фондове. В тази връзка е предвидено създаването на фондове за изплащане на пожизнени пенсии и фондове за разсрочени плащания - обособени имущества, чиито активи са отделени от активите на пенсионноосигурителните дружества и пенсионните фондове. Фондовете се считат за учредени от постановяване на решенията на комисията и подлежат на вписване в регистър БУЛСТАТ и регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 13 от Закона за Комисията за финансов надзор. Към 31.12.2021 г. КФН постанови общо 16 решения във връзка с образувани 7 административни производства за вписване на фондове за изплащане на пожизнени пенсии (ФИПП) и 9 административни производства за вписване на фондове за разсрочени плащания (ФРП). По отношение на фондовете за извършване на плащания са приложими изисквания за самостоятелна отчетност, извършването на независим финансов одит и прилагане на надзорни мерки, в резултат на което броят на субектите, за които управление „Осигурителен надзор“ осъществява предварителен и текущ надзор, се увеличава до 58.

През 2021 г. са образувани 9 служебни производства за определяне на минималната доходност при управлението на активите на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване и за утвърждаване на технически лихвен процент и биометрични таблици за смъртност, които се прилагат при изчисляване на пенсионните резерви от пенсионноосигурителните дружества, които управляват фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване. Вследствие на това са постановени 4 решения за определяне на минималната доходност на универсалните пенсионни фондове, 4 решения за определяне на минималната доходност на професионалните пенсионни фондове и 1 решение за утвърждаване на технически лихвен процент и биометрични таблици за смъртност, които да се прилагат при изчисляване на пенсионните резерви към 31.12.2021 г.

През годината по искане на пенсионноосигурително дружество е постановено и едно решение за одобряване на биометрични таблици за смъртност, които се прилагат за изчисляване на пожизнените пенсии, отпускани от доброволен пенсионен фонд.

Таблица 11. Лицензионна дейност по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

	Брой към 31.12.2020 г.	Издадени лицензии/ разрешения/ решения	Отнети лицензии/ разрешения/ решения	Брой към 31.12.2021 г.
Пенсионноосигурителни дружества (ПОД)	9	1	-	10
Фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО)	29	3	-	32
Фондове за изплащане на пожизнени пенсии (ФИПП)	-	7	-	7
Фондове за разсрочени плащания (ФРП)	-	9	-	9

Осъществяването на предварителен надзор включва също и действия по одобрение на документи с основно значение за дейността на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване и фондове за извършване на плащания. През отчетния период производствата свързани с разрешителните и одобрителните режими от компетентността на административния орган, са инициирани по искане на заинтересованите лица, както в резултат на влезли в сила промени в регулаторните изисквания, така и във връзка с усъвършенстване на системите на управление.

Във връзка с влезлите в сила от 9.03.2021 г. промени в Кодекса за социално осигуряване, свързани с регламентиране фазата на изплащане от универсалните пенсионни фондове и въвеждане на допълнителни изисквания към пенсионноосигурителните дружества, и своевременно приетите и приведени в съответствие подзаконовни нормативни актове по прилагането му в нормативно определения срок, до 31.08.2021 г., пенсионноосигурителните дружества преобразуваха и създадоха съответните резерви и привелоха капитала си в съответствие с нормативните изисквания. Чрез своите проактивни и своевременно действия Комисията и в частност управление „Осигурителен надзор“ гарантира успешното и безпроблемно стартиране на фазата на изплащане от 01.09.2021 г. В изключително кратки срокове надзорният орган разгледа и се произнесе по административните производства, свързани с:

- одобряване на технически лихвен процент за изчисляване на допълнителна пожизнена пенсия за старост;
- одобряване на технически лихвен процент за изчисляване на срочна професионална пенсия за ранно пенсиониране;

- одобряване на рисков коефициент при определяне размера на пожизнена пенсия за старост с гарантиран размер;
- одобрение на нови или изменени и допълнени правилници за организацията и дейността на управляваните от пенсионноосигурителните дружества фондове за допълнително пенсионно осигуряване;
 - вписване на фондове за изплащане на пожизнени пенсии;
 - вписване на фондове за разсрочени плащания.

Също така през отчетния период са образувани общо 30 производства за одобряване на нови изменения и допълнения в правилници за организацията и дейността на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване, продиктувани от необходимостта за тяхното доразвиване и/или съобразяване както с промените в регулаторната рамка, така и с останалите вътрешни актове на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове. Постановени са 28 решения за одобряване на промените в тях като произнасянето по 2 производства е извършено в началото на 2022 г.

През отчетната 2021 г. са образувани и други административни производства, свързани с:

- одобряване на членове на управителни и надзорни органи на пенсионноосигурителни дружества;
- съгласуване избора на одитори, които да извършат проверка и заверка на годишните финансови отчети за 2021 г. на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове;
- одобряване на технически лихвен процент за изчисляване на срочна пенсия за старост от доброволен пенсионен фонд;
- одобряване на биометрични таблици за смъртност, използвани от пенсионноосигурително дружество при определяне размера на пожизнените пенсии от доброволния пенсионен фонд.

Отчетната година е значима и по отношение на друго административно производство, свързано с придобиването на 100% квалифицирано участие в капитала на **пенсионноосигурително дружество** от утвърдена международна финансова група, което потвърждава стабилността и предвидимостта на осигурителния пазар.

Във връзка с постъпило искане от Българска народна банка и в рамките на обвързана компетентност през 2021 г. е постановено решение на КФН за съгласуване включването на банка в списъка на банките-попечители.

Таблица 12. Административни процедури по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

Предмет на процедурата	Незавършени към 31.12.2020 г.	Новооткрити през 2021 г.	Приключили през 2021 г.	Незавършени към 31.12.2021 г.
Издаване на пенсионна лицензия	-	1	1	-

Разрешение за управление на универсален пенсионен фонд, професионален пенсионен фонд, доброволен пенсионен фонд или доброволен пенсионен фонд по професионални схеми	-	3	3	-
Одобрение на Правилник за организацията и дейността на универсален пенсионен фонд, професионален пенсионен фонд, доброволен пенсионен фонд или доброволен пенсионен фонд по професионални схеми	-	30	28	2
Одобряване на член на управителен или контролен орган в пенсионноосигурително дружество в т.ч. прекратени производства	-	12 1	9 1	3
Разрешение за придобиване или увеличаване на квалифицирано участие в капитала на пенсионноосигурително дружество	-	1	1	-
Съгласуване избор на одитори, които да извършат проверка и заверка на годишните финансови отчети на пенсионноосигурителното дружество и управляваните от него пенсионни фондове и фондове за извършване на плащания в т.ч. прекратени производства	-	14 1	14 1	-
Одобряване на технически лихвен процент, използван при	-	9	9	-

определяне на размера на допълнителна пожизнена пенсия за старост				
Одобряване на технически лихвен процент, използван при определяне размера на срочна професионална пенсия за ранно пенсиониране	-	9	9	-
Одобряване на рисков коефициент, използван при определяне размера на допълнителна пожизнена пенсия за старост с гарантиран размер	-	9	9	-
Одобряване на технически лихвен процент, използван при определяне размера на допълнителна срочна пенсия за старост при осигуряване във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване	-	2	2	-
Одобряване на биометрични таблици, използвани при определяне размера на пожизнена пенсия при осигуряване във фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване	-	1	1	-
Вписване на фондове за изплащане на пожизнени пенсии	-	7	7	-
Вписване на фондове за разсрочени плащания	-	9	9	-
Съгласуване включването на банка в списъка на банките-попечители	-	1	1	-
Служебно образувани производства	-	9	9	-

Общо:	-	117	112	5
-------	---	-----	-----	---

През 2021 г. е извършен текущ преглед и на други внесени от дружествата и от банките-попечители документи, които макар и да не подлежат на одобряване, се проверяват от гледна точка на тяхната законосъобразност, като при констатиране несъответствия в съдържанието им е изискано тяхното отстраняване.

2.2. Нотификации

Инвестиционни посредници (ИП), Управляващи дружества (УД), Инвестиционни фондове

През 2021 г. са постъпили **43 уведомления от ИП от държави членки на ЕС**, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България при условията на **свободно предоставяне на услуги**, включително чрез обвързан агент, установен в друга държава членка. От друга страна, **20 ИП са прекратили паспортизацията си** за предоставяне на инвестиционни дейности и услуги на територията на Република България при условията на свободно предоставяне.

През разглежданата година **са постъпвали 2 уведомления** от ИП от други държави членки относно намерение за извършване на дейност на територията на Република България **чрез установяване на клон**, които не са приключили в рамките на отчетната година.

През периода не са получавани нотификации за установяване на мерки за улесняване на достъп до многостранните системи за търговия (МСТ) или организирана система за търговия (ОСТ). Получена е 1 нотификация за установяване на представителен офис (representative office) на територията на Република България (Кипър).

С оглед изложеното, общият брой ИП от държави членки, които могат да извършват дейност у нас **към края на 2021 г. е 1 975** (без представителните офиси).

През отчетната година са **постъпили уведомления от управляващи дружества** от държави членки на ЕС във връзка с намерението им да **предлагат дялове на 162 класа ценни книжа от 37 фонда/подфонда на колективни инвестиционни схеми от държави членки** на територията на Република България. През периода допълнително са постъпили и уведомления за регистрация на нови класове ценни книжа на вече нотифицирани фондове и подфондове. За същия период са постъпили **10 уведомления за прекратяване на предлагането на общо 25 класа ценни книжа на 19 подфонда на колективни инвестиционни схеми от държави членки**. Към края на 2021 г. **общият брой** на предлаганите класове ценни книжа на колективни инвестиционни схеми от държави членки, които извършват дейност у нас, **е 1 866 класа ценни книжа на 347 фонда/подфонда на 56 колективни инвестиционни схеми** от държави членки.

През 2021 г. не са постъпвали уведомления от управляващи дружества от държава членка за извършване на дейност на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги. Допълнително във връзка с Brexit, считано от 01.01.2021 г., е прекратена регистрацията на 5 УД от Великобритания във връзка със свободно

предоставяне на услуги на територията на България. Общият брой на управляващите дружества от ЕС, предоставящи услуги на територията на България, е **27**.

През 2021 г. е постъпило уведомление по чл. 17 от Директива 2009/65/ЕО от „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, (Белгия) за промяна в обхвата на нотификацията на клона, чрез намаляване обхвата на предоставяните услуги.

През 2021 г. са постъпили 4 уведомления от **ЛУАИФ** от държави членки на ЕС, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България и 1 уведомление за прекратяване на паспорта. Допълнително във връзка с Brexit, считано от 01.01.2021 г. е прекратена регистрацията на 48 ЛУАИФ от Великобритания във връзка със свободно предоставяне на услуги на територията на България, с което общият брой ЛУАИФ от държави членки, които възнамеряват да извършват дейност у нас към края на 2020 г., е 27.

През 2021 г. са постъпили 41 уведомления във връзка с предлагането на **49 алтернативни инвестиционни фонда (АИФ)**, съответно подфондове, от държави членки на ЕС на територията на Република България. Също така, 11 алтернативни инвестиционни фонда са прекратили паспортизацията си. Допълнително във връзка с Brexit, считано от 01.01.2021 г., е прекратено предлагането на 13 АИФ, с което общият брой АИФ от държави членки, които се предлагат у нас към края на 2021 г., е 106.

През 2021 г. са постъпили 23 уведомления във връзка с предлагането на **30 европейски фонда за рисков капитал (EuVECA)** от държава членка на ЕС на територията на Република България и 1 уведомление за прекратяване на предлагането. Във връзка с Brexit, считано от 01.01.2021 г., е прекратена регистрацията на 4 EuVECA управители от Великобритания, с което общият брой EuVECA фондове от държави членки, които се предлагат у нас към края на 2021 г., е 75.

През 2021 г. не са постъпвали уведомления във връзка с предлагането на **европейски фондове за социално предприемачество (EuSEF)**.

През 2021 г. е разгледано 1 уведомление относно свободно предоставяне на услуги на територията на Република България от **централен депозитар на ценни книжа** от Securities Market Agency (SMA), Словения, за централен депозитар на ценни книжа KDD – Central Securities Clearing Corporation LLC, Любляна.

През отчетната година КФН е нотифицирана чрез портала за уведомяване, създаден и поддържан от Европейския орган за ценни книжа и пазари (ЕОЦКП/ESMA) по **Регламента за проспектите за общо 56 нотификации**, от които **25 броя нотификации за нови проспекти и 31 броя нотификации за допълнения** към проспекти на дружества от други държави членки на ЕС, възнамеряващи да извършват публично предлагане на ценни книжа на територията на Република България.

През докладваната 2021 г., КФН е **изпратила 1 нотификация** на българско публично дружество за допускане до търговия на акциите от капитала му в друга държава членка на ЕС.

Таблица 13. Нотификации за чуждестранни дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на Република България

	Брой към 31.12.2020 г.	Новопостъпили и приключили през 2021 г.	Прекратени през 2021 г.	Брой към 31.12.2021 г.
Инвестиционни посредници	1 952	43	20	1 975
Управляващи дружества	32	0	5	27
Колективни инвестиционни схеми (класове)	1 636	255	25	1 866
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни схеми	72	4	49	27
Алтернативни инвестиционни фондове	81	49	24	106
Европейски фондове за рисков капитал (EuVECA)	50	30	5	75
Европейски фондове за социално предприемачество (EuSEF)	1	0	0	1
Централни депозитари на ценни книжа	3	1	0	4
Проспекти	183	56	0	239
Застрахователни дружества				
Застрахователни посредници				
Институции за осигуряване по професионални схеми				

През 2021 г. са разгледани уведомленията на 2 лицензирани от КФН ИП за извършване на дейност при условията на свободно предоставяне на услуги, без да откриват клон, на територията на други държави членки – съответно за 26 държави членки (Австрия, Белгия, Хърватия, Кипър, Чехия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Ирландия, Италия, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Испания и Швеция) и за 2 държави членки (Хърватия и Румъния).

В отчетния период са разгледани уведомленията на 10 ИП относно промяна в нотификационните форми във връзка с осъществявана от тях дейност на територията на други държави членки.

През периода са разгледани уведомления от 1 ИП за прекратяване на извършваната дейност на територията на Гърция, Унгария, Румъния, Словения, Италия, Полша и Испания при условията на свободно предоставяне на услуги, както и от 1 ИП за прекратяване на извършваната от него дейност на територията на Австрия, Белгия, Хърватия, Кипър, Чехия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Ирландия, Италия, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Испания и Швеция.

През 2021 г. не са разглеждани уведомления за откриване или закриване на клон на български ИП.

През 2021 г. не са постъпвали уведомления от управляващи дружества или ЛУАИФ от Република България за извършване на дейност на територията на други държави членки при условията на свободно предоставяне на услуги или чрез клон.

„Централен депозитар“ АД до настоящия момент не е иницирал нотификация за предоставяне на услуги в други държави членки в качеството му на лицензиран от КФН централен депозитар на ценни книжа.

През отчетния период в Комисията за финансов надзор няма внесени заявления за одобрение на проспекти за ценни книжа, издадени в Република България, за допускането им до търговия на чуждестранни пазари.

Таблица 14. Нотификации на български дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на други държави членки

	Брой към 31.12.2020 г.	Разгледани през 2021 г.	Прекратени през 2021 г.	Брой към 31.12.2021 г.
Инвестиционни посредници	301	26	33	294
Управляващи дружества	3	0	0	3
Колективни инвестиционни схеми	20	0	0	20
Проспекти	4	0	0	4
Застрахователни дружества				
Застрахователни брокери				
Институции за осигуряване по професионални схеми				

Застраховане и презастраховане

През първото тримесечие на 2021 г. списъците с получените в КФН нотификации са актуализирани в резултат на изтичането на преходния период (до 31.12.2020 г.) след оттеглянето на Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия (ОК) от Европейския съюз.

С оглед изтичането на преходния период след Brexit, считано от 01.01.2021 г., и предвид въвеждането на нова правна рамка по отношение на застрахователите и застрахователните посредници със седалище в ОК, списъците с нотификации подлежат на

актуализация. Към края на преходния период в КФН не е получено искане за издаване на лиценз на застраховател със седалище в ОК да извършва дейност на територията на Република България чрез клон. Също така, не е получено искане от заявител със седалище в ОК за регистрация на застрахователен посредник на територията на Република България. Предвид обстоятелството, че след 01.01.2021 г. ОК се третира като трета държава за ЕС, бе необходимо застрахователните дружества и застрахователните посредници със седалище в ОК, по отношение на които преди 31.12.2020 г. в КФН е било получено уведомление за намерение да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги, да бъдат извадени от списъците с нотификации, тъй като тези списъци отразяват намерението на застрахователите и застрахователните посредници със седалище в държава членка на ЕС да извършват трансгранична дейност на базата на свободата на движение във вътрешния пазар на ЕС.

Всички застрахователни договори, сключени от застрахователи със седалище в ОК по рискове, разположени на територията на Република България, остават валидни до датата на тяхното изтичане или прекратяване им от страните, като няма правно ограничение тези договори да продължат да бъдат обслужвани.

Застрахователните дружества със седалище в ОК, за които в КФН са постъпили уведомления преди 31.12.2020 г. относно намерението им да извършват дейност на територията на Република България са били **222 дружества**.

Застрахователните посредници със седалище в ОК, които са имали право да извършват дейност по застрахователно посредничество на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или право на установяване, преди 31.12.2020 г., са били общо **908 на брой**. След 31.12.2020 г. в КФН не е получавано уведомление относно намерението на застрахователен посредник със седалище в ОК за установяване на дъщерно дружество или нов посредник на територията на Република България.

През 2021 г. са получени общо **583 уведомления** относно намерението на застрахователни дружества и застрахователни посредници със седалище в други държави членки да извършват или да преустановят извършването на дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или на правото на установяване, както и разширяване обхвата на нотификацията, която е била изпратена в КФН в предходен период.

През 2021 г. са изпратени **38 уведомления** до компетентни органи на държави членки на ЕС за намерението на застрахователни дружества със седалище в Република България да извършват или да преустановят извършването на дейност на тяхна територия, както и да разширят обхвата на нотификацията, която е била изпратена от КФН в предходен период.

През 2021 г. са изпратени **33 уведомления** до компетентните надзорни органи на държави членки на ЕС относно намерението на застрахователни посредници със седалище в България да извършват или да преустановят извършването на дейност по застрахователно посредничество на тяхна територия, както и да разширят териториалния обхват на нотификацията, която е била изпратена от КФН в предходен период.

Към края на 2021 г. броят на застрахователните дружества със седалище в други държави членки на ЕС и ЕИП, за които са изпратени уведомления в КФН за намерението им да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги, възлиза на **418**. Общият брой на застрахователните дружества със седалище на територията на Република България, заявили намерение да извършват застрахователна дейност на територията на други държави членки на ЕС при условията на свободата на предоставяне на услуги, е **17**.

Към края на 2021 г. застрахователните посредници от държави членки, заявили намерение да извършват дейност по застрахователно посредничество на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или правото на установяване (чрез клон), са **2 168**. Общият брой на застрахователни посредници със седалище в Република България, заявили намерение да извършват дейност по застрахователно посредничество на територията на държави членки на ЕС при условията на свободата на предоставяне на услуги или при правото на установяване, нараства на **55 посредника**.

Таблица 15. Нотификации за чуждестранни дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на Република България

	Брой към 31.12.2020 г.	Новопостъпили и приключили през 2021 г.	Прекратени през 2021 г.	Брой към 31.12.2021 г.
Инвестиционни посредници				
Управляващи дружества				
Колективни инвестиционни схеми (класове)				
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни схеми				
Алтернативни инвестиционни фондове				
Европейски фондове за рисков капитал (EuVECA)				
Централни депозитари на ценни книжа				

Застрахователни дружества	649	21	252 (в т.ч. 222 от ОК)	418
Застрахователни посредници	3 123	195	1 150 (в т.ч. 908 от ОК)	2 168
Институции за осигуряване по професионални схеми	-	-	-	-

През второто тримесечие на 2021 г. в КФН е постъпило уведомление от националния компетентен орган на Унгария относно предстоящо прехвърляне на застрахователния портфейл на „ЕН ЕН ЗАСТРАХОВАТЕЛНО АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО - КЛОН СОФИЯ” КЧТ, ЕИК 175067131 към “ДЗИ-ЖИВОТОЗАСТРАХОВАНЕ” ЕАД, ЕИК 121518328. КФН е изпратила писмо с даване на съгласие и удостоверение за платежоспособност на поемания застраховател след заседание, проведено на 17.06.2021 г.

Към края на 2021 г. единственият застраховател, със седалище в Република България, заявил намерение да извърша дейност при правото на установяване и установил клонове на територията на Република Гърция (17.08.2017 г.) и Обединено кралство Великобритания и Северна Ирландия (22.12.2020 г.), е ЗД „ЕВРОИНС“ АД.

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2021 г. няма постъпили уведомления от институции за осигуряване по професионални схеми от държави членки на ЕС, които да възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България, както и уведомления на местни пенсионноосигурителни дружества, които да възнамеряват да извършват дейност на територията на ЕС.

Таблица 16. Нотификации на български дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на други държави членки

	Брой към 31.12.2020 г.	Новопостъпили през 2021 г.	Прекратени през 2021 г.	Брой към 31.12.2021 г.
Институции за осигуряване по професионални схеми	-	-	-	-

2.3. Сертифициране

Инвестиционни посредници

През 2021 г. е проведена една изпитна сесия за придобиване на право за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти и като инвестиционен консултант - на 25.09.2021 г. е проведен изпит за брокери на финансови инструменти и на 26.09.2021 г. - за инвестиционни консултанти. До изпит са допуснати общо 50 лица, от които за придобиване на право за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти са допуснати

21 кандидата, а за инвестиционен консултант - 29 кандидата. Изпитите са издържани общо от 32 лица (15 за брокер, при явили се на изпита 17 кандидата и 17 за инвестиционен консултант, при явили се в действителност на изпита 25 кандидата). На издържалите изпита 32 лица са издадени сертификати.

Допълнително, през 2021 г., са издадени и 5 сертификата в резултат на призната правоспособност, от които 2 сертификата за упражняване на дейност като брокер на финансови инструменти и 3 сертификата за упражняване на дейност като инвестиционен консултант. През отчетната 2021 г. няма постановени откази за признаване на придобита квалификация за извършване на дейност като брокер на финансови инструменти или като инвестиционен консултант.

През 2021 г. няма производства за отнемане на правото на лица за извършване на дейност като брокер на финансови инструменти или инвестиционен консултант нито след доброволен отказ от тяхна страна, нито по инициатива на надзорния орган.

Таблица 17. Динамика на сертифицираните лица

	2017	2018	2019	2020	2021
Инвестиционни консултанти	31 (21)	14 (9)	23 (13)	2 (0)	20 (17)
Брокери на финансови инструменти	(14)	(45)	(17)	(0)	17 (15)
Застрахователни брокери					
Актьори					

Бележка: В таблицата е показан общият брой на лицата, придобили право през съответната година да извършват определената според закона дейност, като в скоби са отбелязани лицата, получили въпросната правоспособност след издържан изпит в КФН. В промяната на броя на лицата, които притежават съответната квалификация, се включват както издадените, така и отнетите през отчетния период разрешения за извършване на дейност.

Допълнително пенсионно осигуряване

През отчетната година в управление „Осигурителен надзор“ не са постъпвали заявления за признаване на правоспособност на отговорен актьор. Отчитайки системната значимост на актьорската функция в областта на застраховането, пенсионното осигуряване и финансовия одит, действието на консервативни процедури за допускане до изпит и признаване на правоспособност на отговорен актьор, както и незадоволителното представяне и съответно липса на интерес към актьорската професия, са предпоставка за инициране на промени в Наредба № 31 от 2.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актьор, за признаване на правоспособност, придобита извън Република България, за формата на актьорската заверка, формата и съдържанието на актьорския доклад и на справките по Кодекса за застраховането, които отговорният актьор заверява, както и за формата и задължителното съдържание на годишния актьорски доклад по Кодекса за социално осигуряване.

3. Надзорна дейност

3.1. Дистанционен контрол

Дистанционният контрол е самостоятелна част от надзорната дейност, при която се извършва анализ на постъпващата в КФН информация. Чрез него се осъществява постоянно наблюдение и периодична оценка на състоянието на поднадзорните лица и резултатите от тяхната дейност. Целта е регулярен мониторинг за спазване на нормативната уредба от страна на инвестиционните посредници и по-специално оценяване на финансовото състояние на всеки инвестиционен посредник, както и законосъобразността на извършваната от тях дейност. Получаваната информация позволява на надзорния орган да реагира своевременно на възникващи проблеми и на несъответствия с нормативните изисквания, с оглед постигане на законово определените цели на регулатора - защита интересите на инвеститорите и потребителите на предлаганите услуги и осигуряване на прозрачност и информираност за участниците на пазара. През отчетния период са извършени 15 546 проверки, в това число 144 проверки относно финансовото състояние на инвестиционните посредници съгласно одобрени на основание чл. 70, ал. 2 от Наредба № 50 от 19.06.2015 г. за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и осъществяването на надзор за спазването им (Наредба № 50) и съгласно Заповед № 218/10.07.2015 г. на заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, форми, 624 проверки на притежаваните клиентски активи, разпределени на подлежащи и неподлежащи на компенсиране от Фонда за компенсиране на инвеститорите, 14 494 проверки на сключваните сделки с финансови инструменти, допуснати до търговия на регулиран пазар, 284 проверки за капиталовата адекватност и ликвидността на инвестиционните посредници съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26.06.2013 г., относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012. Същевременно, в хода на дистанционния надзор, са постъпили и проверени 52 доклада за резултатите от извършения мониторинг на рисковете съгласно изискванията на чл. 52 от Наредба № 38 за изискванията към дейността на инвестиционните посредници.

За отчетния период са прегледани и анализирани 1 408 уведомления, постъпили съгласно чл. 19 от Регламент (ЕС) № 596/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16.04.2014 г. относно пазарната злоупотреба.

Също така са извършени 228 проверки по постъпили жалби, сигнали и запитвания от физически, юридически лица и държавни органи. В преобладаваща си част, цитираните жалби са подадени от чуждестранни лица и са насочени срещу дружества и/или интернет страници/платформи за търговия с финансови инструменти, които не разполагат с издаден от КФН лиценз за извършване на дейност по инвестиционно посредничество, като това е предмет на разследване от страна на правоохранителните институции, поради което са изготвяни сигнали до същите.

Изготвени са разпореждания за вписване на 1 054 обстоятелства по отношение дейността на инвестиционните посредници, на инвестиционните консултанти, брокерите на финансови инструменти и „БФБ” АД.

Изготвени са предложения за заседания на Комисия относно определянето на ниво на антицикличен капиталов буфер приложим за трети държави. През отчетния период е следено дали ще се извърши промяна на нивото на антицикличен буфер за Република България, определено от Българска народна банка.

През второ тримесечие на 2021 г. е разгледано постъпило искане от инвестиционен посредник за получаване на разрешение по чл. 26, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 575/2013 за включване на годишната печалба за 2020 г. на дружеството, в базовия собствен капитал от първи ред.

През същия период са разгледани 2 сигнала относно търговията с акции от капитала на публично дружество.

През второ тримесечие на 2021 г. е разгледано уведомление по чл. 103, ал 2 от ЗПФИ за използване на алгоритмична търговия от инвестиционен посредник от държава членка.

Признаването на нивото на антицикличен буфер, определено от БНБ и приемането му от КФН, както и определянето на съществена трета държава, ще се извърши, когато се установи, че инвестиционен посредник, притежаващ издаден от Комисията лиценз, попада в обхвата на член 1, параграфи 2 и 5 от Регламент (ЕС) 2019/2033.

С оглед влизането в сила на Регламент (ЕС) 2019/2033 от 26.06.2021 г. до инвестиционните посредници е изпратено писмо с искане да предоставят информация дали са се определили като инвестиционни посредници майки от Съюза или като инвестиционни холдинги майки от Съюза, или като смесени финансови холдинги майки от Съюза по смисъла на посочената регулация.

Изпратено писмо до инвестиционните посредници, които не са инвестиционни посредници - банки във връзка с докладването на информация по чл. 54, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/2033 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно пруденциалните изисквания за инвестиционните посредници и за изменение на регламенти (ЕС) № 1093/2010, (ЕС) № 575/2013, (ЕС) № 600/2014 и (ЕС) № 806/2014 (Регламент (ЕС) 2019/2033) във връзка с новия пруденциален надзор на инвестиционните посредници.

Подготвена обобщена информация във връзка с докладване на основни данни за инвестиционните посредници (BG master data IF) и подготовка на техническо и бизнес задание за разработване на техническо решение за докладване от инвестиционните посредници в XBRL формат към ЕБО и във връзка с проект ЕВА-SUP.

През 2021 г., в хода на осъществявания надзор, на инвестиционните посредници са приложени 6 принудителни административни мерки, като 1 е приложена с решение на Комисията, а останалите 5 са свързани с предприемане на конкретни мерки. Същите са приложени от заместник-председателя на Комисията, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност” във връзка с констатирани нарушения на приложимата нормативна уредба.

Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества

Обект на осъществявания от КФН дистанционен надзор по отношение на КИС и УД са регулярно представяните им в КФН годишни финансови отчети, шестмесечни финансови отчети и месечни баланси на КИС, както и тримесечни отчети на УД под формата на справки по образец, определен от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“. През отчетния период е осъществена **документна проверка на 156** годишни, **127** шестмесечни и **119** тримесечни финансови отчети, както и на **1 590** месечни баланси на управляваните от управляващите дружества КИС. През годината са извършени **739 документни проверки** на постъпилите в КФН, включително чрез единната система e-Register за предоставяне на информация по електронен път, изградена и поддържана от КФН, проспекти на КИС и документи с ключова информация за инвеститорите, в изпълнение на задължението за представянето им на регулатора и съответно за тяхното публикуване.

В съответствие с изискванията на ЗДКИСДПКИ, два пъти месечно УД представят обобщена информация за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на управляваните от тях КИС. С оглед спазване на тези задължения, през 2021 г. в КФН са постъпили и съответно са **проверени 3 239 справки с обобщена информация** за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на управляваните от дружествата КИС.

По отношение на **регулярно разкриваната (два пъти годишно) от УД информация**, през годината са извършени **61 проверки** на представените в КФН списъци на лицата, притежаващи пряко или непряко квалифицирано дялово участие (10 или над 10 на сто от правата на глас в общото събрание на акционерите на УД), както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание на акционерите на дружеството.

Във връзка с осъществявания надзор относно спазването от УД на инвестиционните ограничения по отношение на управляваните портфейли на КИС, през отчетния период са извършени **157 проверки** въз основа на постъпили в Комисията уведомления за нарушения на инвестиционни ограничения по причини извън контрола на УД.

В резултат на документните проверки в хода на осъществявания дистанционен надзор, с **51 разпореждания** на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, са извършени общо **1 135 вписвания на обстоятелства** във водените от КФН публични регистри на УД и КИС.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор върху дейността на УД и организираните и управлявани от тях КИС, през отчетния период е **открито 1 производство по издаване на индивидуален административен акт за прилагане на принудителна административна мярка** за неизпълнение на определени нормативни задължения, касаещи публикуване на интернет страницата на УД на шестмесечните отчети за първото полугодие на 2021 г. на управляваните от тях КИС, със съдържанието по чл. 75 от Наредба № 44. Предвид обстоятелството, че дружеството е изпълнило задължението преди издаване на принудителна административна мярка, откритото производство е прекратено.

В хода на извършвания дистанционен надзор са разгледани **54 запитвания и искания за становища** от юридически лица, в т.ч. поднадзорни лица, чуждестранни лица, както и от физически лица, като всяко едно от тях е анализирано и са предприети необходимите действия с оглед систематизиране на информацията, необходима за изготвяне на отговор до лицата.

В рамките на осъществявания дистанционен надзор по отношение на чуждестранни КИС с произход от друга държава членка на ЕС, чиито дялове се предлагат на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги, през отчетния период са изготвени **398 заявки** за обновяване интернет страницата на КФН, въз основа на които е дадена публичност на общо **5093 документа**, представляващи основно проспекти, документи с ключова информация за инвеститорите и финансови отчети.

Във връзка с осъществяваната надзорна дейност, през отчетния период са изпратени общо **9 циркулярни писма до УД, а именно:**

- С оглед осъществявания надзор върху инвестициите на КИС и във връзка с излизането от Европейския съюз на Обединеното Кралство и Северна Ирландия, през отчетния период КФН, по предложение на заместник-председателя, ръководещ управление „НИД“, взе Решение № 145 – КИС от 23.03.2021 г., с което одобри списък на регулираните пазари по чл. 38, ал. 1, т. 3, 4 и т. 7 от ЗДКИСДПКИ и определи осъществявания върху тях надзор за еквивалентен на правото на Европейския съюз за целите на чл. 38, ал. 1, т. 5 от ЗДКИСДПКИ, като в тази връзка през отчетния период до УД е изпратено 1 циркулярно писмо;

- Във връзка с осъществяване надзорните правомощия на КФН и с оглед правилното и точно прилагане от всички управляващи дружества на изискванията на Регламент № 583/2010 г. на Комисията от 01.07.2010 г. за прилагане на Директива 2009/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на ключовата информация за инвеститорите и условията, които трябва да бъдат изпълнени при предоставяне на ключовата информация за инвеститорите или на проспекта посредством траен носител, различен от хартия, или на интернет страницата, през отчетния период е изпратено 1 циркулярно писмо до УД и БАУД;

- Във връзка със стриктното спазване на задълженията, произтичащи от Регламент (ЕС) 2015/2365 на Европейския парламент и на Съвета от 25.11.2015 г., относно прозрачността при сделките за финансиране с ценни книжа и при повторно използване, и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012, както и с оглед съблюдаване на приложимите Насоки относно докладването по членове 4 и 12 от Регламента, в случай на сключени сделки за финансиране с ценни книжа, попадащи в определението по чл. 3, т. 11 от Регламента, е изпратено 1 циркулярно напомнително писмо до УД, БАУД и ЛУАИФ за съобразяване с изискванията на Регламент (ЕС) 2015/2365;

- Във връзка с проведеното от ESMA през 2020 г. Общо надзорно действие (CSA) относно управлението на ликвидния риск на ПКИПЦК, през отчетния период е изпратено 1 циркулярно писмо до УД и БАУД, с което дружествата са уведомени за оповестените резултати, като същевременно им е обърнато внимание върху необходимостта от по-

задълбоченото анализиране при извършване на дейностите по управление на риска, свързан с ликвидността на ПКИПЦК;

- Във връзка с осъществяване надзорните правомощия на КФН и с оглед проверка относно спазването на изискванията на чл. 105б от ЗДКИСДПКИ през отчетния период е изпратено 1 циркулярно писмо до УД;

- Във връзка с проучване на възприетия подход при прилагането на чл. 21, ал. 10 от ЗДКИСДПКИ и чл. 59, ал. 1, изр. първо от Наредба № 44 е изпратено 1 циркулярно писмо до УД, с което е изискана информацията относно тяхната практика;

- По повод постъпило запитване от Европейския орган за ценни книжа и пазари до УД е изпратено 1 циркулярно писмо, с което е изискана информацията дали дружествата са участвали в създаването, консултирането, продажбата, съответно дистрибуцията на продукти, класифицирани като пакети с инвестиционни продукти на дребно съгласно Регламент (ЕС) № 1286/2014 от 26.11.2014 г. за основните информационни документи за пакети с инвестиционни продукти на дребно и основаващи се на застраховане инвестиционни продукти;

- Във връзка с необходимостта от привеждане в съответствие с изискванията на приложимите разпоредби от Наредба № 38 до всички УД и БАУД е изпратено 1 циркулярно писмо с указания;

- Във връзка с разяснение на предстоящите задължения по Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета от 18.06.2020 г. за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/2088, който се прилага от 01.01.2022 г., е изпратено 1 циркулярно писмо до всички УД.

През отчетния период КФН, заедно с останалите национални компетентни органи на държавите членки на ЕС, участва в предприето от ESMA общо надзорно действие относно разходите и таксите, в рамките на което са извършени **дистанционни проверки на 8 УД**. Въпросът за разходите и таксите на ПКИПЦК е от ключово значение за защитата на инвеститорите, като в тази връзка е извършен преглед на начислените и изплатени такси за сметка на ПКИПЦК, както и на вътрешните правила и процедури и начина на определяне и преразглеждане на таксите. Резултатите от проведеното надзорно действие са докладвани на ESMA на 31.12.2021 г.

Привеждането на дейността на всички УД с изискванията на Наредба № 38 е другата фокус тема на надзора през 2021 г. За целта е извършена проверка на правилата и политиките на УД и на техните звена за нормативно съответствие, както и на подадените заявления по чл. 46, ал. 3 от Наредба № 38.

През отчетния период продължи извършването на **дистанционни проверки на 6 УД** във връзка с предоставяните от тях допълнителни услуги по чл. 86, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ – управление на портфейл по собствена преценка, без специални нареждания на клиента, и инвестиционни консултации. Проверките са приключени с изготвен нарочен доклад, в който са отразени резултатите от същите.

През отчетния период е извършена **1 тематичната дистанционна проверка** по отношение на задължението на УД във връзка с Регламент (ЕС) 2019/2088 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно оповестяването на информацията за

устойчивостта в сектора на финансовите услуги (Регламент (ЕС) 2019/2088) и задължението за изготвяне на политики за интегриране на рисковете, оповестяване на информация на интернет страниците и актуализация на политиките за възнаграждения на УД и проспектите на КИС. Във връзка с констатирани несъответствия с изискванията на регламента са изпратени **16 писма**.

През отчетния период са извършени **проверки на всички УД** по повод задължението им ежегодно да публикуват на интернет страницата си информацията по чл. 105а, ал. 3 от ЗДКИСДПКИ за изпълнение на политиката за ангажираност, в срок до 3 месеца след края на финансовата година, в която е упражнено правото на глас. В резултат на проверката е установено, че 1 УД не е публикувало информацията, като за установеното нарушение на чл. 105а, ал. 3, във връзка с ал. 7 от ЗДКИСДПКИ, във връзка с § 29, ал. 2 от ЗР към ЗИДЗППЦК е съставен АУАН.

Предвид нормативното задължение на УД периодично да оповестяват и актуализират информацията, необходима на инвеститорите за вземане на обосновано и информирано инвестиционно решение, през 2021 г. продължиха регулярните обстойни проверки на интернет страниците на всички УД, като по отношение на установените несъответствия своевременно са предприети съответните надзорни действия.

Друг акцент на дистанционните проверки през отчетния период е съответствието на вътрешните документи на УД с нормативните изисквания, породени от промени в действащата нормативна уредба. Извършени са проверки и анализ на съдържанието на политики, процедури, правила, проспекти и ДКИИ, като по отношение на установените несъответствия е изискано извършването на корекции от страна на поднадзорните лица.

Други предприятия за колективно инвестиране

Обект на осъществявания от КФН дистанционен надзор са и другите предприятия за колективно инвестиране, каквито са националните инвестиционни фондове (НИФ), представляващи вид алтернативни инвестиционни фондове (АИФ), както и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ), по отношение на осъществяваната от тях дейност. В тази връзка през отчетния период са извършени **документни проверки** на регулярно представените в КФН **4** годишни, **5** шестмесечни, **11** тримесечни финансови отчети и **117** месечни баланси на НИФ, както и **проверки** на разкриваната на шестмесечие информация от всички ЛУАИФ за управляваните от тях АИФ. Представената от ЛУАИФ на КФН информация е докладвана на ESMA чрез създадената за целта платформа.

Във връзка със свикването и провеждането на **общо събрание на акционерите на НИФ от затворен тип**, през 2021 г. са **извършени 13 документни проверки** за спазване на задължението за предоставяне в КФН и за обявяване в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел на поканите и приложените към тях материали, както и на протоколите от проведените общи събрания с взетите на тях решения.

Относно **разкриването на дялово участие в капитала на НИФ от затворен тип**, през отчетната година са извършени **41 проверки** на представени от задължените лица уведомления по чл. 145 от ЗППЦК.

В резултат на документни проверки в хода на осъществявания дистанционен надзор, с разпореждане на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, са извършени **74 вписвания на обстоятелства** във водените от КФН публични регистри на НИФ и ЛУАИФ.

По отношение дейността на ЛУАИФ през отчетния период са изпратени общо **86 писма** във връзка с изпълнение на задължението за докладване за първо шестмесечие на 2021 г. на информацията по чл. 110, параграф 1 от Делегиран регламент (ЕС) № 231/2013 на Комисията от 19.12.2012 г. за допълване на Директива 2011/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на освобождаванията, общите условия във връзка с дейността на депозитарите, ливъриджа, прозрачността и надзора, както и във връзка с извършвани проверки относно инвестициите, осъществени за сметка на управляваните от ЛУАИФ алтернативни инвестиционни фондове.

Изпратено е **1 циркулярно писмо до ЛУАИФ** във връзка със съобразяване с изискванията на Регламент (ЕС) 2015/2365 на Европейския парламент и на Съвета от 25.11.2015 г., за прозрачността при сделките за финансиране с ценни книжа и при повторно използване, и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 и Насоките относно докладването по членове 4 и 12 от Регламента за сделките за финансиране с ценни книжа.

През отчетния период е извършена тематична проверка по отношение на спазването на инвестиционната стратегия на всички АИФ.

Резултатите от извършени през отчетната година проверки по документи както на финансови отчети и друга регулирана информация се обективират в нарочни доклади, като през 2021 г. във връзка с осъществявания надзор на УД и КИС, съответно ЛУАИФ и управляваните от тях АИФ, са изготвени **общо 33 доклада**.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор върху дейността на УД и управляваните от тях КИС, както и по отношение дейността на НИФ и ЛУАИФ, през отчетната година са съставени общо **87 акта за установяване на административни нарушения** в дейността им, както и на другите предприятия за колективно инвестиране. Констатираните нарушения са свързани с неспазване на разпоредбите на чл. 153, ал. 1 от Наредба № 44 във вр. с чл. 90, ал. 10 от ЗДКИСДПКИ, доколкото минималните ликвидни средства на управляващо дружество са в размер, по-малък от размера на текущите задължения на дружеството с падеж до 3 месеца; за неспазване на чл. 72, ал. 4 от Наредба 44 за оповестяване на интернет страницата на УД на обобщена информация за структурата на портфейла на ДФ; за нарушение на разпоредбата на чл. 45, ал. 4 от ЗДКИСДПКИ, тъй като в резултат на сключени сделки за покупка на акции, общата стойност на инвестициите, издадени от едно лице, възлизат над 10% от общата стойност на активите в портфейла на ДФ; за нарушение на чл. 216, ал. 5, предложение първо от ЗДКИСДПКИ относно неуведомяване на КФН в нормативно установения срок за обстоятелството, че дружеството не е започнало да извършва дейност в срок 12 месеца от вписването му в регистъра на КФН; за непредставен в КФН в законоустановения срок списък на лицата, които притежават непряко квалифицирано дялово участие в УД, както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание съгласно изискването на чл. 60, ал. 2 от ЗПФИ във връзка с § 4, ал. 2 от ДР на ЗПФИ; за неспазване разпоредбата на чл. 64, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ поради

непредставяне в КФН в законоустановения срок на обобщена информация за емисионните стойности и цените на обратно изкупуване на дялове на ДФ, които УД управлява; за извършено нарушение на разпоредбата чл. 92, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ тъй като УД не е представило в КФН до 10-о число на месеца, следващ тримесечието, счетоводен баланс и отчет за приходите и разходите към последната дата на съответното тримесечие на 2021 г., както и тримесечен Отчет за капиталовата адекватност и ликвидността (ОКАЛ); за нарушение на разпоредбата на чл. 90, ал. 2, изречение трето от ЗДКИСДПКИ във връзка с чл. 26, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 575/2013 и за неактуализиране на проспекта на ДФ в законоустановения срок в съответствие с извършени промени в правилата на фонда съгласно чл. 56, ал. 1 от ЗДКИСДПКИ.

Дистанционен надзор за целите на риск-базиран подход за превенция срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма в сектор търговия с финансови инструменти

В качеството си на компетентен орган за противодействие срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма, КФН разработва, прилага, извършва преглед и усъвършенства модела за риск-базиран надзор съобразно Насоките за риск-базиран надзор, издадени съвместно от ЕБО, ЕСМА и ЕЮРА съгласно изискванията на чл. 48, параграф 10 на Директива (ЕС) 2015/849 и в изпълнение на чл. 114 и чл. 115 от Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП). Дистанционният надзор, обхващащ сектор „Търговия с финансови инструменти“, се упражнява под формата на:

- Общ годишен дистанционен надзор, който включва като минимум:
 - събиране на информация за Вътрешните правила за контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма по чл. 101 от ЗМИП;
 - груповите политики по чл. 104 от ЗМИП;
 - оценките на риска по чл. 98 от ЗМИП и чл. 60 от Правилника за прилагане на ЗМИП (ППЗМИП);
 - друга информация, събирана чрез нарочни въпросници за целите на дистанционния надзор, включително за целите на Секторната оценка на риска и рисковото профилиране на участниците в сектор „Търговия с финансови инструменти“;
- Периодичен преглед (на 6 месеца) на документи (доклади), чрез които се установява изпълнението на задълженията на Специализираните служби по ЗМИП и на звената за вътрешен одит (където е приложимо).

За целите на годишното планиране на надзорните действия във връзка с осъществяване на специализирания надзор върху превенцията срещу изпиране на пари и финансиране на тероризма, през 2021 г. от страна на Комисията е извършена оценка на риска и определяне на рисковия профил на всяко от следните поднадзорните лица:

- 36 небанкови инвестиционни посредника;
- 19 банки - инвестиционни посредника и клонове на чуждестранните банки - инвестиционни посредници;
- 30 управляващи дружества и клонове на чуждестранни управляващи дружества.

Оценката на риска и определянето на рисков профил на всяко от поднадзорните лица е извършено на база, както на осъществявания годишен дистанционен надзор за периода от 01.01.2020 г. до 31.12.2020 г., така и на резултатите от извършените проверки на място съгласно приетия годишен план за 2021 г. за осъществяване на специализиран надзор върху инвестиционни посредници и управляващи дружества по прилагане на мерките за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма. Използваната методология и факторите за оценка са представени детайлно в Наръчника за риск-базиран надзор за превенция срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма, утвърден със Заповед № 3-317 от 16.12.2020 г. на председателя на КФН, раздел 2.2.6. „Рискови фактори, специфични за инвестиционни посредници“ и раздел 2.2.7. „Рискови фактори, специфични за управляващите дружества“.

В резултат на извършения дистанционен надзор в сектор „Търговия с финансови инструменти“, в КФН е утвърдена стратегия относно честотата и интензитета на проверките на място, за спазване на изискванията на превантивното законодателство за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма, както и общ план за надзорни действия за 2022 г., и индивидуалните планове за всяко от поднадзорните лица - небанкови инвестиционни посредници, банки - инвестиционни посредници и управляващи дружества.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

Дистанционният надзор по отношение на публичните дружества, дружествата със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) и другите емитенти на ценни книжа обхваща проверка на предоставените в КФН и на обществеността, чрез медии, индивидуални годишни, шестмесечни и тримесечни финансови отчети за дейността или тримесечни уведомления за финансовото състояние, както и на консолидирани такива, подадени от емитенти, които са длъжни да изготвят консолидирани финансови отчети. Наред с това, дистанционният надзор обхваща и преглед на изпълнението на задълженията на емитентите на облигации да представят на КФН, БФБ и на обществеността отчет за изпълнение на задълженията си съгласно условията на облигационната емисия, и на доверениците на облигационерите - да представят в КФН и на регулирания пазар, където се търгуват облигациите, доклад за съответния отчетен период.

С цел гарантиране спазването на изискванията на ЗППЦК във връзка с публичното разкриване на дължимата информация на регулирания пазар, на който са допуснати за търговия финансовите инструменти на емитентите, през отчетната 2020 г. продължава ефективното взаимодействие и обмен на информация между КФН и БФБ, който в значителна степен е насочен към установяване на дружествата, които не са изпълнили задълженията си съгласно закона или са ги изпълнили със закъснение.

Отчетният период обхваща проверка на представените на КФН, на БФБ АД и на обществеността годишни и междинни (индивидуални и консолидирани) финансови отчети, съответно индивидуални и консолидирани междинни публични уведомления. Освен посочените по-горе отчети, през 2021 г. са осъществени документни проверки, както на

отчети за изпълнение на задълженията на емитентите на облигации съгласно условията на облигационната емисия, така и на предоставените доклади на доверениците на облигационерите. В тази връзка, през 2021 г. са извършени **проверки по документи на 3 941** финансови отчета. В резултат на текущия надзор са инициирани **139 тематични проверки**, основно свързани с анализиране на допълнително изискани данни от поднадзорните лица, представили в КФН и на обществеността финансови отчети, по спазването на императивни разпоредби на ЗППЦК. За установените нарушения са съставяни АУАН.

В резултат на проведената процедура по подбор съгласно приета от КФН методология за подбор на преглед на финансовите отчети на публични дружества, други емитенти на ценни книжа и дружества със специална инвестиционна цел, основана на смесен модел, при който подход въз основа на риска се съчетава с подход на извадки и ротация, са определени 40 дружества, на които да се извърши проверка на годишните финансови отчети за 2020 г. (индивидуални и консолидирани) за спазването на Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), на приетите от КФН насоки на ESMA, както и проверка по отношение на коректното и пълно оповестяване във финансовите отчети на дружествата, в съответствие с МСФО, по конкретно посочени в Публичното изявление стандарти, за които ESMA е препоръчала да се извърши проверка във финансовите отчети.

В резултат на извършената проверка и установените несъответствия, в някои от годишните отчети на емитентите, са предприети следните надзорни мерки:

- Изпратени са 13 писма с искане за корекция в бъдещите финансови отчети в последващите годишни консолидирани и индивидуални отчети на дружествата;
- Открити са 6 административни производства за прилагане на ПАМ с искане за корекция в съответните отчети, прекратени са 4, а приложени с решение на ПАМ са 2.

Във връзка със свикването и провеждането на **общи събрания на акционерите** на публични дружества, **съответно на общи събрания на облигационерите** на емитенти на ценни книжа, през 2021 г. са **извършени 1 162 проверки по документи** на съдържанието и на временното предоставяне в КФН на покани и приложените към тях писмени материали, както и на представените в Комисията протоколи с взетите от общите събрания решения. За установените нарушения са съставяни АУАН.

През 2021 г. относно **разкриването на значително дялово участие в капитала на публично дружество, или промяната в такова обстоятелство, са извършени 23 проверки** на регулярно постъпващата от ЦД информация и представените в Комисията уведомления. За установените нарушения са съставяни АУАН.

Част от регулираната информация, която задължените лица разкриват пред Комисията и пред обществеността, е **вътрешната информация** съгласно Регламент (ЕС) № 596/2014 на ЕП и на Съвета от 16.04.2014 г. относно пазарната злоупотреба, който се прилага, считано от 03.07.2016 г. При прегледа по същество на разкритата информация се преценява необходимостта от проверка за спазването на другите специални изисквания на закона, като например спазване на режима за осъществени сделки на голяма стойност, манипулация на пазара и злоупотреба с вътрешна информация и др. При проверка на тази

информация, част от която се разкрива и във финансовите отчети на публичните дружества и другите емитенти на ценни книжа, в хода на дистанционния надзор следва да се установи нормативното съответствие на оповестяването ѝ, в това число дали същата е разкрита по надлежния ред. С електронни форми за разкриване на вътрешна информация през 2021 г. **поднадзорните лица са направили 2 180 оповестявания, които са анализирани в хода на дистанционния надзор.**

В резултат на извършените дистанционни проверки на представените в КФН и оповестени чрез медиите годишни, шестмесечни и тримесечни финансови отчети и тримесечни уведомления за финансовото състояние (индивидуални и консолидирани) от публичните дружества, емитентите на облигации и АДСИЦ, отчети за изпълнение на задълженията на емитентите, свързани с емисии облигации и представените доклади на доверениците на облигационерите, както и на процедурите по свикване и провеждане на ОСА, **през отчетния период са открити 201 административни производства за издаване на индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки.** Поради неизпълнение на законово установени задължения, които не са изпълнени и след откриване на административните производства за издаване на индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки, **са издадени 105 решения,** с които поднадзорните лица са задължени да приведат дейността си в съответствие с изискванията на закона, чрез спазването на конкретно посочени действия и мерки.

В резултат на изпълнение на законовите задължения, след откриване на административните производства, **68 от тях са прекратени.**

През периода са изпратени **27** писма с искане за представяне на финансово-отчетна информация, както и във връзка с непълноти във вече представени финансови отчети на поднадзорни на отдела дружества.

В хода на текущия надзор, през отчетния период са **постъпили и са обработени 6 211 електронни форми** в електронната система за разкриване на информация e-Register. На тези от тях, на които след преглед им е дадена публичност, са визуализирани чрез официалната страница на Комисията – секция новини от e-Register.

Наред с това във връзка с постъпили извън системата e-Register уведомления и документи, свързани с подлежащи на вписване в регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 3 от ЗКФН обстоятелства, в хода на осъществявания дистанционен надзор на публичните дружества, емитентите на ценни книжа и АДСИЦ, през 2021 г. са изготвени разпореждания на хартиен носител за общо **617** вписвания.

Чрез самостоятелния модул „Е-РЕГИСТЪР 1Д” в единната електронна система за получаване на информация от КФН, изградена и поддържана от Комисията, обслужваща процесите по приемането и публикуването на информация от страна на дружествата по §1Д от ДР на ЗППЦК, която стандартизира и улеснява процеса по предоставяне на дължимата информация от задължените лица, нейното публично оповестяване и ползването ѝ от външни потребители – трети лица, през 2021 г. са постъпили и обработени общо **614 заявки за регистрация/дерегистрация, заглавни форми и отчети.**

През 2021 г. в Комисията са постъпили **общо 152 жалби, сигнали и запитвания** от физически, юридически лица и държавни органи. Една част от тях касаят дейността на публичните дружества, емитентите на облигации и АДСИЦ. След преглед и анализ на представената в тях фактическа обстановка, са извършени съответни проверки, като при необходимост са събрани документи и информация от релевантните по случаите институции и поднадзорни лица или от трети лица. Извършена е преценка за нормативно съответствие с относимото действащо законодателство и са **изготвени общо 107 отговора, изпратени директно до лицата, а по останалите са изработени становища по чл. 28 от Правилника за устройството и дейността на КФН и на нейната администрация за изготвяне на окончателен отговор по конкретните случаи.**

В резултат на извършения дистанционен надзор над дейността на публичните дружества, дружествата със специална инвестиционна цел и емитентите на ценни книжа, през 2021 г. са съставени общо **421 АУАН.**

Застраховане и презастраховане

Надзорната дейност, която управление „Застрахователен надзор” осъществява върху дейността на поднадзорните лица, се изразява в контрол върху дейността им за спазване изискванията на Кодекса на застраховането (КЗ), актовете по неговото прилагане, както и актовете на Европейската комисия по прилагане на Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25.11.2009 г. относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II).

Дистанционният надзор през 2021 г. е базиран на годишни и периодични справки и отчети на застрахователите и презастрахователите, застрахователните групи, Гаранционния фонд, и застрахователните брокери представени в КФН в съответствие със задълженията за отчетност пред надзорния орган съгласно изискванията на чл. 126 от КЗ и чл. 311, ал. 3 от КЗ, както и на изискваната допълнителна информация за определени сфери от тяхната дейност. През годината са извършени 663 дистанционни проверки по документи на застрахователи, презастрахователи, застрахователни групи и Гаранционен фонд и 676 на застрахователни брокера, които са имали дейност през отчетната 2020 г. и през 2021 г.

Застрахователи и презастрахователи

През 2021 г., по отношение на застрахователите и презастрахователите прилагачи режима Платежоспособност II, в хода на текущия дистанционен надзор бе проверявано изпълнението на законовите разпоредби на КЗ относно минималното капиталово изискване и капиталовото изискване за платежоспособност. Особено внимание беше обърнато на ефекта от наблюдаваното увеличение на симетричната корекция (корекция на капиталовата такса върху ценните книжа, прилагана за покриване на риска, който се поражда от промени в равнището на цените на ценните книжа през отчетния период) към подмодула на риска, свързан с акции върху покритието на капиталовото изискване за платежоспособност. В резултат на извършените проверки, от 2 застрахователни дружества беше изискано преизчисление на капиталовото изискване за платежоспособност към 30.09.2021 г., а от 1

застраховател са изискани предвиждани мерки при нарушение на минималния праг за покритие на минималното капиталово изискване.

По отношение на застрахователите без право на достъп до единния пазар през 2021 г. е извършвана проверка относно достатъчността на размера на собствените средства за покритие на границата на платежоспособност/гаранционния капитал и спазване на изискванията за платежоспособност към края на всяко тримесечие. Извършван бе и преглед на активите за покритие на техническите резерви на застрахователите без право на достъп до единния пазар и съответствието им със законовите изисквания по отношение на видовете активи и тяхната структура, както и проверка дали активите за покритие на техническите резерви са в размер, съответстващ на размера на образуваните към последното тримесечие технически резерви.

Също така, бе извършван преглед и проверка на представените от застрахователите и презастрахователите отчет за платежоспособност и финансово състояние, редовен надзорен отчет и на надзорния доклад за резултатите от оценка на съвкупните нужди по отношение на платежоспособността за съответствието на информацията с Насоките на Европейския орган по застраховане и професионално пенсионно осигуряване. Изпратени са писма до застрахователи с препоръки за допълване на тези отчети. Разгледани са и постъпилите месечни доклади от квесторите на ЗК „Надежда“ АД и СиВЗК, чиито лиценз за извършване на застрахователна дейност бе отнет през 2017 г.

На основание Насоки на ЕИОРА за подпомагане на ефективния диалог между надзорните органи и регистрираните одитори и одиторските дружества, извършващи задължителния одит на тези предприятия (ЕИОРА16/858), бяха проведени редица работни срещи с част от одиторските предприятия, утвърдени за извършване на проверка и заверка на годишните финансови отчети на застрахователите и презастрахователите за 2020 г. В резултат на пандемията от COVID-19 и въведените ограничителни мерки срещите са провеждани чрез конферентни разговори от разстояние. По време на тях са обсъдени редица въпроси, които да бъдат взети предвид от одиторските предприятия при извършване на одита на застрахователните и презастрахователните дружества.

В допълнение на горепосоченото, през 2021 г. са извършвани дистанционни проверки на данните в постъпващите периодични справки и отчети от застрахователите и презастрахователите и на стойността на притежаваните от застрахователите акции, които са търгувани на регулиран пазар, с цел изпълнението на чл. 77а на Наредба 53 от 23.12.2016 г. към края на всяко едно тримесечие на 2021 г. В определени случаи са изискани корекции на данните в справките и отчетите, както и допълнителна информация по отношение на:

- отделни категории активи от Счетоводния баланс по Платежоспособност II и Отчета за финансовото състояние по Наредба № 53;
- наличие на разминавания между информацията, подавана в отделните справки;
- политики и вътрешни правила на застрахователи;
- сключени презастрахователни договори;
- резултати от прилагани стрес сценарии;
- извършваната от застрахователите дейност в други държави членки при условията на правото на установяване и свободата на предоставяне на услуги.

През отчетната година е получено и разгледано едно уведомление от застраховател за промяна в намерението му да изплаща дивидент през годината. В тази връзка е изискана и в последствие анализирана допълнителна информация.

Също така през разгледания период е получен и анализиран договор за подчинен срочен дълг и основанията същият да бъде отчетен по Платежоспособност II като капитал от Ред 1 - ограничен. В резултат са изпратени указания за привеждане на договора в съответствие с изискванията на чл. 71 от Делегирания Регламент (ЕС) 2015/35 с цел признаване на средствата като ограничен капитал от 1-ви ред.

Дистанционният надзор на застрахователите включва и проверка на достатъчността на заделените технически резерви. В тази връзка, през 2021 г. е извършено следното:

- във връзка с определяне размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, в края на всяко тримесечие е обобщавана и публикувана на интернет страницата на КФН информация за размера и броя на изплатените и предявени претенции по застраховката, стойността на факторите на развитие;

- преглед на подадените в КФН от застрахователите справки с периодичната отчетност и на данните за изплатените претенции по застраховка по т. 10.1 от раздел II, буква „А“ на Приложение № 1 от КЗ в електронната информационна система за оценка, управление и контрол на риска, поддържана от Гаранционния фонд, като констатираните отклонения са комуникирани със съответния застраховател;

- проверка на получаваната съгласно Заповед № 3-324 от 24.09.2019 г. информация от застрахователите;

- изготвяне на становища по отношение на мотивирани искания на застрахователите за заделяне на резерв за възникнали, но непредявени претенции съгласно чл. 92, ал. 1 от Наредба № 53. На база на изготвените становища са издадени решения за одобрение на метод за образуване на резерв за възникнали, но непредявени претенции към 31.12.2020 г. и текущо през 2021 г.;

- издадени са и две решения за одобрение на метод за образуване на друг резерв;

- въз основа на постъпващата от застрахователите информация по чл. 125 и чл. 126 от КЗ за развитието на пазарния застрахователен портфейл по класове застраховки по Раздел II от Приложение № 1 от КЗ, са извършени изчисления във връзка с чл. 91, ал. 3, т. 2 от Наредба № 53. Използвана е методология на база данни за периода 2009 – 2019 г. за определяне на минималните проценти по чл. 91, ал. 3, т. 2 от Наредба № 53. В тази връзка бе открита и процедура по издаване на общ административен акт за определяне на минимални проценти във връзка с чл. 91, ал. 3, т. 2 от Наредба № 53, които следва да бъдат използвани от застрахователите, неразполагащи с достатъчно представителна и надеждна статистика за развитието на претенциите при определяне на размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции по класове застраховки по Раздел II от Приложение № 1 от КЗ (с изключение на т. 10.1. Всяка застраховка за вреди, възникваща при използването на сухопътни моторни превозни средства) към 31.12.2020 г. и текущо през 2021 г.;

- към края на всяко тримесечие на 2021 г. са извършвани проверки за спазване на законовите изисквания по отношение на прилагания метод за определяне размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите;

- регулярно е извършван преглед на подадените в КФН от застрахователите справки с периодичната отчетност във връзка с достатъчността на резерва за предявени, но неизплатени претенции по застраховка по т. 10.1 от раздел II, буква „А“ на Приложение № 1 от КЗ;

- в началото на всяко тримесечие е изчисляван и публикуван на сайта на КФН максималният размер на използваната техническа лихва при изчисленията на премиите и резервите съгласно чл. 86, ал.11 от Наредба № 53.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор върху дейността на застрахователите и презастрахователите през 2021 г. е **открито 1 производство по издаване на индивидуален административен акт за прилагане на принудителна административна мярка**. Предвид изпълнението на посочените в диспозитива задължения преди издаване на административния акт откритото производство е прекратено. На база установени нарушения на нормативната уредба през 2021 г. са **съставени и връчени 7 акта за установяване на административно нарушение**.

Надзорни действия по отношение дейността на застрахователните дружества по застраховка „Гаранции“

През 2021 г. е проведено проучване на дейността на застрахователните дружества по застраховка „Гаранции“. Първоначално с писмо до всички застрахователи, отчитащи дейност по застраховка „Гаранции“ е изисквана информация относима към 31.12.2020 г. и към 31.03.2021 г. за всички действащи полици по застраховка „Гаранции“, сключени във връзка с чл. 111, ал. 5, т. 3 от Закона за обществените поръчки: брой действащи договори; застрахователна сума; начислена премия; получена премия; пренос-премиен резерв; наличие на презастрахователно покритие и вид на покритието. В допълнение от част от застрахователните дружества са изискани копия на застрахователни договори. Получената информация е анализирана и сравнена с информацията, отчитана от застрахователите в регулярната отчетност. Установени са несъответствия и разминавания в отчетността на някои застрахователни дружества, което наложи корекции на вече подадените периодични справки и отчети.

Извършване на риск базиран надзор

На база одобрената от КФН рамка за оценка на риска по Платежоспособност II, която се състои от наръчник за риск базиран надзор и риск матрица, през 2021 г. е извършен количествен и качествен анализ на всеки застраховател и презастраховател с цел изготвянето на оценката на въздействието и оценка на риска. За по-детайлна преценка, допълнително са изискани и анализирани вътрешни документи на застрахователите и доклади на актюерската функция съгласно чл. 272 от Делегиран Регламент (ЕС) 2015/35. В резултат на анализите са изготвени доклади, като всеки застраховател и презастраховател е

категоризиран по скала с 4 категории (1 - нисък риск; 2 - среден към нисък риск; 3 - среден към висок риск и 4 - висок риск). Резултатите от анализите са отразени в Годишния надзорен план за 2021 г., който се състои от всички мерки, които се планират спрямо всеки застраховател и презастраховател въз основа на преглед, основан на риска.

Действия във връзка с присъединяването на Република България към ERM II

Във връзка с присъединяването на Република България към Валутния механизъм (ERM II) и на база съгласувания План за действие между КФН и ЕЮРА, през 2021 г. е водена кореспонденция относно изпълнението на плана, включващ застрахователите и областите, по които бе постигнат напредък.

Участие в надзорни колегии и платформи за сътрудничество

През 2021 г. КФН е взела участие в работата на надзорните колегии, в които е включена. Служители на УЗН/ КФН са участвали в проведените през годината срещи, на надзорните органи, както и в регулярната обмяна на информация между тях. Проведени са и срещи на надзорните органи на колегиума на групата „Евроинс Иншурънс Груп“, за която КФН е групов надзорен орган. За отбелязване е, че в изпълнение на препоръки, отправени към КФН от проведена партньорска проверка на управлението на дейността по участие в колегии от надзорните органи на държавите членки, в края на 2021 г. е изработен онлайн инструмент за дейността на колегиума.

Освен това е осъществяван периодичен обмен на информация и са проведени конферентни разговори между представители на УЗН/ КФН, компетентния надзорен орган на Република Гърция и ЕЮРА по отношение на дейността на български застрахователи при условията на свободата на предоставяне на услуги в Република Гърция.

Сътрудничество с други надзорни органи

Във връзка с придобиването на едноличен контрол върху „Ен Ен Пенсионноосигурително Дружество“ ЕАД и цялото търговско предприятие на „Ен Ен Застрахователно акционерно дружество“ - клон София от „ДЗИ Животозастраховане“ ЕАД, през 2021 г. са проведени конферентни разговори с представители на Националната Банка на Белгия, надзорен орган на групата КВС и Централната Банка на Унгария.

Взаимодействие с институции в страната

Във връзка с предстоящото влизане в сила на МСФО 17 - Застрахователни договори от 01.01.2023 г., управление „Застрахователен надзор“ поиска информация относно етапа на подготовка на застрахователните и презастрахователни дружествата по отношение на очакваното влизане в сила на МСФО 17, включително планирани или проведени обучения на служители, планирани или извършени промени в информационните системи и вътрешните правила и процедури, допълнителни действия и срокове за тяхното изпълнение, както и всяка друга относима информация. На база на получените отговори е изготвен анализ на обобщените резултати, както и писмо до Асоциацията на българските застрахователи (АБЗ) с предложение същата да запознае членовете си с обобщената

информация, както и да посочи представители, които съвместно със служители на КФН да бъдат включени в работна група със задача да изготви проект за изменение и допълнение на нормативната уредба, свързана с надзорната отчетност на застрахователите и презастрахователите, във връзка с влизането в сила на МСФО 17. По време на ежеседмичните ѝ срещи са обсъждани етапът на въвеждане на новия стандарт от страна на застрахователните дружества; информацията, която ще имат възможност дружествата да предоставят на КФН и съответно нейната периодичност (месечна, тримесечна, годишна); информацията, която ще се публикува от страна на КФН, както и проекти на тримесечен счетоводен баланс и отчет за всеобхватния доход, включително и допълнителни тримесечни и годишни справки.

Също така през 2021 г. е проведена тристранна работна среща между представители на КФН, „Национално бюро на българските автомобилни застрахователи“ (НББАЗ) и едно застрахователно дружество, по време на която бе обсъдено постигането на съгласие относно мерките, които следва да бъдат предприети съвместно от НББАЗ и застрахователното дружество с цел намаляване на задълженията на застрахователя към бюро и към други участници в системата „Зелена карта“, както и изискването на допълнителни справки и информация от страните.

Застрахователни посредници

През годината са извършени общо **693 дистанционни проверки по документи на застрахователни брокери**. Прегледаната информация включва годишни и периодични отчети и справки от застрахователните брокери със седалище в Република България, представени в КФН в съответствие със задълженията за отчетност пред надзорния орган съгласно изискванията на чл. 311, ал. 3 от КЗ.

Предприети действия съгласно подадените справки и отчети чрез онлайн портал „Застрахователен надзор“

Съгласно чл. 311, ал. 3, т. 1 и 2 от КЗ, застрахователните брокери представят в КФН годишни и шестмесечни справки и отчети – в срок до 31 януари на годината, следваща годината, за която се отнасят, съответно за шестмесечието в срок до 31 юли на съответната година по образец, утвърден със Заповед № 332 на заместник-председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“ от 15.10.2012 г. допълнена със Заповед № 10 на заместник-председателя, ръководещ управление „Застрахователен надзор“ от 13.01.2016 г. Съгласно разпоредбите, през календарната 2021 г. са извършени **676** дистанционни проверки на подадените справки и отчети чрез онлайн портал „Застрахователен надзор“ от застрахователни брокери, които са извършвали дейност през отчетната 2020 г. и през 2021 г.

Съгласно последно подадените годишни справки и отчети, **17 застрахователни брокери са избрали да гарантират дейността си със собствени средства** съгласно чл. 306, ал. 1 т. 1 от КЗ. Към 31.03.2021 г. от тях 16 са предоставили годишни финансови отчети (ГФО) за предходната 2020 г., в изпълнение на чл. 311, ал. 3, т. 3 от КЗ, като 1 го е подал извън срока. Във връзка с извършена дистанционна проверка се установи, че

застрахователните брокери имат достатъчна капитализация, за да се поддържа постоянно собствен капитал в размер 4 на сто от общия размер на застрахователните премии по застрахователни и/или презастрахователни договори, сключени с неговото посредничество през предходната финансова година, но не по-малко от 40 000 лв. С оглед на това всички застрахователни брокера избрали да гарантират дейността си по този начин, отговарят на изискванията на чл. 311, ал. 3, т. 3 от КЗ.

Действия по актуализиране на информацията във формите за подаването на периодичните справки на застрахователните брокери.

Съгласно публикуваните ежемесечни списъци на застрахователите от държави членки на ЕС, заявили намерение да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги, ежемесечно се предприемат действия по актуализиране на кодовете във формата за попълване на справки, подавани през електронния портал на КФН от застрахователните брокери, за приложение 2.3. Застрахователно посредничество за застрахователи по общо застраховане и 2.7. Застрахователно посредничество за животозастрахователи.

В края на отчетния период са дадени кодове на **534 застрахователи**, заявили намерение да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги.

Корекции в информацията във водения от комисията Регистър на застрахователните агенти

С цел осигуряването и коректността на данните във водения от КФН регистър на застрахователните агенти и посредници, предлагащи застрахователни продукти като допълнителна дейност, през отчетния период са подадени 11 индивидуални корекции, свързани със сливане на дружества, в следствие на грешно подадени данни, прехвърляне на информация от ЮЛ към ЕТ, изчистване на дублирани записи и др.

Допълнително пенсионно осигуряване

Дистанционният надзор по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване се осъществява в две основни направления - ежедневен и периодичен надзор. Извършва се и мониторинг на интернет-страниците на пенсионноосигурителните дружества (ПОД).

Ежедневният надзор се осъществява на база на ежедневно получаваните от ПОД справки за дейността на фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО) и от банките-попечители за дейността на ФДПО и на фондовете за извършване на плащания (ФИП). Към края на всеки месец от ПОД се получава и детайлна информация за активите на ФИП. През 2021 г. са извършени 7 821 ежедневни проверки. При извършването им се следи за законосъобразността на сключваните сделки с активите на фондовете, в т.ч. спазването на законовите ограничения, на забраните при инвестиране на активите на фондовете, на притежаваните инвестиции в един емитент, на начина на извършване на оценката на активите и правилното им отразяване от ПОД и по регистрите на банките - попечители. При осъществявания ежедневен надзор върху дейността на пенсионните

фондове се следи и за правилното отчисляване на инвестиционната такса и удръжката от всяка осигурителна вноска във фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване, изменението на стойността на нетните активи, правилното определяне на броя дялове съответстващ на постъпилите и изтеглени суми, както и правилното изчисляване на стойността на един дял. По отношение на фондовете за извършване на плащания се следи и за правилното отчисляване на таксата по чл. 201, ал. 1, т. 3 от Кодекса за социално осигуряване (КСО). Резултатите от ежедневия надзор са отразявани в ежедневни формуляри, в аналитичните месечни доклади за дейността на всяко ПОД и управляваните от него фондове, както и в ad-hoc доклади и докладни записки.

Периодичният надзор се осъществява на база месечни, тримесечни и годишни финансови отчети и справки за дейността на ПОД и управляваните от тях фондове. През 2021 г. са извършени общо 518 проверки, в т. ч. 123 проверки на представените финансови отчети и справки за дейността на ПОД и 395 проверки на представените финансови отчети и справки за дейността на фондовете. На база информацията от финансовите отчети и справки се изчисляват и анализират нормативните и общи финансови показатели за дейността на ПОД и управляваните от тях фондове. Чрез нормативно определените показатели ежесечно се следи за законосъобразното осъществяване на дейността на ПОД. Нормативно определените показатели са собствени средства и граница на платежоспособност на ПОД, ликвидност на ПОД и управляваните фондове, отчислена инвестиционна такса за ПОД от ДПФ и от ДПФ по ПС, такса управление от осигурителните вноски на ДПФ и на ДПФ по ПС, резерв за гарантиране на минималната доходност за фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване и резерв за гарантиране на брутните вноски (за универсалните пенсионни фондове). Ежесечно се анализират ръста на активите и на осигурените лица във ФДПО, инвестициите и доходността на ФДПО, както и ръста на активите и инвестициите във ФИП. Общите финансови показатели се изчисляват и анализират на годишна база. Тези показатели са свързани, както с дейността на ПОД - собствен капитал, активи, приходи и разходи на ПОД, така и с дейността на управляваните фондове - активи, участници, инвестиции и доходност.

През годината са извършвани и ежесечни проверки на електронните страници на ПОД във връзка със спазването на разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване (КСО) и на Наредба № 61 от 27.09.2018 г. за изискванията към рекламните и писмените информационни материали и страниците в интернет на пенсионноосигурителните дружества. Периодично (10-о число на месеца, следващ тримесечието) се проверява и публикуването на информацията за обема и структурата на инвестициите по видове активи и емитенти на финансови инструменти. През годината е извършена и проверка на интернет страниците на всички ПОД относно публикуването на одитираните годишни финансови отчети на дружествата и управляваните от тях фондове, както и останалата изискуема информация съгласно чл. 190, ал. 2 от КСО. При проверките не са констатирани съществени пропуски или несъответствия.

През годината е изготвен доклад, обобщаващ изразените мнения в докладите на съвместните одитори на финансовите отчети на ПОД и на управляваните ФДПО за годината, завършваща на 31.12.2020 г. и техните констатации съгласно издадените от тях

доклади за фактически констатации във връзка с проверката по реда на чл. 187, ал. 3, т. 2 от КСО. Също така е изготвен и доклад, обобщаващ констатациите на одиторите на ПОД съгласно издадените от тях доклади за фактически констатации във връзка с изискванията на чл. 187, ал. 3, т. 3 от КСО за проверка на съответствието на системата за управление с изискванията на КСО и актовете по прилагането му. На база констатациите на одиторите не се наложи предприемането на надзорни действия.

С оглед осъществяване на систематичен подход при осъществявания надзор, с писмо от края на 2020 г., от 4 ПОД със съществен дял на просрочени вземания на управляваните от тях фондове, свързани с притежавани облигационни емисии и с отдавани под наем инвестиционни имоти, е изискано регулярно представяне на информация за предприетите от тях действия за събиране на дължимите на ФДПО вземания, включително лихви за забава, предвид надзорното съблюдаване полагането на дължимата грижа при управлението на средствата на осигурените лица. През годината е извършван анализ на регулярно представяната информация, като резултатите от него са обективирани в доклади. В резултат на анализа на получаваната информация през годината са изпращани писма до някои от дружествата с искане за предоставяне на допълнителни документи и информация, както и извършване на определени действия. Също така на 1 дружество е дадена препоръка за действия по събиране на просрочени вземания на пенсионните фондове, свързани с отдавани под наем инвестиционни имоти.

През годината са извършвани междинни изчисления на постигнатата от ФДПО доходност към произволни дати с цел определяне на риска от непостигане на минималната доходност и рисковете на нейното покриване съгласно нормативните изисквания. При едно от извършваните изчисления се установи, че постигнатата от един универсален фонд доходност се доближава до минималната, както и че е под постигнатата средноаритметична доходност за 24 месечния период на универсалните пенсионни фондове. Доходността постигната от другите фондове, управлявани от това дружество също се отклонява от средната за съответния вид фонд. В тази връзка до ПОД е изпратено писмо, с което е изискана информация за действията, които е предприело или възнамерява да предприеме за изпълнение на заложеното в инвестиционните политики на ФДПО и повишаване на нивата на доходността от управление на средствата на осигурените в тях лица. Извършен е анализ на информацията, получена от дружеството, като резултатите от него са обективирани в доклад с предложение за осъществяване на засилен мониторинг върху инвестиционните резултати на фондовете.

През годината на база извършвани селекции са анализирани изготвените от независимите оценители оценки на определени имоти, собственост на ФДПО. На база извършените анализи са изготвени доклади относно спазване на изискванията на чл. 10 от Наредба № 9 от 19.11.2003 г. на КФН, като през годината не са установявани нарушения.

В началото на второто тримесечие на годината е преустановен осъществяваният засилен мониторинг върху капиталовата адекватност на едно пенсионноосигурително дружество, с оглед новите изисквания към капитала, регламентирани в чл. 121в от КСО, приети с Държавен вестник бр. 19 от 05.03.2021 г.

През годината експерти от управлението, участваха активно в доработката и надграждането на информационната система е-КФН, с оглед на приетите изменения и допълнения в нормативната уредба.

През отчетната година със ЗИД на КСО, обн. в ДВ, бр. 19 от 05.03.2021 г. бяха приети по-високи изисквания спрямо капитала на пенсионноосигурителните дружества, бяха въведени изисквания спрямо размера на собствените средства, покриващи границата на платежоспособност, както и създаването на резерв за гарантиране на brutните вноски. Към края на отчетната година всички дружества са в съответствие с тези изисквания.

През годината до няколко дружества са изпращани писма, с които е изисквана информация за конкретните действия и решения за привеждане активите на управляваните ФДПО в съответствие с изискванията на КСО, с оглед крайния срок за привеждане в съответствие съгласно §155, ал. 3 от ЗИД на КСО, обн. в ДВ, бр. 12 от 2019 г. - края на 2021 г. Всички дружества, привелоха в съответствие инвестициите на управляваните от тях ФДПО, които към 18.11.2018 г. не отговаряха на новите изисквания.

С оглед приетите изменения в нормативната уредба, касаеща дейността по допълнително пенсионно осигуряване през годината бяха актуализирани наръчните за дистанционен надзор и за проверки на място на ПОД и управляваните фондове. Също така беше утвърден и нов Наръчник за риск базиран надзор за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма в сектор: Осигурителен пазар.

В съответствие с Наръчника за прилагане на надзор, основан на риска спрямо ПОД и управляваните от тях ФДПО през годината е извършвана комплексна оценка на рисковия профил на всяко пенсионноосигурително дружество към края на всяко тримесечие. Няма значителни промени в рисковия профил на дружествата през годината. Към края на 2021 г. три дружества са с нискорисков профил, а останалите шест дружества попадат в диапазоните за среднорисков профил, с включена рискова премия за системна значимост. В случай че не бъде взета предвид рисковата премия за системна значимост, към края на годината шест ПОД се определят като нискорискови и само три дружества остават със среднорисков профил.

3.2. Проверки на място

Проверките на място са основен елемент от дейността на КФН, осъществяваща надзор на небанковия финансов сектор в съответствие с определените ѝ правомощия в ЗКФН и специалните закони. Целта им е установяване законосъобразността на извършваната дейност в случаите, когато това не може да бъде установено в хода на осъществявания дистанционен надзор, осигуряване на обективна оценка на финансовата стабилност на поднадзорното лице, запознаване с организацията на дейността и управлението на даденото поднадзорно лице и преценка на качеството и ефективността им, идентифициране на проблемни области от дейността, както и прилагането на добрите пазарни практики с оглед защита интересите на инвеститорите.

Според начина на планиране, проверките са **планови** и **извънпланови**. Плановите проверки на място се извършват въз основа на одобрен годишен план, изготвен на база

прилагани одобрени критерии за категоризация на поднадзорните лица в зависимост от степента им на риск. Извънплановата проверка се извършва извън планирания годишен график и е насочена към изясняване на факти и обстоятелства във връзка с идентифицирани проблеми при упражнявания дистанционен надзор, възникнали съществени промени (напр. в управленската структура или в собствеността на поднадзорното лице, пазарното поведение, на пазарната среда и др.), получени данни от анализа на представени в КФН финансови отчети, както и други уведомления и заявления, по повод постъпили в КФН жалби и сигнали, при установени нарушения, както и във връзка с информация, получена от други регулаторни органи или външни източници. **В зависимост от обхвата, проверките са пълни (комплексни)**, които обхващат всички основни аспекти от дейността на поднадзорното лице и **тематични**, които имат по-стеснен обхват и са насочени към проверка на едно или няколко определени/конкретни направления от дейността на поднадзорното лице. **В зависимост от кръга на длъжностните лица, извършващи проверките**, същите могат да бъдат **самостоятелни, успоредни и съвместни**. Самостоятелни са проверките, извършвани на едно поднадзорно лице от експерти от едно от управленията на КФН, за разлика от успоредните проверки, които се извършват едновременно в няколко поднадзорни лица от служители в едно или няколко управления на КФН. Съвместните проверки се извършват от служители на КФН и други контролни органи (ДАНС, БНБ, НАП и др.).

Инвестиционни посредници, Централен депозитар и регулирани пазари

През 2021 г. са приключени **7 проверки** на инвестиционни посредници, които по своя обхват са пълни. Всички проверки са **самостоятелни** от гледна точка на кръга на длъжностните лица извършващи проверката. В рамките на извършваните проверки на поднадзорните лица през отчетния период, са съставени **актове за установяване на административни нарушения, както и са приложени принудителни административни мерки**. Всички проверки са приключени със съставяне на доклади и връчване на констативни протоколи до проверяваните поднадзорни лица, като са отправени съответните **препоръки** за спазване на приложимото законодателство и привеждане на дейността на лицата спрямо него.

През 2021 г. са открити **2 проверки** на поднадзорни лица. С оглед начина на планиране на проверките, същите са обособени на **2 планови**, а в зависимост от обхвата на проверките - на **2 пълни (комплексни)**, като всички проверки са **самостоятелни** от гледна точка на кръга на длъжностните лица, извършващи проверката. **Всички пълни проверки** на поднадзорни лица обхващат дейността на дружествата за спазване от тяхна страна на изискванията на Закона за пазарите на финансови инструменти, Закона за публичното предлагане на ценни книжа, Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници, Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26.06.2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012, Регламент (ЕС) 2019/2033 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно пруденциалните изисквания за инвестиционните посредници и за изменение на регламенти

(ЕС) № 1093/2010, (ЕС) № 575/2013, (ЕС) № 600/2014 и (ЕС) № 806/2014, Регламент (ЕС) № 600/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15.05.2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012, Делегиран регламент (ЕС) 2017/565 на Комисията от 25.04.2016 г. за допълване на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на организационните изисквания и условията за извършване на дейност от инвестиционните посредници и за даването на определения за целите на посочената директива, Делегиран регламент (ЕС) 2017/576 на Комисията от 8.06.2016 г. за допълване на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на регулаторните технически стандарти за ежегодното публикуване от страна на инвестиционните посредници на идентификационни данни на местата за изпълнение, както и на информацията относно качеството на изпълнение, Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на трансакции, Регламент (ЕС) 2015/2365 на Европейския парламент и на Съвета от 25.11.2015 г. относно прозрачността при сделките за финансиране с ценни книжа и при повторното използване, и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 и Регламент (ЕС) 2017/2402 на Европейския парламент и на Съвета от 12.12.2017 г. за определяне на обща рамка за секюритизациите и за създаване на специфична рамка за опростени, прозрачни и стандартизирани секюритизации, и за изменение на директиви 2009/65/ЕО, 2009/138/ЕО и 2011/61/ЕС и регламенти (ЕО) № 1060/2009 и (ЕС) № 648/2012 и актовете по прилагането им.

Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества, и други предприятия за колективно инвестиране

Целта на проверките на УД и управляваните от тях КИС, както и по отношение НИФ и лицата, управляващи тези фондове – ЛУАИФ, е установяване спазването на приложимата нормативна уредба по отношение организацията на дейността на управляващите дружества съобразно издадения им от КФН лиценз и във връзка с организираниите и управлявани от тях КИС, в т.ч. ДФ, както и по отношение дейността на НИФ и ЛУАИФ. Обект на проверките е спазването на изискванията, свързани с капиталовата адекватност и ликвидността на УД, отношенията на УД с депозитаря и инвестиционните посредници, определянето на нетната стойност на активите, емисионната стойност и цената на обратно изкупуване на дяловете на управляваните от тях КИС, оценката на активите в портфейлите на КИС, продажбата и обратното изкупуване на дялове на КИС, структурата на активите и пасивите, както и отчетността на КИС. По отношение на НИФ и ЛУАИФ обект на проверките е спазването на изискванията, свързани със съхранението на финансовите активи на НИФ в депозитарна институция и отношенията с инвестиционните посредници, структурата на активите и пасивите, оценката на активите в портфейла и определянето на нетната стойност на активите, както и разкриването на дължимата информация от НИФ и ЛУАИФ. В случаите, при които УД предоставя допълнителни услуги по ЗДКИСДПКИ, обект на проверките е и спазването на изискванията по отношение на дейността по

управление на портфейли и по предоставяне на инвестиционни консултации относно финансови инструменти.

През 2021 г. е приключила открита през 2020 г. проверка на 1 УД и управляваните от него 2 ДФ.

През 2021 г. са **открити 2 пълни планови проверки** на УД и управляваните от тях КИС и **1 тематична извънпланова проверка**, които са приключили в рамките на отчетната година.

В хода на извършените инспекции на място е осъществена **и проверка на дейността на банките депозитари** на управляваните от съответното УД КИС с оглед установяване съответствието ѝ с нормативните изисквания. В тази връзка са изготвени **5 писма**, с които от банките депозитари е изисквана конкретна информация.

Проверките са осъществени с оглед установяване спазването на приложимото законодателство по отношение на осъществяваната от дружествата дейност, а именно ЗДКИСДПКИ, ЗППЦК, ЗПФИ, ЗКФН и нормативните актове по тяхното прилагане. По отношение на установените в хода на извършените проверки нарушения, несъответствия с нормативните изисквания или с добрите пазарни практики са предприети и съответните надзорни действия, а именно ангажиране на административнонаказателната отговорност на отговорните лица, отправяне на препоръки за привеждане на дейността в съответствие с изискванията, поставяне под мониторинг на дейността на дружеството за определен период от време.

В резултат на извършените през отчетния период проверки на място са установени основания за отправяне на общо **61 препоръки**, като е обърнато внимание на дружествата върху необходимостта от привеждане на дейността им в съответствие с приложимите нормативни изисквания, и са съставени общо **13 акта за установяване на административни нарушения**. В резултат на установеното в хода на проверките, определени аспекти от дейността на **2 УД** са поставени под мониторинг за определен период от време.

Като последица от извършените проверки на място и отправените на поднадзорните лица препоръки се извършва наблюдение и анализ на изпълнението на тези препоръки. В рамките на извършените през годината анализи са изпратени писма до съответните дружества, с които са изискани допълнителни документи и/или информация, като крайният резултат, който се цели, е привеждане в пълно съответствие на дейността на поднадзорното лице с нормативните изисквания и добрите практики. Резултатите от извършените анализи на предприятиите от УД действия по изпълнение на препоръки, отправени вследствие на извършени проверки на място, се обективират в нарочни доклади, като в тази връзка през отчетната 2021 г. г. **са изготвени 5 доклада**.

Специализиран надзор върху инвестиционни посредници и управляващи дружества по прилагане на мерките за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма

В съвместните Насоки на ЕНО за риск-базиран надзор е предвидено на база на оценените рискове в съответния подсектор и оценката на риска на всяко поднадзорно лице

да се изготвят т.нар. индивидуални и общи планове за надзор. Индивидуалните планове за надзор са за всяко отделно поднадзорно лице, докато общият план осигурява баланса между индивидуалните планове и чрез него се прилага стратегията за надзор.

В зависимост от своя обхват проверките на място биват общи (комплексни) или тематични проверки. В обхвата на комплексните проверки на място се включва проверка на изпълнението на всички изисквания на превантивното законодателство срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма от страна на проверяваното поднадзорно лице. При тези проверки се следи за изпълнението от страна на задължените лица на всички мерки по чл. 3, т. 1-6 от ЗМИП и чл. 3, ал. 1 и 2 от Закона за мерките срещу финансирането на тероризма (ЗМФТ) по реда и при условията на посочените закони и на актовете по прилагането им. С цел ефективно използване на надзорните ресурси и правилното им разпределение в съответствие с установените видове и нива на риск, пълните проверки се осъществяват по изключение, много по-ограничени са като брой в сравнение с тематичните проверки и са насочени към областите, в които са установени най-високи нива на риск.

Тематичните проверки се насочват към областите с най-висок риск, установени при оценката на риска на национално, секторно и индивидуално равнище. Предвид идентифицираните области с по-висок риск и препоръките на Европейската комисия, отправени към надзорните органи на държавите членки, през 2021 г. са извършени тематични проверки на място, обхващащи следните теми:

По отношение на инвестиционни посредници, включително и банките - инвестиционни посредници:

- Търговия през онлайн платформи и извършване на неприсъствена идентификация на клиентите - проверка за спазване на изискванията на законодателството относно отчитане на риска, произтичащ от предлагането на услуги чрез онлайн платформи за търговия, както и въвеждането и изпълнението на мерките за неприсъствена идентификация съобразно установения риск;

- Закупуване на регулиран пазар на акции на български емитенти с цел придобиване на право на постоянно пребиваване/българско гражданство на лица от трети държави - проверка за спазване на изискванията на законодателството за отчитане на риска при тази категория клиенти, идентифицирането им и проверката на извършената идентификация, както и установяването на произхода на средствата при такива клиенти;

- Оценка на риска за бизнеса по чл. 98 от ЗМИП и чл. 60 от ППЗМИП, оценка на риска на индивидуалните делови взаимоотношения и определяне на рисков профил на клиентите при небанковите инвестиционни посредници - преглед на оценката на риска по чл. 98 от ЗМИП и чл. 60 от ППЗМИП на задълженото лице и проверка за съответствието ѝ с характера и мащабите на дейността на инвестиционния посредник; проверка на определените рискови профили на клиентите и на индивидуалните делови взаимоотношения с тях, доколко въведената от инвестиционния посредник процедура за определяне на рисковия профил на клиентите отговаря на изискванията на Глава Втора, Раздел I от ППЗМИП и как се прилага на практика;

- Идентификация и проверка на идентификацията на юридически лица и други правни образувания и техните действителни собственици - проверка на изпълнението на

задълженията на инвестиционния посредник съгласно разпоредбите на ЗМИП и ППЗМИП за извършване на идентификация и проверка на идентификацията на клиентите – юридически лица и други правни образувания, както и за установяване, идентифициране и проверка на идентификацията на физическите лица, които са действителни собственици на такива клиенти;

- Съответствие и ефективност на процедурите за мониторинг и докладване на съмнителни сделки, операции и клиенти - преглед на въведените от инвестиционния посредник съобразно установените рискове процедури за мониторинг на клиентите и на извършваните от тях сделки, проверка на ефективността на тези процедури и доколко същите се прилагат на практика, както и проверка на ефективността при установяване, проследяване и докладване на сделки, операции и клиенти, при които е налице основание за възникване на съмнение за изпиране на пари, финансиране на тероризъм или за наличие на средства с престъпен произход;

- Прилагане на мерките за разширена комплексна проверка - проверка за спазване на реда, условията и начините за прилагане на мерките за разширена комплексна проверка от страна на проверяваното лице съгласно Глава Втора, Раздел IV от ЗМИП и Глава втора, раздел III от ППЗМИП.

По отношение на управляващите дружества:

- Идентификация и проверка на идентификацията на юридически лица и други правни образувания и техните действителни собственици - проверка на изпълнението на задълженията на управляващото дружество съгласно разпоредбите на ЗМИП и ППЗМИП за извършване на идентификация и проверка на идентификацията на клиентите – юридически лица и други правни образувания, както и за установяване, идентифициране и проверка на идентификацията на физическите лица, които са действителни собственици на такива клиенти;

- Търговия през онлайн платформи и извършване на неприсъствена идентификация на клиентите - проверка за спазване на изискванията на законодателството относно отчитане на риска, произтичащ от предлагането на услуги чрез онлайн платформи за търговия, както и въвеждането и изпълнението на мерките за неприсъствена идентификация съобразно установения риск;

- Съответствие и ефективност на ресурсите за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма – състав на Специализираната служба (СС) по ЗМИП, предвидени функции на СС и тяхното практическо изпълнение, брой и обхват на проведените обучения на ръководителя и членовете на СС и на останалите служители, които имат функции по изпълнението на задълженията на дружеството по ЗМИП, ППЗМИП и ЗМФТ.

С цел постигане на по-високо ниво на ефективност при осъществяване на надзора по прилагане на превантивното законодателство срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма следва да се извършват съвместни проверки с други контролни органи по чл. 108 от ЗМИП. Съвместните проверки способстват за:

- правилното разбиране, оценка и последващо намаляване на общото ниво на установените рискове;
- качествен и ефективен обмен на информация между различните надзорни органи за целите на осъществяваната контролна дейност;
- правилно разпределение на надзорните ресурси на национално равнище, включително с оглед избягване дублирането на проверки на задължени по ЗМИП лица;
- уеднаквяване на практиките при установяване на нарушения на относимата нормативна база и санкционирането на нарушителите, както и при издаването на препоръки и указания на задължените лица за реда и начините за спазване на законовите изисквания.

Във връзка с утвърдената стратегия относно честотата и интензитета на проверките на място за спазване на изискванията на превантивното законодателство за противодействие на изпирането на пари и финансирането на тероризма, както и общият план за надзорни действия за 2021 г. и индивидуалните планове за всяко от поднадзорните лица - небанкови инвестиционни посредници, банки инвестиционни посредници и управляващи дружества, през 2021 г. Комисията за финансов надзор извърши 21 проверки на място в сектор „Търговия с финансови инструменти“ за спазване на изискванията на ЗМИП, ЗМФТ и актовете по тяхното прилагане, от които 13 на инвестиционни посредници, 3 на банки - инвестиционни посредници и 5 на управляващи дружества. 4 от извършените проверки на място, а именно 2 на инвестиционни посредници, 1 на банка - инвестиционен посредник и 1 на управляващо дружество, са комплексни проверки, които включват проверка на изпълнението на всички изисквания на превантивното законодателство срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма от страна на проверяваното поднадзорно лице. Останалите 17 са тематични проверки, насочени към областите с най-висок риск, установени при оценката на риска на национално, секторно и индивидуално равнище. Отделно от това, 4 от извършените проверки на място са съвместно с проверяващи екипи, включващи експерти от специализираната администрация на КФН и експерти от САД „Финансово разузнаване“ на ДАНС.

В резултат на извършените през отчетния период проверки на място са установени основания за отправяне на общо 69 препоръки, като е обърнато внимание на дружествата за необходимостта от привеждане на дейността им в съответствие с приложимите нормативни изисквания на превантивното законодателство в сферата на изпирането на пари и финансирането на тероризма, и са съставени общо 7 акта за установяване на административни нарушения за общо 43 нарушения на ЗМИП, ЗМФТ и актовете за прилагането им.

Дружества със специална инвестиционна цел

Дружествата със специална инвестиционна цел са специфичен вид акционерни дружества, получили лиценз съгласно ЗДСИЦДС за извършване на определен тип дейност, а именно секюритизация на недвижими имоти или секюритизация на вземания. В тази връзка проверката обхваща: от една страна - дейността на дружеството като АДСИЦ, а от друга - изпълнението на задълженията в качеството му на публично дружество. В този смисъл, обект на проверка са, както спазването на ЗДСИЦДС, така и на ЗППЦК и

нормативните актове по неговото прилагане. Целта на проверката на АДСИЦ е да се изследват отношенията с обслужващите дружества и тяхната дейност, отношенията с банката-депозитар, сключените от дружеството договори, направените инвестиции, източниците на финансиране на дейността на АДСИЦ, разпределянето на печалбата, съхранението и инвестирането на свободните парични средства, инвестициите в специализирани дружества, общите годишни разходи за управление, разкриването на регулирана информация, провеждането на общи събрания на акционерите, както и всички вътрешни документи, свързани с дейността им.

През отчетния период **са открити 3 проверки на АДСИЦ и обслужващите дейността им дружества, 2 от които планови, а 1 извънредна.** Трите проверки продължават през 2022 г., като на 1 от дружествата са съставени 2 АУАН.

През 2021 г. е приключена **1 пълна проверка на АДСИЦ и на обслужващото дейността дружество,** открита през 2020 г. В съответствие с нормативни изисквания на АДСИЦ са отправени **11 препоръки, изпълнението на които се проследява в хода на дистанционния надзор, както и са съставени 2 АУАН.**

Публични дружества

С нарочна заповед през 2021 г., е **открита 1 извънредна проверка на публично дружество.**

През годината е приключила **1 планова проверка на публично дружество,** открита с нарочна заповед през 2020 г. В резултат на проверката са отправени 7 препоръки, изпълнението на които се проследява в хода на дистанционния надзор, като са съставени и връчени 9 АУАН.

Други 2 проверки, открити през 2019 г., са приключили през 2021 г. В резултат на проверките са отправени общо 13 препоръки (9 по едната и 4 по другата), като изпълнението им се проследява в хода на дистанционния надзор. На представляващия едното дружество са съставени и връчени 30 АУАН.

Застраховане и презастраховане

През 2021 г. е приключена една от започнатите през предходната 2020 г. обща проверка на място на застрахователно дружество, в резултат на което са отправени някои от следните препоръки и предписания:

- изменение в Инструкцията за деловодната дейност и документооборота, Политиката за определяне и предоставяне на възнагражденията и Счетоводната политика;
- изготвяне на анализ от ръководителя на актюерската функция на използваните данни към края на 2020 г. и допускания с цел по-добра оценка на резерва за възникнали, но неизплатени претенции по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и застраховка „Пожар“ и „Природни бедствия“;
- актуализиране размера за образуване на първоначален резерв на предявени, но неизплатени претенции в чужбина;
- предоставяне информация за обезпечението по банковата гаранция, издадена в полза на НББАЗ;

- предоставяне на коригирани справки към 30.09.2020 г., в които да са отразени вземанията и задълженията от/към Гаранционен фонд отделно;
- стриктно спазване разпоредбата на чл. 489, ал. 5 от КЗ при сключването на задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите без регистрационен номер и спазване разпоредбата на чл. 42, ал. 1 от Наредба № 49 от 16.10.2014 г. за подаване на данни за прекратяване на застрахователния договор в деня на прекратяването му;
- използване на по-консервативен модел при изчислението размера на отписаните премии (write-off), като не се включва в знаменателя сумата на отписаните премии текущо през периода;
- изчисляване най-добрата прогнозна оценка на база актуална и достоверна информация и на реалистични допускания, които да са извършени посредством адекватни, приложими и подходящи актюерски и статистически методи съгласно чл. 77 от Директива 2009/138/ЕО;
- попълване в справка S.06.02.01 по Регламент (ЕС) 2015/2450 изискваната информация във всяка колона за паричните наличности по отделно за всяка една банка и банкова сметка;
- отразяване дали резултатите от собствената оценка на риска и платежоспособността са одобрени от АУНО на застрахователя.

През 2021 г. бяха открити общо 15 бр. проверки на място, както следва:

2 общи проверки върху дейността на животозастрахователни дружества за спазване разпоредбите на Кодекса за застраховането, актовете по неговото прилагане, както и на актовете на Европейската Комисия по прилагането на Директива 2009/138/ЕО, които не са приключили през отчетния период;

3 общи проверки на животозастрахователни дружества за спазване разпоредбите на Закона за мерките срещу изпирането на пари и Правилника за прилагането на Закона за мерките срещу изпирането на пари, които не са приключили през отчетния период;

1 тематична проверка на застраховател относно система на управление, технически резерви, изчисление на капиталовото изискване за платежоспособност, както и на процеса на собствената оценка на риска и платежоспособността, която приключи през отчетния период. В резултат на извършената проверка на проверяваното дружество бяха отправени някои от следните препоръки и предписания:

- изменение в длъжностните характеристики на ключовите функции, с които да бъде премахнато условието последните да бъдат на пряко подчинение на изпълнителните директори;
- реорганизация на функцията по управление на риска, с оглед на това да се обезпечи изпълнението на заложените в КЗ и Насоки за системата на управление правомощия и задължения;
- представяне на счетоводната методология за осчетоводяване на регресните претенции, с точно описание на счетоводните операции;

- изменение на Вътрешните правила за дейността по уреждане на претенции по застрахователни договори, Вътрешни правила за разкриване и избягване на конфликт на интереси и Политиката за извършване на собствена оценка на риска и платежоспособността;

- съобразяване договорите на лицата по чл. 2, ал. 1 от Наредба № 48 с изискванията, на чл. 5, ал. 4 от наредбата;

- приемане изменения и допълнения на типизираните клаузи – Общи и Специални условия;

- представяне подробна обосновка на: оценката на коефициента на разходите за придобиване за вида дейност (AER) в изчисленията на най-добрата прогнозна оценка на премийния резерв; на методологията на прогнозираните ликвидационни разходи, част от комбинирания коефициент (CR) в изчисленията на най-добрата прогнозна оценка на премийния резерв; на прогнозираните ликвидационни разходи, в изчисленията на най-добрата прогнозна оценка на резерва за претенции;

- представяне на информация за алтернативен метод на изчисление на бъдещите парични потоци по тези линии бизнес;

- коректно отразяване на данните в поле „дата на покупка“, в тримесечни и годишни справки за инвестициите по Наредба № 53.

Една тематична проверка на застраховател относно сключените от дружеството застрахователни договори и изплатени обезщетения за покритите рискове, включени в клас 14 „Кредити“ и клас 15 „Гаранции“, раздел II, буква „А“ от Приложение № 1 от КЗ. В резултат на извършената проверка на проверяваното дружество бяха отправени някои от следните препоръки и предписания:

- представяне на Матрицата за дисконтиране на максимално допустимите обезщетения;

- представяне на рисково-базирания анализ относно ценообразуването по търговския риск, поеман от застрахователя, ведно с документите относно ценообразуването по застраховка „Кредити и финансираня“, както и Рисковата стратегия за 2020 г. и 2021 г.;

- представяне на информация за това каква част от изплатените претенции е предявена към презастраховател за плащане и каква част е платена към 31.08.2021 г., както и по кои от платените претенции са започнати действия за събиране по регреси за частта, която не е презастрахована и каква част е реално събрана.

Една тематична проверка на застраховател относно пазарното поведение на дружеството – практиките при разпространение на застрахователни продукти и уреждане на застрахователни претенции, техническите резерви и актюерска функция, както и изчислението на капиталовото изискване за платежоспособност. В резултат на извършената проверка на проверяваното дружество бяха отправени някои от следните препоръки и предписания:

- представяне на писмени доказателства, от които са видни датата и размерът на изплатеното застрахователно обезщетение по 3 претенции;

- извършване анализ на констатирания недостиг на резерва за предявени, но неизплатени претенции и изготвяне на изчисление на резерва за възникнали, но непредявени претенции за клас застраховки „ЗАСТРАХОВКА НА СУХОПЪТНИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА, БЕЗ РЕЛСОВИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА“;

- извършване на необходимите действия с оглед пълното и точно изпълнение на задълженията на застрахователя по чл. 120, ал. 1, ал. 2 и ал. 3 от КЗ и съгласно чл. 90 от Наредба № 53 относно образуване на резерв за предявени, но неизплатени претенции;

- представяне в КФН подробни писмени обяснения относно използвания от отговорния актюер „метод на обратната задача“;

- уреждане на всички задължения, произтичащи от предявени спрямо застрахователя претенции по сключени от него застрахователни договори, в т. ч. произнасяне по претенциите съгласно законоустановените в КЗ срокове;

- точно изпълнение и в изискуемите срокове на задълженията по чл. 573, т. 2 във връзка с чл. 571, ал. 1, т. 2 от КЗ и чл. 13, във връзка с чл. 12 от Наредба № 54;

- изчисляване индивидуално за всеки клас застраховка разпределението за бъдещите щети на база пълния процес на развитие (Run-off pattern), както и модела на плащане (payment pattern);

- включване на най-добрата прогнозна оценка на премийния резерв в изчислението размера на разходите за управление на инвестициите и размера на инфлацията, включително и върху разходите и претенциите;

- представяне в КФН на изчислението на подмодул на риска от прекратяване в общото застраховане и на подмодул на риска от прекратяване в здравното застраховане, различно от животозастраховането;

- коректно отчитане на данните в КФН за брой МПС, част от изчислението на подмодул на риска от възникване на гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства;

- стриктно съблюдаване на представените пред дружеството пълномощни, въз основа на които се овластяват трети лица, различни от правоимащите, да получат застрахователно обезщетение по предявена застрахователна претенция;

- преустановяване практиката, при която след завеждане на претенции по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите дружеството изпраща писма до увредените лица, с които ги уведомява, че липсва основание да изплати застрахователно обезщетение, поради липсата на безспорни доказателства, като със същите писма за пръв път изисква от увредените лица допълнителни доказателства;

- отчитане резултата за най-добрата прогнозна оценка съгласно изчислителните файлове.

Една тематична проверка относно информационната система на поднадзорното лице. В резултат на извършената проверка на проверяваното дружество са отправени някои от следните препоръки и предписания:

- намаляване броя на използваните операционни системи поне до две Windows и Linux, което ще доведе до по-голямо уеднаквяване и ще снижи оперативните разходи;

- прилагане на нов подход, като се премине към използване на софтуерни продукти от отворен тип, които да използват стандартизирани протоколи за обмен на команди и данни;
- получаване идентификационен номер по интерфейс от основната деловодна система на записите в системата за регистриране и администриране на претенции;
- преминаване към внедряване на система със синхронен модел на работа и към внедряване на изцяло нова система;
- оценяване възможностите на разработчика/доставчика да поддържа и съпровожда (актуализира поради промени в нормативната уредба) всички компоненти/приложни продукти, които представляват част от него, при внедряването на ново решение за системата.

Една тематична проверка на застраховател относно вътрешните правила, процедури и методологии за определяне на застрахователните премии по задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите за периода от 01.02.2021 г. до 01.03.2021 г.

Въз основа на извършената тематична проверка е отправено предписание за представяне на детайлна обосновка в КФН за това как дружеството е предвидило последно приетите тарифи, така че при евентуални бъдещи събития и недостатъчност на техническите резерви да се гарантира защита правата и интересите на ползвателите на застрахователни услуги.

Една тематична проверка на застраховател относно подписваческата дейност, инвестициите, изчислението на капиталовото изискване за платежоспособност и минималното капиталово изискване, както и на процеса на собствената оценка на риска и платежоспособността. В резултат на извършената проверка на проверяваното дружество бяха отправени някои от следните препоръки и предписания:

- представяне обосновка с прогнозите за това как дружеството е предвидило последно приетите тарифи, така че да се гарантира защита правата и интересите на ползвателите на застрахователни услуги;
- отразяване във всяка една тарифа по предлаганите от дружеството застрахователни продукти както акта, с когото същата е приета, така и датата на нейното приемане, а освен това и приетите изменения в съответните тарифи, в случай че такива изменения са били направени;
- представяне на подробно описание на използвания метод за оценка на акциите, без използване на котирувани пазарни цени, както и изчислителния файл за извършената оценка;
- изменение на Счетоводната политика, Политика за управление на риска и Вътрешната процедура за изготвяне на собствената оценка за риска и платежоспособността;
- спазване изискването на Насока № 6 от приетите от ЕЮРА Насоки за оценка на собствения риск и платежоспособността (СОРП), като за всяка извършена СОРП е необходимо да изготвя Вътрешен доклад за СОРП;
- спазване заложените количествени лимити в приетата инвестиционна политика;
- прилагане оценка по справедлива стойност в съответствие с МСФО 13;

- определяне количествени лимити на база общата стойност на инвестициите, водещи до по-добра диверсификация на портфейла, като се съобрази с принципа на разумния инвеститор, при спазване изискванията на чл. 124 от КЗ и чл. 15 от Инвестиционната политика;

- прилагане Делегиран регламент (ЕС) 2015/35, съобразно измененията в него с Делегиран регламент (ЕС) 2019/981, по отношение на подмодула на катастрофичния риск в здравното застраховане.

Една тематична проверка на застраховател относно техническите резерви и инвестициите. В резултат на извършената проверка на проверяваното дружество бяха отправени някои от следните препоръки и предписания:

- прилагане на процедури за ежедневно въвеждане и контроли на емисионните стойности на фондовите единици, които да отговарят на тези в първичните източници на информация;

- изграждане на автоматизация в информационната система на дружеството, чрез която да се гарантира минимизиране на ръчната обработка на предявените откупвания на застрахователни полици и също така да се осигури възможност за проследяемост на откупните стойности по полиците към всяка отчетна дата с цел гарантиране изпълнението на чл. 86, ал. 13 от Наредба № 53;

- изменение в Инвестиционната и Счетоводната политики на дружеството;

- представяне в КФН на подробни писмени обяснения относно установените несъответствия в приетите стойности на преоценките, направени от дружеството, в сравнение с цените по бюлетина на БФБ, които следва да се приемат за основа, ведно с писмени доказателства, удостоверяващи начина на изчисляване на преоценките в акции;

- използване на техническата лихва при изчисленията на премиите и резервите не по-висок от 50 на сто от дългосрочния лихвен процент, публикуван от Българската народна банка, усреднен за последните седем години, като отговорният актюер следва да коментира промените в техническата лихва и настъпилите изменения в тарифите в годишния актюерски доклад;

- осигуряване съответствие между данните, използвани за изчисление на техническите резерви и данните, подавани по реда на счетоводното отчитане;

- спазване разпоредбите на чл. 88, ал. 4 от Наредба № 53, съгласно, които следва образуваният резерв за бъдещо участие в дохода да подлежи на разпределение между застрахователните договори в срок от пет години;

- осигуряване участие на ръководителя на отдел „Управление на риска“ като пълноправен член (с право на глас) в Инвестиционния комитет;

- избягване концентрация в инвестиционния портфейл на акции и облигации, които могат да се считат за инструменти на свързани или потенциално свързани лица и чийто значителен обем би увеличил рисковия профил на портфейла;

- спазване изискванията на чл. 77а от Наредба № 53, относно последващата оценка на акциите в портфейла;

- прилагане оценка по справедлива стойност, в съответствие с МСФО 13.

Една тематична проверка на застраховател относно съответствието с разпоредбите на Закона за мерките срещу изпирането на пари и Правилника за прилагането на Закона за мерките срещу изпирането на пари. В резултат на извършената проверка на проверяваното дружество бяха отправени някои от следните препоръки и предписания:

- коректно попълване и пълнота на всички документи, необходими за извършване на проверка на клиентите съобразно ЗМИП, ППЗМИП и ЗМФТ.

Една тематична проверка на застраховател относно изчисление на капиталовото изискване за платежоспособност, както и на процеса на собствената оценка на риска и платежоспособността. В резултат на извършената проверка на проверяваното дружество бяха отправени някои от следните препоръки и предписания:

- изменение на Политиката за извършване на собствена оценка на риска и платежоспособността съгласно изискванията на Насока № 4 от приетите от ЕЮРА Насоки за оценка на собствения риск и платежоспособността;

- включване на разходите за управление на инвестициите при прогнозиране на паричните потоци на НПОЗ и стресовите по Стандартната формула на Платежоспособност II;

- извършване на регулярно обратно тестване на предположенията (в т.ч. бъдещи аквизиционни разходи, административни разходи и отпадания) спрямо опита (практическите резултати) съгласно чл. 264 на Делегиран регламент (ЕС) 2015/35 и в случай на необходимост, да адаптира използваните предположения, така че те да отразяват опита на дружеството;

- спазване изискването на Насока № 6 от приетите от ЕЮРА Насоки за оценка на собствения риск и платежоспособността, като за всяка извършена СОРП е необходимо да изготвя Вътрешен доклад за СОРП.

Една тематична проверка на застраховател относно техническите резерви, която не е приключена през отчетния период.

Следва да се има предвид, че с разпространението на пандемията от COVID-19, своевременното извършване на проверки на място е ограничено, с оглед спазване на противоепидемичните мерки. В тази връзка, голяма част от информацията и доказателствата се събират, посредством провеждането на кореспонденция, което отнема по-продължителен период от време за постъпването им в КФН и за анализирането на данните. Независимо от това, с цел извършване на задълбочени и адекватни проверки, при необходимост, служителите на управление „Застрахователен надзор“ извършват посещения на място в застрахователните дружества. Същите се провеждат при спазване на противоепидемичните мерки и се съобразяват с възможностите на дружествата да осигурят присъствието на съответните служители, ангажирани с проверяваната тематика, и работещи в дистанционен режим на работа.

Застрахователни посредници

През 2021 г. са извършени **общо 59** проверки на място на застрахователни посредници, в това число извън планови - 2 проверки са на застрахователни посредници,

регистрирани в друга държава членка, които извършват дейност на територията на Република България при условията на правото на установяване, 1 проверка по постъпил сигнал, 1 проверка по която комисията се е самосезирала и 1 съвместна проверка.

Пълните проверки на дейността на застрахователните посредници обхващат проследяване спазване изискванията на Кодекса за застраховането (КЗ) и на актовете по прилагането му и предотвратяване извършването на закононарушения, проверка на разпространението на застрахователни продукти и на лицата, извършващи предложения и сравнения на същите. В обхвата на извършените проверки се следи за изискванията, свързани с предоставянето на преддоговорната информация на ползвателите на застрахователните услуги, гарантирането на дейността им и сроковете за отчитане на събраната от посредниците застрахователна премия и др. При 3 от проверките е разширен обхвата им за спазване разпоредбите и на Закона за мерките срещу изпирането на пари и Правилника за прилагането на Закона за мерките срещу изпирането на пари.

В следствие на извършените през годината **проверки на място на застрахователни посредници са съставени 26 акта за установени общо 62 административни нарушения**, като най-често срещаните нарушения са свързани с неспазване на следните нормативни изисквания:

- превеждането в полза на застрахователя на полученото плащане на премия или вноска по застраховка в законоустановените срокове;
- уреждането на взаимоотношенията между застрахователния брокер и ползвателите на застрахователни услуги с договор, при сключването на застрахователни договори по доброволните застраховки;
- предоставянето на преддоговорна информация на ползвателите на застрахователни услуги от застрахователните посредници преди сключването на застрахователния договор.

В резултат на проверките са отправени следните предписания:

- да бъде коригирана или допълнена преддоговорната информация за разпространителя на застрахователни услуги по чл. 325 от КЗ;
- да бъдат коригирани подписаните със застрахователя споразумения за застрахователно посредничество, като бъдат вписани нормативноопределените срокове за превеждане на събраната застрахователна премия в полза на застрахователя;
- да бъдат премахнати договорените допълнителни комисионни възнаграждения, базирани на обем на продажбите;
- да бъдат представени документи, удостоверяващи преминалите продължаващи обучения през 2020 г. от служителите пряко ангажирани с разпространението на застрахователните продукти;
- да бъде представен документ, удостоверяващ предоставеното от страна на първия застраховател съгласие в съответствие изискването на чл. 315, ал. 2 от КЗ;
- да бъдат изменени сключените договори за застрахователно агентство, съгласно които застрахователния агент може да извършва посредничество по застраховки, различни от застраховките, за които е упълномощен от първия застраховател;

- да бъде предоставен документ удостоверяващ начина за гарантиране на дейността на застрахователен агент, посредством поддържането на собствен капитал или клиентска/-и сметки, или пълномощно от застрахователя, с което агентът е упълномощен да оперира със сметка на застрахователя;

- да бъде превеждано в полза на застрахователя полученото плащане на премия или вноска по застраховка в законоустановените по чл. 337, ал. 2 от КЗ, а именно един месец след получаване на плащането, а за задължителните застраховки по чл. 461, т. 1 и 2 - в срок до 5 работни дни от получаване на плащането;

- да бъде коригирана предоставена информацията посредством интернет страници на разпространителите на застрахователните услуги отправена към ползватели на застрахователни услуги, в това число маркетинговите съобщения, така че да е вярна, ясна и да не е подвеждаща по отношение на наименованието на посредника, адресите на офисите по извършване на дейност по застрахователно посредничество и за застрахователите за които се извършва застрахователно посредничество;

- да бъдат публикувани „Правила за разглеждане на жалби на ползватели на застрахователни услуги“ на поддържаната от посредника интернет страницата;

- да бъдат представени документи удостоверяващи необходимите знания, умения и квалификация на служителите, непосредствено заети с дейностите по разпространение на застрахователни, така че да изпълняват задачите и задълженията си адекватно;

- да бъде представена информация за начина по който застрахователния агент е избрал да гарантира дейността си – съгласно чл. 316, ал. 5 във връзка с чл. 306, ал. 1 т. 1 от КЗ или чл. 316, ал. 7 от КЗ.

Допълнително пенсионно осигуряване

В изпълнение на Годишната програма за осъществяване на проверки на място в пенсионноосигурителните дружества и в банките-попечители през 2021 г. (годишна програма за проверки на място) са открити **2 проверки на място - 1 обща и 1 тематична**, като общата проверка е приключила през първото тримесечие на 2022 г. През годината, извън заложеното в годишната програма за проверки на място, се извършиха и **2 допълнителни тематични проверки**.

Констативният протокол от приключилата в края на 2020 г. обща проверка на място е връчен в началото на отчетната година. При проверката не са установени нарушения, но **са дадени 31 препоръки за подобряване на дейността**. При общите проверки се следи за спазването на разпоредбите на КСО и на подзаконовите нормативни актове по прилагането му във връзка с осъществяването на цялостната дейност на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове.

Извършената в изпълнение на годишната програма за проверки на място **1 тематична проверка** в ПОД беше за спазване на разпоредбите на КСО и подзаконовите нормативни актове по прилагането му по отношение управление на риска, инвестиции, вземания и задължения на управляваните от дружеството ФДПО, както и по отношение дейността на звеното осъществяващо функцията по вътрешен одит. При проверката не са

установени нарушения. В констативния протокол от извършената проверка на ръководството на дружеството са дадени **18 препоръки за подобряване на дейността**.

Отделно от заложеното в годишната програма за проверки на място през отчетната година бяха извършени и **2 тематични проверки** за спазване изискванията на нормативните актове, уреждащи мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. При проверките не са установени нарушения. В резултат на извършените проверки на ръководството на едното ПОД са дадени **3 препоръки за подобряване на дейността**, а на другото е дадена **1 препоръка**.

През годината са изготвяни доклади въз основа на извършени анализи на предприети от ПОД действия по изпълнение на дадените препоръки при извършени проверки на място. В резултата на извършените анализи през годината са изпращани писма до дружествата, с които са изисквани допълнителни документи и информация.

3.3. Правоприлагане

Правна дейност

През 2021 г. са издадени общо 37 НП от председателя на КФН, за нарушения извършени по Закона за дружествата със специална инвестиционна цел (ЗДСИЦ), както и за възпрепятстване на Комисията, нейните органи и надлежно упълномощени служители от нейната администрация при осъществяване на надзорни правомощия (нарушение на чл. 32 от ЗКФН).

Общата стойност на санкциите, определени по наложените административни наказания с издадените от председателя на КФН 32 наказателни постановления за нарушени разпоредби на ЗДСИЦ, е 266 000 лв., всички от които са по отношение на поднадзорни лица – акционерни дружества със специална инвестиционна цел (АДСИЦ).

Общата стойност на санкциите, определени по наложените административни наказания с издадените наказателни постановления от председателя на КФН 5 наказателни постановления за нарушена разпоредба на чл. 32 от ЗКФН, е 96 000 лв. 4 от тях са на стойност 94 000 лв. и са на 2 инвестиционни посредника, а това за 2 000 лева е на друго юридическо лице.

През отчетната 2021 г. са влезли в сила 34 наказателни постановления, издадени от председателя на КФН, като в тази бройка са включени и издадени такива през предходни години (до 2020 г.), на обща стойност 314 000 лв. През отчетната 2021 г. са отменени 12 наказателни постановления, издадени от председателя на КФН, на обща стойност 115 000 лв. Общата стойност на наложените санкции с НП, издадени от председателя на КФН, включително и НП, издадени през предходни години (до 2017 г.), които към края на 2021 г. са във фаза на съдебно обжалване е в размер на 276 000 лв.

От издадените през отчетната 2021 г. в сила са влезли 17 наказателни постановления, издадени от председателя на КФН, на обща стойност 130 000 лв. От издадените през отчетната 2021 г. 6 наказателни постановления са отменени, издадени от председателя на КФН, на обща стойност 60 000 лв. Общата стойност на наложените санкции с НП, издадени

от председателя на КФН през 2021 г., които към края на 2021 г. са във фаза на съдебно обжалване е в размер на 172 000 лв.

Таблица 18. Правоприлагане през 2021 г. (НП, издадени от дирекция Правна)

	Съставени АУАН	Издадени НП	Стойност на влезли в сила НП (лв.)	Открити производства по ПАМ	Решения за прилагане на ПАМ
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ и други лица	-	4	2 000	-	-
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти	-	32	304 000	-	-
Общозастрахователни дружества	-	-	8 000	-	-
Животозастрахователни дружества	-	-	-	-	-
Застрахователни брокери	-	-	-	-	-
Застрахователни агенти/лица, извършващи дейност като застрахователни агенти, без да са вписани в регистъра на КФН	-	-	-	-	-
Гаранционен фонд, НББАЗ	-	-	-	-	-
Пенсионноосигурителни дружества/представящи ги лица	-	-	-	-	-
Други ЮЛ и ФЛ	-	1	-	-	-

Инвестиционни посредници

В резултат на извършвания всеобхватен дистанционен надзор и проверките на място, през 2021 г. са установени административни нарушения както на националното, така и на европейското законодателство. Установени са нарушения на разпоредбите на ЗППЦК, ЗПФИ, ЗМИП, Наредба № 23, Наредба 38 и Наредба № 50. Установените нарушения на европейското законодателство са на Регламент (ЕС) 596/2014, Регламент (ЕС) 575/2013 и Регламент (ЕС) 600/2014.

През 2021 г., по отношение на инвестиционни посредници, са съставени 34 акта за установяване на административни нарушения (АУАН) във връзка с извършени 206 деяния, чийто административнонаказателните производства са от компетентността на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”.

През 2021 г. са издадени 36 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, като предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП са във връзка с производства, образувани с АУАН, съставени през предходната година. С издадените НП са наложени имуществени санкции и глоби в общ размер на 467 000 лв. по извършени 167 административни нарушения,

Стойността на НП, издадени през отчетния период и влезли в сила към 10.03.2022 г. възлиза на обща стойност 65 500 лв.

Към 10.03.2022 г. няма съдебни производства, които да са приключили с отменителни решения във връзка с образувани срещу инвестиционни посредници административнонаказателни производства.

Към 10.03.2022 г. в процес на съдебно обжалване са 26 наказателни постановления във връзка със 144 извършени нарушения, като общата стойност на административните наказания е в размер на 401 500 лв.

През отчетния период са установени нарушения на различни видове нормативни актове – наредби, закони и регламенти. Основен дял от извършените нарушения заемат деянията, касаещи непредставяне на пълен и прецизен отчет на КФН за сключена сделка или представяне на такива след изискуемия срок, в нарушение на чл. 26, § 1 от Регламент 2014/600. През отчетния период са установени и нарушения на Наредба № 23, касаещи липса на извършена оценка на клиентски активи, както и значителен брой нарушения на ЗМИП, свързани с липса или непълна идентификация на клиенти от инвестиционните посредници преди установяване на делови отношения с тях. Отчитат се и инцидентни нарушения на ЗПФИ, Регламент 575/2013, както и на Наредба 38.

Таблица 19. Правоприлагане през 2021 г.

	Съставени АУАН/Установени нарушения	Издадени НП*/Брой нарушения	Стойност на влезли в сила НП (лв.)
Инвестиционни посредници	34/206	36/167	65 500
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти, както и техни представляващи	444/444	481/481	1 183 000
Други ЮЛ и ФЛ	22/84	6/6	9 000

*Бележка: Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предходната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Таблица 20. Най-чести нарушения от ИП, извършени през 2021 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН/Установени нарушения	Издадени НП* / Брой нарушения
Непредставяне на пълен и прецизен отчет за сключени сделки (чл. 26, § 1 от Регламент 600/2012)	6/67	8/64
Нарушения при идентификация на клиенти във връзка с изискванията на ЗМИП (чл. 53 и чл. 55 от ЗМИП)	4/27	предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, през отчетния период не са издавани НП
Липса на оценка на клиентски активи (чл. 3, ал. 1 от Наредба № 23)	3/18	2/12

През отчетния период по отношение на „БФБ” АД и „Централен депозитар” АД не са съставени АУАН, както и не са издавани наказателни постановления.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа и представляващи ги физически и юридически лица

През 2021 г. са съставени общо 356 АУАН на публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа, както и на представляващи ги физически и юридически лица, като с тях са установени 356 нарушения.

През отчетния период от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, са издадени почти двойно повече наказателни постановления спрямо тези, издадени през 2020 г. (234), а именно - 422 НП, като предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП е по АУАН, съставени през предходната година. С посочените НП са наложени имуществени санкции и глоби в общ размер на 2 322 000 лв.

Съществена част от издадените наказателни постановления, а именно - 63% от тях са обжалвани от адресатите им по съдебен ред. Към 10.03.2022 г. от всичките издадени през 2021 г. в сила са влезли 187, с които са наложени административни наказания – глоби и имуществени санкции в размер на 1 053 000 лева.

Към 10.03.2022 г. са отменени 9 НП, издадени в отчетния период, стойността на административните наказания по които е в размер на 28 000 лева.

Стойността на НП, издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 10.03.2022 г. възлиза общо на 477 500 лева и касае 221 извършени нарушения.

Със съставените и връчени през 2021 г. АУАН преимуществено са установени нарушения на ЗППЦК – това са 91% от всички съставени актове. С тях са установени нарушения, свързани със задълженията за разкриване на регулирана информация на КФН и обществеността, а именно непредоставяне в законоустановения срок на годишен финансов отчет на индивидуална или консолидирана основа, 6-месечен финансов отчет на

индивидуална или консолидирана основа и на публично уведомление на индивидуална или консолидирана основа за финансовото състояние на дружеството.

Таблица 21. Най-чести нарушения от ПД, АДСИЦ и други емитенти на ценни книжа, извършени през 2021 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
Непредставяне на регулирана информация на годишна и тримесечна индивидуална и консолидирана основа (чл. 100н, ал. 1 и 2, чл. 100о ¹ , ал. 1 и 2 от ЗППЦК)	126	159
Неизпълнение на задължения, свързани със свикване и провеждане на покана за свикване на общо събрание на акционерите (чл. 115 от ЗППЦК)	74	42
Несъобразяване с приложена принудителна административна мярка (чл. 221, ал. 6 от ЗППЦК)	26	35

*Бележка: Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предходната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Управляващи дружества, колективни инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране, както и на представляващи посочените лица

През 2021 г. са съставени 88 АУАН във връзка със същия брой извършени нарушения от УД и УД, в качеството на управляващи КИС, както и на представляващи посочените лица.

Съществен брой от извършените нарушения касаят необявяване в срок на обобщена информация за емисионни стойности и цените на обратно изкупуване на дяловете на КИС, установени са и нарушения, свързани с неподдържане на минимални ликвидни средства, включващи парични средства на каса и по безсрочни влогове в банка, в размер не по-малък от текущите задължения на УД с падеж до 3 месеца; непредставяне на актуализиран проспект на КИС в срок и др. Наблюдава се леко повишаване на броя установени нарушения спрямо предходния отчетен период.

През отчетния период са издадени общо 53 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, като спрямо предходния отчетен период се наблюдава увеличаване на броя на издадените НП с 61%. Предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП е по АУАН, съставени през предходната година. С издадените НП са наложени имуществени санкции в общ размер на 521 000 лв.

Стойността на НП издадени през отчетния период и влезли в сила към 10.03.2022 г., възлиза общо на 106 000 лв.

Към 10.03.2022 г. са отменени 3 НП, издадени в отчетния период, като стойността на наложените с тях административни наказания е била 28 000 лева.

Стойността на НП издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 10.03.2022 г., възлиза общо на 387 000 лв.

Таблица 22. Най-чести нарушения от УД и УД, в качеството на управляващи КИС, извършени през 2021 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
Необявяване в КФН в законоустановения срок на обобщена информация за емисионните стойности и цените на обратно изкупуване на дяловете на КИС (чл. 64, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ)	21	17
Нарушения, свързани с неподдржане на минимални ликвидни средства в определен размер (чл. 153, ал. 1 от Наредба 44)	12	предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, през отчетния период не са издавани НП
Непредставяне на актуализиран проспект на КИС в срок (чл. 56, ал. 1 от ЗДКИСДПКИ)	10	9
Неспазване на съответните изисквания на Регламент (ЕС) 575/2013 при определяне размера на собствения капитал на УД (чл. 90, ал. 2, изречение 3 от ЗДКСИДПКИ)	7	4

*Бележка: Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предходната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Други физически и юридически лица, извършили нарушения на законодателството, уреждащо инвестиционната дейност

През 2021 г. са съставени 22 АУАН във връзка с 84 нарушения, производствата по които са от компетентността на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“.

Съществен брой от извършените нарушения, а именно – 86% от тях касаят неуведомяване на емитента или компетентния орган (КФН) за сключени сделки след преминаване на прага от 5 000 евро, дължимо на основание чл. 19, § 1 от Регламент 596. Установени са и извършени нарушения на разпоредбите на ЗППЦК, които касаят уведомяване на КФН при преминаване на определен праг от права на глас в общото събрание на публично дружество, както и липса на деклариране на определени обстоятелства пред КФН и регулирания пазар, на основание чл. 114б, ал. 1 от ЗППЦК.

През отчетния период са издадени общо 20 НП във връзка с извършени 87 административни нарушения, с които са наложени санкции в общ размер на 122 000 лв.,

като и при издадените наказателни постановления основен е делът на тези, касаещи нарушения на чл. 19, § 1 от Регламент 596, а именно – 13 броя във връзка с 80 нарушения.

Стойността на НП издадени през отчетния период и влезли в сила към 10.03.2022 г., възлиза общо на 9 000 лв.

Към 10.03.2022 г. няма отменени наказателни постановления, издадени през отчетния период.

Стойността на НП издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 10.03.2022 г., възлиза общо на 108 000 лв., а едно от издадените наказателни постановления е в процес на връчване на нарушителя.

Застраховане и презастраховане

През 2021 г. са съставени 381 акта за установяване на административни нарушения (АУАН) на поднадзорни на управление „Застрахователен надзор” лица. Със съставените актове са констатирани общо 443 административни нарушения, които са връчени в съответствие с разпоредбата на чл. 18 от Закона за административните нарушения и наказания. Нарушенията са констатирани при извършени проверки на дейността на поднадзорните на КФН лица, както и при разглеждане на жалби на ползватели на застрахователни услуги.

Таблица 23. Правоприлагане през 2021 г.

	Съставени на АУАН	Издадени НП*	Стойност на влезли в сила НП** (лв.)	Открити производства по ПАМ	Решения за прилагане на ПАМ***
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ					
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти					
Общозастрахова- телни дружества	344	330	609 000	1	0
Животозастрахова- телни дружества	5	7	9 000	0	0
Застрахователни брокери	27	16	48 000	3	3
Застрахователни агенти/лица, извършващи дейност като застрахователни агенти, без да са вписани в регистъра на КФН и други ФЛ и ЮЛ	5	4	9 000	-	-
Пенсионноосигури- телни дружества	-				
Гаранционен фонд, НББАЗ	-	-	-	-	-

Бележки: *Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания. ** Стойността на влезли в сила НП през 2021 г. обхваща и НП, издадени през предходни периоди. *** До решение за прилагане на ПАМ се стига, в случай че дружествата не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ. При прилагане на ПАМ по реда на КСО не се прилагат разпоредбите на АПК относно обясненията и възраженията на заинтересованите лица.

Таблица 24. Резултати от административно наказателната дейност през 2021 г.

	Стойност на издадени през 2021 г. НП (лв.), от тях:	Стойност на		
		стойност на влезли в сила НП (лв.)	стойност на отменени НП (лв.)	стойност на НП в процес на обжалване (лв.)
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ				
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти				
Общозастрахователни дружества	857 000*	321 000	0	535 500
Животозастрахователни дружества	28 000	25 000	0	3 000
Застрахователни брокери	46 000	38 000	0	8 000
Застрахователни агенти	4 000	4 000	0	0
Други ФЛ и ЮЛ				
Пенсионноосигурителни дружества				
Гаранционен фонд, НББАЗ	0	0	0	0

Бележки: В резултат на решение на съда, размерът на санкциите в издадените НП може да се различава от размера на санкциите във влезлите в сила НП.

* Едно наказателно постановление е изменено, като наложената санкция е намалена от 3 000 лв. на 2 000 лв. Това е причината сборът от стойността на влезлите в сила, отменените и тези в процес на обжалване да не е равен на стойността на издадените през 2021 г. НП.

Броят на разгледаните жалби на ползватели през 2021 г. е 981, което е приблизително еднакъв брой с разгледаните през 2020 г. 951 жалби. Следва да се посочи, че през последните две години постъпилите в КФН жалби срещу застрахователи и застрахователни посредници се запазва по-нисък в сравнение с предходните три години (2017 г. – 1 332 бр, 2018 г. – 1 664 бр., 2019 г. – 1 111 бр.). Последното е индикация за повишаване удовлетвореността на гражданите от ползваните застрахователни услуги.

Таблица 25. Най-чести нарушения в сферата на застраховането и презастраховането през 2021 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП
чл. 108, ал. 1 от КЗ – непроизнасяне на застрахователя по заведена застрахователна претенция в предвидения от КЗ срок от 15 работни дни след представяне на всички относими доказателства	240	235
чл. 496, ал. 2 вр. ал. 1 от КЗ - непроизнасяне на застрахователя в предвидения от КЗ тримесечен срок при предявена претенция по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите	36	34
чл. 108, ал. 6 от КЗ – непредставяне на фактическа и правна обосновка на размера на определеното обезщетение при подадена жалба от ползвател на застрахователни услуги	22	18
чл. 108, ал. 2 от КЗ – непроизнасяне на застрахователя по заведена застрахователна претенция в предвидения от КЗ шестмесечен срок от завеждане на претенцията	13	14
чл. 337, ал. 2 от КЗ - непревеждане в срок на получена застрахователна премия от застрахователен посредник към застраховател	12	11
чл. 290, ал. 2 от КЗ – непредставяне на отговор по жалба от ползвател на застрахователни услуги	6	5
чл. 126, ал. 1 от КЗ – непредставяне в законоустановения срок на тематичните финансови отчети и справки от страна на застрахователите	6	7

Бележки: *Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

И през 2021 г. продължава тенденцията основните извършени от застрахователните дружества нарушения да са непроизнасянето в предвидените в чл. 108 и чл. 496 от КЗ срокове по заведени претенции за изплащане на застрахователни обезщетения, за което са съставени общо 289 АУАН.

Независимо от факта, че и през 2021 г. продължава да е най-голям делът на установените нарушения за непроизнасяне от страна на застрахователите в предвидените в чл. 108 и чл. 496 от КЗ срокове по заведени претенции за изплащане на застрахователни обезщетения, следва да се отбележи, че се наблюдава тенденция за намаляване на констатираните нарушения от този вид.

Спадът на броя на установените нарушения е показател за ефективността на осъществявания застрахователен надзор и на прилаганите надзорни мерки, в резултат на които се наблюдава подобряване на пазарното поведение на поднадзорните лица и във все по-голяма степен съобразяване на дейността им със законовите изисквания.

Общата стойност на влезлите в сила през 2021 г. НП възлиза на 609 000 /шестстотин и девет хиляди/ лева, като основната част от сумата е начислена във връзка с влезли в сила наказателни постановления, с които е ангажирана административнонаказателната отговорност на общозастрахователните дружества.

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2021 г. са съставени **29 акта за установяване на административни нарушения** по разпоредби на КСО и подзаконовата нормативна база за допълнително пенсионно осигуряване. Издадените **наказателни постановления са 7**, като с тях са наложени имуществени санкции в общ размер на 140 000 лв. Всички издадени през отчетната година НП са обжалвани, като към края на 2021 г. в КФН не е постъпила информация за влизането им в сила.

През отчетния период са **приложени 2 принудителни административни мерки** спрямо две пенсионноосигурителни дружества. С едната от приложените ПАМ пенсионноосигурително дружество е задължено да преустанови нарушение на КСО, а с другата - да извърши необходимите действия по привеждане на състава на Съвета на директорите в съответствие с изискванията на чл. 45, изр. второ от Устава на дружеството. Принудителните административни мерки са изпълнени от пенсионноосигурителните дружества в определените срокове.

През 2021 г. са постъпили **7 жалби срещу издадени НП на заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“**.

Таблица 26. Правоприлагане през 2021 г.

	Съставени АУАН	Издадени НП	Стойност на влезли в сила НП* (лв.)	Открити производствa по ПАМ	Решения за прилагане на ПАМ **
Инвестиционни посредници, ЦД и БФБ					
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти					
Общозастрахователни дружества					
Животозастрахователни дружества					
Застрахователни брокери					
Застрахователни агенти					
Гаранционен фонд, НББАЗ					

Пенсионноосигурителни дружества/представящи ги лица	29	7	70 000	-	2
Други ЮЛ и ФЛ					

Бележки: * Стойността на влезли в сила НП през 2021 г. обхваща НП, издадени през предходни периоди. **До решение за прилагане на ПАМ се стига, в случай че дружествата не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ. При прилагане на ПАМ по реда на КСО не се прилагат разпоредбите на АПК относно обясненията и възраженията на заинтересованите лица.

Най-често срещаните нарушения за които през 2021 г. са съставени АУАН са: **4 нарушения** при инвестиране на средства на фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване в дялове на алтернативни инвестиционни фондове (чл. 176, ал. 1, т. 12 от КСО); **4 нарушения** на чл. 4, ал. 2 от Наредба № 10 от 29.06.2021 г. на КФН (инвестиране на повече от 5 на сто от собствените средства на ПОД, покриващи границата на платежоспособност във финансови инструменти издадени от един емитент) и **3 нарушения** на изискването пенсионноосигурителното дружество да поддържа най-малко 75 на сто от собствените средства, покриващи границата на платежоспособност във финансови инструменти по чл. 176, ал. 1, т. 1 - 4 и влогове по чл. 176, ал. 1, т. 5 от КСО (чл. 121в, ал. 7 от КСО).

3.4. Пазарни злоупотреби

Правната рамка, регламентираща пазарните злоупотреби, обхваща както национално законодателство, така и пряко приложимото европейско и актовете по прилагането му.

През 2021 г. съобразно законоустановените функции на КФН се **извършва надзор над търговията с финансови инструменти, както и върху разпространяваната информация към инвеститорите в съответствие с нормативните изисквания**. През отчетния период се извършва постоянен надзор на търговията с финансови инструменти, допуснати до търговия на регулиран пазар или многостранна система за търговия, както и чрез преглед на наличните в КФН данни и на оповестяваната от различни източници и по различни комуникационни канали информация относно финансови инструменти, допуснати на посочените места за търговия или техните емитенти. През 2021 г. е обменена информация с министерство на финансите, както и надзорни органи на други държави.

През 2021 г. са съставени общо 10 АУАН във връзка със 72 нарушения на Регламент (ЕС) 596/2014, като всички касаят неизпълнение на чл. 19, § 1 от Регламента.

За нарушение на Регламент 596/2014 през 2021 г. са издадени 14 наказателни постановления във връзка с 81 нарушения, за извършване на които са наложени административни наказания – глоба и имуществена санкция в общ размер от 100 000 лв. Съществена част от извършените нарушения, а именно – 98.8% касаят установени нарушения на чл. 19, § 1 от Регламента, като е наложено и едно административно наказание във връзка с извършена злоупотреба с вътрешна информация.

Към 10.03.2022 г. от издадените НП са влезли в сила 4, с които са наложени имуществени санкции за общо 4 000 лв.

Към 10.03.2022 г. не са отменени НП, издадени в отчетния период.

Стойността на НП издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 10.03.2022 г., възлиза общо на 96 000 лв.

3.5. Изпиране на пари

Предвид правомощията на КФН по отношение прилагането на мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма и предприетата в тази връзка инициатива за подпомагане на задължените поднадзорни лица при осъществяване на дейността им в съответствие с относимите нормативни изисквания, във внедрената от КФН платформа за обучение Moodle са публикувани информационни материали, касаещи основните задължения на ИП, УД и ЛУАИФ в областта на мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. Достъп до платформата е осигурен на всички ИП и УД. В допълнение, през месец август 2021 г. са проведени 3 обучителни онлайн семинара, предназначени за служители на поднадзорните на Комисията лица, които са задължени лица по чл. 4 от ЗМИП, както следва:

- На 03.08.2021 г. в обучението са взели участие 190 служители от общо 62 ИП, УП, колективни инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране и ЛУАИФ;

- На 04.08.2021 г. в обучението са взели участие 138 служители от общо 75 ПОД, животозастрахователни дружества и застрахователни брокери;

- На 26.08.2021 г. в обучението са взели участие 231 служители от общо 109 ИП, УД, колективни инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране и ЛУАИФ, както и ПОД, животозастрахователни дружества и застрахователни брокери.

Във връзка със започналата процедура за Оценката на България от Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари (MONEYVAL) през 2021 г. в КФН е попълнен Въпросник за ефективност. В рамките на отчетния период, на място, на оценителния екип на MONEYVAL проведе поредица от интервюта и срещи с участието на представители на Комисията. Предоставена бе допълнителна информация под формата на статистически данни и въпросници, свързани с изготвянето на финалния проект на доклада и участието на служители на КФН в срещата с оценителния екип в Страсбург, Франция и в пленарното заседание на MONEYVAL, за обсъждане на ключови въпроси и приемане на официалния доклад.

4. Дейност на КФН по реструктуриране на инвестиционни посредници

В обхвата на ЗВПКИИП попадат инвестиционните посредници (ИП), които извършват сделки за собствена сметка с финансови инструменти и поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансовите инструменти за собствена сметка извършват услуги, свързани с поемане на емисии финансови инструменти и /или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансовите инструменти за собствена сметка, както и тези, които съхраняват и администрират финансови инструменти за сметка на клиенти, в т.ч. извършват попечителска дейност и свързаните с нея услуги.

КФН, в качеството си на орган за реструктуриране на ИП по чл. 1, ал. 1, т. 2 – т. 7 от Закона за възстановяване и реструктуриране на ИП (ЗВПКИИП), по предложение на члена на КФН, упражнява функциите си по реструктуриране на ИП на индивидуална и консолидирана основа, подпомагана от самостоятелно структурно звено.

През 2021 г. съгласно Делегиран регламент (ЕС) 2015/63 на Комисията от 21.10.2014 г., КФН определи целевото равнище и годишната вноска на всеки ИП, попадащ в обхвата на ЗВПКИИП, във Фонда за реструктуриране на ИП (ФПИП) в съответствие с член 102, параграф 1 от Директива 2014/59/ЕС. Въз основа на изискванията на чл. 10 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/63, с решение на КФН са определени индивидуални годишни вноски за 2021 г. за всеки ИП с пълен лиценз в размер на 1000 евро (с левовата равностойност 1955.83 лв.).

Съгласно чл. 7, ал. 3 ЗВПКИИП е извършен преглед на планове за възстановяване на ИП, влизащи в обхвата на ЗВПКИИП, и изготвени препоръки за промяна на плановете, с оглед установяване на пречки и действия, които могат да окажат неблагоприятно въздействие върху възможността за реструктуриране на същите.

През 2021 г. продължи комуникацията с Единния механизъм по реструктуриране (ЕМП), като представители на КФН, в качеството си на наблюдател, се включиха в Пленарните сесии на ЕМП и в сесиите на Комитета по реструктуриране към ЕМП. През лятото, ЕМП предостави на определените от Комисията представители онлайн обучение за работа с новата платформа за централизиран документооборот - FORA.

През 2021 г., бяха определени за прилагане опростени изисквания спрямо ИП и институции по чл. 1, ал. 1, т. 3 – т. 9 от ЗВПКИИП при изготвянето на плановете за възстановяване/реструктуриране и приети от КФН.

В края на 2021 г., Европейският Парламент и Съветът инициираха предложение за Директива за създаване рамка за възстановяване и реструктуриране на застрахователи и презастрахователи, в работата по което активно се включва КФН и периодично предоставя становища.

5. Защита на потребителите на небанковите финансови услуги

Още от основаването си през 2003 г. КФН поставя като един от основните си приоритети осъществяване на политика за финансово ограмотяване на обществеността, като създава традиция в реализирането на този основен приоритет.

Защитата на потребителите на небанкови финансови услуги (инвеститори, застраховани и осигурени лица) се реализира в три основни направления:

- осъществяване на адекватна и навременна регулаторна и надзорна дейност;
- финансово ограмотяване на обществеността, чрез информационни кампании, дискусии и образователни инициативи;
- предоставяне на точна и изчерпателна информация за небанковата сфера и за действията на институцията чрез различни комуникационни канали.

През 2021 г. КФН извърши своевременни промени в регулаторната рамка и надзорната дейност, съобразени с европейските изисквания и особеностите на националния пазар, с акцент върху добрите бизнес практики с цел равнопоставено отношение към поднадзорните лица. Акцент в дейността на Комисията през годината беше предоставянето на точна и изчерпателна информация за небанковата сфера и за действията на институцията чрез различни комуникационни канали. Този процес, заедно с реализацията на поредица от образователни инициативи, спомага за повишаване на финансовата култура и създаване на предпоставки за информираност при избора на финансови услуги от страна на потребителите.

5.1. Достъп до финансова информация

Достъпът до финансова информация, както и информация за всички дейности, осъществявани от Комисията за финансов надзор се осъществява към крайните потребители и поднадзорните ѝ лица посредством различни комуникационни канали. Те могат да бъдат обобщени така:

- публикации на двете публични интернет страници на Комисията: <https://www.fsc.bg/bg/> и <http://www.tvoitefinansi.bg/>;
- публикации в новите комуникационни канали на Комисията в LinkedIn и Youtube;
- организиране на медийни кампании;
- участия с новини, изказвания и интервюта в медиите;
- предоставяне на информация на граждани и поднадзорни лица по конкретни и специфични казуси след запитване в информационния център на КФН.

Представителното участие на ръководството и на експерти от КФН в различни публични форуми, кръгли маси, национални и международни конференции и събития допринася допълнително за споделянето на актуална, аналитична и прогнозна информация.

Институционална страница на КФН - www.fsc.bg.

На интернет страницата се публикува актуална информация за регулаторната и надзорна дейност на КФН, за мерките, които предприема Комисията за финансовата

стабилност на небанковата финансова сфера. Постоянно се публикува информация и за поднадзорните лица – статистика, отчети, размер на капитала и други съществени данни за дейността на всички поднадзорни лица. На своята интернет страница КФН регулярно актуализира всички рубрики, насочени към потребители, поднадзорни лица и всички заинтересовани лица в страната и чужбина, в т.ч. новини, административни документи, статистически данни, нормативни актове и др.

За подобряване информираността и разширяване знанията и грамотността на обществеността за съществуващи или навлизащите на пазара нови продукти, и произтичащи от тях рискове, КФН периодично изготвя и публикува материали на интернет страницата си, като например – робо съветник, колективна инвестиционна схема, договорен фонд и др.

През 2021 г. на институционалната страница на КФН са публикувани над 1 595 материала, от които: 250 новини, 682 решения на Комисията, 54 статистики, ключова информация за инвеститорите – 555 бр., материали, свързани със застраховането – 41 бр. и осигуряването – 13 бр.

В областта на капиталовия пазар през годината се публикуват обобщаващи материали за среднодневния брой сделки за емисиите акции, допуснати до търговия на Българската фондова борса.

За допълнителното пенсионно осигуряване се публикуват регулярни тримесечни справки, справки за доходността на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване на годишна база, данни за промяна на участието и прехвърляне на средства на осигурени лица от един пенсионен фонд в друг, материали за натрупаните средства във фондовете за допълнително пенсионно осигуряване.

В областта на застраховането периодично се актуализират списъците на българските и чуждестранни застрахователи и застрахователни брокери, застрахователи и застрахователни посредници от държави членки на ЕС, информирали КФН, че желаят да извършват дейност на територията на Република България, както и на български застрахователи и презастрахователи, желаещи да извършват застрахователна дейност на територията на ЕС.

Нормативните документи от европейското законодателство, директиви на Европейския парламент и на Съвета на Европейския съюз, регламенти и решения на Съвета и на Европейския парламент са публикувани в раздел „Европейски въпроси”.

Чрез е-порталите на страницата на КФН, участниците в небанковия финансов сектор подават изискваната от Комисията информация – отчети, справки и др., подписана с електронен подпис. Информацията, подадена чрез е-модули, се предоставя на широката публика чрез публичния регистър, който е достъпен на интернет страницата в рубриците „Електронен регистър и картотека (ERiK)” и „Новини от e-Register”.

Доказателство за провежданата добра комуникационна политика през годината е и големият брой посетители на сайта на КФН. За периода 01.01.2020 – 31.12.2020 г. сайтът www.fsc.bg е посетен от 189 863 потребители. От тях 182 849 са го посетили за първи път.

През месец юли КФН прие нова Стратегия за наблюдение на финансовите иновации в небанковия финансов сектор 2021-2024 г. Към нея е приет и план за действие, в който е

заложено провеждането на образователни програми за заинтересованите лица. За изпълнението на този план, КФН ще си партнира както с Българската финтех асоциация, така и с международни регулаторни органи.

През месец ноември КФН прие нова Програма за защита на потребителите на небанкови финансови услуги и продукти 2021-2024 г. и план за действие към нея, в който е заложена стратегическа цел за разработване на политика за повишаване на финансовата грамотност и култура на потребителите на услуги и продукти, предоставяни от небанковите финансови пазари.

През месец декември 2021 г. КФН стартира дигиталната кампания #Инвестирай безопасно, насочена към защита на потребителите от нелицензирани инвестиционни посредници. Чрез нея КФН направи поредната дигитална стъпка в своята комуникация, за да даде основни насоки как потребителите да различават законните от недобросъвестните инвестиционни посредници. Кампанията стартира със специално разработен сайт, достъпен както на български, така и на английски език. #Инвестирай безопасно се разгръща и в социалните канали YouTube и LinkedIn, като атрактивното визуално съдържание, създадено от екипа на Комисията, достига до голям брой онлайн потребители и привлича вниманието им към въпросите, които трябва да си зададат или към ситуацияите, в които биха могли да попаднат, вземайки решението да станат инвеститори.

Интернет страницата на КФН „Твоите финанси” - <http://www.tvoitefinansi.bg>

Сайтът „Твоите финанси“ е създаден с потребителска насоченост, така че да позволи на потребителите на финансови услуги лесното и удобно запознаване с основни специфики в трите сектора на надзор, осъществяван от КФН. В него подробно са описани различни финансови продукти, разделени тематично на застрахователни, пенсионноосигурителни и инвестиционни. Публикува се също и информация във връзка с правата на потребителите и съвети, които биха били от интерес за посетителите относно различни казуси. Материалите имат образователна насоченост, като за целта е разработен и тест, който отчита нивото на финансовата грамотност, както и финансов речник. През 2021 г. сайтът претърпя цялостна визуална, съдържателна и технологична промяна, за да предложи съобразен дигитален подход за съвети на потребителите на небанкови финансови услуги. На базата на анализираната обратна връзка от страна на потребителите, съдържанието бе адаптирано, така че да позволява по-добро взаимодействие с тях, като директно отговаря на актуалните техни питання и нужди. За периода 01.01.2021 – 31.12.2021 г. сайтът „Твоите финанси“ е посетен от 15 613 потребители. От тях 15 000 го посещават за първи път. Средният брой посещения на сайта за ден е около 40.

Информационен център

През 2021 г. в Информационния център на Комисията за финансов надзор продължиха активно да постъпват запитвания както от поднадзорни лица, така и от граждани, които имат нужда от информация по въпроси и казуси с различна тематика. Комисията за финансов надзор има специализиран безплатен телефонен номер: 0800 40 444, достъпен за всички граждани, като запитванията се приемат и по електронна поща или чрез

посещение на място. За да продължава да се развива и да осигурява качествена и прозрачна комуникация с външните публики, от месец февруари 2021 г. Информационният център на КФН влезе в дигиталната ера с конфигурацията на новата IVR система (Интерактивна система за гласови отговори). На телефоните на Информационния център бяха записани автоматични отговори, предназначени за потребителите при позвъняване на български и английски език.

През 2021 г. в Информационния център на КФН са постъпили общо 4 017 обаждания от граждани, като разпределени по надзори са – осигурителен надзор – 62 бр., застрахователен надзор – 1 104 бр. и инвестиционен надзор – 1 357 бр., останалите обаждания касаят административни въпроси. В процентно отношение най-голям брой запитвания са свързани с управление „Надзор на инвестиционната дейност“ – 33%, следва „Застрахователен надзор“ с 27% и „Осигурителен надзор“ с 1.5%. 1 494 са обажданията на граждани и поднадзорни лица, свързани с административни въпроси. Посещенията от граждани на място са 43 броя. По месеци телефонните запитвания са както следва: 667 през януари, 425 през февруари, 530 през март, 252 през април, 254 през май, 432 през юни, 395 през юли, 179 през август, 214 през септември, 266 през октомври, 247 през ноември и 156 през месец декември.

Тенденцията на най-много обаждания през месец януари се запазва и през 2021 г. и е във връзка с подаването на отчети и справки към 31.01.2021 г.

Най-често задаваните въпроси от страна на гражданите към Информационния център на КФН са във връзка с подаване на жалби и сигнали срещу застрахователи за неизплатени в законоустановения в КЗ срок претенции, както и други нормативни нарушения; запитвания за проверка на лицензирани инвестиционни посредници, както и жалби срещу нелицензирани посредници; въпроси относно универсалните пенсионни фондове и прехвърлянето на средствата между тях и НОИ; справки за бонови книжки и притежавани акции към бившите приватизационни фондове.

Броят на обажданията към Информационния център на Комисията остава висок и за 2021 г. въпреки усложнената обстановка, свързана с пандемията от COVID-19. Предвид гореизложените данни може да се обобщи, че Информационният център на КФН запазва своята популярност както за гражданите, така и за участниците в небанковата сфера.

Използвайки вътрешните комуникационни канали, Информационният център осигурява експертно съдействие на лицата, потърсили информация и помощ. Резултат от ефективността на Информационния център на КФН е и поддържането и затвърждаването на положителния имидж на Комисията за финансов надзор.

Участие на членовете на КФН във финансови форуми в България

През изминалата година председателят на Комисията за финансов надзор, както и членовете ѝ участваха в различни публични инициативи и конференции.

На 8 март 2021 г. заместник-председателят на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“, г-жа Мария Филипова се включи в „Ring the Bell for Gender Equality“ – „Да удари звънецът за равенство между половете“ – международна инициатива, която се провежда по повод празника на жените –

8-ми март. Заедно с дамския мениджърски екип на Българската фондова борса (БФБ), г-жа Мария Филипова даде начало на борсовата сесия за деня.

На 30 март 2021 г. г-н Владимир Савов - заместник-председател на Комисия за финансов надзор, ръководещ управление „Застрахователен надзор“ участва в международната конференция Fintech Summit 2021, събираща общността на финансовите технологии и ежегодно провеждана от „Капитал“.

През месец април 2021 г. бе даден официален старт на първия и единствен по рода си в България тинк-танк за устойчиви финанси и енергетика – Green Finance & Energy Centre. Зеленият център се създава по инициатива на Българска фондова борса (БФБ) и Българска независима енергийна борса (БНЕБ) и се реализира с подкрепата на Министерството на финансите, Министерството на енергетиката, Комисията за финансов надзор и Фонда на фондовете. В откриващата конференция участие взе г-жа Мария Филипова, заместник-председател на Комисията за финансов надзор.

На 28 април 2021 г. Комисията за финансов надзор (КФН), в лицето на главния секретар г-жа Деница Кирова, представи публично проекта: „Изграждане на Единна информационна система (ЕИС) за нуждите на Комисията за финансов надзор“. Проектът се изпълнява съгласно административен договор № BG05SFOP001-1.011-0001-C01/23.07.2020 г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд по процедура BG05SFOP001-1.011 чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, сключен между Управляващия орган на ОПДУ и Комисията за финансов надзор.

През месец май, интервю за Българската национална телевизия даде г-жа Анка Костова – директор на дирекция „Връзки с обществеността и протокол“. Участието на г-жа Костова бе във връзка с допълнителна проверка на дейността на „Градус“ АД от Комисията за финансов надзор и възникналият казус с компанията.

На 27 май 2021 г. за 13-та поредна година се проведе церемонията по връчването на наградите „Застраховател на годината“, „Пенсионноосигурително дружество на годината“ и „Застрахователен брокер на годината“ за 2020 г. Организатори на церемонията са Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ), Асоциация на българските застрахователи (АБЗ), Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване (БАДПО), Фондация „Проф. д-р Велеслав Гаврийски“ и Българска асоциация на застрахователните брокери (БАЗБ). Специални гости на церемонията бяха г-н Бойко Атанасов, председател на Комисията за финансов надзор, г-н Владимир Савов, зам.-председател на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление „Застрахователен надзор“, г-жа Диана Йорданова, зам.-председател на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление „Осигурителен надзор“.

На 9 юни 2021 г. в аулата на Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) се проведе официална церемония по награждаване на победителите в 10-тото издание на Националния конкурс по одит за студенти „Млад одитор“ 2021 г. Участие в церемонията взе заместник-председателят на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор“ – г-жа Диана Йорданова.

През месец септември 2021 г., г-н Владимир Савов, заместник-председател на Комисия за финансов надзор, ръководещ управление „Застрахователен надзор“ участва в международна конференция на тема „Риск-базиран надзор в застраховането – пътят напред в пост-пандемичния свят“, организирана от Хърватската агенция за надзор на финансови услуги (HANFA). Събитието събра на едно място представители на регулаторни органи от Централна и Източна Европа, които обсъдиха застрахователните рискове и перспективи в пост-пандемичната среда.

Българските регулатори в областта на застрахователните услуги, водещи застрахователи, както и представители на технологичния сектор се срещнаха на бизнес закуска „The Next Frontier for Insurance“, организирана от Софтуер Груп - световен технологичен партньор на финансовите институции в сферата на дигитализацията и подкрепена от Microsoft и PwC. Комисията за финансов надзор бе представена от г-н Владимир Савов.

На 13 октомври 2021 г. г-жа Мария Филипова – заместник-председател на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност“ участва в награждаването от БФБ на отлично представилите се на организираният от КФН изпити за брокери и инвестиционни консултанти.

В края на месец ноември 2021 г. Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) и лабораторията за научно-приложни изследвания към него VUZF Lab, съвместно с Българската фондова борса (БФБ), организираха кръгла маса на тема „Зелената сделка и бъдещето на инвестициите и банкирането“. Специален гост на събитието бе г-н Бойко Атанасов, председател на Комисията за финансов надзор, който откри събитието. Той лично поздрави организаторите и доц. д-р Григорий Вазов, ректор на ВУЗФ, за иницирането на професионалния и експертен дебат, чиято цел е да се обсъдят аспектите и очакваните ефекти от Зелената сделка пред банковата и инвестиционна общност в България.

За повишаване на информираността и доверието на обществото, дейността на Комисията за финансов надзор през 2021 г. е активно отразена и в общо 7 115 медийни публикации (преса, телевизия, интернет, радио и др.).

Г-н Бойко Атанасов откри и провежданата за деветнадесети път образователна програма за ученици на тема „Небанковият финансов сектор в България“. Предвид епидемичната обстановка, програмата се проведе в онлайн формат. Организирах се 3 вебинари на 8-ми, 15-ти и 22-ти октомври, посветени на всеки един от небанковите пазари – осигурителен, капиталов и застрахователен. Поради онлайн формата участниците бяха повече от 42-ма и анкетното проучване показва голям интерес и удовлетвореност от програмата.

През 2021 г. се състояха 14 срещи на междуведомствената работна група по изготвяне на Национална стратегия по финансова грамотност, в която Комисията за финансов надзор активно участва.

Служители на КФН взеха участие в редица национални и международни семинари и дискуссионни срещи.

Комуникация с медиите

През изминалата 2021 г. Комисията за финансов надзор осъществи и активна комуникация с медиите, като се използваха разнообразни канали с цел информираност на потребителите на финансови услуги и повишаване на общественото доверие към дейността на Комисията. На интернет страницата през годината са публикувани 250 новини, а към медиите са изпратени 17 прессъобщения. Ежедневно са предоставяни отговори на журналистически въпроси.

През годината се реализира и активно присъствие в медиите на ръководството на Комисията за финансов надзор.

През 2021 г. г-н Владимир Савов, заместник-председател на Комисия за финансов надзор, ръководещ управление „Застрахователен надзор“ взе участие в предаването Money.bg, в специално интервю за сайта Dir.bg и пред в-к „Банкеръ“. През 2021 г. г-н Савов даде и 3 интервюта за различни медии.

Г-н Петър Желепов – член на Комисията за финансов надзор взе участие с изказване в „Годишния доклад на Българската Финтех Асоциация“.

През 2021 г. дейността на КФН бе активно отразявана в медиите с общо 7 155 публикации, което е с около 4% повече в сравнение с 2020 г., като в медийните канали те са разпределени, както следва: преса - 420 бр., телевизия - 23 бр., интернет - 6 699 бр. радио - 13 бр.

През 2021 г. Комисията за финансов надзор изготви две свои издания – Ежемесечен бюлетин, публикуван на интернет страницата на регулатора и Годишен отчет на Комисията за 2020 г., който обобщава дейността на надзорната институция и отразява състоянието на небанковия финансов сектор в България през 2020 г.

В бюлетина на КФН се предлага обобщена информация за дейността на Комисията по месеци – нормативна и надзорна, дава се информация за всички решения на КФН, решенията на членовете на КФН и всичките вписвания през месеца. Бюлетинът се издава в електронен вариант в средата на всеки месец, като обобщава информацията за предходния месец и се публикува на официалната страница на Комисията.

За да бъдат запознати с икономическите, социални и финансови тенденции на национално и международно ниво, всекидневно се изготвят по два мониторинга – преглед на медийните публикации, свързани с дейността на КФН, и на водещите финансови, икономически и политически новини. Общо за изминалата 2021 г. са изготвени 562 мониторинга, от които 20 са свързани с извънредни новини и актуални теми.

5.2. Жалби и запитвания на потребители на небанкови финансови услуги

Защитата на потребителите на финансови продукти и услуги е една от законоустановените цели на КФН. Основна функция на Члена на КФН по чл. 3, т. 5 от ЗКФН е разглеждането на жалби, подадени срещу поднадзорни на Комисията лица, както и срещу лица, които предоставят финансови продукти и услуги без съответното разрешение.

Следвайки европейската стратегия за защита на потребителите за даване на възможност за извънсъдебно решаване на спорове, в българското законодателство същата

е предвидена в Закона за защита на потребителите. Създадени са секторни помирителни комисии, които разглеждат спорове, възникнали между потребители и доставчици на услуги в небанковия финансов сектор – в областта на застраховането, в областта на пенсионното осигуряване, в областта на капиталовите пазари. Извънсъдебното решаване на спорове е алтернатива за решаване на спорове между потребители и поднадзорни лица на КФН. Производството пред секторните помирителни комисии е безплатно и дава възможност на потребители със спорове за малки стойности да търсят правата си.

С оглед информиране потребителите, физически лица, за възможността за извънсъдебно решаване на спор, в отговорите до жалбоподателите, КФН предоставя информация за наличието на такъв механизъм - в случай, че не са доволни от произнасянето на поднадзорните лица или от решаването на проблема им, да отнесат спора към съответната секторна помирителна комисия.

За анализиране на постъпващите жалби от потребители, в КФН е установен процес за управлението им, чийто резултати се използват за подобряване на надзорната дейност и за усъвършенстване на нормативната уредба. По всяка постъпила жалба се извършва проверка, при необходимост се съставят актове за установяване на административни нарушения, правят се препоръки към поднадзорните лица, налагат се принудителни мерки, предприемат се действия в рамките на законовите правомощия на органите на КФН.

Жалбите на потребителите играят важна роля за дисциплиниране на пазара. Те са един от каналите за получаване на информация от регулатора за спазването на изискванията на нормативната уредба, уреждаща дейността на финансовите пазари над които КФН осъществява надзор, както и за поведението на участниците на тези пазари. Действията, които се извършват от КФН във връзка с постъпилите жалби, дисциплинират пазара. Потребителите на финансови услуги получават полезна за взимането на решения информация.

Жалбите са и канал за получаване на обратна информация от пазара за удовлетвореността на потребителите на финансови услуги и продукти от действията на регулатора, от резултата от извършените проверки и предприетите действия по повод техните жалби. Анализът на обратната информация дава представа на регулатора и за нивото на информираност и финансова грамотност на потребителите, като представлява важен елемент за формирането на политиката му за надзор на небанковия финансов сектор.

Предприемането на корективни действия от страна на органите на КФН в резултат на анализа, е условие за създаването и поддържането на високо ниво на доверие у потребителите за продуктите и услугите, предлагани на финансовите пазари. Освен това създава чувство на сигурност у потребителите при ползването на продуктите и услугите, предлагани на небанковия финансов пазар. Корективните действия спомагат за запазването на стабилността на финансовите пазари и на доверието в тях, като действат стимулиращо върху ефективността и прозрачността им.

Анализът на жалбите и на запитванията за повдигнатите проблеми, основните причини за възникването им, открояването на систематични проблемни области и евентуални лоши търговски практики, представляват отлични инструменти, предоставящи възможност за вземане на управленски решения за подобряване на регулаторната рамка,

надзорните практики и за предприемане на съответни корективни действия спрямо участниците на финансовите пазари, върху които КФН осъществява надзор.

През 2021 г. в КФН са постъпили 1 198³⁹ жалби и запитвания, свързани с дейността на поднадзорни на КФН лица. Наблюдава се запазване на броя им спрямо 2020 г., когато са били 1 204 (-6). Дисциплинирането на пазара, подобряването на пазарното поведение на доставчиците на финансови услуги и продукти, по-внимателното им и коректно отношение към потребителите, са основните причини за задържане броя на постъпилите жалби. От друга страна, това се дължи и на политиката на КФН да предоставя информация относно нейните законови правомощия, за възможностите, които имат потребителите, за решаването на спорове с доставчиците.

Броят на жалбите през годините се е променял, както следва: през 2017 г. нараства до 1 438, а през 2018 г. достига най-високата си стойност от 1 943, след което през 2019 г. отново намалява до 1 492, а тенденцията се запазва и за 2020 г. и 2021 г.

Представеният анализ на жалбите за 2021 г. се базира на постъпили 990⁴⁰ жалби, по които институцията е компетентна да се произнесе.

По отношение на жалбите по компетентност, за периода от 2017 г. до 2021 г., също не се наблюдава ясно изразена тенденция към повишаване или намаляването на броя им. През 2017 г. броят по компетентност нараства до 1 415,

а през 2018 г. – до 1 656. Значително намаление се отчита през 2019 г. спрямо предходните две години - до 1 203, като същото намаление се наблюдава през 2020 г. и достига до 993, а през 2021 г. се задържат на 990² жалби, по които КФН е компетентна да се произнесе.

Освен жалби, в КФН постъпват и множество запитвания, по които институцията е компетентна да се произнесе. Запитванията се обработват основно в специализираната администрация и натрупаната информация във вътрешната база данни не дава точна картина на този вид преписки. През 2021 г. в тази база са регистрирани едва 81 запитвания.

В КФН постъпват и жалби, по които институцията не е компетентна. Същите се обработват своевременно и се препращат към съответните компетентни институции. Допустимо е, това да е и една от причините за нарастване броя им – в случай, че жалбоподателят не знае към кого да насочи жалбата си, той я подава, за да може да достигне до правилната институция за разглеждане.

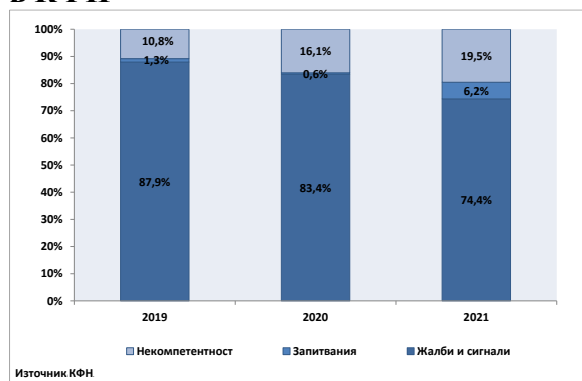
Анализираната статистическа информация от 2017 г. насам показва, че броят на жалбите по некомпетентност нараства. През 2017 г. спрямо 2016 г. се регистрира минимално увеличение само от 2 жалби – от 110 за 2016 г. на 112 жалби за 2017 г. За 2018 г. са 106, докато през

³⁹ Посочените 1 198 броя жалби се получават, като от 1 458 броя (всички постъпили) преписки са изключени жалбите и запитванията, които не са срещу действия на поднадзорни на КФН лица. Стойността от 1 198 броя представлява постъпили жалби и запитвания по компетентност в рамките на 2021 г., като 127 от тях са обработени от специализираните управления.

⁴⁰ Насочени към дирекция АЖП и обработени от нея становища по жалби.

2019 г. се отчита отново увеличение до 146 жалби по некомпетентност. През 2020 г. отново се наблюдава ръст - до 191, а за 2021 г. достигат своят пик от 260 жалби по некомпетентност.

Графика 1. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите, постъпили в КФН

Жалбите, по които институцията е компетентна да се произнесе, представляват 74.4% от постъпилите жалби и запитвания през 2021 г. През 2021 г. спрямо 2020 г. се наблюдава намаление дела на жалбите, по които институцията е компетентна, от 83.4% на 74.4%.

За сравнение, в периода 2017 – 2020 г. този дял е относително постоянен, над 80%. През 2020 г. се регистрира лек спад спрямо 2019 г. до 83.4%, който продължава и през 2021 г., като достига до 74.4%. За сравнение, дялът на жалбите по компетентност се движи в граници, както следва: от 91.4% през 2017 г., 93.1% през 2018 г., 87.9 през 2019 г.

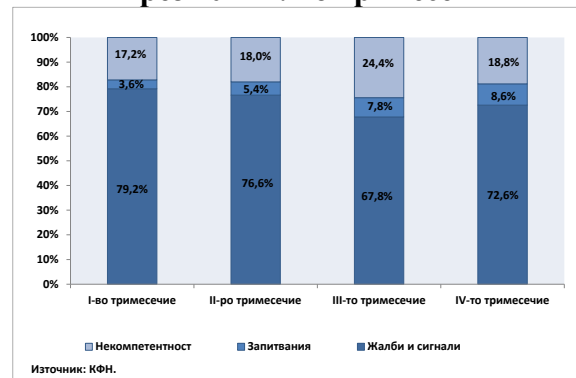
За последните 5 години, дялът на запитванията варира в диапазон между 6.2% и 0.6%. През 2021 г. бележи ръст от 6.2%. През 2017 г. е 1.5%, през 2018 г. намалява до 0.9%, през 2019 г. се отчита известно нарастване до 1.3%, а през 2020 г. спада до 0.6%.

Дялът на жалбите, по които институцията не е компетентна, бележат ръст през разглеждания петгодишен период. Дялът на тези жалби през 2017 г. е 7.2%, през 2018 г. съставлява 6.0%, през 2019 г. – 10.8%, а през 2020 г. е 16.1% от общия дял на постъпилите жалби и запитвания. През 2021 г. бележат отново ръст и достигат 19.5% от общите.

През 2021 г. съотношението между жалби, запитвания и сигнали, по които институцията не е компетентна, се запазва и по тримесечия. Жалбите от компетентността на КФН представляват 79.2% от всички постъпили жалби през първото тримесечие на 2021 г. През второто тримесечие дялът им е 76.6%. През третото тримесечие спада до 67.8%, а през четвъртото тримесечие на годината нараства до 72.6%.

Динамиката на броя жалби по некомпетентност през годината не показва ясно очертана тенденция. През първото тримесечие на 2021 г. те са с най-нисък дял, а именно 17.2% от всички постъпили жалби, през второ и четвъртото тримесечие се увеличават до 18.8%, през трето тримесечие са с най-висок дял от 24.4%.

Графика 2. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите, постъпили в КФН през 2021 г. по тримесечия

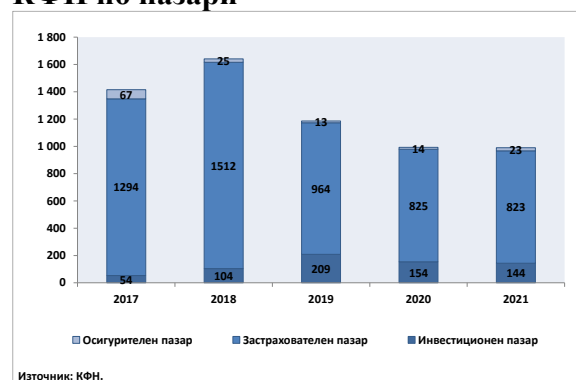

От анализираниите, постъпили през 2021 г., 990 броя жалби, по които институцията е компетентна, най-много са жалбите срещу действия на лица, извършващи дейност на застрахователния пазар - 823. Незначителен е броят на жалбите, свързани с услугите, предлагани на осигурителния пазар, едва 23. Жалбите срещу действия на лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар, са 144.

През 2021 г. спрямо 2020 г. се наблюдава задържане на жалбите, касаещи застрахователния пазар. Броят им е сходен – за 2020 г. същите са наброявали 825. За разглеждания 5-годишен период, се наблюдава обща тенденция към намаляване на жалбите по линия на осигурителния пазар. През 2017 г. са 67, като през 2018 г. намаляват до 25 жалби. През 2019 г. са 13, а през 2020 г. - 14 жалби. За 2021 г. бележат лек ръст, близък до този през 2018 г., а именно 23.

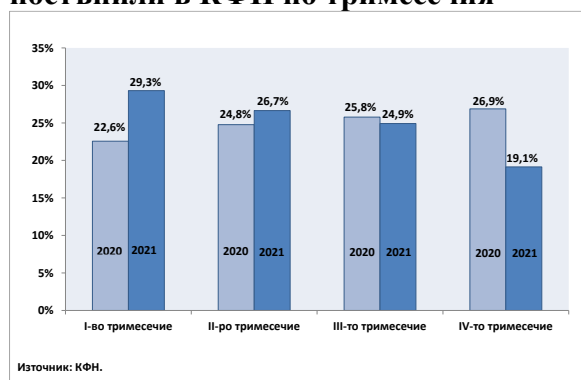
За периода 2017–2021 г. се наблюдава първоначален ръст, последван от спад през последните 2 години, в броя на постъпващите жалби във връзка с услугите и продуктите, предлагани на инвестиционния пазар. През 2017 г. са 54, през 2018 г. нараства на 104, през 2019 г. - 209, през 2020 г. намаляват до 154, а за 2021 г. са 144 жалби. Последното намаление се дължи на спад в броя на жалбите срещу действия на лица, които нямат лиценз за извършване на дейност за предоставяне на инвестиционни услуги.

Графика 3. Динамика на жалбите в КФН по пазари

В рамките на 2021 г., по тримесечия, не се наблюдава ясно изразена тенденция към увеличаване или намаляване броя на постъпилите жалби по компетентност. Разпределението им е, както следва: през първото тримесечие на 2021 г. съставляват 29.3% от жалбите по компетентност за годината, което е повече спрямо същия период на 2020 г. – 22.6%. През второто тримесечие на 2021 г. са постъпили 26.7% от общия брой жалби по компетентност за годината, като спрямо същият период на 2020 г. не се наблюдава съществена промяна. През третото тримесечие на 2020 г. са постъпили 25.8% от жалбите, докато през третото тримесечие на 2020 г. те представляват 23.5%. През четвъртото тримесечие на 2020 г. са постъпили 26.9% от жалбите. За сравнение, през четвъртото тримесечие на 2019 г., делът е 19.4%.

Графика 4. Динамика на жалбите, постъпили в КФН по тримесечия

Жалбите, отнасящи се до застрахователния пазар, представляват най-голямата част от постъпилите жалби по компетентност през 2021 г. – 83.1%. За периода 2017–2021 г. това ниво се запазва над 80%. За сравнение, дялът на този вид жалби през периода е, както следва: през 2017 – 91.4%, през 2018 г. – 92.1%, а през 2019 г. – 81.3%.

Дялът на жалбите, отнасящи се до осигурителния пазар, в последните няколко години е сравнително малък, като през 2020 г. представляват 1.4% от всички постъпили жалби по компетентност. Дялът се запазва спрямо 2019 г. - 1.1%, през 2018 г. - 1.5%, през 2017 г. – 4.7%. Най-нисък дял от постъпилите жалби за 2021 г. се наблюдава през четвъртото тримесечие - 19.1% от общите.

Жалбите срещу лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар през 2021 г., е 14.6%. През 2020 г. са 15.5% от всички постъпили жалби и бележат спад спрямо 2019 г., когато дялът им е бил 17.6%. За 2017 г. и 2018 г. стойностите са значително по-ниски – съответно 3.8% и 6.3%.

В КФН постъпват и жалби, свързани с предоставяне на инвестиционни услуги от лица без лиценз за това. Обикновено, услугите се предоставят през електронни

платформи, дистанционно. Жалбоподателите не са проявили активност да проверят дали лицата, с които встъпват в договорни отношения, имат право да предоставят инвестиционни услуги и дейности, нямат достатъчно знания за финансовите инструменти, в които са решили да инвестират, не осъзнават рисковете, свързани с предоставянето на паричните си средства. Превеждат парични средства на лица, различни от тези, с които са встъпили в договорни отношения. Често жалбите се подават до КФН от чуждестранни лица, поради свързаност на електронните платформи за търговия по някакъв начин с България.

Разпределението на жалбите по сектори се запазва и по тримесечия през 2021 г. През първото тримесечие на 2021 г. дялът на жалбите във връзка със застрахователния сектор е 26.1%, през второто тримесечие – 25%, през третото тримесечие – 16.7%, а през четвъртото тримесечие – относителният им дял е 15.5%. Жалбите срещу действия на пенсионноосигурителните дружества са с равен относителен дял през всяко тримесечие на 2021 г. Жалбите от инвестиционния пазар са с най-висок относителен дял през третото тримесечие на 2021 г., а с най-нисък – през второто тримесечие на годината.

Таблица 27. Динамика на структурата на жалбите по пазарни сегменти

	2018	2019	2020	2021				
				Q1	Q2	Q3	Q4	
Застрахователен пазар	92,1%	81,3%	83,1%	26,1%	25,0%	16,7%	15,5%	83,1%
Инвестиционен пазар	6,3%	17,6%	15,5%	4,7%	1,9%	5,4%	2,7%	14,6%
Осигурителен пазар	1,5%	1,1%	1,4%	0,4%	0,6%	0,7%	0,6%	2,3%

Източник: КФН.

С най-голям дял от жалбите по некомпетентност през 2021 г. са тези, свързани с кредитни продукти – 22.7%, като част от тях са предоставени от

небанкови кредитни институции. На второ място са жалбите, свързани с парични преводи – 4.2%. Жалбите, отнасящи се до спестовни продукти и мобилни услуги, заемат съответно относителен дял от 0.8% и 2.3%, а други – 70% от общите.

Таблица 28. Структура на жалбите по некомпетентност

	2020	2021
Кредитни продукти	27,8%	22,7%
Паричен превод	4,2%	4,2%
Спестовни продукти	0,5%	0,8%
Мобилни услуги	2,6%	2,3%
Данъчна сфера	0,0%	0,0%
Други	64,9%	70,0%
	100,0%	100,0%

Източник: КФН.

КФН продължава въведената практика - и през 2021 г. да препраща жалби, по които не е компетентна, към институциите, в чиято компетентност са.

През 2021 г. в КФН са постъпвали жалби по некомпетентност, които са основно от компетентността на една институция в страната. Най-много са жалбите от компетентността на Българска народна банка (БНБ), като техният дял е 62.7%. При 37.3% от жалбите по некомпетентност, компетентен орган е Комисия за защита на потребителите, КРС, Съд, Прокуратура, ДАНС и др.

Таблица 29. Структура на жалбите по компетентни институции, различни от КФН през 2021 г.

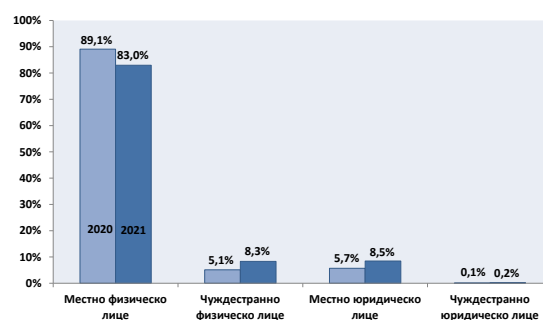
	2020	2021
Българска народна банка	61,8%	62,7%
Национална агенция за приходите	0,0%	0,0%
КРС, КЗП, Съд, Прокуратура, пълна некомпетентност	38,2%	37,3%
	100,0%	100,0%

Източник: КФН.

Анализирайки жалбите на потребители през 2021 г., по правни субекти, може да се каже, че жалбите и запитванията, подадени от местните

физически лица, са с дял от 83% спрямо 89.1% през 2020 г. Местните юридически лица са с дял от 8.5%, спрямо 5.7% за 2020 г. Чуждестранните физически лица са с дял от 8.3%, а чуждестранните юридически лица – с 0.2%.

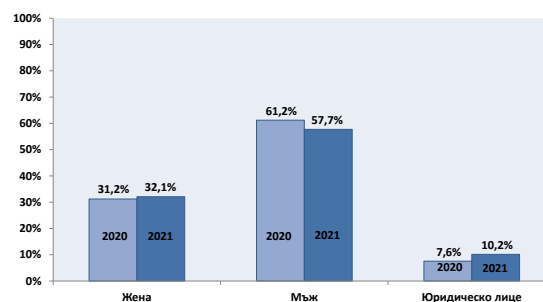
Графика 5. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите по правни субекти

Източник: КФН.

Анализът на жалбите от гледна точка активност при търсенето на правата си на потребители показва, че мъжете доминират над жените - 57.7% спрямо 32.1%. Жалбоподателите юридически лица са с дял от 10.2% от всички жалби и запитвания. Няма значително изменение спрямо 2020 г., като отново мъжете са по-активни – с дял от 61.2%, а жените - от 31.2%.

Графика 6. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите по правен субект и пол

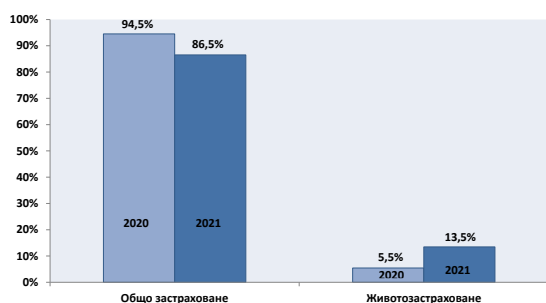

Източник: КФН.

Застрахователен пазар

Тенденцията жалбите, отнасящи се до застрахователния пазар, да са с най-висок относителен дял, се запазва и през 2021 г. Жалбите срещу услуги и продукти, предлагани от общозастрахователните дружества, продължава да заема основна част от постъпилите жалби, отнасящи се до застрахователния сегмент, като дялът им е 86.5% през 2021 г. спрямо 94.5% през 2020 г. По-високият дял се дължи на по-големия брой застрахователни договори в общото застраховане. Дялът на жалбите, отнасящи се до продукти и услуги, предлагани от животозастрахователните дружества, се увеличава от 5.5% през 2020 г. до 13.5% през 2021 г. Това увеличение е свързано и със сключването на по-голям брой застрахователни договори в този сектор.

Графика 7. Динамика на жалбите по общо застраховане и животозастраховане

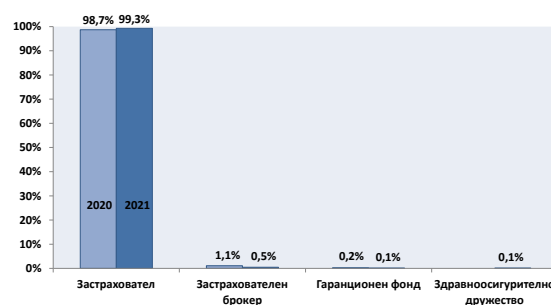

Източник: КФН.

Анализът на жалбите в застрахователния сектор от гледна точка на субекта, срещу който е подадена жалбата, показва, че най-често жалбоподателите изразяват оплаквания срещу действия на застрахователи. При 99.3% от постъпилите жалби срещу действия на лица, извършващи дейност на застрахователния пазар, предметът на

жалбата касае дейността на застраховател. Делът на тези жалби през 2021 г. е близък до този през 2020 г. - 98.7%. През годината, жалбоподателите са подавали оплаквания и срещу действия на застрахователни брокери и Гаранционния фонд, като техният дял е незначителен.

Графика 8. Динамика на жалбите срещу поднадзорни лица, извършващи дейност на застрахователния пазар

Източник: КФН.

Най-често, предметът на жалбите, отнасящи се до застрахователния сектор, е свързан с непризнаване по претенции по най-масовата застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, в сроковете по КЗ – в 27.2% от случаите. На второ място, жалбоподателите изразяват оплаквания относно несъгласие с размера на изплатено обезщетение по застраховка Каско и Гражданска отговорност (11.5%). На трето място, жалбоподателите изразяват оплаквания срещу отказ за изплащане на обезщетение по застраховка „КАСКО“ (10.9%). На четвърто място, с 8.4% са жалбите, в които жалбоподателите възразяват срещу некоректни практики на застрахователите.

За сравнение, и през 2020 г. най-честият предмет на жалбите, отнасящи се до застрахователния сектор, е срещу непризнаване по застрахователни претенции по застраховка „Гражданска

отговорност” на автомобилите в сроковете по КЗ.

Графика 9. Разпределение на жалбите в застрахователния пазар по предмет на жалбата през 2021 г.

Осигурителен пазар

Некоректни практики от осигурителни посредници е най-честият предмет на жалбите, отнасящи се до осигурителния пазар през 2021 г. Техният дял е 56.5% от всички постъпили жалби във връзка с осигурителния пазар. На второ място са несъгласие с размера на натрупаните средства (13%), а на трето място с 8.7% са жалбоподателите, които се оплакват срещу искане за прекратяване на процедурата или отказ от прекратяване на процедурата.

За сравнение, през 2020 г. искане за прекратяване на процедурата или отказ от прекратяване на процедурата, е най-честият предмет на жалба от осигурителния пазар.

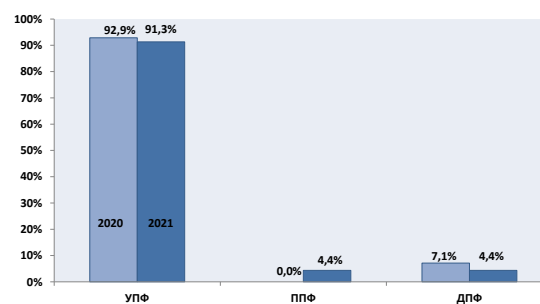
Графика 10. Разпределение на жалбите на осигурителния пазар по предмет на жалбата през 2021 г.

Източник: КФН

Тенденцията жалбите, отнасящи се до осигурителния пазар, основно да са свързани с универсален пенсионен фонд (УПФ) се запазва и през 2021 г. Делът им е 91.3% от всички постъпили жалби по отношение на осигурителния пазар. Този преобладаващ дял е обясним, защото всички работещи, родени след 31.12.1959 г., се осигуряват в УПФ. За 2021 г. има само една жалба касаеща ДПФ.

Графика 11. Разпределение на жалбите на осигурителния пазар по вид фондове

Източник: КФН.

Инвестиционен пазар

Значителна част от постъпващите жалби, отнасящи се до инвестиционния пазар, са с предмет извършване на инвестиционни услуги от дружества без получен лиценз за извършване на дейност. В тази връзка, КФН насочва своите усилия

към предприемане на действия за ограничаване предлагането на инвестиционни услуги от дружества без лиценз и осигуряване на конкурентна среда за развитие на инвестиционния бизнес при адекватна защита на инвеститорите. На официалната интернет страница на КФН се публикуват предупреждения и е наличен списък с лица, за които е установено, че извършват инвестиционна дейност без лиценз, сезират се съответните правоохранителни органи.

От анализа на постъпилите жалби се наблюдава тенденция на засилена активност при предлагането на инвестиционни продукти от разстояние – по телефона или чрез електронни платформи, както и на сложни финансови инструменти, които са трудноразбираеми от потребителите на дребно и за които съгласно законовите изисквания трябва да се прави преценка за уместност и целесъобразност на финансовата услуга.

През 2021 г. най-много жалби от инвестиционния пазар са срещу действия на дружества без лиценз, като преобладаващо не са със седалище в България. Техният дял възлиза на 59.7%. На второ място са жалбите срещу публичните дружества – 28.5%, а на трето място са инвестиционни посредници или лица, предоставящи инвестиционни услуги и продукти (7.6%). Делът на жалбите срещу управляващите дружества е 3.5% от общите.

През 2021 г., спрямо 2020 г., се наблюдава ръст на жалбите, свързани с публични дружества - от 2.6% на 28.5%. Основният предмет на тези жалби е свързан с търговите предлагания, в частност срещу цената на търговото

предлагане. Лек спад се отчита при жалбите, свързани с дейността на управляващите дружества, като делът им намалява до 3.5% през 2021 г. от 3.9% през 2020 г.

Графика 12. Разпределение на жалбите срещу поднадзорни лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар

Източник: КФН

Резултати от обработката на жалби, сигнали и запитвания в КФН

Комисията за финансов надзор регистрира и разглежда всяка жалба, сигнал или запитване, които постъпват в институцията. При разглеждането на всеки конкретен случай се извършва детайлна проверка - от лицата, срещу които е подадена жалбата, се изискват обяснения и относими документи по случаите, както и допълнителни, при необходимост. В хода на извършване на проверката се предприемат необходимите действия и мерки в случаите на констатирано нарушение на законовите изисквания от страна на лицата, като се съставят актове за административни нарушения; прилагат се принудителни мерки, дават се указания.

От анализа на отговорите до жалбоподателите срещу действия в застрахователния пазар се установява, че при част от случаите на потребителя на застрахователни услуги се предоставя

съвет, като се посочва възможността същият да защити правата си чрез секторна помирителна комисия за извънсъдебно решаване на спорове или чрез съда, в случай че КФН няма правомощия за предприемане на действия. При 23.4% от случаите се отчита изплащане на застрахователно обезщетение след подаване на жалба до КФН, а при 47.5% на жалбоподателите се предоставя конкретна информация, която е относима към изложеното в жалбата и е в помощ на жалбоподателите.

Много често, жалбите на потребителите са с предмет гражданскоправен спор между жалбоподателя и поднадзорното лице, който е извън компетенциите на КФН и, който следва да бъде отнесен за разглеждане и решаване от секторна помирителна комисия по извънсъдебен път или от компетентния съд съгласно действащото законодателство.

В отговорите по жалбите, КФН регулярно информира жалбоподателите за възможността за извънсъдебно решаване на спорове с оглед запознаване на потребителите с възможността за решаване на спорове в по-кратки срокове и без разходи.

През 2021 г. се наблюдава относително запазване делът на случаите, когато се стига до изплащане на обезщетение след подаване на жалба до КФН. Това доказва ефективността на институцията при осъществяване на функцията ѝ по защита потребителите на инвестиционни, застрахователни и осигурителни услуги. Ефективността на действията на КФН се потвърждава и от нарастващия брой жалби, подавани от адвокати.

В случаите, когато при извършване на проверка по жалба се констатират нарушения на нормативните разпоредби, КФН предприема действия по ангажиране на административнонаказателна отговорност на поднадзорните лица чрез съставяне на актове за установяване на административно нарушение и издаване на наказателни постановления, както и чрез прилагане на принудителни административни мерки. При необходимост, КФН също сезира правоохранителните органи.

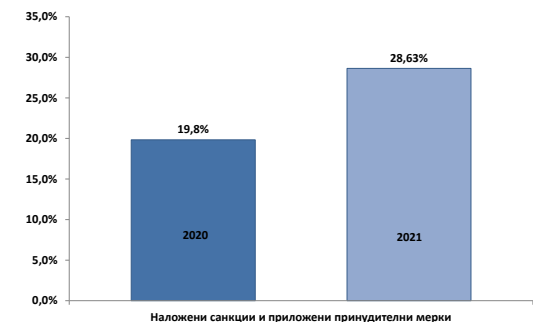
Графика 13. Структура на предприетите действия в отговор на постъпили жалби, запитвания и сигнали в КФН

В резултат на извършени проверки през 2021 г. се наблюдава ръст на случаите, в които се налагат санкции и се прилагат принудителни административни мерки спрямо поднадзорни лица, като делът им нараства до 28.6% от всички постъпили жалби по компетентност, спрямо 19.8% през 2020 г.

Анализът на изготвените отговори по жалбите и запитванията, както и на предприетите действия от КФН във връзка с жалбите, показва положителен ефект от действията на регулатора. В много от случаите, исканията на жалбоподателите – физически и юридически лица, са били удовлетворени.

Графика 14. Наложени санкции и принудителни административни мерки по повод постъпили жалби

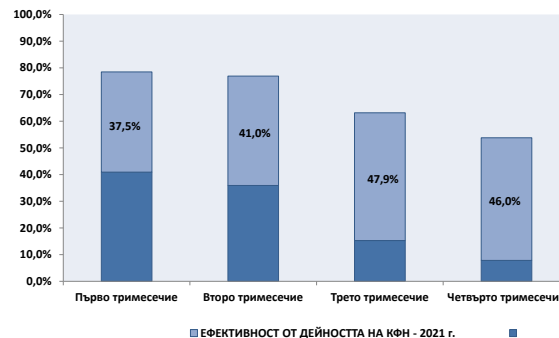

Източник: КФН.

При 28.6% от жалбите и запитванията през 2021 г. се наблюдава положителен ефект от действията на КФН при разглеждане на постъпилите жалби, което е част от дейността по защита интересите на потребителите на небанкови финансови услуги.

През 2021 г., най-висок дял на положителния ефект се отчита през третото тримесечие на годината – 47.9%, а най-нисък през първото тримесечие на годината - 37.5%.

Графика 15. Ефект от дейността на КФН при защита интересите на потребителите на небанкови финансови услуги

Източник: КФН.

5.3. Политика на финансова грамотност

През 2021 г. Комисията за финансов надзор взе участие в различни форуми: конференции, семинари, работни срещи и образователни инициативи, насочени към защита на потребителите и повишаване на финансовата грамотност на различни обществени групи, като си партнираше както с държавни институции, така и с неправителствени организации, чиято дейност е в областта на финансовото образование.

През 2021 г. Комисията за финансов надзор проведе XIX-то издание на образователната програма: „Небанковият финансов сектор в България” в партньорство с Министерство на образованието и науката (МОН) и фондация „Атанас Буров”.

Програмата е специално насочена към ученици и учители от средните икономически училища. За втора година, събитието се проведе онлайн под формата на три вебинара на 8, 15 и 22 октомври. В трите поредни октомврийски петъка бяха представени темите: Осигурителен пазар, Застрахователен пазар и Капиталов пазар. За първи път учениците се запознаха и с няколко нови теми, а именно Защита на потребителите, Финтех бизнес модели и Киберсигурност и криптовалюти. След лекционната част последва и практически етап, в който участниците виртуално посетиха пенсионноосигурително и застрахователно дружество, инвестиционен посредник и Българската фондова борса, където станаха свидетели как функционира капиталовият пазар, разбраха каква е същността на застраховането и защо е необходимо пенсионното осигуряване.

В XIX-то издание на образователната програмата участие взеха 30 ученици и 12 учители от средните професионални училища с икономически и финансов профил от

градовете Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Велинград, Горна Оряховица, Гоце Делчев, Дряново, Кюстендил, Кърджали, Монтана, Пазарджик, Петрич, Перник, Пловдив, Разград, Русе, Свищов, Силистра, Сливен, Смолян, София, Стара Загора, Хасково и Шумен. Основната цел на образователната програма е учениците от средните професионални училища в България да получат ценни знания за финансовия сектор, за управлението на личните финанси, както и за спецификата на дейността на Комисията за финансов надзор. Програмата „Небанковият финансов сектор в България” е единствена по рода си за страната ни. Тя е една от най-дългосрочните инициативи на Комисията за финансов надзор, стартираше още от самото ѝ създаване и превърнала се в истинска традиция. Целта на образователната програма е учениците от средните професионални училища в България да получат отлична възможност за кариерно ориентиране в сферата на небанковия финансов сектор, както и да повишат знанията си и финансовата си грамотност, това е и една от стратегическите цели на Комисията – защита на потребителите чрез финансово ограмотяване.

Комисията предприе активни действия, насочени към анализ и наблюдение на финансовите иновации в небанковия финансов сектор. На 15 и 16 април 2021 г. се проведе поредният модул от FIN-TECH проекта на Икономическия университет – Варна, който е финансиран по програма Хоризонт – 2020 на Европейската комисия. В онлайн сесията взеха участие експертите на Комисия за финансов надзор, Икономически университет – Варна, Българската финтех асоциация и представители на финтех компании в България. В рамките на двата дни, в които се проведе обучението, бяха дискутирани българската финтех екосистема, реални казуси от използването на блокчейн във финтех, управлението на киберриска чрез модели, базирани на рангова скала и обясним изкуствен интелект, умните договори – управление, възможности и рискове, пазара на криптовалути и методи за неговия анализ чрез прилагане на различни клъстерни техники, базирани на прототипи и др.

Събитието се провежда в рамките на проект FIN-TECH „A FINancial supervision and TECHnology compliance training programme“, финансиран по програма HORIZON 2020, в който Икономически университет – Варна и Комисията за финансов надзор представят България в консорциум, съставен от 24 държави. Всяка от тях е презентирана от образователна институция в областта на висшето образование и регулаторен орган за небанковия сектор. Всички инициативи на КФН в областта на защитата на потребителите на финансови услуги и повишаването на финансовата грамотност на българските граждани са добре насочени и постигаме резултати по отношение на повишаване на доверието на потребителите в небанковите пазари и утвърждаване на важната роля, която КФН изпълнява за стабилност и сигурност на тези пазари.

6. Стратегия за наблюдение на финансовите иновации

В среда на непрекъснато динамично развитие на пазара на финансови иновации в световен мащаб, в това число и на европейско ниво, и в изпълнение на Стратегията за наблюдение на финансовите технологии (FinTech) в небанковия финансов сектор (2021-2024 г.), през 2021 г. Комисията за финансов надзор предприе редица инициативи - мониторинг на осигурителния, инвестиционния и застрахователния пазари за използваните финансови иновации, подсигуриране защита правата на инвеститорите и потребителите на иновативни услуги, както и популяризиране на дейността си в областта на иновациите.

Експерти от КФН участваха в ключовите мероприятия, като: международни обучения, срещи и семинари за надграждане на познания, обсъждане на процедурни рамки и др.

Представители на КФН участват активно и в работните групи за иновации на европейските надзорни органи ESMA и EIOPA, както и в организиранияте тематични семинари.

През 2021 г. бе изготвена Стратегията за наблюдение на финансовите иновации в небанковия финансов сектор (2021-2024 г.) и на План за действие към нея.

За проследяване развитието на пазара, анализ на тенденциите и дефиниране на рисковете, през 2021 г. КФН проведе проучване сред поднадзорните лица за пазара на финансови иновации и използвания изкуствен интелект в дейността им. Обратна връзка по въпросника постъпи от 106 поднадзорни лица. Най-активни бяха застрахователните брокери – 81%, последвани от застрахователните дружества – 16%. Инвестиционните посредници и пенсионноосигурителните дружества са с по-малко отговори.

През 2021 г., в рамките на изградения механизъм за сътрудничество с бизнеса – Иновационен център (Innovation hub), КФН разгледа и анализира постъпилите запитвания за регулаторната рамка и приложимото право към конкретните казуси, отправени от български и чуждестранни дружества.

Експерти от КФН взеха активно участие в проекта на регламент DORA: 2nd global compromise proposal - DDL.

За популяризиране дейността на Комисията в областта на Fintech, на страниците на изданието на Българската финтех асоциация за представяне Годишен отчет 2021, бе публикувано специално интервю по темата с Члена на КФН.

7.Международна дейност и сътрудничество

7.1. Европейско измерение

Комисията за финансов надзор, в качеството ѝ на участник в Европейската система за финансов надзор (ESFS), е активно ангажирана в дейностите на Европейските надзорни органи (ESMA и EIOPA) с цел асоциирането на българския небанков сектор към единния европейски финансов пазар. КФН е част от управленските органи и взема участие в заседанията на съветите на Европейския орган за ценни книжа и пазари (ESMA) и Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA), като подпомага дейностите им и чрез участието на експертно ниво в работните комитети и групи, създадени към тях. Освен това КФН участва, като член без право на глас, в заседания на Европейския съвет за системен риск (ESRB) и си сътрудничи с Европейския банков орган (EBA).

7.1.1. ФОКУС ТЕМА: Оценка от Европейските надзорни органи (ЕНО) на независимостта на националните компетентни органи

През 2021 г. трите Европейски надзорни органи (ЕНО) извършиха оценка на независимостта на националните компетентни органи съгласно новите си правомощия след промените в техните устройствени регламенти. Измененията влязоха в сила през януари 2020 г., като те допълват и засилват правомощията на европейските органи, включително тяхната роля за насърчаване и наблюдение на независимостта на националните органи, осъществяващи финансов надзор.

Оценката на ЕНО се извърши по предварително одобрени критерии, а именно: оперативна и финансова независимост, отчетност и прозрачност. В резултат на оценката са изготвени три отделни доклада, публикувани в цялост на следния адрес: <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/european-supervisory-authorities-publish-sectoral-reports-supervisory>.

В докладите се посочва, че се наблюдават различни подходи в отделните държави за осигуряване на ключовите моменти в независимостта на компетентните органи. Например, по отношение на оперативната независимост, докато мнозинството компетентни органи са ситуирани извън изпълнителната власт, както КФН, в някои държави те са създадени към съответен ресорен министър и са задължени да отговарят на запитвания, отправени от други държавни органи. Също така, някои държави отбелязват, че са налице ограничения в броя на персонала, който могат да наемат за техните надзорни задачи.

Относно финансовата независимост също се наблюдават различни подходи и модели на финансиране, като бюджетите на някои органи са част от централизиран държавен бюджет, а при други е налице необвързаност с държавните бюджети, включително възможност за заделянето на резерви от приходите. Както предписва един от принципите на IOSCO, финансовите регулатори следва да разполагат със стабилен източник на финансиране, достатъчен за упражняване на правомощията и отговорностите

им, тъй като независимостта им може да бъде компрометирана, ако финансирането им може да бъде ограничено от външни действия. Мнозинството от НКО отговарят на този принцип чрез законово предвидено самофинансиране на дейността им, включително и КФН.

Относно институционалната независимост следва да се отбележи, че законодателството на повечето държави осигурява такава независимост, но са налице различия по отношение на аспекти като мандат и условия за прекратяване на мандата на висшето ръководство и членовете на колегиалните органи, управлението на конфликти на интереси и правна защита на служителите.

Повечето национални органи, включително и КФН, публикуват годишни отчети, финансови декларации, оповестяване на наложени надзорни мерки и подлежат на обществен контрол пред Парламент или друг държавен орган, с което осигуряват прозрачност и отчетност на дейността си.

Трите доклада могат да допринесат за преценка на национално ниво дали е необходимо да се търсят някакви законодателни или регулаторни изменения за допълнително подобряване на рамката, която подкрепя независимостта на дейността на надзорниците, като същевременно се дава достъп до различните национални подходи.

От докладите може да се направи извод, че законодателството в България отговаря напълно на изискванията за осигуряване на независимо осъществяване на дейност от КФН. По отношение на оперативната самостоятелност КФН разполага с правомощия, които ѝ позволяват да взема независими решения. Установени са необходимите законови разпоредби за предотвратяване на конфликти на интереси, както и мандатност на ръководството, включително подновяване. Предвиден е и демократичен процес на избор - чрез парламента. Тези разпоредби осигуряват независимост при вземане на решения и създават необходимите предпоставки за провеждане на дългосрочна политика на органа. Прозрачността на дейността на КФН също е гарантирана чрез механизми за публично разкриване на надзорна и регулаторна информация. Финансовата независимост на КФН е гарантирана чрез предвиден комбиниран метод на финансиране - чрез частноправни и публичноправни източници.

В докладите се подчертава, че независимостта на компетентните органи е от първостепенно значение за подкрепа на справедливи, ефективни и прозрачни пазари, както и за насърчаване на доверието във финансовите пазари и защита на инвеститорите. Независимостта на органите е от ключово значение за постигането на ефикасен надзор, както и последователното прилагане на правилата на ЕС в държавите членки.

Основни акценти в работата на ESMA

Основна мисия на Европейския орган за ценни книжа и пазари (ESMA) продължава да бъде засилване на защитата на инвеститорите и насърчаване на стабилни финансови пазари. ESMA постига своята мисия чрез четири дейности:

- оценка на рисковете за инвеститорите, пазарите и финансовата стабилност;
- създаване на единни правила за финансовите пазари в ЕС;
- надзорна конвергенция;
- директен надзор на конкретни финансови субекти.

В тази връзка в началото на 2020 г. ESMA публикува своите стратегически приоритети за периода 2020-2022 г. Тези приоритети са създадени на фона на променящ се пейзаж за ESMA, включително изместване на фокуса от регулирането към надзор и хармонизирано прилагане на ЕС законодателството, както и на продължаваща необходимост от развитие на капиталовите пазари на ЕС, подсилена от напускането на най-големия капиталов пазар на ЕС, този на Обединеното кралство. Стратегическите цели, които си е задала ESMA за периода, основани на нейните основни четири дейности, са следните:

- оценка на рисковете като отправна точка за избор на приоритетите на ESMA;
- по-голям фокус върху рисковете на дребните инвеститори – координиране на инициативите на националните компетентни органи в областта на финансовата грамотност и образование, анализиране на лошите практики и разходите във връзка с покупка на финансови продукти, координиране на инициативи по „тайно пазаруване“ в ЕС, непоколебимост в използването на правомощията си за спиране на продажбите на определени финансови продукти;
- ESMA като център за данни на пазарите на ценни книжа в ЕС в глобален контекст;
- насърчаване сближаването на надзора чрез фокусиране върху надзорните резултати, използвайки иновативни инструменти;
- съставяне на надзорни приоритети чрез идентифициране на най-съществените рискове и събиране на данни;
- увеличаване на броя на партньорските проверки с цел постигане на по-голямо сближаване на надзорите в ЕС;
- риск-базиран директен надзор, фокусиран върху резултати с дългосрочно въздействие, над централни контрагенти от трети държави, критични бенчмаркове (от 01.01.2022 г.), бенчмаркове от трети държави (от 01.01.2022 г.), доставчици на услуги за докладване на данни (от 01.01.2022 г.), регистри на секюритизации, сделки за финансиране с ценни книжа, регистри на трансакции и агенции за кредитен рейтинг.

Допълнително и по-конкретно приоритетите на ESMA за 2021 г., групирани по основните ѝ дейности, бяха следните:

- надзорна конвергенция - насърчаване сближаването в областта на ликвидните рискове при фондовете и използването на инструменти от тях за управление на ликвидността в контекста на пандемията от COVID-19; фокус върху доходността и разходите на продуктите за дребни инвеститори; подобряване на качеството и използваемостта на данните в различните режими на отчитане; последователно прилагане на EMIR и по-специално на промените, въведени с EMIR 2.2; конвергенция в надзора върху отчитането на екологичните, социалните и управленските фактори (ESG фактори) и използването на ESG данни от участниците на капиталовия пазар; изготвяне на пътна карта за надзорна конвергенция в областта на устойчивото финансиране;
- оценка на рисковете - интегриране на новия фокус върху финансовите иновациите и ESG факторите в анализа на ESMA относно риска; фокус върху данните, необходими за осъществяване на надзор, основан на риска, имайки предвид новите надзорни правомощия

на ESMA, както и за усъвършенстване на регулацията и сближаване на надзорните практики; наблюдение на въздействието върху пазарите на пандемията от COVID-19;

- единен правилник – преглед на MiFID и AIFMD и оценяване на нуждата от промени в законодателната рамка за по-голямо развитие на Съюза на капиталовите пазари, подобряване на привлекателността на капиталовите пазари на ЕС, насърчаване на устойчивото финансиране и пропорционалност; преглед на техническите стандарти съгласно EMIR 2.2;

- директен надзор - надзор на агенциите за кредитен рейтинг, регистрите за трансакции, регистрите съгласно Регламента за секюритизацията и Регламента за сделките за финансиране с ценни книжа (SFTR), като през 2021 г. ESMA се съсредоточи върху централните контрагенти от трети държави и систематично важни централни контрагенти съгласно EMIR 2.2. Освен това ESMA се подготви за новите надзорни правомощия по отношение на бенчмарковете и доставчици на услуги за докладване на данни, както и непрекъснат директен надзор в областите на кредитния рейтинг, агенции, регистри на трансакции и регистри за секюритизация.

Общи надзорни приоритети на ESMA:

Съгласно измененията в регламента на ESMA, които влязоха в сила през 2020 г., органът е длъжен да изготви до два значими за целия Съюз приоритети в рамките на една година, които отразяват бъдещите промени и тенденции. Националните компетентни органи са задължени да вземат предвид тези приоритети, когато съставят работните си програми и да уведомят за това ESMA. ESMA обсъжда съответните дейности на компетентните органи през следващата година и изготвя заключения относно изпълнението на тези приоритети и възможните последващи действия, които могат да включват насоки, препоръки към компетентните органи и партньорски проверки в съответната област.

След като през месец ноември 2020 г. ESMA одобри и публикува два общи надзорни приоритета, съгласно които КФН следва да предприеме надзорни действия през 2021 г. и които следва да се координират от ESMA, същите бяха изпълнени от КФН през отчетната година. Двата значими за целия Съюз приоритета през 2021 са:

1. Разходи и такси, начислявани от управители на фондове; и
2. Подобряване на качеството на данните за прозрачност, докладвани съгласно MiFIR.

Съгласно общите за ЕС надзорни приоритети и конвергентната програма на ESMA, надзорните органи в ЕС, включително и КФН, предприеха общи надзорни действия по следните теми:

1. Изискванията за управление на продуктите по MiFID 2;
2. Трансгранично предлагане на услуги по MiFID 2;
3. Разходи и такси, начислявани от управители на фондове.

Насоки на ESMA

През отчетната година ESMA продължава да е сериозно ангажиран по отношение на задължението за изготвяне на насоки, като целта е те да подобрят защитата на

инвеститорите в ЕС. Насоките доразвиват основни норми от законодателството на ЕС, за да се хармонизира прилагането му във всички държави членки.

През 2021 г. в КФН са сформирани работни групи за разглеждане на общо 9 насоки на ESMA, в резултат на което КФН декларира пред ESMA спазване на следните Насоки:

Насоките относно чл. 25 от Директива 2011/61/ЕС

Адресати на насоките са националните компетентни органи.

Целите на настоящите Насоки са да се установят последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в рамките на Европейската система за финансов надзор (ЕСФН) и да се осигури общо, еднакво и последователно прилагане на член 25 от Директива 2011/61/ЕС. По-специално те се отнасят до оценката на системния риск, свързан с ливъридж, и имат за цел да гарантират, че компетентните органи възприемат последователен подход, когато преценяват дали е изпълнено условието за налагане на мерки, свързани с ливъридж.

Насоките за сценариите, използвани при стрес тестовете съгласно Регламента относно фондовете на паричния пазар (ФПП)

Адресати на Насоките са националните компетентни органи, фондовете на паричния пазар и управителите на фондове на паричния пазар, както са определени в Регламента за ФПП.

Целта на настоящите Насоки е да се гарантира общо, уеднаквено и последователно прилагане на разпоредбите в член 28 от Регламента за ФПП. По-специално и както е посочено в член 28, параграф 7 от Регламента за ФПП, те определят общи референтни параметри за сценариите, използвани при стрес тестовете, които да бъдат включени в стрес тестовете, като се вземат предвид фактори, посочени в член 28, параграф 1 от Регламента. Съгласно член 28, параграф 7 от Регламента за ФПП, насоките се актуализират поне веднъж годишно, като се вземат предвид последните тенденции на пазара.

Насоки относно маркетинговите съобщения съгласно Регламента за трансграничното разпространение на фондове

Адресати на Насоките са управляващите дружества на ПКИПЦК (предприятия за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа), включително спрямо всяко ПКИПЦК, което не е определило управляващо дружество на ПКИПЦК, лицата, управляващи алтернативен инвестиционен фонд (ЛУАИФ), управителите на европейски фондове за рисков капитал (EuVECA) и европейски фондове за социално предприемачество (EuSEF).

Целта на настоящите Насоки е да се определи прилагането на изискванията за маркетинговите съобщения, посочени в член 4, параграф 1 от регламента. По-специално в тях се определят общи принципи за разпознаването на маркетинговите съобщения като такива, описването на рисковете и ползите от закупуването на дялове или акции от АИФ или дялове от ПКИПЦК на еднакво видно място, както и представянето на информацията в маркетинговите съобщения по коректен, ясен и неподвеждащ начин, като се вземат предвид онлайн аспектите на тези маркетингови съобщения.

Окончателните насоки относно задълженията по MIFID 2/MIFIR във връзка с пазарните данни

Адресати на насоките са националните компетентни органи, местата за търговия, одобрените механизми за публикуване (ОМП), доставчиците на консолидирани данни (ДКД) и систематичните участници (СУ). От обхвата на адресатите изрично са изключени НКО, които вече не упражняват надзор върху ОМП и ДКД, считано от датата, следваща тази, на която ESMA е започнал да упражнява надзор върху съответните ОМП и ДКД.

Насоките се прилагат във връзка с чл. 13, чл. 15, пар. 1 и чл. 18, пар.8 от Регламент (ЕС) № 600/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15.05.2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 (MIFIR), чл. 64, пар. 1 и 2 и чл. 65, пар. 1 и 2 от Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15.05.2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС (MIFID 2) и чл. 84 – 89 от Делегиран регламент 2017/565.

Предмет на насоките са пазарните данни, които местата за търговия, СУ, ОМП и ДКД следва да оповестяват за целите на режима за прозрачност преди и след сключването на сделките.

Целта на настоящите насоки е да се установят последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в рамките на Европейската система за финансов надзор и да се гарантира общо, уеднаквено и последователно прилагане на разпоредбите на чл. 13, чл. 15, пар. 1 и чл. 18, пар. 8 от MIFIR и чл. 64, пар. 1 и чл. 65, пар. 1 и 2 от MIFID 2.

Насоки относно докладването по членове 4 и 12 от Регламента относно сделките за финансиране с ценни книжа

Насоките се прилагат по отношение на задължението за докладване на СФЦК, предвидено в чл. 4 от Регламент (ЕС) 2015/2365, задълженията относно регистъра на трансакции съгласно чл. 5, параграф 7 и чл. 12 от Регламент (ЕС) 2015/2365, както и по отношение на началната дата на докладването, определена в чл. 33, пар. 2 от Регламент (ЕС) 2015/2365.

Адресати на насоките са националните компетентни органи, контрагентите по сделки за финансиране с ценни книжа (СФЦК) съгласно определението в чл. 3, т. 2 от Регламент (ЕС) 2015/2365, както и регистрите на трансакции съгласно определението в чл. 3, т. 1 от Регламент (ЕС) 2015/2365.

Целта на насоките е създаването на яснота по отношение на определени разпоредби на Регламент (ЕС) 2015/2365, както и даването на практически указания за прилагането им. С приемането им се очаква постигане на намаляването на разходите при извършване на докладване от страна на съответните задължени лица, а именно контрагентите, докладващи данните, регистрите на трансакции, въвеждащи процедурите за проверка на верността и пълнотата им, както и органите, посочени в чл. 12, пар. 2 от Регламент (ЕС) 2015/2365, използващи данните за надзор на рисковете за финансовата стабилност.

Насоки относно изискванията за оповестяване съгласно Регламента относно проспектите

Насоките са издадени на основание чл. 16, § 1 от Регламент (ЕС) №1095/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24.11.2010 г. за създаване на Европейски надзорен орган за ценни книжа и пазари, за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/77/ЕО на Комисията (Регламента за ESMA), във връзка с чл.20, § 12 от Регламент (ЕС) 2017/1129 на Европейския парламент и на Съвета от 14.06.2017 г. относно проспекта, който трябва да се публикува при публично предлагане или допускане на ценни книжа до търговия на регулиран пазар, и за отмяна на Директива 2003/71/ЕО (Регламента относно проспектите).

Адресати на настоящите насоки са: НКО съгласно определението, съдържащо се в Регламента за проспектите и участниците на пазара, включително лицата, отговарящи за проспекта съгласно чл. 11, §1 от Регламента за проспектите. Адресатите на насоките следва да положат всички усилия за спазването им в съответствие с разпоредбата на чл. 16, § 3 от Регламента за ESMA.

Целта на настоящите насоки е да се помогне на участниците на пазара да спазват изискванията за оповестяване, посочени в Регламента за проспектите, като се установят последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики сред компетентните органи при оценката на пълнотата, разбираемостта и последователността на информацията в проспектите, както и да се гарантира общото, единно и последователно прилагане на изискванията за оповестяване, посочени в Регламента за проспектите.

Насоки относно определени аспекти на изискванията на MIFID 2, свързани със звеното за проверка на съответствието

Насоките са издадени на основание чл. 16, пар. 2 от Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15.05.2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС (MIFID 2) и чл. 22 от Делегиран регламент (ЕС) 2017/565 на Комисията от 25.04.2016 г. за допълване на Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на организационните изисквания и условията за извършване на дейност от инвестиционните посредници и за даването на определения за целите на посочената директива (Делегиран регламент (ЕС) 2017/565).

Адресати на насоките са НКО, които следва да ги прилагат в надзорната си практика спрямо следните участници на финансовите пазари: а) инвестиционните посредници, извършващи инвестиционни услуги или инвестиционни дейности, както и в случаите, в които продават или консултират клиенти относно структурни депозити; б) кредитни институции, извършващи инвестиционни услуги или инвестиционни дейности, както и в случаите, в които продават или консултират клиенти относно структурни депозити; в) управляващи дружества – предприятия за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (ПКИПЦК), когато предоставят услугите, посочени в чл. 6, пар. 3 от Директива № 2009/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13.07.2009 г. относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно ПКИПЦК, в съответствие с чл. 6, пар. 4 от същата директива; г) лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ), когато предоставят услугите, посочени в чл. 6, пар. 4 от Директива № 2011/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 8.06.2011 г. относно лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове и за изменение на директиви

2033/41/ЕО и регламенти (ЕО) № 1060/2009 и (ЕС) № 1095/2010, в съответствие с чл. 6, пар. 4 от същата директива.

Целта на насоките е установяването на последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в рамките на Европейската система за финансов надзор (ЕСФН), както и осигуряването на общо, еднакво и последователно прилагане на определени аспекти на изискванията на MIFID 2, свързани със звеното за проверка на съответствието.

Насоки относно писмените споразумения между членовете на колегиите на централните контрагенти

Насоките са издадени на основание чл. 16, пар. 1 от Регламент (ЕС) № 1095/2010 на Европейския парламент и на Съвета от 24.11.2010 г. за създаване на Европейски надзорен орган (Европейски орган за ценни книжа и пазари), за изменение на Решение № 716/2009/ЕО и за отмяна на Решение 2009/77/ЕО на Комисията (Регламента за ESMA). Те заменят насоките, приети от ESMA на 4.06.2013 г. (ESMA/2013/661).

Адресати на насоките са националните компетентни органи (НКО), които съгласно чл. 16, пар. 3 от Регламента за ESMA са длъжни да положат всички усилия за спазването им, като ги включат в писмените споразумения за създаване и функциониране на колегиата за централните контрагенти.

Целта на настоящите насоки е установяването на последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в рамките на Европейската система за финансов надзор и гарантирането на общо, уеднаквено и последователно прилагане на членове 18 и 19 от Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4.07.2012 г. относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на трансакции (Регламент (ЕС) № 648/2012) и на Делегиран регламент (ЕС) № 876/2013 на Комисията от 28.05.2013 г. за допълнение на Регламент (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на регулаторните технически стандарти за колегиите за централните контрагенти относно колегиите чрез въвеждането на стандартно писмено споразумение при създаването и функционирането на колегия за централните контрагенти.

Насоки за възлагане на дейности на външни доставчици на компютърни услуги „в облак“

Адресати на насоките са 1) националните компетентни органи; 2) лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ) и депозитарите на алтернативни инвестиционни фондове (АИФ); 3) предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа (ПКИПЦК), управляващите дружества (УД) и депозитарите на ПКИПЦК; 4) централните контрагенти (ССР); 5) регистрите на трансакции (TR); 6) инвестиционните посредници и кредитните институции при извършването на инвестиционни услуги и дейности; 7) доставчиците на услуги за докладване на данни; 8) пазарните оператори на места за търговия; 9) централните депозитари на ценни книжа (ЦДЦК); 10) агенциите за кредитен рейтинг (CRA); 11) регистрите на секюритизации (SR) и 12) администраторите на критични бенчмаркове.

Целта на насоките е да помогнат на пазарните участници и на компетентните органи да установяват, разглеждат и наблюдават рисковете и предизвикателствата, свързани със споразуменията за възлагане на дейности в облак на външни доставчици, от вземането на

решение за възлагане на дейности на външни доставчици, избора на доставчик на услуги в облак, наблюдението на дейностите, възложени на външни доставчици, до осигуряването на стратегии за оттегляне.

Насоки ЕНО

През 2021 г. в КФН са сформирани работни групи за разглеждане на общо 2 насоки на ЕНО, в резултат на което КФН декларира пред ЕНО спазване на следните насоки, издадени съвместно от трите ЕНО:

Окончателни насоки относно сътрудничеството и обмена на информация за целите на Директива (ЕС) 2015/849 между компетентните органи, упражняващи надзор върху кредитните и финансовите институции – ЈС 2019 81 (Насоките за колегиите за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма).

Предмет на насоките е създаването на рамка за сътрудничество и обмен на информация между компетентните органи чрез двустранни ангажименти или чрез колегии за борба с изпирането на пари/финансирането на тероризма, като същевременно те уреждат и самото създаване и функционирането на колегиите за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма.

Адресати на Насоките са националните компетентни органи.

Насоки съгласно член 17 и член 18, параграф 4 от Директива (ЕС) 2015/849 относно комплексната проверка на клиента и факторите, които кредитните и финансовите институции следва да вземат предвид при оценката на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма, свързан с индивидуални делови взаимоотношения и случайни сделки („Насоките“), за отмяна и замяна на Насоки ЈС/2017/37.

Предмет на тези насоки е да определят факторите, които дружествата следва да вземат предвид при оценяване на риска от изпирането на пари и финансирането на тероризма (ИП/ФТ), свързан с тяхната стопанска дейност, с деловите взаимоотношения или случайна сделка с физическо или юридическо лице („клиента“). Те също така определят начините, по които дружествата следва да коригират степента на своите мерки за комплексна проверка на клиента (КПК) по начин, който е съразмерен на риска от ИП/ФТ, който са идентифицирали.

Адресати на настоящите насоки са кредитните и финансовите институции, както са определени в чл. 3, пар. 1 и чл. 3, пар. 2 от Директива (ЕС) 2015/849, и компетентните органи, отговорни за надзора на спазването от тези дружества на техните задължения във връзка с мерките срещу изпирането на пари и борбата с финансирането на тероризма (БИП/БФТ).

Националните компетентни органи следва да използват тези насоки при оценка на адекватността на оценките на риска на дружествата и политиките и процедурите за БИП/БФТ.

Партньорски проверки

През 2020 г. ESMA прие двугодишен план за партньорските проверки, който определя времевите диапазони на проверките, проследяването на изпълнението на минали

проверки и изискуемите задължителни проверки съгласно европейското законодателство. Планът за партньорските проверки е част от работната програма на ESMA, която може да намерите на следния линк: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma20-95-1273_2021_annual_work_programme.pdf

- **Партньорска проверка на ESMA относно прегледа и одобрението на проспектите**

Тази партньорска проверка отчита целта на Регламента за проспектите (Регламент (ЕС) 2017/1129) да гарантира сближаване на надзорните практики относно проверката и одобрението на проспектите и да допринесе за изграждането на Съюз на капиталовите пазари в ЕС. Регламентът също така въвежда няколко нови вида проспекти, като проспекта за растеж на ЕС и опростения режим на оповестяване за вторични емисии. Тези формати имат за цел да улеснят процеса на достъп до капиталовите пазари и да намалят административната тежест за емитентите.

Партньорската проверка се фокусира към постигане на високи нива на сближаване в надзорните резултати на НКО и има за цел да насърчи защитата на инвеститорите, правилното функциониране на пазарите и финансовата стабилност. Конкретно се оценява как НКО прилагат разпоредбите на Регламента за проспектите във връзка с проверката и одобрението на проспекти и по-специално прилагането на членове 35 до 45 от Делегирания регламент на Европейската комисия № 2019/980. За тази цел партньорската проверка ще разгледа следните пет области на оценка (i) проверка на проспектите, като се има предвид тяхната пълнота, последователност и разбираемост; (ii) процеса на одобрение, включително уведомленията за одобрение; (iii) прилагането на насоките относно рисковите фактори, (iv) адекватността на ресурсите на НКО и (v) независимостта на НКО по отношение на надзора на проспектите.

- **Партньорска проверка за надзора на трансгранични дейности на инвестиционни посредници**

Проверката оценява надзора на НКО върху трансграничните дейности на дружества в режим на свобода на предоставяне на услуги, като се фокусира върху клиентите на дребно и по-специално как да се постигне еднакво високо ниво на надзорни резултати в ЕС за насърчаване на защитата на инвеститорите и финансовата стабилност.

Проверката обхваща целия цикъл на надзор на трансграничните дейности от страна на националните органи, както и ответните действия от страна на приемащите държави членки относно предоставяне на съответната информация. Тя се съсредоточава върху ефективността на надзора и правоприлагането и по-специално: i) постигане на висококачествени резултати от надзора, ii) развитието на пазара и iii) постигане на целите на MiFID II. Преглежда се целия цикъл на надзор от страна на НКО, а именно: разрешения, паспортни уведомления, текущ надзор и правоприлагане. Ще бъде разгледана и ролята на приемащите НКО относно предоставянето на информация на изпращащите власти и сътрудничеството между тях.

Според новата методология на ESMA, тази проверка се реализира на риск-базиран принцип, като са избрани шест надзорни органа при спазване на определени критерии за

големина на пазарите, географско разпределение, релевантност и др. КФН не е сред избраните за проверка органи.

- **Партньорска проверка относно Brexit**

Обединеното кралство играе важна роля в единния пазар на ЕС и преместването на субекти и дейности в съюза след решението им да се оттеглят от ЕС изисква общи усилия за гарантиране на последователен надзорен подход на европейско ниво за защита на инвеститорите, правилното функциониране на финансовите пазари и финансовата стабилност.

Тази партньорска проверка оценява степента, в която НКО отговарят на надзорните очаквания, определени въз основа на съответните законови изисквания и становища, издадени от ESMA относно разрешаването на свързани с Brexit премествания на дружества и/или бизнес дейности, включително надзора върху изпълнението на разрешителните и последващите надзорни проверки в това отношение.

Като използва подход, основан на риска, партньорската проверка обхваща подбор от релевантни НКО, които са издали разрешения за преместване на дружества и дейности от Обединеното кралство в ЕС. КФН не е сред избраните за проверка органи.

- **Проследяване на изпълнението на препоръките от проведена партньорска проверка относно насоките за прилагане на финансова информация**

Докладът на ESMA предоставя актуализация на действията, предприети от националните компетентни органи (НКО), в изпълнение на идентифицираните препоръки от партньорската проверка от 2017 г. относно Насоките за прилагане на финансова информация.

ESMA се фокусира върху три конкретни заключения в следствие на доклада от партньорската проверка:

- Достатъчност на човешките и финансовите ресурси, заделени за прилагане на финансова информация (Насока 2);
- Оценка на съществуващия модел за избор на емитент за проверка и дали той разглежда комбиниран подход, основан на риска и извадка и/или ротация (Насока 5);
- Оценка на обхвата на извършените проверки, включително тяхната уместност и ефективност (Насока 6).

Проверката е извършена на риск-базиран подход и не обхваща всички НКО, а само онези, за които са отчетени слабости в прилагането. КФН не е сред избраните за проверка органи.

Оценката се фокусира върху прилагането на Насоките от 2014 г., отчитайки че този доклад ще се публикува след влизането в сила на изменението на насоките от 2020 г. За тази цел някои от препоръките се отнасят и до новите (или изменени) принципи, приложими от 2022 г.

- **Основни акценти в работата на ЕЮРА**

Въздействието на пандемията от COVID-19 в целия ЕС продължи да оказва влияние върху работата на ЕЮРА и през 2021 г., като беше обърнато специално внимание на наблюдение и смекчаване на рисковете, подпомагане на възстановяването на икономиката

и изграждането на по-устойчиви застрахователни и пенсионни сектори и допълнително укрепване на обща надзорна култура. Защитата на потребителите продължи да бъде от фундаментално значение. ЕЮРА работеше заедно с националните компетентни органи за по-добър мониторинг и оценка на възможните неблагоприятни въздействия за потребителите и появата на рискове, включително тези, произтичащи от увеличеното използване на цифровизацията. ЕЮРА продължава да се стреми към приемане на ефективни мерки за справяне с тези неблагоприятни въздействия въз основа на поуките, извлечени от пандемията от COVID-19.

Предвид че към настоящия момент Обединеното кралство е трета страна за Европейския съюз, текущите надзорни диалози с него са насочени към гарантиране на финансова стабилност и добро сътрудничество в областта на надзора.

През 2021 г. ЕЮРА се стремеше да изпълнява приоритетите си и да подкрепи изпълнението на плана за действие на Европейската комисия за Съюза на капиталовите пазари (CMU). ЕЮРА се съсредоточи върху насърчаване на инициативи в полза на потребителите и дългогодишните спестяващи.

Беше адресирана и необходимостта от засилено сътрудничество между надзорните органи по отношение на трансграничния бизнес, спазване на ясни изисквания за прозрачност, като се вземат предвид и онлайн продажбите, насърчаването на опростеността на продуктите и прилагането на надзор на продуктите както в застраховането, така и в пенсионния сектор, за да се осигурят всички ползи, които единният пазар може да осигури на застрахованите, осигурените и инвеститорите.

Важен елемент от CMU е ефективното въвеждане на Паневропейския персонален пенсионен продукт (ПЕПП) в Европейското икономическо пространство – нов продукт, достъпен за европейските граждани, за да им помогне да спестяват в дългосрочен план. ЕЮРА ще служи като център за регистрация на ПЕПП и сътрудничество с национални компетентни органи по надзорни въпроси.

В светлината на пакета за дигитални финанси на Европейската комисия ЕЮРА се съсредоточава върху разработването на цялостна стратегия за цифрова трансформация. В допълнение, пакетът има за цел да гарантира, че всички участници във финансовата система разполагат с необходимите предпазни мерки за смекчаване на кибератаките и други рискове и да се въведе рамка за надзор в целия ЕС. ЕЮРА допринася активно за други законодателни и незаконодателни инициативи и продължава да търси по-нататъшно сътрудничество с други органи на ЕС, включително европейските надзорни органи и Европейската комисия.

ЕЮРА продължава да подкрепя инициативи на ЕС в контекста на Европейската зелена сделка, като преразглежда съответното законодателство в областта на климата и енергетиката. ЕЮРА подкрепя прилагането на Стратегията за устойчиво финансиране. Тази стратегия ще бъде неразделна част от отговора на ЕС на финансовите предизвикателства, произтичащи от климатичните и екологичните цели в контекста на икономическото възстановяване. ЕЮРА се съсредоточава по-специално и върху приноса към устойчивото финансиране и се стреми да поддържа активно и водещо участие в глобални организации.

ЕЮРА се фокусира също така върху укрепването на своите организационни възможности, по-специално чрез нови технологии и решения в опит да улесни

сътрудничеството, да повиши ефективността и да стимулира дългосрочното представяне в „новата по-добра нормалност“ след пандемията от COVID-19.

Приоритети за ЕЮРА за 2021 г. бяха основно:

- подкрепа за прилагането на стратегията на Европейската комисия за дигиталните финанси;
- SupTech;
- непрекъснато наблюдение на развитието на пазара и развитието на новите технологии и бизнес модели и идентифициране на надзорни действия;
- киберустойчивост на застрахователния пазар;
- пазар на киберзастраховане;
- дигитализация.

Общи надзорни приоритети на ЕЮРА

От 1 януари 2020 г. бяха въведени специфични изменения в регламентите на европейските надзорни органи и с тях се въведе задължение за ЕЮРА да определя, поне на всеки три години, до два приоритета от значение за целия Съюз, които отразяват бъдещото развитие и тенденции. Националните компетентни органи вземат предвид тези приоритети при изготвянето на работните си програми. Двата значими за целия Съюз приоритета през 2021, определени от ЕЮРА, са:

1. устойчивост на бизнес модела;
2. адекватен дизайн на продукта, включително чрез стриктно наблюдение на надзора и управлението на продуктите (POG).

Насоки на ЕЮРА

Насоки относно надзорната отчетност за паневропейския пенсионен продукт (ПЕПП)

Насоките са издадени на основание чл. 16 от Регламент (ЕС) № 1094/2010 на Комисията и в съответствие с чл. 40, параграф 2, буква „а“ от Регламент (ЕС) 2019/1238 ЕОЗЗПО.

Адресати на насоките са националните компетентни органи на съответните държави членки, осъществяващи надзор върху доставчиците или дистрибуторите на ПЕПП, или следящи за изпълнението на съответните задачи съгласно определението, съдържащо се в чл. 2, т. 18 от Регламент (ЕС) 2019/1238, както и финансовите институции, които са доставчици на ПЕПП съгласно чл. 2, т. 15 от същия регламент.

Предмет на насоките е надзорният отчет за ПЕПП, представляващ редовен доклад, или такъв, изготвен по конкретен повод, предоставящ възможност на доставчиците на ПЕПП да предоставят информация за развитието на свързаната с ПЕПП дейност, както и възможност да се наблюдава ефективността на мерките, предприети с цел намаляване на риска и текущото спазване на Регламент (ЕС) 2019/1238. С насоките се определя обхватът на надзорния отчет за ПЕПП, който следва да обхваща следните области: съответните аспекти, засягащи свързаната с ПЕПП дейност; използваната инвестиционна стратегия и нейните резултати; системите за управление на риска и ефективността на техниките за

намаляване на риска за ПЕПП; съответните последици от пруденциалната рамка на доставчика на ПЕПП. Насоките определят съдържанието на надзорния отчет по съответните области.

Насоки за сигурността и управлението на информационно-комуникационните технологии

Адресати на насоките са националните компетентни органи, застрахователите и презастрахователите, като целта на насоките е предоставяне на напътствия относно начина, по който застрахователите, съответно презастрахователите, следва да прилагат изискванията към управлението, определени в Директива 2009/138/ЕО (Платежоспособност II) и в Делегиран регламент (ЕС) № 2015/35 за допълнение на Платежоспособност II в контекста на сигурността и управлението на информационно-комуникационните технологии (ИКТ).

Целта на настоящите насоки е да:

- а) предостави яснота и прозрачност на участниците на пазара за очаквания минимум информация и възможностите за киберсигурност, т.е. основните параметри за сигурността;
- б) избегне потенциален регулаторен арбитраж;
- в) насърчи сближаването в областта на надзора по отношение на очакванията и процесите, приложими във връзка със сигурността и управлението на ИКТ като начин за правилно управление на риска в областта на ИКТ и сигурността.

Партньорски проверки

Съгласно член 30 от Регламента за ЕИОРА органът изготвя двугодишен работен план за партньорските проверки, който отразява приоритетите на ЕИОРА според тяхната дългогодишна работна програма. Планът може да намерите на следния адрес: https://www.eiopa.europa.eu/document-library/annual-work-programme/single-programming-document-2021-2023-including-annual-work_en?source=search

Партньорска проверка относно възлагане на дейности на външни изпълнители

Съгласно Директива „Платежоспособност II“ предприятията могат да възлагат на външни изпълнители не само оперативни задачи, но и например ключова функция или част от такава функция. В същото време чл. 49, пар. 2 от директивата определя кога възлагането на критични или важни оперативни функции или дейности не е разрешено.

Целта на тази партньорската проверка е да се оцени прилагането на съответните разпоредби, свързани с възлагането на дейности на външни изпълнители, както и да се обмени опит и информация относно надзорната дейност, за да се идентифицират най-добрите практики в Европейския съюз. Партньорската проверка оценява подходите на националните компетентни органи към възлагането и надзора на изнесените функции и дейности.

Обхватът на партньорската проверка се съсредоточи по-специално върху следните области:

- Надзорни практики, насочени към изискванията за възлагане в страните от европейското икономическо пространство (ЕИП);

- Текущ надзор върху договореностите за възлагане, за да се гарантира, че предприятията остават напълно отговорни, когато възлагат на външни изпълнители функции или каквито и да е (пре)застрахователни дейности.

Проследяване на изпълнението на препоръки от Партньорски проверки:

Проследяване на партньорска проверка относно надзорните практики за прилагане на принципа на пропорционалност в изискванията за управление на ключови функции

Докладът оценява как националните органи са изпълнили препоръчаните дейности вследствие на партньорската проверка.

Към КФН бяха отправени препоръки да разработи подходящи надзорни процедури и критерии за оценка на изискванията за управление по отношение на ключовите функции в надзорна рамка, базирана на риска, включително прилагането на принципа на пропорционалност, както и оценка на случаи на комбиниране на ключови притежатели на функции. На КФН беше препоръчано също така да поиска от всички поднадзорни лица да прилагат процедури за избягване на конфликт на интереси при изграждането на тяхната структура за ключови функции. В областта на възлагането на функции на външни лица беше препоръчано КФН да оцени годността на тези лица съгласно чл. 42 от Директивата Платежоспособност II и Насоките на ЕИОРА относно системата за управление.

КФН е изпълнила дадените от ЕИОРА препоръки с приемането през юли 2021 г. на Наредба за изискванията към системата на управление на застрахователите и презастрахователите. С наредбата се постига завършване на националната правна уредба на системата на управление на застрахователите и презастрахователите в съответствие с Кодекса за застраховането (КЗ) и с насоките на Европейския орган по застраховане и професионално пенсионно осигуряване (ЕИОРА).

Повече информация относно партньорските проверки на ЕИОРА може да намерите на следния линк: https://www.eiopa.europa.eu/browse/supervisory-convergence/peer-reviews_en?source=search

IAIS PRP Questionnaire on ICPs 9 and 10

Партньорските проверки на Международната асоциация на застрахователните надзори (IAIS) са част от стратегията за оценка на IAIS, предназначена да подпомага членовете относно прилагане на стандартите за надзор, одобрени от организацията. Чрез тези проверки се извършва оценка за идентифициране на естеството и степента на всякакви слабости или пропуски в надзорните и регулаторните рамки и се предоставя информация относно нивото на текущия надзорен капацитет и степента на бъдещо надзорно развитие.

През годината IAIS инициира партньорска проверка на тема надзорни процеси и мерки, обхващаща „основен застрахователен принцип 9“ (ICP 9) – „Надзорен преглед и докладване“ и ICP 10 – „Превантивни мерки, коригиращи мерки и санкции“.

Изпълнението на тази проверка беше координирано за държавите от Европейския съюз от ЕИОРА. Европейският орган предостави насоки за изпълнение на проверката, с което да гарантира, че надзорните органи от ЕС ще отразят в приноса си пълноценно

правната рамка за „платежоспособност 2“ (основната директива, делегирания регламент и насоките на ЕЮРА).

Повече информация за партньорските проверки на IAIS и публикуваните доклади с резултатите, може да намерите тук: <https://www.iaisweb.org/activities-topics/implementation-assessment/peer-review-process/>

Основни акценти в работата на ESRB

Дейностите на ESRB през 2021 г. са групирани според това колко пряко са свързани с пандемията от COVID-19, която засегна сериозно икономическата активност по целия свят и създаде безпрецедентна комбинация от ликвиден натиск върху много предприятия и ускоряване на важни дългосрочни тенденции, благоприятстващи дигиталните бизнес модели и бизнес практики, които не изискват физическо взаимодействие.

Основно място в работата на органите и структурите на ESRB през 2021 г. продължава да бъде отделено на оценката на рисковете за финансовата стабилност в ЕС, с редовен принос от работата на ЕЦБ за наблюдение и оценка, мнения на членовете (по-специално чрез проучване отдолу нагоре), пазарна информация, таблото за управление на риска на ESRB и оценката на риска и приоритетите на политиката на ESRB. Дискусиите за риска бяха допълнително подкрепени от Доклада за анализ на риска в страната (CRAR), който беше изготвен на полугодие.

Оценката на ESRB за системния риск в ЕС се основава на нарастващия натиск върху платежоспособността в частния сектор, което може да повлияе на финансовата система на ЕС. Публикувани бяха два доклада във връзка с корпоративната неплатежоспособност. Първият е на тема „Подготовка за нарастването на корпоративната неплатежоспособност след пандемия“ и призовава за целенасочени интервенции, насочени към гарантиране, че жизнеспособните нефинансови корпорации могат да реструктурират дълга си, разчитайки на формални или неформални процедури по неплатежоспособност. В случай на нежизнеспособни фирми, политиките трябва да се стремят да улеснят преразпределянето на ресурсите за по-продуктивното им използване. Друг доклад на ESRB по темата е „Предотвратяване и управление на голям брой корпоративни неплатежоспособности“, който подчертава необходимостта от създаване на подходящи условия за успешно реструктуриране на дълга и съгласуване на интересите на банките и публичните органи като част от този процес. В доклада се призовава политиката да бъде насочена към възстановяване на икономиката и насърчаване на адаптацията към структурните промени, а не да се опитва да запази или да се върне към икономиката отпреди пандемията.

През 2021 г. продължи работата по издадената през 2020 г. Препоръка ESRB/2020/08 относно наблюдение на последиците за финансовата стабилност от мораториуми върху дълг, схеми за публични гаранции и други мерки от фискално естество, предприети за защита на реалната икономика в отговор на пандемията от COVID-19. През февруари и септември 2021 г. ESRB публикува две ноти по темата, заедно с извършен анализ. ESRB продължи да наблюдава цялостните последици за финансовата стабилност от фискалните мерки и по-специално трансграничните и междусекторните последици, както и реакциите на финансовия сектор като цяло. Този мониторинг включва мерки, прилагани директно чрез финансовата система (мораториуми, публични гаранции по заеми и застраховки на кредити) и мерки, които биха могли да окажат влияние върху кредитоспособността на

кредитополучателите, емитентите и инвеститорите (заеми от публични субекти, преки безвъзмездни средства, данъчни мерки и публично участие).

Проведоха се дискусии по Препоръка ESRB/2020/7 относно ограничаване на разпределенията по време на пандемията от COVID-19, занимаваща се с ограниченията в цялата система за изплащане на дивиденди, обратно изкупуване на акции и други изплащания. Препоръката беше разширена и леко изменена през декември 2020 г., а през септември 2021 г. ESRB реши, че тя трябва да отпадне, като се има предвид, че подобрената икономическа перспектива е намалила вероятността от тежки сценарии, както и от риска кризата от пандемията от COVID-19 да се прехвърли върху финансовата система. Извършена бе аналитична работа по отношение на фондовете на паричния пазар (MMFs) и бе публикувана нота, анализираща системните уязвимости на MMFs и разглеждаща предварителните съображения за това как да се реформират MMFs.

ESRB публикува доклад за използваемостта на макропруденциалните капиталови буфери, които бяха въведени в отговор на световната финансова криза с цел да се повиши устойчивостта на банковите системи срещу системни рискове. Публикувани бяха също втори доклад по въпросите на макропруденциалната политика, произтичащи от средата на ниските лихвени нива във финансовата система на ЕС и доклад, оценяващ последиците за финансовата стабилност на Международен стандарт за финансово отчитане (МСФО) 17, новия счетоводен стандарт за застрахователни договори.

През 2021 г. ESRB публикува „Монитор на риска на небанковото финансово посредничество на ЕС през 2021 г.“, който е шестият годишен доклад за наблюдение на небанковото финансово посредничество - област, която се разраства през последните години и сега представлява около 40% от финансовата система на ЕС.

През 2021 г. ESRB допринася в работата по изготвянето на неблагоприятните сценарии на стрес тестовете на EIOPA и ESMA и на паневропейска система за координиране на кибер инциденти.

ESRB продължи работа и по темата за устойчиви финанси чрез разработване и прилагане на методология за провеждане на проучване на въздействието на различните сценарии за изменение на климата, които биха могли да засегнат финансовия сектор на ЕС.

7.2.Международно сътрудничество, проекти и инициативи

Сътрудничеството на КФН с международни организации и финансови институции е съществен аспект от дейността на регулатора, който придобива все по-голямо значение в контекста на глобализирани финансови пазари. Комисията членува в трите международни организации, изготвящи стандартите в сектора на ценните книжа, застраховането и пенсионното осигуряване, а именно Международната организация на комисиите по ценни книжа (International Organization of Securities Commissions – IOSCO), Международната асоциация на застрахователните надзорни институции (International Association of Insurance Supervisors – IAIS) и Международната организация на пенсионните надзорни органи (International Organisation of Pension Supervisors – IOPS).

По отношение на дейността на КФН по обмен на информация с чуждестранни регулаторни и надзорни органи, свързана с провеждането на разследвания на физически лица и дружества, лицензионни и други процедури, през изминалата година КФН продължи

активно да оказва съдействие. Удовлетворени са над 50 молби за съдействие, постъпили от чуждестранни надзорни органи, в съответствие с меморандумите за разбирателство на IOSCO, IAIS и ESMA. От своя страна, КФН е отправила над 30 молби за оказване на съдействие към свои чуждестранни партньори.

С влизането в сила на Общия регламент за защита на данни (GDPR) се въведоха по-строги изисквания при събиране и обработване на лични данни, включително и по отношение предоставянето им на трети държави. С цел осигуряване продължаването на законосъобразен обмен на информация с трети страни чрез привеждане в съответствие на IOSCO Меморандума с GDPR, беше изготвен проект на административна договореност, която бе одобрена както от Европейския орган за защита на личните данни, така и от Българската комисия за защита на личните данни. След като през април 2019 г. КФН подписа многостранната административна договореност за трансфер на данни на основание чл. 46, ал. 3 от GDPR, а през 2020 г. на своята годишна среща IOSCO избра представител от КФН за един от шестимата членове на Групата за оценка по прилагане на административната договореност, като по този начин участието от българска страна продължава през 2021 г.

По отношение на международната дейност във връзка с напускането на ЕС от страна на Великобритания, след като през 2019 г. ЕЮРА и всички държави членки се съгласиха с подписването на многостранен меморандум в областта на застраховането с националните компетентни органи на Великобритания (FCA и Bank of England), а през 2020 г. беше подписан подобен меморандум и в областта на ценните книжа с партньорството на ESMA, през 2021 г. беше постигнато съгласие и по отношение на меморандум в областта на системите за клиъринг и сетълмент. Целта на този многостранен меморандум, подписан със съдействието на ESMA, между държавите от ЕИО и Bank of England, е осигуряване на сътрудничество и засилване на ефективността на надзора над централните контрагенти и централните депозитари.

През 2021 г. допълнително бяха подписани две международни споразумения за сътрудничество и споделяне на информация в надзорна колегия за борба с изпирането на пари и финансирането на тероризма на основание на Окончателните насоки относно сътрудничеството и обмена на информация за целите на Директива (ЕС) 2015/849 между компетентните органи, упражняващи надзор върху кредитните и финансовите институции (JC 2019 81), издадени от ЕНО. Едното споразумение урежда надзорна колегия за Citibank Europe PLC, която се организира от Централната банка на Ирландия в качеството ѝ на водещ надзорен орган. Второто споразумение урежда създаването на надзорна колегия за Eurobank S. A., като последната се организира от Централната банка на Гърция, която е водещият надзорен орган на тази група.

През 2021 г. КФН сключи и двустранен меморандум за целите на сътрудничество по AIFMD с Регулаторния орган за финансови услуги на Астана (AFSA) в Казахстан. Меморандумът беше сключен в резултат на проведени преговори през 2020 г. между ESMA и AFSA и Решение на Съвета на надзорниците на ESMA за сключване на двустранни меморандуми с AFSA от всички държави в ЕС. AFSA е регулаторен орган, който е също така асоцииран член на IOSCO. AFSA има особен статут и юрисдикция върху международния финансов център в Астана (AIFC), който включва зоната в рамките на град Нур-Султан (Астана), определена от президента на Република Казахстан като област, в

която се прилага специален правен режим във финансовата сфера, установен с Конституционния акт на Република Казахстан за AIFC.

През отчетната година Съветът на надзорниците на ЕЮРА, с участието и на представителя на КФН, прие Решение за колаборация между компетентните органи в ЕИП с оглед обмен на информация за поднадзорните лица (ЕЮРА-BoS-21-234/10.06.2021 г.). Съгласно това Решение, което влезе в сила на 01.07.2021 г., надзорните органи следва да изпращат уведомления и да обменят информация по електронен път. С Директива (ЕС) 2019/2177 на Европейския парламент и на съвета за изменение на Директива 2009/138/ЕО относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II), се допълни раздел 2А “Уведомяване и форми за сътрудничество” (чл. 152а и чл. 152б), който въвежда изискванията за уведомяване и формите за сътрудничество между надзорните органи по отношение на застрахователни дружества, извършващи дейност на основата на свободата на предоставяне на услуги или свободата на установяване в друга държава членка. Предстои и създаване на електронна платформа, което се организира от ЕЮРА.

През 2021 г. КФН продължи да участва в процеса за присъединяване на Република България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОЕСД). Към настоящия момент присъединяването е определено като важна цел на външната политика на Република България. КФН осъществява обмен на информация с Министерството на външните работи, в качеството му на национален координатор по сътрудничеството с ОЕСД.

КФН взе участие в заседания на постоянно действащия Междудомствен координационен механизъм (МКМ), който беше създаден с оглед подобряване на координацията и ускоряване на действията по присъединяването към ОЕСД. Представители на българския надзорен орган също така участваха в срещи на Междудомствената експертна комисия към МКМ.

Представители на КФН са членове и на няколко междудомствени работни групи, които са ангажирани с конкретни етапи от процеса по присъединяване. Комисията засилва сътрудничеството си, като регулярно подава застрахователна и пенсионна статистика по линия на ОЕСД и активно участва в срещите и писмените процедури на Комитета за застраховане и частно пенсионно осигуряване, в който на този етап България е със статут „гост“. Представители на българския надзорен орган също така участват и в работата на Комитета по финансови пазари.

7.3. Сътрудничество с институции в страната

КФН поддържа и задълбочава сътрудничеството си с държавни структури, браншови асоциации на поднадзорните на КФН лица и други заинтересовани лица предвид подготвяните промени в законодателството и възникнали практически проблеми при прилагането му.

Комисията за финансов надзор осъществява активно сътрудничество с браншови асоциации - Българската асоциация на управляващите дружества (БАУД), Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници (БАЛИП), Българската асоциация

на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване (БАДДПО), както и с множество държавни органи и институции – Национален статистически институт (НСИ), Национална агенция за приходите (НАП), Държавна агенция „Национална сигурност” (ДАНС), Българска народна банка (БНБ), Министерство на финансите (МФ), Агенция по вписванията (АВ), Институт на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС), Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори (КПНРО), органи на съдебната власт (Прокуратура, Съд и Следствени служби), структури към Министерство на вътрешните работи и др.

Служители на управление „Застрахователен надзор“ са взели участие в срещи на работната подгрупа към Работна група 26 „Финансови услуги“ за изготвяне на предложения за нормативни изменения с цел въвеждане на мерки по прилагането на Регламент (ЕС) 2019/1238 на Европейския парламент и на Съвета от 20.06.2019 г. относно паневропейски персонален пенсионен продукт (Регламент за създаване на ПЕПП), създадена със заповед на министъра на финансите. Служителите са взели участие в изготвянето на анализа относно необходимостта от изменения на националното законодателство във връзка с осигуряване на условия за прилагане на Регламент (ЕС) 2019/1238 относно паневропейски персонален пенсионен продукт, както и в разработването на проект на норми относно принудителните административни мерки и административнонаказващия орган в КЗ.

През отчетния период участниците от управление „Застрахователен надзор“ в работната група „Небанков финансов сектор“ към Координационния съвет за влизане на страната в еврозоната са взели участие в обсъждания относно допълването съгласно правомощията и компетенциите на Комисията за финансов надзор, на работен проект на Национален план за въвеждането на еврото в Република България, изготвен съвместно от Министерството на финансите и Българската народна банка.

С оглед предстоящото влизане в сила на МСФО 17– Застрахователни договори е създадена съвместна работна група, включваща служители от управление „Застрахователен надзор“ и представители на Асоциацията на българските застрахователи (АБЗ), която има за цел да изготви предложение за изменение и допълнение на Наредба № 53 от 23.12.2016 г. Работата на посочената работна група продължава и през 2022 г. В хода на работата по подготовка за влизането в сила на международния стандарт са проведени срещи и е осъществена кореспонденция с ЕЮРА, Министерство на финансите, БНБ и други европейски застрахователни надзорни органи.

Във връзка с предстоящото въвеждане на нова отчетност от БНБ за застрахователните компании съгласно Регламент (ЕС) № 1374/2014 на ЕЦБ от 28.11.2014 г. относно изисквания за статистическа отчетност за застрахователни (осигурителни) дружества (ЕЦБ/2014/50) са проведени тристранни срещи между представители на БНБ, АБЗ и КФН, като служители от управление „Застрахователен надзор“ извършиха анализ на регламента с оглед възможността да се използва надзорната отчетност на застрахователите в КФН и предоставяне на информацията за статистически цели, както и проучване на практиката сред други европейски надзорни органи.

През отчетния период са проведени срещи с българския Гаранционен фонд (ГФ) и Националното бюро на българските автомобилни застрахователи (НББАЗ) за предприемане

на необходимите действия за привеждане в изпълнение на постановеното решение по арбитражно дело, заведено по искане на ГФ във връзка приложимостта на Конвенцията от 1995 г. за несъстоятелност на застраховател, предлагащ застраховка „Гражданска отговорност“, който извършва дейност на единния пазар – Конвенция за регрес между ГФ в контекста на несъстоятелност на застрахователна компания „Олимпик“ (Кипър). В рамките на проведените срещи е предоставена и информацията относно напредъка по преговорите по проект на меморандум за разбирателство с Гаранционния фонд на Република Кипър и ликвидаторите на Застрахователна компания „Олимпик“ във връзка с процедура по възстановяване на плащанията, извършени от българския ГФ в резултат на несъстоятелността на кипърската Застрахователна компания „Олимпик“.

Представители на управление „Застрахователен надзор“ са взели участие и в среща с представители на Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори (КПНРО) с цел обсъждане на критериите за съгласуване на избора на одиторските дружества (Критериите), които извършват одит на застраховател, презастраховател, застрахователен холдинг, финансов холдинг със смесена дейност, пенсионноосигурително дружество и на управляваните от него пенсионни фондове със седалище в Република България, приети с решение по протокол № 27 от 07.04.2017 г., изменени и допълнени с решение по протокол № 81 от 02.11.2021 г. на Комисията за финансов надзор. Със заповед на председателя на КФН е създадена междуведомствена работна група за актуализиране на Критериите, в която участват представители на КПНРО.

Комисията активно участва в законодателния процес по разглеждане и приемане на предложенията за изменения и допълнения в Кодекса за социално осигуряване, свързани с преразглеждане на регулаторните изисквания относно плащанията от универсалните пенсионни фондове, като през отчетния период предостави писмени становища, инициира обсъждания с членовете на БАДДПО, участва в разглеждането на законопроектите в съответните парламентарни комисии. Във връзка с приетите промени в законовата рамка, в указания от законодателния орган срок, до 30.06.2021 г. съобразно § 108 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за изменение и допълнение на КСО (ДВ, бр. 19 от 05.03.2021 г., в дух на диалогичност и активна комуникация със заинтересованите лица (БАДДПО, МФ, МТСП, НАП, КПНРО, ИДЕС, БАД), включително чрез провеждане на регулярни срещи в дискуссионен формат, Комисията прие промени в подзаконовата нормативна рамка. Във връзка с необходимостта от актуализация на подзаконови нормативни актове (Наредба за попечителските съвети на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване и за консултативните съвети на фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване, приета с Постановление № 29 на Министерския съвет от 18.02.2005 г., и Наредба № 36 от 22.01.2004 г. за банките-попечители по Кодекса за социално осигуряване, приета от Българската народна банка) са изпратени уведомления до съответните компетентни органи (Министерство на труда и социалната политика и Българската народна банка), като съобразно изискването на чл. 155, ал. 4 от КСО до Министерство на труда и социалната политика е изпратено предложение за промени. С цел обсъждане и съгласуване на изпратени от КФН предложения за изменения и допълнения в Наредба за попечителските и консултативните съвети на фондовете за

допълнително пенсионно осигуряване и фондовете за извършване на плащания (Обн, ДВ, бр. 85 от 12.10.2021 г.) през 2021 г. служител от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ участва в заседание на Комисията за осигурителни отношения към Националния съвет за тристранно сътрудничество (НСТС).

Във връзка с инициирани законодателни промени, засягащи пряко или косвено дейността на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове, в рамките на процедурите по съгласуване и обществени консултации Комисията своевременно е предоставила становища, коментари и/или предложения, в т.ч. по проект на Закон за покритите облигации, с който са предложени промени в Кодекса за социално осигуряване, свързани с инвестиране на средствата на пенсионните фондове в тези финансови инструменти; законопроект за изменение на Закона за публичното предлагане на ценни книжа, който въвежда мерки по прилагането на Регламент (ЕС) 2017/1129, Закона за пазарите на финансови инструменти, Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и другите предприятия за колективно инвестиране, проект на Закон за международните ограничителни мерки и т.н.

Във връзка с поддържане на доброто междуинституционално сътрудничество, както и за изпълнение на своевременни и превантивни надзорни функции, представители на Комисията участваха в редица проведени работни срещи с представители на поднадзорни лица и на други органи и организации като:

- преглед и актуализация по съвместен проект с ИДЕС относно договорени процедури за изпълнение на изискванията на чл. 187, ал. 3, т. 3 от КСО;
- срещи в Министерство на финансите, на тема “Stablecoins” - намерения на ЕК за съгласувани и хармонизирани действия на ниво ЕС за регулиране на криптоактивите и изготвяне на законодателно предложение като част от плана за действие „ФИНТЕК“ и на тема „Новите приоритети от втората фаза на Съюза на капиталовите пазари“;
- организирана от Висшето училище за застраховане и финанси под патронажа на председателя на Комисията международна конференция на тема „ПЕПП – Регламент и технически стандарти за пазарна реализация“, на която експерти от управление „Осигурителен надзор“ участваха като панелисти като предоставяха информация и отговаряха на въпросите, зададени от участниците в конференцията и т.н.

През отчетната година продължи участието на представители от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ в постоянните работни групи към Съвета по европейски въпроси, по-конкретно в Работна група 26 „Финансови услуги“ и Работна група 27 „Счетоводна политика и независим финансов одит“, подгрупа „Счетоводна политика“, с водеща институция МФ, Работна група 2 „Свободно движение на хора“ и Работна група 13 „Социална политика и заетост“ към МТСП.

С Регламент (ЕС) 2019/1238 относно паневропейски персонален пенсионен продукт (ПЕПП) се уреждат създаването и регистрацията на ПЕПП, дистрибуцията на тези продукти във всички държави членки на ЕС, както и надзорът над тези дейности. Във връзка с това през отчетната 2021 г. представители от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ взеха активно участие в сформиранията междуведомствена Работна група към МФ за подготвянето на необходимите изменения в националното законодателство за

осигуряване на прилагането на регламента. Детайлно бяха анализирани подходите, посредством които да бъде дадена възможност за предлагане на ПЕПП от пенсионноосигурителните дружества, управляващи фондове за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми, както и приложимите условия във фазата на натрупване и фазата на изплащане. Въз основа на анализа и проведените дискусии в работната група, включваща и представители на браншовите организации в пенсионноосигурителния и застрахователния сектор, бяха подготвени необходимите изменения в КСО с оглед регламентирането на нов вид доброволен пенсионен фонд (доброволен пенсионен фонд за паневропейски пенсионен продукт) и обособяването в него на подфондове с различен инвестиционен и рисков профил. По този начин се дава възможност осигурените по ПЕПП лица да избират различни инвестиционни варианти и да се прилага техника за намаляване на риска, свързана с разпределение на инвестициите съобразно жизнения цикъл на потребителите. Оказано бе съдействие и относно разработването на уредбата на осигурителните права и бяха подготвени необходимите разпоредби, уреждащи прилагането на надзорни мерки при нарушения в дейността на пенсионноосигурителните дружества, предлагащи ПЕПП.

През отчетната 2021 г. представители от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ работиха съвместно с МФ в рамките на работна група „Небанков финансов сектор“ към Координационния съвет за подготовка на Република България за членство в еврозоната при обсъждането и съгласуването на Национален план за въвеждане на еврото в Република България и изготвянето на план за действие на КФН. В Националния план за въвеждане на еврото в Република България са описани принципите, институционалната и правно-нормативната рамка за приемане на еврото, както и основните дейности за успешното въвеждане на еврото от 01.01.2024 г. В Плана за действие на КФН към Националния план за въвеждане на еврото в Република България са разписани конкретни правни, административни и организационни мерки, които небанковият финансов сектор е необходимо да предприеме, и срокове за изпълнението им, съобразени с целевата дата на въвеждане на еврото.

По линия на междуведомственото сътрудничество беше създадена работна група със заповед на председателя на КФН с представители от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“, управление „Застрахователен надзор“, дирекция „Правна“ и Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори (КПНРО). През отчетната година се проведеха работни срещи с участниците в нея във връзка с извършване на анализ на практиката за предходните 5 години по прилагането на Критериите за съгласуване на избора на одиторските дружества, които извършват одит на застраховател, презастраховател, застрахователен холдинг, финансов холдинг със смесена дейност, пенсионноосигурително дружество и на управляваните от него пенсионни фондове със седалище в Република България, приети с решение по протокол № 27 от 07.04.2017 г., изменени и допълнени с решение по протокол № 81 от 02.11.2021 г. на КФН (Критериите) и инициране на промени в Критериите при необходимост. На срещите бяха обсъдени предложения на КПНРО за извършване на промени в Критериите по отношение на: актуализиране на изискванията за притежавани сертификати от експертите, включени в

одитните екипи; ограничаване с определен срок на изискването за свързаност с одитираните предприятия; унифициране на изискванията към одиторските дружества, които ще извършват съвместен одит. Предмет на дискусия в работната група бяха и практическите проблеми, свързани с реализиране на административните производства по съгласуване на избора на одиторски дружества, както и при осъществяване на текущ надзор по отношение на спазването на Критериите.

Представител от дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор“ участва в процедурата за служебно разпределение на лицата, избрали фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване, провеждана съгласно Инstrukция №1/21.02.2006 г. Служебното разпределение се извършва четири пъти годишно от комисия, създадена към Националната агенция за приходите, която включва по един упълномощен представител на НАП, КФН и БАДДПО.

8. Институционално развитие на КФН

8.1. Нови моменти в управлението и структурата на КФН

В рамките на отчетната календарна 2021 г., в организационната структура на Комисията за финансов надзор бяха извършени две значими промени, касаещи обособяването на нови отдели и преразглеждане функциите на вече съществуващите звена в състава на двете дирекции от управление „Застрахователен надзор“ и дирекция „Надзор на инвестиционната дейност“.

Считано от 04.01.2021 г. вследствие на извършен анализ и необходимостта от извършване на промени, които да повишат ефективността на регулациите, както и постигане на оптимизация на надзора на застрахователните пазари, създаване на условия за посрещане на предизвикателствата в областта на застрахователния надзор, включително прилагане на ефективен риск-базиран надзор на застрахователния сектор, беше извършена структурна промяна в състава на дирекциите „Регулаторни режими на застрахователния надзор“ и „Застрахователен надзор“, в съответствие правомощията и функциите на двете дирекции, регламентирани в чл. 53 и чл. 57 от ПУДКФННА.

Оптималното използване на наличния ресурсен потенциал на управление „Застрахователен надзор“ и привличането на висококвалифицирани експерти в областта на правото и финансите, които да допринесат към повишаване на ефективността на дейността на управлението доведе до увеличаване на възможностите на дирекциите в управлението да отговорят на повишения обем работа и на завишените очаквания за качествено и ориентирано към резултати изпълнение. Осъществяването на структурната промяна и извършеното вътрешно движение на служителите в рамките на двете дирекции беше съобразено с компетентностите на работещите, техните силни страни и професионални качества от една страна, и със спецификите в работата на звената от друга.

- В дирекция „Регулаторни режими на застрахователния надзор“ беше обособен нов отдел - „Пруденциален мониторинг и пазарни анализи“;
- В дирекция „Застрахователен надзор“ функциите на отделите „Застрахователи и застрахователни групи и оценка на риска“ и „Проверки на посредници“ бяха разделени и допълнени в новосъздадените отдели „Дистанционен надзор на застрахователи и застрахователни групи“, „Проверки на място“ и „Пазарно поведение“.

Считано от 01.03.2021 г. беше извършена структурна промяна и в състава на дирекция „Надзор на инвестиционната дейност“, изразяваща се в създаването на нов отдел „Специализиран надзор на мерките за превенция на изпирането на пари и финансиране на тероризма“. Преди неговото обособяване като отделно звено в състава на дирекцията, дейността по осъществяване на специализиран надзор по отношение на прилагането на мерките за превенция на изпирането на пари и финансиране на тероризма, се извършваше от служители в отдел „Надзор на инвестиционни посредници, пазари на финансови инструменти и разследване на пазарни злоупотреби“ към дирекция „Надзор на инвестиционната дейност“.

Чрез създаването на този отдел наблюденията върху превенцията по отношение на прането на пари и финансирането на тероризма може да обхване всички лица, надзиравани от дирекция „Надзор на инвестиционната дейност. По този начин се осигурява обективност и безпристрастност при разследванията, както и концентриране и профилиране на дейностите, извършвани от експертите при осъществяването на надзорни функции на КФН.

8.2. Управление на човешките ресурси

Структурата и функциите на Комисията за финансов надзор са определени в ЗКФН, Правилника за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация (ПУДКФННА), специалните закони и подзаконовни нормативни актове, регулиращи инвестиционната, застрахователната и осигурителната дейност. Утвърдената щатна численост на КФН в края на 2021 г. е 255 бройки (5 членове на КФН и 250 души администрация). Според разпределението на функциите, администрацията на Комисията се състои от обща и специализирана администрация, и звена и длъжности на пряко подчинение на председателя: Кабинет на председателя, Звено за вътрешен одит, Инспекторат, главен секретар, финансов контролор, служител по сигурността на информацията, както и лице по защита на личните данни и служител, отговарящ за мрежовата и информационната сигурност, чиито функции се съвместяват съответно от главен инспектор в Инспекторат и съветник в Кабинет на председателя.

Общата администрация подпомага осъществяването на правомощията на председателя на Комисията като ръководител на администрацията, осигурява технически дейността на Комисията и на специализираната администрация и осъществява дейността по административно обслужване на гражданите и юридическите лица. Към края на 2021 г. в състава на общата администрация се включват следните дирекции:

дирекция „Правна” – 19 щатни бройки;

дирекция „Международно сътрудничество” – 9 щатни бройки;

дирекция „Координация и политика на регулаторната и надзорната дейност” – 1 щатна бройка;

дирекция „Деловодство и административно обслужване” - 7 щатни бройки;

дирекция „Финансово-стопански дейности” – 21 щатни бройки;

дирекция „Информационни технологии” – 7 щатни бройки;

дирекция „Връзки с обществеността и протокол” – 7 щатни бройки;

Съгласно ПУДКФННА дирекциите „Правна“, „Международно сътрудничество“ и „Координация и политика на регулаторната и надзорната дейност“ са част от общата администрация, но при изпълнение на функциите си са на пряко подчинение на председателя на Комисията.

На пряко подчинение на председателя на КФН са още звената: Кабинет на председателя - 5 щатни бройки, Звено за вътрешен одит – 4 щатни бройки, Инспекторат – 3 щатни бройки и длъжностите главен секретар, служител по сигурността на информацията и финансов контролор.

Специализираната администрация подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на Комисията и нейните органи, като в нейния състав са включени следните дирекции:

дирекция „Регулаторни режими на инвестиционната дейност” – 23 щатни бройки;
дирекция „Надзор на инвестиционната дейност” – 58 щатни бройки;
дирекция „Регулаторни режими на застрахователния надзор – 16 щатни бройки;
дирекция „Застрахователен надзор” – 30 щатни бройки;
дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор” – 11 щатни бройки;
дирекция „Осигурителен надзор” – 16 щатни бройки;
дирекция „Анализи, жалби и реструктуриране” – 10 щатни бройки.

За постигане на стратегическите цели на Комисията са заложили като приоритети подобряване на условията и осигуряване на благоприятна работна и социална среда за привличане на подходящи кандидати за работа, както и за задържане на квалифицираните служители и тяхното кариерно развитие.

За успешно реализиране на функциите и целите си, КФН чрез ефективното управление на човешките ресурси цели да осигури способни, отговорни, мотивирани служители, притежаващи необходимата компетентност и потенциал. Това става с провежданата последователна политика в областта на управлението на човешките ресурси, насочена към осигуряване и развитие на експертния потенциал на служителите на КФН, повишаване на професионалната им квалификация, осигуряване на последователност в лидерството и приемственост, изграждане и поддържане на работна среда, която повишава доверието, мотивацията и удовлетвореността на служителите, формиране на вътрешно-институционална принадлежност.

В резултат на предприетите действия по привличане на експерти с необходимите професионални качества и квалификации, броят на заетите щатни бройки в Комисията към края на 2021 г. е 234, а коефициент на заетост възлиза на 92% от общата численост, като е налице положителен темп на прираст по този показател - 1% ръст в сравнение с края на 2020 г.

Действащата Процедура за подбор на кандидати за работа в КФН гарантира прозрачност на процеса по подбор и е изградена на принципа на конкуренция въз основа на професионалните и деловите качества на кандидатите. Процедурата регламентира назначаването на експерти с необходимата квалификация и опит в небанковия финансов сектор, при стриктно спазване на нормативната уредба в областта на трудовите правоотношения. Разширен е кръгът на публичност при набиране на кандидати, които имат специализиран интерес в сферите на упражнявания от регулатора надзор и притежават търсените от КФН знания и компетентности, чрез по-голямата публичност се цели привличане на експерти, на ключови длъжности, притежаващи висока квалификация и опит, с помощта и на алтернативни възможности за подбор.

През 2021 г. са назначени 24 нови служители, по реда на Процедура за набиране, подбор и назначаване на служители в Комисията за финансов надзор. Най-голяма част от новопостъпилите служители са назначени на позицията главен експерт – 13 или 54% от всички новоназначени. На следващите експертни длъжности в йерархията – старши експерт

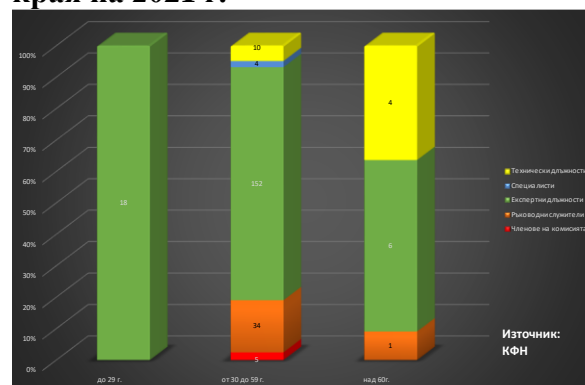
и младши експерт са отредени съответно 5 и 3 нови назначения, равняващи се респективно на 21% и 13% от присъединилите се към екипа на КФН през годината. Останалите трима новопостъпили през отчетния период служители са назначени на позициите директор на дирекция (единствената ръководна длъжност, на която е назначен нов служител), актюер и главен юрисконсулт, като всяка от тези длъжности формира по 4% от всички назначени за 2021 г. служители.

Напусналите през 2021 г. служители са 24, колкото е и броя на новоназначените през годината. По този показател е налице спад от 23% в темпът на прираст по отношение броя на напусналите, спрямо предходната 2020 г.

Възрастовото разпределение сред служителите се разглежда в три обособени групи – служители до 29 години включително, между 30 и 59 годишна възраст включително и такива над 60 години. В графика 1 е направена съпоставка, както по възраст, така и по категория длъжности. Служителите на възраст под 29 години съставляват 8% от работещите в КФН. Най-голямата част от служителите попадат във възрастовата

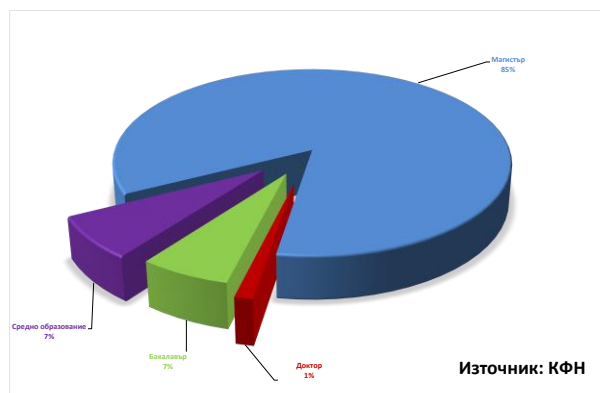
група от 30 до 59 години включително - 88%. Служителите, които работят в КФН, на възраст над 60 години, са 11 (5%).

Графика 16. Разпределение на заетите служители по възраст и длъжност в края на 2021 г.

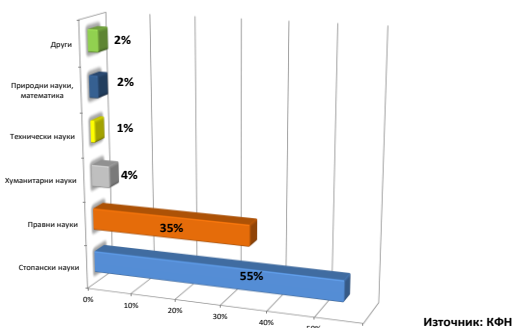

Образователната и професионално-квалификационната структура на заетите в КФН лица отговаря на реалните потребности, необходими за изпълнение на поставените пред Комисията цели и задачи. Служителите с висше образование доминират, представлявайки 93% от заетите през 2021 г., в това число с образователна и научна степен „Доктор“ – трима души (1%), образователно –квалификационна степен „Магистър“ – 199 служители (85%), а бакалавърска притежават 15 служители (6%). Делът на служителите със средно образование (в това число и средно-специално) е 7%. Разпределението на служителите на КФН по области на висшето образование е следното: най-висок процент (55%) са служителите с висше образование в областта на стопанските науки, 35% - в областта на правните науки, 4% - хуманитарни науки, 2% - природни науки и математика, а останалите притежават образование в други област.

Графика 17. Разпределение на служителите по степен на образование през 2021 г.

Графика 18. Разпределение на служителите по области на висшето образование през 2021 г.

Ефективното осъществяване на регулаторната и надзорна дейност на КФН, поддържането на високо ниво на професионалните знания и умения на служителите, свързани с осъществяване приоритетите на КФН, както и повишаване на личната мотивация и ангажираността на служителите, се осигурява чрез участие в актуални и важни за КФН специализирани обучения.

През 2021 г. са проведени редица обучения от български и чуждестранни организации, основните области на проведените обучения са в областта на платежоспособността, устойчивите финанси, управление на инвестициите, нарушения на правото на ЕС, застрахователно отчитане, управление на риска, изграждане на система за превенция на корупцията и измамите, вътрешен одит, възлагане на електронни обществени поръчки, нормотворчество и правоприлагане, публични политики, дигитална компетентност и електронно управление, лична ефективност, личностно развитие, чуждоезикови обучения, както и запознаването с промените в различни нормативни актове, касаещи дейността на Комисията и др.

През 2021 г. е реализирано специализирано обучение на служителите от управление „Застрахователен надзор“ на тема „Международен стандарт за финансово отчитане 17 „Застрахователни договори““, който влиза в сила от началото на 2023 г. Обучени са общо 44 служители от двете дирекции в управление „Застрахователен надзор“. Обучението е проведено от „Прайсуотърхаус Купърс България“ ЕООД.

В периода ноември-декември 2021 г. са проведени обучения по проект на Народното събрание на Република България, с наименование „Повишаване на ефективността при въвеждането на директивите и мерките по прилагането на актовете на Европейския съюз в българските закони“, дейност „Обучения на служителите от администрацията на Народното събрание и от централната администрация, с които да се повиши компетентността и експертизата на администрацията, ангажирана с процеса на въвеждане на директивите и мерките по прилагането на актовете на ЕС в българските закони“. Участвалите служители в обучението са 12.

По покана на Дипломатическия институт към Министерство на външните работи, през месец ноември е стартиран курс по терминологичен английски по европейски и международни въпроси. Обучението е предвидено да продължи до месец март 2022 г. и се провежда по проект № BG05SFOP001-2.015-0002 с наименование „Провеждане на специализирани обучения за служители от държавната администрация“, финансиран по Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Езиковият курс се провежда от Образователен център „Британика“. В обучението участват 9 служители на Комисията.

Във връзка с приетите изменения в Закона за административните нарушения и наказания, в сила от 23.12.2021 г., в периода ноември-декември 2021 г., е проведено обучение на експертния състав, ангажиран със съставяне на актове за установяване на административни нарушения, изготвяне на проекти на наказателни постановления и резолюции и тяхното обжалване. В обучението са участвали 114 служители.

През 2021 г. е проведен уебинар на тема „Успех и баланс по време на криза“. Събитието е създадено и организирано за екипа на КФН като фокусът на проведената дискусия е с насоченост върху непредвидените ситуации, факторите на успеха, важността на баланса и гъвкавостта и грешките на мислене, управление на вътрешната среда, което рефлектира и във възприятието на външната среда.

С цел повишаване и поддържане на необходимата теоретична подготовка, както и придобиването на нови знания и умения от служителите, освен посочените обучителни събития, през периода на отчитане са проведени и други обучения, разпределени както следва:

- обучения за професионално и личностно развитие на служителите, проведени от Института за публична администрация по 63 теми, участие са взели 244 служители, като един служител е участвал в повече от едно обучение;
- обучения за повишаване на професионалната квалификация на служителите, организирани от други обучаващи институции в България или курсове и семинари, провеждани от експерти, притежаващи солидни познания и експертиза - 26 теми, с участието на 77 служители, един служител е участвал в повече от една тема на обучение;
- през периода са проведени редица обучения, организирани от чуждестранни организации като EIOPA ESMA, EBA, JVI, University at Albany, New York, както и от Европейската актюерска асоциация. Поведените обучения обхващат 18 теми, а участвалите служители са 74, като отново един служител е участвал в повече от една тема на обучение;
- във връзка със спазване разпоредбите на Правилника за прилагане на Закона за защита на класифицираната информация е проведено и първоначално обучение по защита на класифицираната информация на 33 от новоназначените служители в КФН;
- Основната част от обученията през 2021 г. се осъществиха в електронна среда, с малки изключения – присъствено.

Съобразно утвърдената Процедура за планиране, организиране и реализиране на обученията на служителите в Комисията за финансов надзор са сключени договори за повишаване квалификацията с двама служители - един служител е включен в образователната

програма на Българското актюерско дружество и един в образователната програма на CFA Institute – CFA Program Level I.

Служителите на Комисията са мотивирани да изпълняват длъжностните си задължения успешно, като постигнатите резултати от дейността им дават възможност за кариерно развитие. Заемането на по-висока длъжност в институцията се извършва след обективна и справедлива оценка на потенциала за развитието им, при спазване на принципа за равнопоставеност, като през 2021 г. 16 служители са повишени в по-висока длъжност, по инициатива на преките ръководители, а други 16 са получили увеличение на основното възнаграждение в съответствие с хипотезите, регламентирани във Вътрешните правила за работната заплата (след изтичане на срока за изпитване, увеличен обем работа и други). Петима служители пък са били преназначени в друго административно звено, в рамките на администрацията.

През 2021 г. Комисията за финансов надзор продължи участието си в Програмата за студентски стажове в държавната администрация и даде възможност за провеждане на пълноценни практически стажове за български студенти, обучаващи се в страната и в чужбина.

За отчетния период шестима стажанти имаха възможност да се запознаят отблизо с характера на работата на Комисията за финансов надзор, както и със специфични дейности, изпълнявани от експертите в дирекциите, в които студентите проведоха стажуването си.

Дирекция	Брой стажанти
„Регулаторни режими на инвестиционната дейност“	1
„Надзор на инвестиционната дейност“	2
„Застрахователен надзор“	2
„Международно сътрудничество“	1

8.3. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора

През 2021 г. за постигане на поставените стратегически цели, чрез изграждане и поддръжане на модерна информационна инфраструктура, в областта на информационните технологии, продължиха процесите по изграждане на Единна информационна система (ЕИС).

През период беше проведена процедура съгласно ЗОП и беше назначена комисия от експерти за избор на външен изпълнител, която да извърши оценка на подадените оферти за обществена поръчка с предмет “Изграждане на единна информационна система за нуждите на Комисия за финансов надзор”, като с решение на комисията беше сключен договор за изпълнение.

Единната информационна система (ЕИС) се реализира като централизирана WEB базирана система, която автоматизира и интегрира в едно цяло основните дейности и бизнес процеси, обслужващи дейността и надзорните правомощия на КФН, предоставя комплекс от електронни услуги за подаване на данни, както и нотификации за валидации, верификация, обработката, статуса и коректността на данните.

ЕИС предоставя интеграция с информационните системи на външни организации като НАП, ГРАО, Търговски регистър и др., както и интеграция с регистри на Европейските надзорни органи ESMA, EIOPA и др.

С изграждането на ЕИС се осигурява възможност на поднадзорно лице и не поднадзорно лице да подават изискуемата от тях информация по сигурен електронен път, да проследяват подадената информация, да получават обратна връзка, да имат достъп до хронология на действията и историческа информация, подадена в даден минал момент.

Посредством ЕИС ще се постигне оптимизация и реинженеринг на бизнес процесите, внедряване на риск базиран надзор, както и осигуряване на едно място на истинност и пълнота на информацията за поднадзорните лица чрез обединяване на достъпа, поддръжката и съхраняването в една система, подобряване на защитата на информацията и внедряване на инструменти за управлението на сигурността в архитектурата на системата.

През 2021 г. беше проведена процедура с три обособени позиции съгласно ЗОП и бяха сключени договори за закупуване на хардуер, а именно „Доставка на преносими компютри, монитори, аксесоари, комуникационна техника и дисков масив за съхранение на данни за нуждите на Комисията за финансов надзор по три обособени позиции“.

Целта на поръчката е както да се осигури надеждна и функционална техника за експертите от КФН, така и надеждна и добре защитена безжична мрежа, отговаряща на необходимите стандарти за сигурност и осигуряване на дисков масив с висока скорост на действие и възможност за разширение, който да покрие нуждите на изграждащата се ЕИС.

За осигуряване на актуалност на използваните информационни системи, съобразно измененията на законодателството и работните процеси на КФН, през периода се извърши надграждане на информационна система „eKFN-Осигурителен надзор”. Извършен бе анализ на системата, в резултат на който се предприеха действия за

осигуряване на възможност за приемане и обработване на отчетна информация за фондовете за изплащане на пожизнени пенсии и фондовете за разсрочени плащания съгласно Кодекса за социално осигуряване и осъществяване на надзорните функции на Комисията за финансов надзор.

Беше извършено модифициране и надграждане на изходния код и базата данни на информационната система, като реализираните промени са внедрени в продуктивната среда на КФН.

В изпълнение на задълженията на КФН към Европейският орган за ценни книжа и пазари (ESMA) за автоматизация на процеса по получаване на данни от поднадзорните лица и изпращането им към европейския регулатор, беше изготвена техническа спецификация за изграждане на информационна система за осигуряване прилагането на чл. 9 от Регламент (ЕС) № 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23.07.2014 г. за подобряване на сетълмента на ценни книжа в Европейския съюз и за централните депозитари на ценни книжа, както и за изменение на директиви 98/26/ЕО и 2014/65/ЕС и Регламент (ЕС) № 236/2012 (CSDR).

След провеждане на обществена поръчка е избран изпълнител и стартира изпълнение на договор за разработка на софтуера.

През 2021 г. е изготвена техническа спецификация за изграждане на информационна система за осигуряване изпълнението на задълженията за докладване на информацията по чл. 110 от Делегиран регламент (ЕС) № 231/2013 от 19 декември 2012 г. за допълване на Директива 2011/61/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на освобождаванията, общите условия във връзка с дейността, депозитарите, ливъриджа, прозрачността и надзора. След проведена обществена поръчка беше избран изпълнител и подписан договор за разработване на софтуер съгласно техническата спецификация.

Изготвена е и техническа спецификация за изграждане на информационна система, която да дава възможност XML съобщенията, генерирани в Системата за достъп до регистрите на трансакции (TRACE), да бъдат конвертирани в четим формат.

През отчетния период е изграден успешно и внедрен нов модул към „Автоматизирана информационна система за осигуряване прилагането на чл. 26 от Регламент (ЕС) № 600/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 15.05.2014 относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Регламент № 648/2012“, изпълняващ изискванията на Европейският орган за ценни книжа и пазари във връзка с трети параграф на чл. 26 (1) от Регламента за пазарите на финансови инструменти (MiFIR).

Посредством този модул компетентните органи предоставят на ESMA при поискване всяка информация, която се отчита в съответствие с настоящия член. За осъществяване на надзорните функции на ESMA над DRSPs (Data Reporting Service Providers), националните надзорни органи трябва да препращат към ESMA всички файлове с отчети за трансакции, получени от одобрени механизми за докладване (ОМД), инвестиционни посредници и места за търговия.

През 2021 г. стартира проект по надграждане на управленска информационна система „Застрахователен надзор“ с функционалност за подаване и управление на данни във връзка с изискване за докладване от страна на инвестиционните посредници съгласно чл. 54 от Регламент (ЕС) 2019/2033 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно пруденциалните изисквания за инвестиционните посредници.

За повишаване на нивото на работоспособност и непрекъсваемост на ИТ услугите в КФН бяха инсталирани и конфигурирани Nagios Log Server и Nagios XI. Посредством този специализиран софтуер се осъществява автоматизиран мониторинг на поведението, натовареността и наличността на сървърите на КФН и поддържаните от тях услуги, получават се нотификации и се съхраняват лог записите на резервно копие, в случай на инцидентно събитие.

За осигуряване на резервираност на данни и системи бе инсталирана и конфигурирана платформа Syncovery, извършваща автоматично прехвърляне на файлове и архиви между файловете и приложните/база данни сървъри на КФН, с цел осигуряване на-надеждно управление на свободното пространство.

За повишаване на нивото на информационна сигурност при работата на служителите на КФН в интернет пространството и получаването на нежелани съобщения, бяха преконфигурирани уеб филтъринг политиките на защитните стени, осигуряващи по-гъвкаво управление на различните типове ограничения до опасно или нежелано интернет съдържание.

За осигуряване на непрекъсваемост, надеждност, работоспособност и актуалност на използваните информационни системи и компютърни конфигурации от служителите на КФН беше стартирана подмяна и подобряване на характеристиките на работните станции.

С цел усъвършенстване на комуникацията между служителите на КФН, поднадзорни лица и външни партньори беше внедрена система за видео конференции Polycom, осигуряваща надеждно и сигурно средство за комуникация за провеждане на работни срещи, видео събрания и обучения.

През 2021 г. продължи участие на КФН в работните групи на Европейският орган за ценни книжа и пазари и Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване по внедряване на ИТ решения и приложението им за надзорни цели на локално ниво.

8.4. Отчет за изпълнението на бюджета на Комисията за финансов надзор за 2021 г. по бюджетна програма „Подобряване на регулацията и надзора на небанковия финансов сектор“

Комисията за финансов надзор (КФН) е юридическо лице на бюджетна издръжка съгласно чл. 2, ал. 3 от Закона за Комисията за финансов надзор. Председателят на Комисията е първостепенен разпоредител с бюджета. Бюджетът на Комисията се съставя, изпълнява и отчита по реда на Закона за публичните финанси. Приходите и разходите се отчитат по Единната бюджетна класификация (ЕБК) за 2021 г.

КФН организира отчетността си в три обособени отчетни групи, като за 2021 г. са изготвени отчети:

- Отчет за касовото изпълнение на бюджета на КФН;
- Отчет за сметките за средства от Европейския съюз, администрирани от Националния фонд към МФ;
- Отчет за операциите и наличностите по сметките за чужди средства.

В отчета за касовото изпълнение на бюджета на КФН за 2021 г. са отчетени **приходи** в размер на **21 220 355 лв.** Изпълнението спрямо годишния план е 99,25%.

В приходната част на бюджета постъпват неданъчни приходи от такси съгласно чл. 27, ал. 1 от Закона за Комисията за финансов надзор (ЗКФН), глоби, имуществени санкции и наказателни лихви. Постъпленията от наложени глоби и имуществени санкции постъпват по бюджета на КФН, но съгласно чл. 28, ал. 4 от ЗКФН се отчитат като вноска в Централния бюджет.

Структурата на приходите за 2021 г. е, както следва:

- **приходи от държавни такси – 18 414 412 лв.** съгласно Тарифа за таксите, събирани от КФН, приложение към чл. 27, ал. 1 от ЗКФН. От общия размер на отчетените такси по сметката и на каса в КФН са постъпили 18 408 235 лв., а 6 177 лв. са отразени на основание постъпили справки и разпореждания за събрани суми от НАП. Най-голям относителен дял (94,65%) в отчетените такси има годишната такса за осъществяване на общ финансов надзор – 17 429 164 лв. Получените такси за издаване на лицензи и разрешения за извършване на дейност и други разрешения и одобрения, общо са в размер на 985 248 лв.;

- **приходи от глоби, имуществени санкции и лихви – 3 308 283 лв.,** от които 2 694 600 лв. са глоби и имуществени санкции по влезли в сила наказателни постановления, 67 451 лв. са лихви за просрочие на неплатените в законоустановения срок годишни такси за общ финансов надзор и наказателни постановления. Отразени са и събрани суми от НАП на основание постъпили справки и разпореждания за 546 232 лв.;

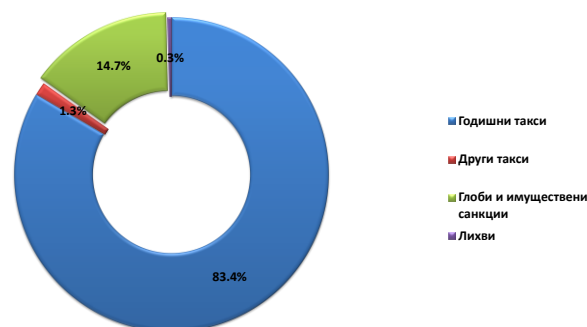
- **други неданъчни приходи (– 504 090 лв.)** – по параграфа е отразена отрицателна курсова разлика (- 55 лв.), получените суми от възстановени

юрисконсултски възнаграждения – 48 374 лв. и събраните от НАП публични вземания на КФН (-552 409 лв.), които съгласно дадени указания от

Министерството на финансите се отразяват със знак „минус“ в касовия отчет;

- приходи от наем за ползване на ведомствен апартамент – 1 804 лв.
- внесен данък върху приходите от стопанска дейност – (-) 54 лв.

Графика 19. Разпределение на приходите на КФН за 2021 г.

В отчета за касовото изпълнение на бюджета на КФН за 2021 г. отчетените **разходи** са в размер на **19 074 766 лв.**, и са разпределени, както следва:

- **разходи за персонал – 13 415 396 лв.**, които включват разходите за заплати и възнаграждения на персонала нает по трудови правоотношения, изплатените възнаграждения на нещатни служители, наети по трудово правоотношение по Постановление № 66 на Министерския съвет за кадрово осигуряване на някои дейности в бюджетните организации от 1999 г., изплатени суми по извънтрудови правоотношения, за СБКО на служителите по трудово правоотношение, за обезщетения на служителите по Кодекса на труда и по чл. 40, ал. 5 от Кодекса за социално осигуряване, както и разходите за задължителни осигурителни вноски от работодатели. Отчетените разходи за заплати и възнаграждения през 2021 г. са в размер на 11 425 368 лв.;

- **разходи за текуща издръжка – 2 156 363 лв.** Сумата е изразходвана за наем, охрана, почистване и поддържане на административната сграда на КФН, ел. енергия, телекомуникационни и пощенски услуги, поддръжка на софтуерни продукти, застраховки, канцеларски материали, консумативи и други доставки и услуги. Също така са отчетени и средства за специализирани обучения за служителите на КФН и за командировки в страната и в чужбина, като поради предприетите противоепидемични мерки разходите за командировки са силно редуцирани. Най-голям относителен дял в разходите за издръжка имат разходите за наем на административната сграда на КФН;

- **разходи за данъци и такси – 42 874 лв.** за заплащане на държавни такси за обнародване решения на КФН в Държавен вестник, данък на служебните автомобили и други общински и държавни данъци и такси;

- **разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности – 2 817 104 лв.** Разходът е за членски внос на КФН в европейските органи: ЕЮРА - Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване, ЕСМА - Европейски орган за ценни книжа, както и за годишен членски внос в международните организации: IOSCO - Международна организация на комисиите по ценни книжа, IAIS - Международна асоциация на застрахователните надзори и IOPS - Международна организация на пенсионните надзорни институции;

- **капиталови разходи – 643 029 лв.**, от които 2 786 лв. за основен ремонт, 297 706 лв. за придобиване на компютри и хардуерно оборудване и 342 537 лв. за придобиване на лицензи и програмни продукти.

Изразходването на средствата по бюджетни параграфи е в рамките на утвърдения бюджет за годината, съобразено е с постъпленията от такси и представлява 98.85% от годишния план. Реализацията на разходите се осъществява при режим на строг финансов контрол и е съобразена с целите и приоритетите на КФН.

За периода 01.01.2021 г. - 31.12.2021 г. са отчетени 392 012 лв. текущи и 640 243 лв. капиталови разходи в областта на електронното управление и използваните информационни и комуникационни технологии. Разходите са основно за поддръжка на софтуер, поддръжка и ремонт на хардуер, абонамент за информационни системи и придобиване на компютърно оборудване и на програмни продукти и лицензи.

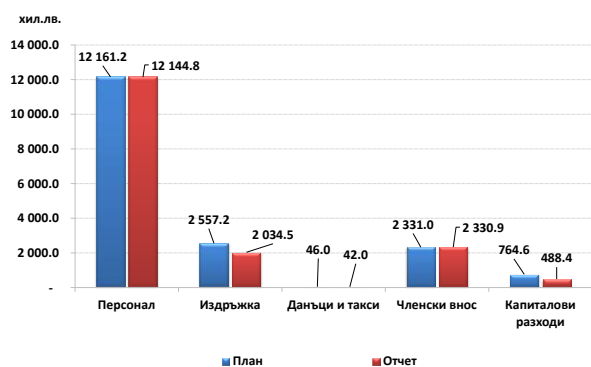
Към 31.12.2021 г. КФН е извършила разходи в размер на 38 544 лв. във връзка с предприети мерки за предотвратяване разпространението на пандемията от COVID-19. Това са разходи за закупуване на дезинфекционни материали (дезинфектанти, белина, спирт) и предпазни средства (маски за многократна и еднократна употреба, ръкавици), дезинфекция на помещенията в административната сграда на КФН и за извършени тестове на служители за наличие на вирусна инфекция COVID-19.

Комисията за финансов надзор има сключен договор за изпълнение на проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на Единна информационна система (ЕИС), осъществяван с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Към 31.12.2021 г. отчетените разходи в област СЕС са в размер на 1 440 171 лв., от които 468 лв. за издръжка и 1 439 703 лв. за авансово плащане съгласно условията на сключен договор с изпълнител за изграждане на ЕИС.

За отчетния период е извършен **трансфер** към централния бюджет (-) 6 570 645 лв., а осигурителните вноски и данъкът върху доходите на физическите лица в размер на 3 570 665 лв. са отразени по съответните подпараграфи за трансфери. Финансирането на проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на Единна информационна система (ЕИС) е в размер на 143 970 лв. и е за сметка на бюджета на КФН.

По бюджета за 2021 г. е отчетен **дефицит** в размер на (-) 998 361 лв., който в частта на **финансирането** е отразен със знак плюс и е формиран от отчетени суми по подпараграф 88-03 „Събрани средства и извършени плащания от/за сметки на ЕС – 998 206 лв., разликата между начално и крайно салдо по валутна бюджетна сметка „минус“ (-235 лв.) и разликата между налични и преведени чужди средства 390 лв.

Графика 20. Структура на разходите на КФН за 2021 г. по план и отчет

Комисията за финансов надзор има сключен договор за изпълнение на проект BG05SFOP001-1.011-0001 за изграждане на Единна информационна система (ЕИС), осъществяван с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ), съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд по процедура BG05SFOP001-1.011 чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

Към 31.12.2021 г. отчетените **разходи** в област СЕС са в размер на **1 440 171 лв.**, от които 468 лв. са текущи разходи във

връзка с изпълнение на дейностите по информация и комуникация по проекта и 1 439 703 лв. – капиталови разходи, свързани с авансово плащане съгласно условията на сключен договор с изпълнител за изграждане на ЕИС.

За извършване на разходите по проекта за изграждане на ЕИС е получен **трансфер** от ОПДУ в размер на 2 294 407 лв. Останалата част от финансирането на проекта в размер на 143 970 лв. е за сметка на бюджета на КФН и е отразена като получен трансфер в отчета за сметките за средствата от ЕС.

Формиран е **излишък** в размер на 998 206 лв., който в частта на **финансирането** е отразен със знак „минус“ в резултат от отчетени суми по подпараграф 88-03 „Събрани средства и извършени плащания от/за сметки на ЕС“. По сметката за чужди средства на КФН постъпват суми за гаранции по Закона за обществените поръчки. Наличността по нея към 31.12.2021 г. е в размер на 105 525 лв. Изготвен отчет Б-3 -код 33 и НАЛ-3.

За периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2021 г. са извършени промени по бюджета на КФН, както следва:

- На основание чл. 109, ал. 3 и ал. 5 от Закона за публичните финанси (ЗПФ) във връзка с Постановление на Министерския съвет № 113 от 29.03.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по бюджета на Министерството на здравеопазването за 2021 г., на 31.03.2021 г. са намалени разходите по показател „Текущи разходи“ - „Издръжка и други текущи разходи“ със 163 600 лв. Със същата сума са намалени бюджетните взаимоотношение на КФН с централния бюджет за 2021 г. и показателят „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2021 г.“

- На основание чл. 109, ал. 3 и ал. 5 от Закона за публичните финанси (ЗПФ) във връзка с Постановление на Министерския съвет № 177 от 29.04.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по бюджета на Министерството на здравеопазването за 2021 г., на 10.05.2021 г. са намалени разходите по показател „Текущи разходи“ - „Издръжка и други текущи разходи“ със 141 500 лв. Със същата сума са намалени бюджетните

взаимоотношение на КФН с централния бюджет за 2021 г. и показателят „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2021 г.“

- На основание чл. 110, ал. 3 от ЗПФ във връзка с чл. 78, ал. 5, т. 2 и ал. 6 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. и Решение на Общото събрание на служителите на КФН за разходване на средствата за социално-битово и културно обслужване на 26.11.2021 г. са намалени разходите по показател „Издръжка и други текущи разходи“ и са увеличени разходите по показател „Персонал“ с 242 000 лв. Със същата сума са намалени показателите „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2021 г.“ и „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2021 г.“

- На основание чл. 112, ал. 2 от ЗПФ на 21.12.2021 г. е извършена вътрешно компенсирана промяна в рамките на утвърдените разходи, като са намалени разходите по показател „Капиталови разходи“ с 255 100 лв. и са увеличени разходите по показател „Текущи разходи“ - „Издръжка и други текущи разходи“ – с 255 100 лв., в т.ч. „Текуща издръжка“ с 95 100 лв. и „Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности“ със 160 000 лв. Промяната е съгласувана с председателя на Държавна агенция „Електронно управление“, тъй като намалението на капиталовите разходи е в областта на електронното управление и използваните информационни и комуникационни технологии.

- На основание чл. 109, ал. 3 и ал. 5 от ЗПФ и чл. 106, ал. 6 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. и в изпълнение на Постановление № 474 на Министерския съвет от 30.12.2021 г. за одобряване на допълнителни трансфери по бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2021 г. на 30.12.2021 г. са намалени разходите по бюджета на КФН със 100 000 лв. Със същата сума са намалени бюджетните взаимоотношение на КФН с централния бюджет за 2021 г. и показателите „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2021 г.“ и „Максимален размер на новите задължения, които могат да бъдат натрупани през 2021 г.“

- На основание чл. 77 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. и в изпълнение на Постановление № 478 на Министерския съвет от 30.12.2021 г. е извършена промяна на утвърдения с чл. 41, ал. 3, т. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. показател по бюджета на Комисията за финансов надзор за максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2021 г., като същият е увеличен с 800 000 лв.

8.5. Доклад за дейността на вътрешния одит в КФН за 2021 г.

Дейността на ЗВО през 2021 г. се осъществи в съответствие с изискванията на Закона за вътрешния одит в публичния сектор, Международните стандарти за професионалната практика по вътрешен одит, Етичния кодекс на вътрешните одитори и методологията, издадена от министъра на финансите.

През периода се изпълняват Стратегически план за дейността по вътрешен одит за 2019-2021 г. и Годишен план за одитните ангажименти за 2021 г., които са разработени на база оценка на риска, утвърдени са от председателя на КФН и са съгласувани с Комисията.

През 2021 г. вътрешният одит изпълни планираните одитни ангажименти, с което постига поставените цели. При планиране и изпълнение на одитите се прилага процесен подход за одитиране на основни дейности в КФН, с цел предоставяне на независими и обективни оценки за законосъобразност и ефективност. Ползата, която носи одитната дейност е насърчаване въвеждането на единни вътрешни процедури, когато това е удачно, и подобряване условията за функциониране на Комисията, като ефективен надзорен орган на небанковия финансов сектор.

През периода са извършени одитни ангажименти за даване на увереност, както следва:

- одит на надзорни практики и процедури на управление „Застрахователен надзор“, който е с цел оценка за законосъобразност и адекватност на надзора по отношение на системите на управление на застрахователните и презастрахователни дружества;
- одит с цел оценка за законосъобразност на действията по възлагане на обществени поръчки в КФН;
- одит с цел оценка на ефективността от участието на представители на Комисията в работата на европейските органи и структури в областта на небанковия финансов надзор;
- одит с цел оценка за законосъобразност и адекватност на вътрешните правила и прилагани процедури за документооборота в КФН.

Изпълнени са официални и неофициални одитни ангажименти за консултиране, по съществените от които са:

- одит на вътрешните правила и процедури, уреждащи системите за финансово управление и контрол (СФУК) в КФН, който е извършен съгласно издадените от министъра на финансите Указания за приоритетни цели и области за одитиране при планиране на дейността по вътрешен одит за 2021 г.;
- участие в работна група по изготвяне на проекти на Стратегия на КФН за 2022-2024 г. и Стратегия за управление на риска на КФН за периода 2022-2024 г.;
- подпомагане процеса по актуализация на вътрешни правила на Комисията, чрез представяне на бележки, коментари и предложения по изготвените проекти на: Вътрешни правила за финансовото управление и контрол в КФН; Вътрешни правила за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност на финансово-стопанската дейност в КФН; Вътрешни правила за прилагане на системата за двоен подпис в КФН; Вътрешен правилник за документооборота на финансово-счетоводните документи в КФН; Вътрешни правила за управление на движими вещи – държавна собственост и осигуряване с материали в КФН; Харта на клиента; Методика за анализ и оценка на риска за сигурността на информационните и комуникационните системи в КФН.

През 2021 г. вътрешният одит даде 34 препоръки. Установява се трайна тенденция препоръките на ЗВО да бъдат приети от ръководството на КФН и служителите на ръководни длъжности. Наред с това се отчита висок процент на изпълнение (89%, включително по препоръки от предходен период), което е показател за развитие на способностите на вътрешните одитори да формулират подходящи предложения за подобряване на дейностите и контрола в КФН. При одитите е осъществена ефективна комуникация, като ръководителите на одитираните структури и ключови служители оказват съдействие, имат необходимото

разбиране и предприемат корективни действия по установени слабости, включително по време на ангажиментите.

С оглед ефективен мониторинг вътрешните одитори участват в поддържането на общ регистър на всички препоръки, насочени към КФН и дадени при извършени вътрешни и външни одити, проверки на инспектората, препоръки и указания на ESMA, ЕИОРА, национални контролни органи и др. Целта е представяне на систематизирана актуална информация за планираните и предприети коригиращи действия, предназначена за вътрешно ползване.

Основните изводи за функционирането на СФУК в КФН, направени в резултат на дейността по вътрешен одит, са следните:

- В Комисията е установен стабилен процес по целеполагане, свързан с наличието на законово уредени цели, заложили средносрочни стратегически цели и приоритети, определяне и отчитане на ежегодни дейности за постигане на целите;

- През 2021 г. са осъществени ефективни действия по разработване и утвърждаване на Стратегия на КФН за 2022-2024 г. и Стратегия за управление на риска за 2022-2024 г. Документите определят приоритетите и целите, които си поставя Комисията, като регулаторен и надзорен орган на небанковия финансов сектор в Република България, за следващия тригодишен период, актуализират и утвърждават стандартизирания подход за управление на риска, който да осигури навременно предприемане на адекватни действия спрямо рисковете, застрашаващи постигането на целите на институцията. Разработени са при съблюдаване на актуализираната методология, утвърдена от министъра на финансите и най-добрите практики по управление на риска, съответстващи на Рамката COSO 2013 и концепцията за трите линии на защита⁴¹;

- Управлението на риска е неразделна част от общия процес на управление в Комисията, като се основа на разписани процедури. Последващото развитие следва да е в посока на системно надграждане на знанията на оперативните ръководители и служителите на КФН, с цел подобряване на качеството и повишаване интегритета на риск-регистъра в дейността (използване като практическо средство за предварително обмисляне и идентифициране на евентуални трудности);

- Комисията разполага с всички изискуеми писмени правила в областта на СФУК. Във връзка с измененията в Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор и приложимата методология, са актуализирани основните вътрешни правила, уреждащи контрола, както и такива в областта на финансово-счетоводната и стопанската дейност, и управлението на човешките ресурси. Предвид по-високите изисквания стартира разработването на нови процедури, касаещи последващите оценки на изпълнението и предстои развитие на съществуващите правила, с оглед прецизиране планирането на количествените потребности от персонал за административните звена в КФН;

⁴¹ Интегрираната рамка за вътрешен контрол, публикувана от COSO (Комитета на спонсиращите организации на Комисията Treadway) и концепцията за трите линии на защита, представена в позиции на Международния институт на вътрешните одитори и работна група на Мрежата по вътрешен контрол в публичния сектор, са въведени чрез Методическите насоки по елементите на финансовото управление и контрол и Указанията за управление на риска в организациите от публичния сектор, утвърдени от министъра на финансите.

- Правилата и процедурите, уреждащи одитираните дейности като цяло са съобразени с рисковете. Наред с това е важно да се задълбочи ефективността от анализа, с оглед идентифициране на нуждите от изчерпателно уреждане на някои дейности, както и случаите, където са въведени ненужно усложнени такива, които следва да бъдат опростени, предвид че разходите на ресурси (времеви и човешки) не съответстват на ползите от прилагането им;

- В Комисията са въведени СФУК, които като цяло осигуряват спазване на приложимото законодателство и вътрешните актове, и ефективно осъществяване на дейностите;

- Полагат се усилия за подобряване на системите за комуникация и обмяна на информация. Примери за това са актуализираните и разработени нови писмени правила и политики в областта на информационната и мрежова сигурност, както и дейностите по проекта за изграждане на единна информационна система. Усилия следва да бъдат положени за поддържане актуално състояние на външната и вътрешната информационни страници на КФН и използването им като надеждни канали за предоставяне на актуална информация;

- В КФН се осъществява мониторинг на дейностите, в резултат на който се извършват промени и при нужда се предприемат коригиращи действия. В резултат на мониторинга през 2021 г. се отчита засилена дейност по преглед и актуализация на вътрешните правила на Комисията. Подобрене е необходимо с оглед своевременност на промените.

8.6. Отчет на Инспектората

През 2021 г. Инспекторатът на Комисията за финансов надзор (КФН) в съответствие с разпоредбите на Правилника за устройството и дейността на КФН и на нейната администрация и Вътрешните правила за дейността на инспектората в КФН, Наредбата за организацията и реда за извършване на проверка на декларациите и за установяване конфликт на интереси, и в изпълнение на заповеди на Председателя на КФН осъществи планови и извънпланови проверки относно дейността на служителите от администрацията на КФН. Дейността на Инспектората през 2021 г. беше подчинена изцяло на целите и дейностите, заложи в Годишния план за контролна дейност на инспектората, както и на нормативните актове, уреждащи дейността на инспекторатите.

Инспектората на КФН подпомагаше председателя на КФН в осъществяване на контролните му функции по отношение дейността на администрацията в Комисията, Закона за КФН, Закона за администрацията, Закона за превенция на корупцията и за установяване на конфликт на интереси.

През 2021 г. Инспекторатът на КФН имаше следните цели:

- Предотвратяване и отстраняване на нарушения при функциониране на администрацията чрез независима и обективна оценка;

- Укрепване на контрола в КФН чрез предоставяне на оценки, подходящи, точни и навременни препоръки за подобряване на неговата ефективност;

- Постигане на ефективен административен контрол върху дейността на администрацията чрез извършване на проверки, формулиране на предложения/мерки за подобряване на работата и отстраняване на констатираните слабости и нарушения;

- Въвеждане на ефективни механизми по провеждане на държавната антикорупционна политика чрез вътрешен контрол и превенция на корупцията;

- Постигане на по-висока ефективност на дейността на администрацията;

- Разглеждане на жалби и сигнали срещу административни звена и служители от КФН;

- Непрекъснато усъвършенстване на дейността на Инспектората на КФН и укрепване на административния капацитет на звеното чрез придобиване на професионални знания и умения на инспекторите и повишаване на квалификацията.

За постигане на целите, дейността на Инспектората на КФН през 2021 г. беше насочена към:

- Извършване на проверки по спазване на нормативната уредба при осъществяване на функциите в проверяваните структурни звена, с цел ограничаване на негативни явления и подобряване на дейността в администрацията на КФН;

- Извършване на проверки по искане на Комисията за превенция на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество и Прокуратурата на Република България;

- Извършване на проверки по сигнали и предложения срещу незаконни или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на КФН;

- Извършване на проверки за анализ на дейността на звената и за организация на работата в администрацията на КФН;

- Инициране на предложения за промяна на нормативната уредба, по повод констатирани при проверката пропуски, слабости и грешки в дейността на администрацията на КФН;

- Докладване на резултатите от извършените проверки и даване на предложения за отстраняване на констатираните пропуски и нарушения;

- Проучване и оценка на нуждите от обучение в областта на административния контрол, за постигане на по-високо качество и професионализъм на контролните функции.

При изпълнение на контролните си функции Инспекторатът на КФН извърши следните 23 планови и извънпланови проверки:

- за оценка ефективността на дейността – 2 бр.;

- за спазване на законите, подзаконовите и вътрешноведомствените актове за организацията на работата от служителите на администрацията – 2 бр.;

- за подаване и проверка на декларации по ЗПКОНПИ - 15 бр.;

- за корупция и неефективна работа – 1 бр.

- по инициатива на органа на власт – 1 бр.;

- по искане на прокуратурата или други органи на досъдебно производство – 2 бр.

Инспекторатът на КФН иницира 2 промени в нормативни и вътрешноведомствени актове.

Следва да се посочи, че от приключените проверки през 2021 г. се установи, че администрацията на КФН е изпълнявала законосъобразно възложените ѝ задачи и не е допуснала извършване на административни нарушения, подлежащи на санкции. Не са допуснати и незаконни или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на КФН. Не са констатирани конфликт на интереси и неспазване на сроковете за подаване на декларации по ЗПКОНПИ. Независимо от тези заключения са направени конкретни предложения за коригиране и подобряване на дейността на съответните административни звена в КФН.

II. ПАЗАРЕН АНАЛИЗ НА НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР

1. Външна среда и икономическа активност

1.1. Външна среда

Ръстът на световната икономика се ускори през 2021 г. до 6.1% от -3.1% през 2020 г. Основният фактор, оказващ негативно влияние е продължаване на пандемията от COVID-19, отразила се социално и икономически на целия свят. Остава напрежението между Европейския съюз, от една страна, Полша и Унгария от друга, относно независимостта на съдебната система и свободата на медиите в двете страни. Шотландската национална партия спечели парламентарните избори в страната и вероятно ще търси начин за провеждане на повторен референдум за независимост от Великобритания. Консервативният духовник Ебраим Раиси победи на президентските избори в Иран. Талибаните създават Ислямско емирство Афганистан. В края на 2021 г. нараства напрежението между Русия и Украйна след струпване на руски войски близо до границата между двете държави.

Развитието на световната икономика, повлияно от пандемията от COVID-19 и търговските спорове между САЩ и Китай продължи да се отразява на индекса за нови поръчки Purchase Manager Index (PMI) и през 2021 г. В първите месеци на годината PMI постепенно нараства и достига до 7.3 пункта през месец май, а впоследствие забавя ръста си до 3.4 пункта през месец декември 2021 г., което е с 1 пункт по-ниско от нивото на индекса през месец декември 2020 г., независимо от това обаче, остава над референтната граница от 50 пункта, която разделя икономическата експанзия от свиването на икономиката.

Графика 21. Общ индекс PMI

Индустриалното производство в ЕС през 2021 г. нараства постепенно от началото на годината достига до 24.5% през месец юни и намалява до 5.7% през месец декември 2021 г., което е малко над нивото на индекса от края на 2020 г. Намалените разходи за инвестиции в дълготрайни активи и забавянето на глобалната активност вследствие на разпространението на щама „Омикрон“ през лятото на 2021 г. са причините за понижението на индустриалното производство.

Графика 22. Индустриално производство (без строителство)

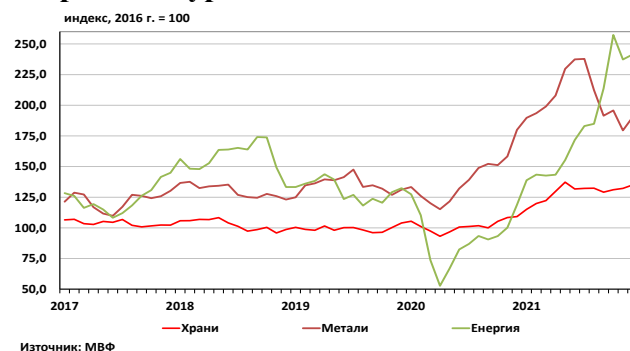

Нарастването на цените на металите през 2021 г. се дължи на ръста на инфлацията, повишеното търсене и затрудненията по веригите за доставка на стоки, вследствие на пандемията от COVID-19. През месец май индексът достига 137.3 пункта, което е най-високото ниво за последните 10 години. Увеличават се цените на металите поради нарасналото търсене на кобалт, никел и литий, използвани за батериите на разрастващия се пазар на електрически автомобили. Цените на благородните метали растат вследствие на очакванията на инвеститорите за по-висока инфлация.

Промените в цената на петрола през годината са повлияни от фактори като възстановяване на търсенето на суровината, по-краткотрайният ефект на щама „Омикрон“ в края на 2021 г., както и нарастване на геополитическото напрежение в различни части на света. Предлагането на петрол през 2020 г. бе ограничено с цел да се стабилизира цената, като организацията на държавите износители на петрол, плюс Русия (ОПЕК+) и други износители извън ОПЕК постепенно увеличават предлагането през 2021 г., за да отговорят на търсенето. В края на 2021 г. индексът на енергията достига 241.3 пункта, при цена от 118.8 пункта в края на 2020 г.

Индексът на цените на селскостопанските продукти, търгувани на международните пазари, се увеличи през 2021 г. Ръст отчитат основни култури като пшеница и царевича. Цените на пшеницата нарастват поради голямата суша, обхванала през лятото на 2021 г. Канада и САЩ.

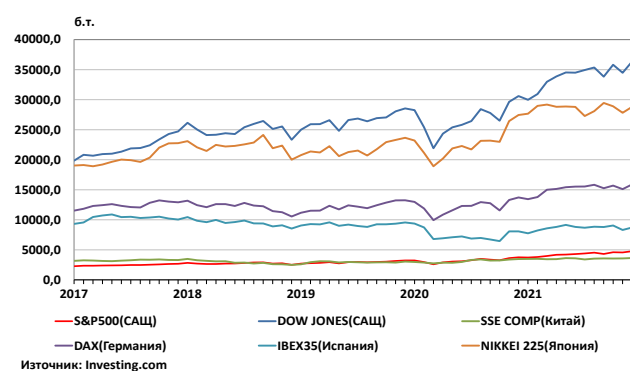
Графика 23. Динамика на цените на храни, енергийни суровини и метали

Капиталовите пазари в глобален мащаб отчитат ръст през 2021 г., вследствие акомодативната парична политика на водещите централни банки. В еврозоната германският DAX се повиши с 18.3%, а испанският IBEX35 с 12.3%.

Американските индекси S&P500 и Dow Jones нарастват съответно с 21.2% и 28.3% за 2021 г. Движението на борсите в Азия през 2021 г. също е възходящо, като китайският SSE COMP нарасна с 4.5%, а японският NIKKEI225 с 4.1%.

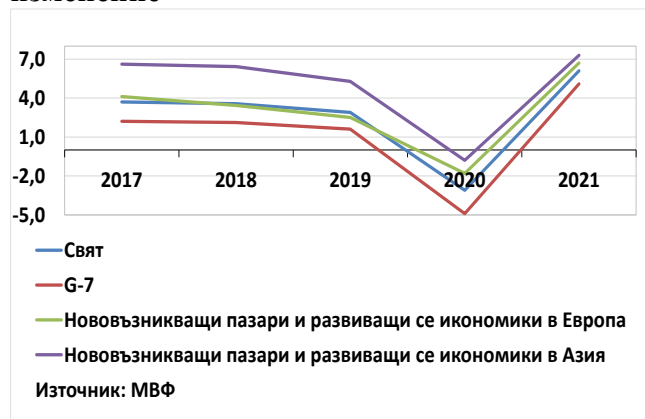
Графика 24 Капиталови пазари в развити икономики

Икономическият растеж в глобален мащаб през 2021 г. се ускори до 6.1%, спрямо -3.1% през 2020 г. Икономиките на седемте най-развити държави (Г-7), от една страна, и нововъзникващите пазари и развиващите се икономики в Европа и в Азия, се увеличават съответно до 5.1%, 6.7% и 7.3% през 2021 г.

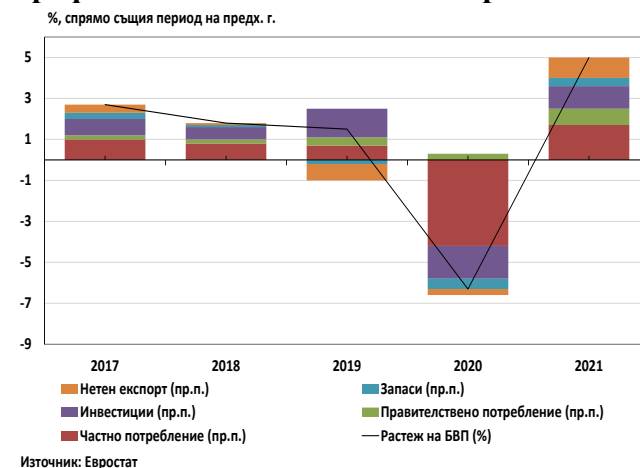
спрямо съответно -4.9%, -1.8% и -0.8% през 2020 г. Причината е отварянето на икономиките и постепенното намаляване на рестрикциите срещу пандемията от COVID-19.

Графика 25 Растеж на БВП, год. темп на изменение

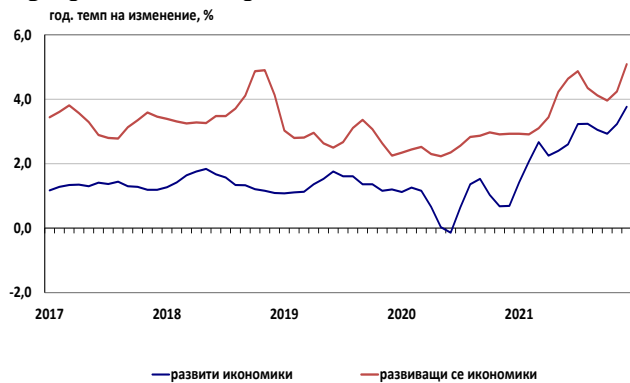
Реалният растеж на БВП в еврозоната през 2021 г. нараства до 5% спрямо -6.3% през 2020 г. поради повишената икономическа активност с отслабването на пандемията. С най-голям ръст е частното потребление (1.7 пр.п. през 2021 г. спрямо -4.2 пр.п. през 2020 г.), следвано от инвестициите, които увеличават с 1.1 пр.п. БВП. Нетният експорт допринася с 1 пр.п. вследствие активизиране на международната търговия. Запасите нарастват до 0.4 пр.п. за 2021 г. спрямо -0.5 пр.п. за 2020 г. Делът на правителственото потребление се увеличи до 0.8 пр.п. през 2021 г. вследствие на продължилите държавни заеми за борба с икономическите последици от коронавируса.

Графика 26. Растеж на БВП в еврозоната

През 2021 г. инфлацията се повишава. В развитите икономики инфлацията нараства до 3.8% в края на 2021 г. от 0.7% в края на 2020 г., като остава под целевите стойности на централните банки от 2%. Инфлацията в развиващите се икономики достига до 5.1% в края на 2021 г. спрямо 2.1% в края на 2020 г. Причините за ръста са повишеното парично предлагане вследствие целевите трансове от централните банки, нарастването на цената на петрола поради увеличеното търсене, ръст на цените на храните и др. Ръстът на инфлацията, особено на цените на храните, се отрази значително върху икономиките на развиващите се страни, тъй като зърнени култури като пшеница, царевица и сорго са значителна част от храната на държави в Субсахарска Африка, Близкия Изток и Централна Азия.

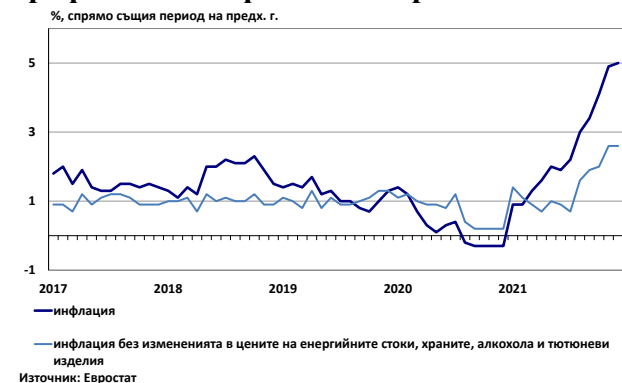
Графика 27. Инфлация

Източник: МВФ

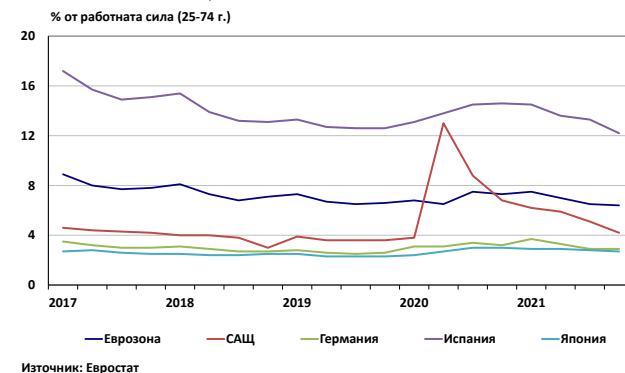
Базовата инфлация в еврозоната се увеличи до 5% през 2021 г., спрямо -0.3% през 2020 г. Инфлацията, измерена без цените на енергийните стоки, храните, алкохола и тютюневите изделия, достига 2.6% в края на 2021 г.

Графика 28. Инфлация в еврозоната

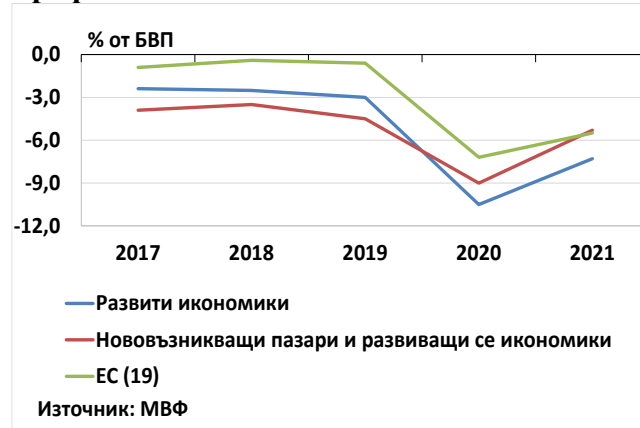
През 2021 г. намаля безработицата, вследствие отслабването на рестрикциите срещу пандемията от COVID-19 и отварянето на икономиките. Равнището на безработицата в еврозоната спада до 6.4% в края на 2021 г. спрямо 7.5% в края на 2020 г. Безработицата в САЩ също намалява, като достига до 4.2% през последното тримесечие на 2021 г. спрямо 6.2% през последното тримесечие на 2020 г. Безработицата в Германия и Япония спада по умерено като достига съответно до 2.9% и 2.7%.

Графика 29. Динамика на безработицата в световен мащаб

През 2021 г. бюджетният дефицит в световен мащаб се забави. Бюджетният баланс в развитите икономики остава на негативна територия, като намаля до -7.3% през 2021 г. от -10.5% през 2020 г. Бюджетният дефицит в ЕС спада до -5.5% за 2021 г. спрямо 7.2% през 2020 г. Бюджетният дефицит при нововъзникващи пазари и развиващи се икономики се забави до -5.3% през 2021 г. от -9% през 2020 г.

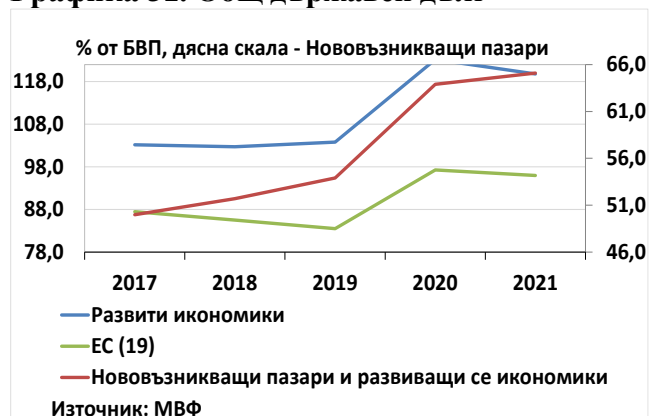
Графика 30. Бюджетен баланс

Общият държавен дълг на страните в ЕС (19) като процент от БВП спада до 96% през 2021 г. спрямо 97.3% за 2020 г. Държавният дълг на развитите икономики намаля до 119.8% спрямо 123.2% за същия период. Държавният дълг на нововъзникващи пазари и развиващи се икономики нараства до 65.1% през 2021 г. спрямо 63.9% през 2020 г.

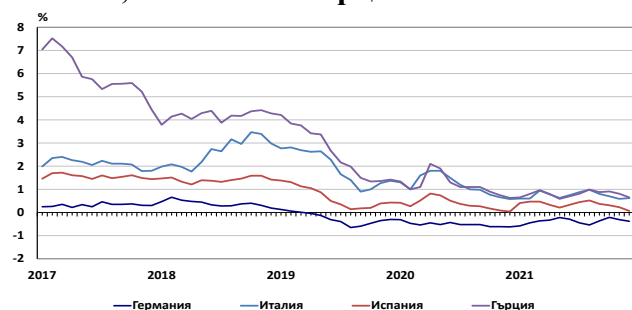
Вероятната причина за ръста са по-малките парични буфери, които са били изчерпани с оглед намаляване на щетите от пандемията в тези икономики. Значителните нива на дълг, поети заради борба с пандемията от COVID-19, ще натежат допълнително в развиващите се страни при повишаване на лихвите.

Графика 31. Общ държавен дълг

Дългосрочният лихвен процент за целите на конвергенцията е с променлива динамика в различните страни през 2021 г. Средната доходност по гръцките и италианските ДЦК е с минимален ръст, като достига съответно 0.7% и 0.1%. Средната годишна доходност по германските ДЦК забави спада си до -0.4%.

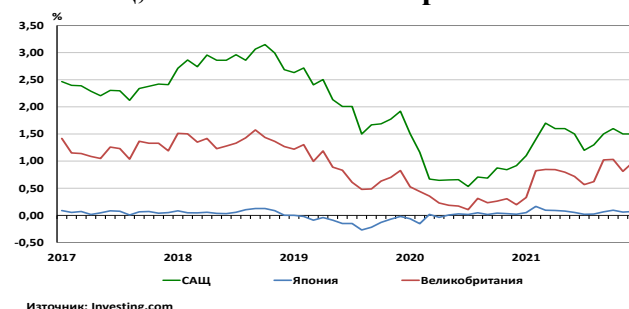
Графика 32. Дългосрочен лихвен процент за целите на конвергенцията на Германия, Италия, Испания и Гърция

През 2021 г. средната годишна доходност по 10-годишните ДЦК на САЩ и Япония нараства съответно 1.5% и 0.1%. Ръстът в доходността на ДЦК е следствие на

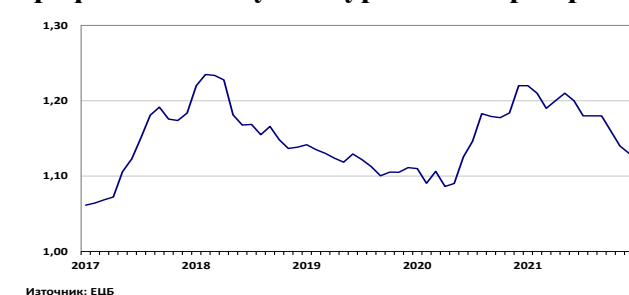
разпродажбите им, в очакване на повишаване на лихвите от централните банки. ДЦК на Великобритания увеличават през 2021 г. средната си доходност до 1%. Повишаването на лихвите по ДЦК се отрази негативно върху икономиките на някои развиващи се пазари, тъй като те трябва да повишат лихвите по предлаганите от тях ДЦК, за да могат да привлекат инвеститори.

Графика 33. Доходност по 10-годишни ДЦК на САЩ, Япония и Великобритания

През 2021 г. еврото поскъпва спрямо долара, достигайки средногодишен курс от 1.18 щ. долара за евро в резултат на продължаващото търговско напрежение между САЩ и Китай и програмите за подкрепа на икономиката на Федералния резерв на САЩ (ФЕД).

Графика 34. Валутен курс щ. долар/евро

През 2021 г. страни от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) отчитат ръст на БВП поради ускоряване на глобалната икономика и повишеното външно търсене. Турция отчита най-голям ръст сред страните от ЦИЕ (11%). Чешката и унгарската икономика през 2021 г. нарастват съответно с 3.3% и 7.1% спрямо

-5.8% и -4.7% през 2020 г. Ръстът на БВП в полската и румънската икономика е съответно 5.7% и 5.9% за същия период.

Таблица 30. Реален растеж на БВП в ЦИЕ

	2020	2021
Чехия	-5,8	3,3
Унгария	-4,7	7,1
Полша	-2,5	5,7
Румъния	-3,7	5,9
Турция	1,8	11

Бележка: Изменение спрямо предходната година (%).
Източник: МВФ, Национални статистически институти.

През 2021 г. инфлацията в страните от ЦИЕ се увеличи. С най-голям ръст е инфлацията в Турция, която нараства до 19.6% през 2021 г. спрямо 12.3% за 2020 г. Причините са слабата турската лира, високите разходи на производителите, чиито кредити са в американски долари и др. Инфлацията в Полша и Чехия достига съответно до 3.8% и 5.1% през 2021 г. спрямо 3.4% и 3.2% през 2020 г. Инфлацията в Унгария и Румъния се увеличи съответно до 5.1% и 5% спрямо 3.3% и 2.6% за същия период.

Таблица 31. Инфлация в ЦИЕ

	2020	2021
Чехия	3,2	3,8
Унгария	3,3	5,1
Полша	3,4	5,1
Румъния	2,6	5
Турция	12,3	19,6

Бележка: Изменение спрямо предходната година (%).
Източник: МВФ, Национални статистически институти.

В страните от ЦИЕ нивата на безработица са с разнопосочна динамика през 2021 г. Безработицата в Турция спада до 12.8% през 2021 г. спрямо 13.2% за 2020 г. Безработицата в Полша и Чехия е с минимален ръст за същия период съответно до 3.3% и 2.7%. Безработицата в Унгария е с лек спад до 4.1%, а в Румъния е без промяна на 5%.

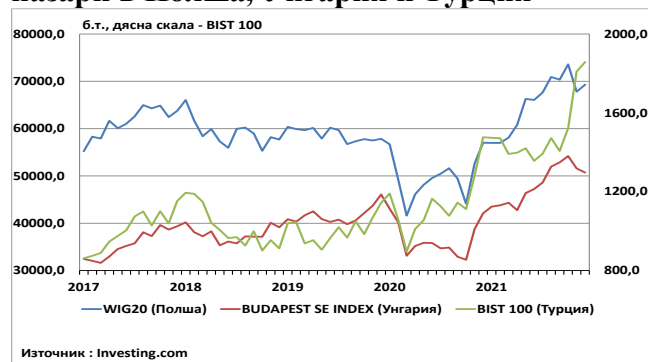
Таблица 32. Равнище на безработицата в ЦИЕ

	2020	2021
Чехия	2,6	2,7
Унгария	4,3	4,1
Полша	3,2	3,3
Румъния	5	5,0
Турция	13,2	12,8

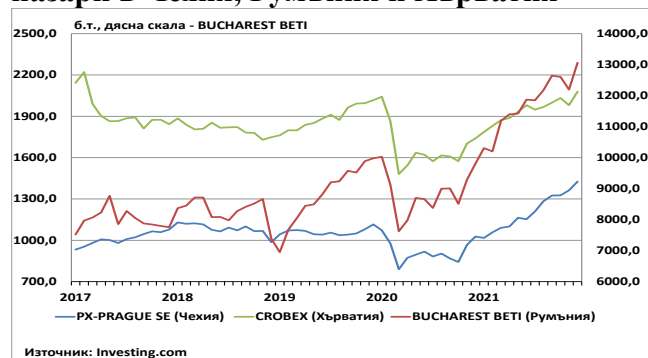
Бележка: Коефициент на безработица (%).
Източник: МВФ, Национални статистически институти.

През 2021 г. борсовите индекси в страните от ЦИЕ са с положителна динамика. С най-голям ръст е чешкият PX-PRAGUE SE, с 40%. Турският BIST100 и унгарският BUDAPEST SE INDEX се увеличават съответно с 26% и 17%. Хърватският CROBEX, полският WIG и румънският BET INDEX нарастват съответно с 16%, 22% и 27%. Причината за ръста е оптимизма сред инвеститорите за отварянето на икономиките и намаляването на рестрикциите срещу пандемията от COVID-19.

Графика 35. Динамика на капиталови пазари в Полша, Унгария и Турция

Графика 36. Динамика на капиталови пазари в Чехия, Румъния и Хърватия

1.2. Обзор на икономическата активност в България

Предприетите мерки за ограничаване на последствията от разпространението на пандемията от COVID 19 и през 2021 г., както и от появилия се нов вариант „Омикрон“, се отразиха положително за повишаване на икономическата активност в България. През 2021 г. българската икономика отчита ръст от 4.2%, което почти компенсира спада от -4.4% през предходната година. Към края на 2021 г., дефицитът по текущата сметка намалява с -0.4 пр.п. спрямо 2020 г. и достига до -271.4 млн. евро. Обемът на преките чуждестранни инвестиции в България възлиза на 1 265.1 млн. евро, което е с -1 731.4 млн. евро по-малко от предходната година. През 2021 г. брутният външен дълг на страната намалява до 5.4% на годишна база, като в края на годината достига 42.0 млрд. евро или 61.8% от БВП. Кредитните експозиции на банките в частния нефинансов сектор нарастват, като заедно с домакинствата достигат средногодишен ръст от 6.4% спрямо 5.2% през 2020 г. Средногодишната стойност на инфлацията на потребителските цени е в размер на 2.9%, като започва да нараства значително още от второ тримесечие 2021 г., и към декември 2021 г. достига до 6.6% на годишна база. Индексът на цените на жилищата почти удвоява темпа си на изменение на годишна база, като от 4.6% средно за 2020 г. достига до 8.7% през 2021 г. Тенденцията при цените на наемите следва същия тренд, индексът се повишава до 2.8% за 2021 г. спрямо 2.0% за 2020 г.

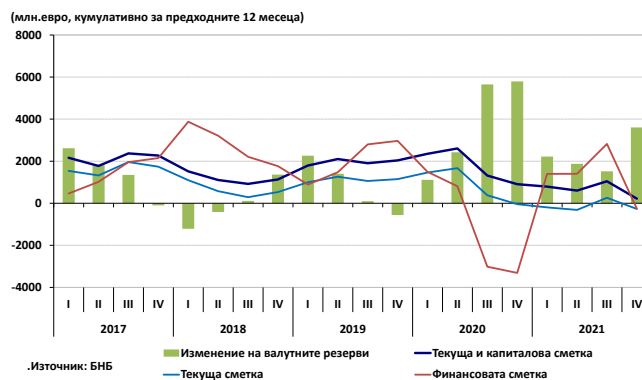
Банковият сектор продължава да бъде стабилен, рентабилен, с високи нива на капиталова адекватност и ликвидност, въпреки разпространението в глобален мащаб на варианта „Омикрон“ и в резултат на икономическата ситуация в страната в края на 2021 г.

По предварителни данни за 2021 г., общото салдо по текущата и капиталовата сметка възлиза на 219.3 млн. евро, спрямо 905.1 млн. евро към края на 2020 г., като бележи спад в размер на 75.7%, но въпреки това остава положително. За периода януари - декември 2021 г., дефицитът по текущата сметка на платежния баланс е в размер на -271.4 млн. евро, като намалява стойността си незначително с -0.3 пр.п. спрямо 2020 г. В резултат, главно на по-ниския размер на постъпления, свързани с инвестиционни субсидии към сектор „Държавно управление“, излишъкът по капиталовата сметка достига до 490.7 млн. евро.

Балансът по финансовата сметка за годината е отрицателен (-255.1 млн. евро), но с 3 053.8 млн. евро повече от отчетеното отрицателно салдо през 2020 г. По данни на платежния баланс, международните валутни резерви на страната намаляват до 3 606.3 млн.

евро. След отчитане на валутнокурсви разлики и ценови преценки, валутните резерви в баланса на БНБ се увеличават с 3 749.0 млн. евро (7.3 млрд. лв), като активите на управление „Емисионно“ възлизат на 67.7 млрд. лв. в края на 2021 г.

Графика 37. Динамика на основните сметки на платежния баланс

Към края на 2021 г., дефицитът по текущата сметка в размер на -271.4 млн. евро спрямо по-големия баланс (-41.4 млн. евро) от

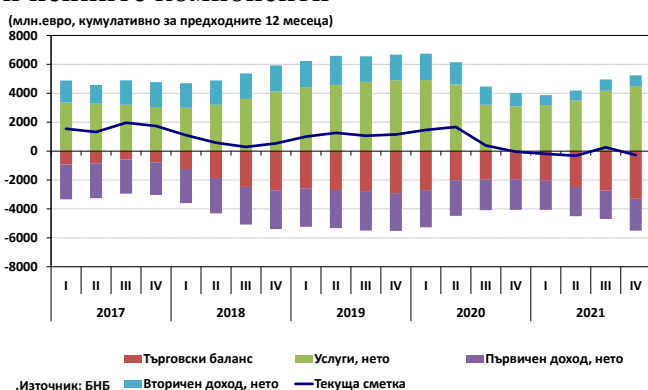
*Данни на БНБ 2021 г.

1 Обзорът е изготвен по публично налични данни към 05.04.2021 г.

По предварителни данни на НСИ БВП за 2021 г. е 132 744 млн.лв

предходната година, се дължи основно на свиването на търговския баланс с -1 354.6 млн. евро спрямо края на 2020 г., като достига стойност от -3 296 млн. евро. Основен фактор за това е високият темп на нарастване на вноса на стоки в реално изражение на годишна база спрямо свиването на реалния износ, както и значителното понижение на глобалната икономическа активност. Статия „Вторичен доход нето“ е вторият фактор допринасящ за отрицателния баланс по текущата сметка, като бележи спад от -189.6 млн. евро спрямо края на декември 2020 г. и достига стойност от 741.6 млн. евро в края на 2021 г. Основен фактор за тази динамика е по-ниския размер на парични преводи в страната от български граждани, работещи в чужбина. Статията „Първичен доход нето“ продължава да бъде с отрицателно салдо, като дефицитът е в размер на -2 210.2 млн. евро към края на 2021 г., и допринася за свиване на дефицита по текущата сметка с 90.6 млн. евро в края на годината.

Графика 38. Динамика на текущата сметка и нейните компоненти

За периода януари - декември 2021 г. салдото по финансовата сметка възлиза на -255.1 млн. евро, което е с 3 053.8 млн. евро повече от отчетеното за същия период на 2020 г. и се дължи на нарастване на чуждестранните активи на българските резиденти спрямо това на чуждестранните пасиви. За нарастването на чуждестранните активи основно значение има

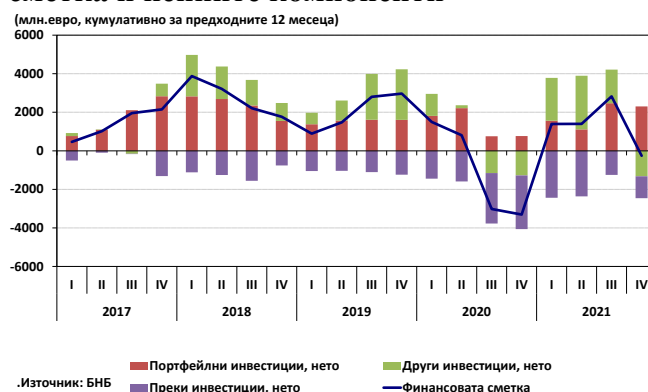
*Данни на БНБ 2021 г.

¹ Обзорът е изготвен по публично налични данни към 05.04.2021 г. По предварителни данни на НСИ БВП за 2021 г. е 132 744 млн.лв

повишението им в сектор „Централна банка“. Повишението е вследствие на по-високия размер на краткосрочните активи на банките под формата на „Валута и депозити“. При „Други сектори“ също се отчита повишение на активите извън България - главно по линия на портфейлните инвестиции, което макар и в значително по-ниска степен, също допринася за нетния изходящ поток на средства от страната. Формираният положителен баланс по финансовата сметка през годината е и частично ограничен от разпределените за България допълнителни 859 млн. специални права на тираж (СПТ) на 24.08.2021 г.*

Компонентът на финансовата сметка, който единствено допринася с отрицателен ръст за свиването на баланса към края на 2021 г., е „Други инвестиции нето“, като бележи отрицателен ръст по салдото в размер на -44.6 млн. евро спрямо края на 2020 г. и достигат до -1 321.0 млн. евро в края на последното тримесечие на 2021 г. „Преките инвестиции“ намаляват дефицита си с -1 646.4 млн. евро спрямо края на предходната година, като отчитат размер от -1 132.0 млн. евро към края на 2021 г.

Графика 39. Динамика на финансовата сметка и нейните компоненти

За периода януари - декември 2021 г., потокът на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в страната възлиза на 1 265.1 млн. евро, което е с -1 731.4 млн. евро по-малко от

предходната година. Единствената част от ПЧИ у нас, която е с положителна стойност през годината и бележи ръст, е под формата на реинвестирана печалба (1 775.4 млн. евро), която нараства със 722.8 млн. евро спрямо 2020 г. Дълговите инструменти отчитат спад от -1 743.5 млн. евро спрямо предходната година и отбелязват салдо от -474.0 млн. евро. Потокът на ПЧИ под формата на дялов капитал, различен от реинвестирана печалба, е отрицателен и възлиза на -36.3 млн. евро.

Таблица 33. Динамика на ПЧИ в България по вид инвестиция

	2017	2018	2019	2020	2021
Общо	1606	968	1639	2997	1265
Дялов капитал, различен от реинвест. печалба	-25	390	-157	674	-36
Реинвестирана печалба	861	1214	1159	1053	1775
Дългови инструменти	770	-637	637	1270	-474

Бележка: Данните са за обем на ПЧИ в страната (в млн. евро).
Източник: БНБ.

Разпределението на ПЧИ по сектори в страната през 2021 г. се характеризира с известна промяна спрямо предходната година. Секторът „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети”, който през 2020 г. се нарежда на последно място, през 2021 г. отчасти възстановява обема си, като отчита прилив на ПЧИ в размер на 102.6 млн. евро. Най-голям спад в обема си от ПЧИ отчита Сектор „Транспорт, складиране и пощи“, като намалява стойността си с -306.1 млн. евро и достига -78.9 млн. евро. Сектор „Строителство” заема второто място, със спад от -40.6 млн. евро спрямо 223.7 млн. евро за 2020 г.

Ръст в обема от ПЧИ в края на 2021 г. отбелязват секторите: „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения” (93.6 млн. евро), „Хотелиерство и ресторантьорство” (73.7 млн. евро), „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ (61.9 млн. евро) и „Финансови и застрахователни дейности“ (59.6 млн. евро).

*Данни на БНБ 2021 г.

¹ Обзорът е изготвен по публично налични данни към 05.04.2021 г. По предварителни данни на НСИ БВП за 2021 г. е 132 744 млн.лв

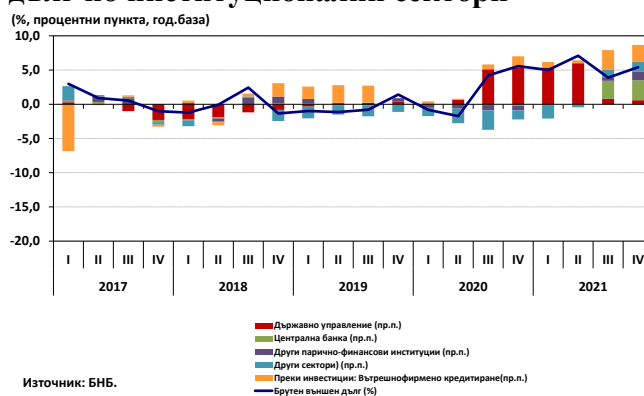
Таблица 34. Отраслова структура на ПЧИ в България по икономически сектори

	2017	2018	2019	2020	2021
Добивна промишленост	-21,5	-17,3	-13,6	43,2	48,7
Преработваща промишленост	491,6	-135,5	301,4	187,8	-55,0
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на	-207,7	-70,3	-14,9	-6,9	55,0
Строителство	197,3	-4,8	63,2	223,7	-40,6
Търговия; ремонт на автомобили и	233,6	424,4	807,4	27,8	130,4
Транспорт, складиране и пощи	11,2	35,8	16,2	227,2	-78,9
Хотелиерство и ресторантьорство	-17,8	-56,5	-36,4	-76,4	-2,7
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	-215,7	-93,4	39,5	164,6	258,2
Финансови и застрахователни дейности	309,8	649,7	145,6	711,8	771,4
Операции с недвижими имоти	334,9	78,1	185,3	64,5	-48,8

Бележка: Данните са в млн.евро. Структурата обхваща десет водещи икономически сектора.
Данните за посочените периоди са от годишната статистика.
Източник:БНБ.

През 2021 г., брутният външен дълг на страната нараства с 5.4% на годишна база, като в края на годината достига 42.0 млрд.евро, което представлява 61.8% от БВП. Най-голям принос за нарастването на дълга има нарастването на чуждестранните задължения на други парично-финансови институции (1.4 пр.п.). Дълговете на сектори „Централна банка“ и „Държавно управление“ отчитат нарастване с 0.3 пр.п., докато този на сектор „Преки инвестиции, Вътрешнофирмено кредитиране“ ограничава общия ръст на брутния външен дълг с -0.6 пр.п.

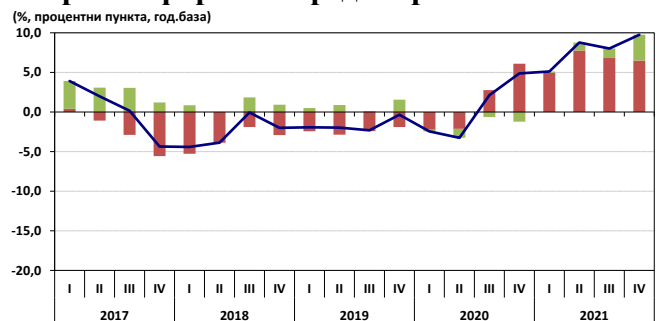
Графика 40. Динамика на брутния външен дълг по институционални сектори

В унисон с общата динамика на брутния външен дълг през 2021 г., краткосрочният ѝ компонент без вътрешнофирмено кредитиране нараства с 13.7% и представлява 24.6% от общия външен дълг в края на годината. Дългосрочният дълг също нараства - с 8.5% и

достига дял от 75.4% от външния дълг на страната в края на годината.

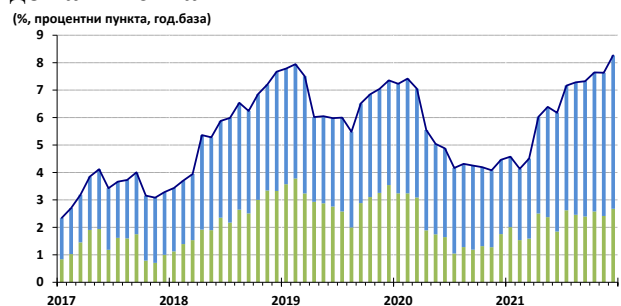
Графика 41. Динамика на brutния външен дълг по матуриретна структура, без вътрешнофирмено кредитиране

.Източник: БНБ — Дългосрочен дълг (пр.п.) — Краткосрочен дълг (пр.п.) — Брутен външен дълг (%)

През 2021 г. се забелязва нарастване на кредитите на банките за частния нефинансов сектор, като кредитите за нефинансовите предприятия и домакинствата отбелязват средногодишен ръст от 8.3% спрямо 4.5% към края на 2020 г. Кредитите за домакинствата нарастват с по-бърз темп (13.4%), като допринасят с 5.6 пр.п. към общия ръст на кредитирането към частния нефинансов сектор в края на годината. Кредитите към нефинансовите предприятия отчитат ръст от 2.3% в края на годината, като допринасят с 2.7 пр.п. към общата динамика.

Графика 42. Динамика на кредитите към нефинансовите предприятия и домакинства

.Източник: БНБ. — кредити на домакинства (пр.п.) — кредити на нефинансови предприятия (пр.п.) — годишен темп на изменение (%)

Ръстът на кредитите за домакинствата през 2021 г. се дължи предимно на нарастването на

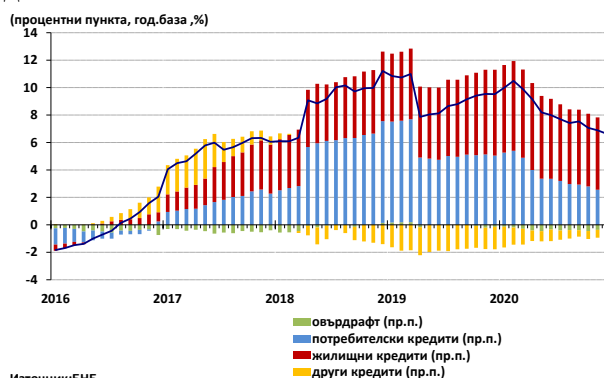
*Данни на БНБ 2021 г.

1 Обзорът е изготвен по публично налични данни към 05.04.2021 г. По предварителни данни на НСИ БВП за 2021 г. е 132 744 млн.лв

жилищните кредити с 17.6%, което допринася с 8.3 пр.п. към общия ръст на кредитите за домакинствата. В края на 2021 г., потребителските кредити са нарастнали с 11.1% и допринасят с 5.2 пр.п. Кредитите, различни от потребителски и жилищни, както и овърдрафт, ограничават общия ръст с отрицателен принос от -0.3 пр.п.

В края на декември 2021 г., общата сума на балансовите активи на банковата система е 135.4 млрд. лв. Брутният размер на необслужваните кредити и аванси в банковата система възлиза на 4.9 млрд. лв., а дялът им в общата сума на brutните кредити и аванси намалява до 6.0%. Нетната стойност на необслужваните кредити и аванси (след приспадане на присъщата за тази класификационна категория обезценка) възлиза на 2.6 млрд. лв. в края на 2021 г. или 3.3% от общата нетна стойност на кредитите и авансите.

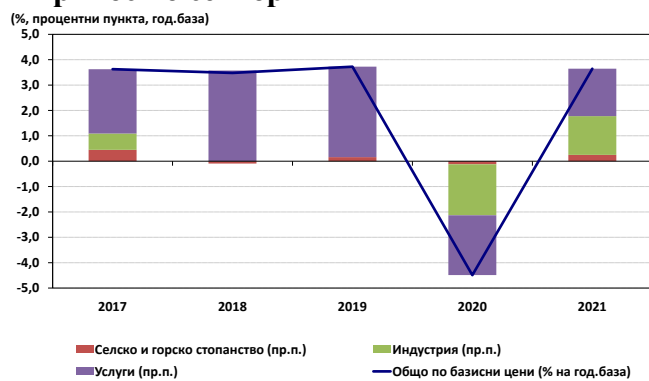
Графика 43. Динамика на кредитите за домакинствата

.Източник: БНБ

Общата добавена стойност в икономиката нараства в реално изражение до 3.6% през 2021 г., за което най-голям е приносът на сектора на услугите (1.9 пр.п.), следван от този на индустрията (1.5 пр.п.) и селското и горско стопанство (0.2 пр.п.).

Графика 44. Растеж на добавената стойност и принос по сектори

Източник: НСИ.

Детайлна разбивка на добавената стойност по сектори в икономиката показва, че сред услугите, най-голям положителен принос за брутната добавена стойност през 2021 г. отчитат секторите: „Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване” (1.9 пр.п.), следван от „Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа, (0.6 пр.п.). Два от секторите допринасят с еднакви стойности от 0.5 пр.п. - „Операции с недвижими имоти, и „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения, а три от секторите бележат положителен принос от 0.2 пр.п. - „Селско, горско и рибно стопанство“, „Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности“ и „Култура, спорт и развлечения; други дейности“. Два са секторите с отрицателен принос: „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство“(-0.5 пр.п.) и „Строителство“(-0.4 пр.п.).

Таблица 35. Динамика на добавената стойност по сектори

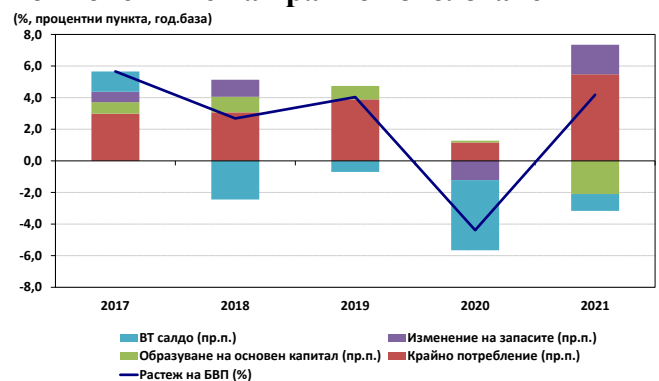
	2017	2018	2019	2020	2021
Общо за икономиката (%)	3,6	3,5	3,7	-4,5	3,6
Принос (пр.п.)					
Селско, горско и рибно стопанство	0,4	-0,1	0,2	-0,1	0,2
Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; Строителство	0,5	0,0	-0,2	-2,0	1,9
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство	0,2	0,0	0,2	0,0	-0,4
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0,4	0,6	0,9	0,3	0,5
Финансови и застрахователни дейности	0,1	0,1	0,2	0,0	0,4
Операции с недвижими имоти	0,7	1,1	0,5	-0,7	0,5
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	0,1	0,5	0,9	-0,3	0,2
Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	0,7	0,4	0,1	0,4	0,6
Култура, спорт и развлечения; други дейности	0,1	0,0	0,1	-0,6	0,2

Бележка: Данните за 2021 г. са предварителни.

Източник: НСИ.

По предварителни данни, реалният ръст на БВП през 2021 г. възлиза на 4.2% на годишна база. Крайното потребление през годината нараства с 4.3 пр.п., а изменението на запасите допринася за нарастването на БВП с 1.9 пр.п. Вътрешно-търговското салдо ограничава ръста на БВП с -1.1 пр.п. към края на годината спрямо -4.4 пр.п. през 2020 г. Образоването на основния капитал преминава на отрицателна територия спрямо предходната година, като ограничава ръста на БВП с най-голям отрицателен принос от -2.1 пр.п.

Графика 45. Растеж на БВП и принос на компонентите на крайно използване

Източник: НСИ.

Износът на български стоки и услуги през 2021 г. възлиза на 38.4 млрд. евро, нараствайки с 24.5% спрямо предходната година. Най-голям е приносът на: износ на суровини и материали (12.0 пр.п.), следван от износа на инвестиционни стоки (5.5 пр.п.) и износа на енергийни ресурси (4.3 пр.п.). Най-малък е

*Данни на БНБ 2021 г.

¹ Обзорът е изготвен по публично налични данни към 05.04.2021 г. По предварителни данни на НСИ БВП за 2021 г. е 132 744 млн.лв

приносът на износа на потребителските стоки - 2.7 пр.п.

Таблица 36. Принос на основни групи стоки за динамиката на износа

	2017	2018	2019	2020	2021
Износ (% на годишна база)	15,7	2,6	4,3	-6,3	24,5
	Принос (пр.п.)				
Потребителски стоки	1,6	0,9	1,7	0,2	2,7
Суровини и материали	6,2	1,8	1,0	0,0	12,0
Инвестиционни стоки	5,2	0,6	0,2	-1,3	5,5
Енергийни ресурси	2,7	-0,7	1,3	-5,3	4,3

Източник: БНБ.

Същият тренд следва и динамиката на вноса в България, който за 2021 г. увеличава обема си с 27.6% спрямо същия период на предходната година и достига 8481.9 млн. лв. Най-голям ръст, в размер на 10.5 пр.п., бележи секторът на суровини и материали, следван от вносът на енергийни ресурси (6.7 пр.п.), а вносът на инвестиционни и потребителски стоки допринасят съответно с 6.1 пр.п. и 4.2 пр.п.

Таблица 37. Принос на основни групи стоки за динамиката на вноса

	2017	2018	2019	2020	2021
Внос (% на годишна база)	15,7	6,1	5,0	-8,9	27,6
	Принос (пр.п.)				
Потребителски стоки	2,2	1,4	2,3	-0,4	4,2
Суровини и материали	6,6	2,2	-0,2	-0,3	10,5
Инвестиционни стоки	2,7	2,4	1,7	-2,1	6,1
Енергийни ресурси	4,1	0,1	1,1	-6,2	6,7

Източник: БНБ.

Реалният растеж на крайното потребление се ускорява от 1.5% през 2020 г. до 7.0% през 2021 г. Основна движеща сила затова има индивидуалното потребление на домакинствата (6.0 пр.п.), а индивидуалното потребление на правителството допринася с 0.6 пр.п. Колективното потребление, което измерва крайните разходи на правителството за колективни услуги, предоставени на обществото като цяло, допринася с 0.4 пр.п. общо на крайното потребление.

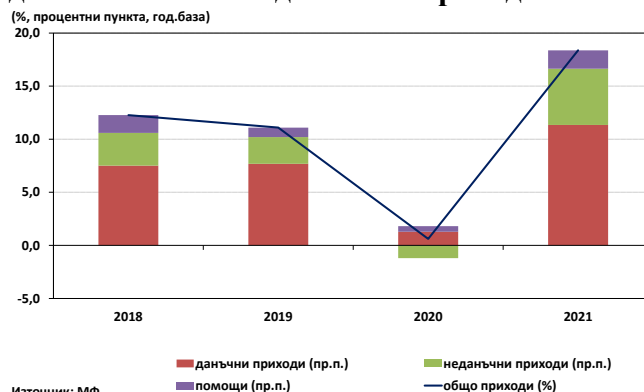
Таблица 38. Растеж на крайното потребление и принос на компонентите

	2017	2018	2019	2020	2021
Крайно потребление (%)	3,8	4,0	5,1	1,5	7,0
индивидуално потребление (пр.п.)	3,2	3,6	5,0	0,8	6,6
(пр.п.)	2,8	2,9	4,7	-0,3	6,0
правителството (пр.п.)	0,4	0,6	0,3	1,1	0,6
колективно потребление (пр.п.)	0,7	0,5	0,1	0,8	0,4

Бележка: Данните за 2021 г. са предварителни.
Източник: НСИ.

Бюджетното салдо по консолидираната фискална програма (КФП) през 2021 г., по официални данни, е отрицателно в размер на -3.7 млрд. лв., което представлява дефицит от -3.0% от БВП. Приходите отчитат ръст от 18.4%, който основно се дължи на данъка върху добавената стойност (4.4 пр.п.), данъка върху социално и здравно-осигурителните вноски (2.8 пр.п.) и данъка върху доходите на физическите лица (1.5 пр.п.). Неданъчните приходи допринасят с 5.3 пр.п., а помощите отчитат положителен принос от 1.7 пр.п. С един и същ принос в ръста на бюджетните приходи са данъкът върху акциза (0.5 пр.п.) и други данъци (0.5 пр.п.).

Графика 46. Принос на компонентите в динамиката на бюджетните приходи

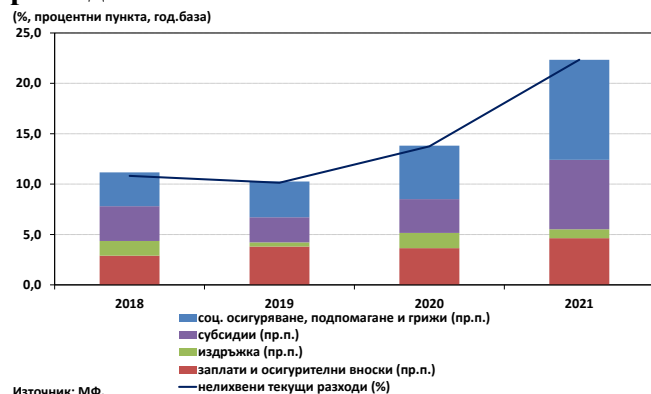
Бюджетните разходи нарастват със 17.6% през 2021 г. спрямо 5.9% за предходната година, за което най-голям принос имат текущите разходи (19.3 пр.п.), следвани от разходите за социално осигуряване, подпомагане и грижи (9.9 пр.п.), докато капиталовите разходи имат отрицателен принос от -2.5 пр.п. Бюджетният разход за

*Данни на БНБ 2021 г.

¹ Обзорът е изготвен по публично налични данни към 05.04.2021 г. По предварителни данни на НСИ БВП за 2021 г. е 132 744 млн.лв

вноска в общия бюджет на ЕС през 2021 г. нараства с 29.8% спрямо 8.6% за 2020 г., като допринася с 0.8 пр.п. в общия ръст на бюджетните разходи.

Графика 47. Принос на компонентите в динамиката на нелихвените текущи разходи

През 2021 г. заетостта у нас намалява с -1.4% на годишна база, като броят на заетите лица на 15 и повече години намалява до 3.07 млн.души. Тази динамика се дължи на намаление в ръста на заетостта, като при мъжете отрицателният принос е в размер на -0.9 пр.п., а при жените -0.6 пр.п. Заетостта намалява в почти всички възрастови групи, като най-изразена е при лицата между 15 и 24 години, независимо, че бележи спад от 9.5% спрямо 2020 г. С по-голям принос (-0,6 пр.п.) за общия спад са лицата във възрастова група между 25 и 34 години.

Броят на наетите лица по трудово и служебно правоотношение намалява с -1.1% на годишна база и достига до 2.19 млн.души. Тази динамика се дължи почти изцяло на спад на наетите лица в частния сектор (-1.4 пр.п.). По икономически дейности, намаление в броя на наетите лица има почти във всички сектори, но най-значимо е в строителството (-0.44 пр.п.) и в сектор „Транспорт, складиране и пощи“ (-0.36 пр.п.). Сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ допринасят за общия спад с -0.21 пр.п.

*Данни на БНБ 2021 г.

¹ Обзорът е изготвен по публично налични данни към 05.04.2021 г. По предварителни данни на НСИ БВП за 2021 г. е 132 744 млн.лв

Доходът на работещите, измерен чрез компенсацията за наетите лица, който представлява брутен доход включващ и промени в осигурителните вноски, нараства с 6.4% през 2021 г. при ръст от 4.2% през предходната година.

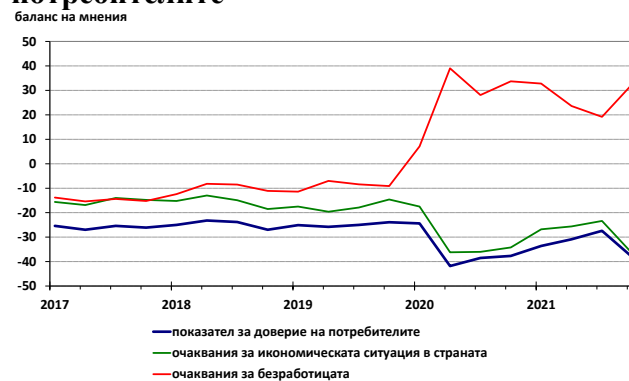
Таблица 39. Динамика на заетостта и доходите

	2017	2018	2019	2020	2021
Заети лица	4,4	0,1	2,6	-3,4	-1,4
Наети лица	1,4	0,5	0,1	-4,8	-1,1
Компенсация на наетите лица	10,9	10,6	8,6	4,2	10,6
Безработица*	6,2	5,2	4,2	5,1	5,3

Бележка: Данните за динамиката показват изменение спрямо предх.г. (%), като данните за 2021 г. са предварителни; * коефициент на безработица средно за периода (% от раб.сила); Компенсация на наетите
Източници: НСИ.

Доверието на потребителите през 2021 г. запазва ниските си нива от 2020 г., като в края й достига до -38.2. В подкрепа на показателя действат очакванията на потребителите за безработица, които са силно завишени и през 2021 г. За влошаването на доверието на потребителите влияят по-високите очаквания за влошаване на икономическата ситуация в страната.

Графика 48. Показател на доверие на потребителите

Бележка: Очакванията за безработица се взимат с обратен знак. Показване на показателя означава, че потребителите имат оптимистични очаквания и обратното.

Доходите на домакинствата през 2021 г. ускоряват ръста си до 6.8% годишно, за което основен принос и тази година имат заплатите (4.6 пр.п.) и пенсиите (3.2 пр.п.). Ограничение

върху ръста на доходите на домакинствата през годината оказват доходите от собственост (-25.8%) и приходите от продажби (-25.6%). Изтеглените от домакинствата спестявания отбелязват ръст от 23.3%, а получените от тях заеми и кредити спад от -23.1%.

Таблица 40. Динамика на доходите на домакинствата

	2017	2018	2019	2020	2021
Общ доход	6,0	4,8	6,8	5,1	6,8
Работна заплата	6,1	6,9	8,9	4,1	8,2
Изтеглени спестявания	15,3	11,6	-3,5	-9,2	23,3
Заеми и кредити	11,1	62,0	-25,9	-20,6	-23,1

Бележка: Данните са на год. база (%).
Източник: НСИ.

Разходите на домакинствата през 2021 г. отбелязват значителен ръст от 9.9% спрямо -1% през 2020 г. Потребителските разходи нарастват с 11.2% и допринасят най-много - с 9.1 пр.п. в общия разход на домакинствата. От тях разходите за храна и разходите за жилища, вода, електроенергия и горива имат съществен принос, съответно от 2.01 пр.п. и 1.37 пр.п. През 2021 г. всички разходи на домакинствата нарастват, като най-голям ръст, извън гореописаните, се наблюдава при разходите за облекло и обувки (32.7%), разходите за жилищно обзавеждане и поддържане на дома (24.1%), разходите за свободно време, културен отдих и образование (21.2%), разходите за разнообразни стоки и услуги (17.4%). Разходите на домакинствата за данъци и социални осигуровки нарастват съответно с 6.5% и 3.2%, като допринасят съответно с 0.37 пр.п. и 0.26 пр.п. за ръста на общите разходи. През 2021 г. е прекъсната тенденцията на домакинствата към спестяване. Разходите им за влогове отчитат незначителен ръст от 1.6%, а отделените средства за изплащане на дълг или даване на пари на заем нарастват с 1.4%.

Таблица 41. Динамика на разходите на домакинствата

	2017	2018	2019	2020	2021
Общ разход	7,6	7,7	4,9	-1,0	9,9
Потребителски общ разход	6,9	6,7	5,2	-1,3	11,2
Данъци	15,0	6,9	6,6	2,1	6,5
Влог	41,8	5,2	22,6	31,3	1,6
Изплатен дълг и даден заем	-3,0	-15,3	-0,3	-2,3	1,4

Бележка: Данните са на год. база (%).
Източник: НСИ.

От второ тримесечие на 2021 г. инфлацията значително започва да нараства, като средногодишната ѝ стойност от 2.9% е с принос от 1.6 пр.п. спрямо средногодишната и стойност от 1.2% за предходната година. Към декември 2021 г., инфлацията в страната се повишава до 6.6% и достига стойности от 2009 г. Базисната инфлация също отчита по-висок темп на изменение, като средногодишната възлиза на 1.4% спрямо 1.2% спрямо 2020 г.

Графика 49. Инфлация

Източник: НСИ

Най-голям принос за акумулираната през годината инфлация имат хранителните продукти (2.3 пр.п.) и услугите (1.4 пр.п.). Сред услугите, най-голям принос за общата инфлация имат цените на общественото хранене (0.6 пр.п.). Цените на промишлените стоки допринасят за общия ръст на инфлацията с 2.3 пр.п. Сред тях цените на течните и транспортни горива имат най-голям принос от 0.8 пр.п. Административните цени отбелязват ръст от 1.6 пр.п.

*Данни на БНБ 2021 г.

¹ Обзорът е изготвен по публично налични данни към 05.04.2021 г. По предварителни данни на НСИ БВП за 2021 г. е 132 744 млн.лв

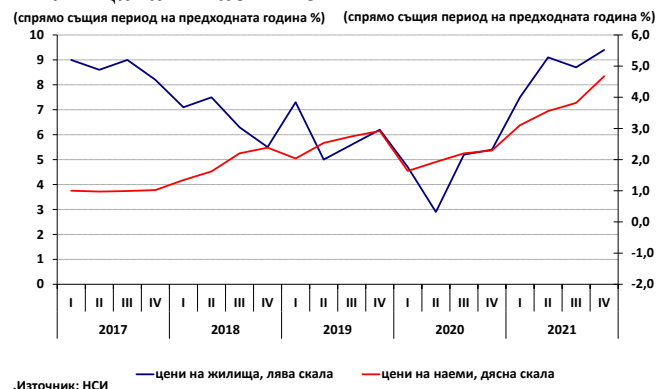
Таблица 42. Принос на основни групи стоки и услуги към инфлацията

	2017	2018	2019	2020	2021
Инфлация (% спрямо дек. на	1,6	2,3	3,1	0,0	6,6
<i>приноси (пр.п.)</i>					
Хранителни продукти	0,6	1,2	1,4	0,4	2,3
Непреработени храни	0,2	0,2	0,5	-0,1	0,3
Преработени храни	0,4	1,0	0,8	0,6	2,0
Услуги (всичко без стоки)	0,5	1,8	0,9	0,7	1,4
Обществено хранене	0,2	0,4	0,3	0,2	0,6
Транспортни услуги	0,1	0,4	0,0	0,1	0,4
Телекомуникационни	0,0	0,1	-0,1	0,0	-0,2
Енергия и отопление за дом:	0,3	0,8	0,1	0,0	0,9
Течни и транспортни горива	0,4	0,4	0,3	-1,0	0,8
Промислени стоки	0,5	0,7	0,6	-1,2	2,3
Административни цени	-0,7	0,0	0,4	-0,1	1,6

През 2021 г., нарастването на цените на жилищата у нас забързва темпа си, като отчита значителен средногодишен ръст от 8.7% при 4.6% през 2020 г. По-високият ръст на цените на жилищата се определя от търсенето от страна на домакинствата, както и от високия

процент новопостроен/свободен жилищен фонд. Цените на наемите също нарастват, като достигат 3.8% на средногодишна база при 2.0% през 2020 г.

Графика 50. Динамика на цените на жилищата и наемите

*Данни на БНБ 2021 г.

¹ Обзорът е изготвен по публично налични данни към 05.04.2021 г.

По предварителни данни на НСИ БВП за 2021 г. е 132 744 млн.лв

2. Обзор на небанковия финансов сектор в България

През 2021 г. активите на участниците в небанковия финансов сектор намаляват с -11.6% и в края на годината достигат 47 млрд. лв., като активите на всички видове небанкови финансови дружества и сегменти (с изключение на небанковите инвестиционни посредници) отчитат положително изменение на годишна база. Най-голям принос от 4.2 пр.п. има ръстът на активите на пенсионните фондове, следвани от активите на застрахователните и презастрахователните дружества (2.7 пр.п.), нарастването на активите, управлявани от управляващите дружества и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (1.4 пр.п.), изменението на активите на колективните инвестиционни схеми и другите предприятия за колективно инвестиране (1.8 пр.п.) и нарастването на активите на дружествата със специална инвестиционна цел (0.1 пр.п.). Активите на небанковите инвестиционни посредници, основна част от които са клиентски активи, ограничават ръста с отрицателен принос от -21.6 пр.п. В резултат на тази динамика ролята на дружествата в небанковия финансов сектор в структурата на финансовото посредничество значително намалява, като активите на участниците в поднадзорния на КФН сектор достигат 25.8% от активите на финансовия сектор у нас.

Като дял от БВП активите на участниците на небанковия финансов сектор спадат значително през 2021 г. и възлизат на 35.4%. Дълбочината на финансовото посредничество за небанковия финансов сектор, измерена чрез пазарната капитализация на фондовата борса спада до 23.2% през 2021 г., в сравнение с 23.6% от БВП през 2020 г.

Таблица 43. Относителна структура на активите на участниците на небанковия финансов сектор (% от активите на банковия и небанковия финансов сектор в България)

Показатели	2017	2018	2019	2020	2021
Небанкови инвестиционни посредници	10.8	13.6	12.5	11.1	4.5
Управляващи дружества и ЛУАИФ	1.4	1.3	1.4	1.4	1.7
КИС и други предприятия за колективно инвестиране*	1.0	1.0	1.0	1.0	1.5
АДСИЦ	1.1	1.1	1.1	1.1	1.0
(Пре)застрахователни дружества	5.5	5.3	5.5	5.7	6.2
ФДПО	9.2	8.8	9.5	9.8	10.8
Участници на небанковия финансов сектор	29.0	31.2	31.0	30.0	25.8

Бележки: * Включва балансови активи на КИС, АИФ, НИФ и НИД.

Източник: БНБ, КФН.

Активите на небанковите инвестиционни посредници (ИП) намаляват с -58.2% през 2021 г. и в края на годината достигат 8.2 млрд. лв. Причината за тази динамика е намаление на клиентските активи (финансови инструменти) на един ИП с частичен лиценз с -12.7 млрд. лв. Изключвайки този единичен фактор, активите на останалите небанкови ИП нарастват са 35.1% на годишна база. Активите на небанковите ИП с пълен лиценз нарастват с

32.9% на годишна база и ограничават спада на активите на небанковите ИП с положителен принос от 7.1 пр.п.

Активите на управляващите дружества и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, нарастват в абсолютен размер със 856 млн.лв, което е ръст от 35.3% на годишна база и в края на годината възлизат на 3.3 млрд. лв. От тях 2.6 млрд. лв. са управляваните активи на колективни

инвестиционни схеми и 0.5 млрд. лв. са управлявани активи на клиенти по доверително управление на портфейли.

Активите на колективните инвестиционни схеми (КИС) нарастват общо с 40.2% спрямо предходната година. Наблюдаваната динамика се дължи основно на увеличение на активите на договорните фондове и борсово търгуваните фондове (БТФ), които в края на годината са общо 116, а размерът на активите им достига 2.5 млрд. лв. Двадесет и осем са алтернативните инвестиционни фондове, които управляват 278.9 млн. лв. активи. Поради относително малката абсолютна стойност на активите, колективните инвестиционни схеми заемат дял от 1.5% в структурата на финансовото посредничество.

Активите на дружествата със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) отбелязват ръст от 2.7% на годишна база и към края на годината размерът им достига 1.9 млрд. лв. Най-голям принос за този ръст имат активите на АДСИЦ, секюритизиращи вземания, (1.7 пр.п.). АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя, допринасят положително с 1.0 пр.п. в годишния ръст на активите в сектора. В относително изражение дялът на дружествата със специална инвестиционна цел в структурата на финансовото посредничество в края на 2021 г. намалява незначително до 1.0%.

Активите на (пре)застрахователите нарастват със 14.3% през 2021 г. спрямо 7.5% през 2020 г., а дялът им в структурата на

финансовото посредничество се покачва спрямо предходната година и възлиза на 6.2%. Най-голям принос от 5.8 пр.п. за ръста на активите на (пре)застрахователния пазар има нарастването на активите на дружества по животозастраховане (28.0%), следвани от ръста на активите на общозастрахователните дружества с 9.9% и също имат положителен принос от 4.9 пр.п. Активите на единственото презастрахователно дружество у нас нарастват с 12.1% на годишна база и имат положителен принос от 3.6 пр.п. към изменението на активите на застрахователния пазар.

Ръстът на балансовите активи на пенсионните фондове нараства до 12.7% през 2021 г. спрямо 10.6% през 2020 г. Увеличението на активите им се дължи на постъпленията от осигурителни вноски, които отчитат най-голям ръст спрямо предходните пет години. Принос за ръста отчита и положителният резултат от инвестирането на натрупаните по индивидуалните партии средствата през годината, като запазва тенденцията си за нарастване. Пенсионните фондове заемат първо място сред институционалните инвеститори на небанковия финансов сектор като размерът на балансовите им активи в края на годината възлиза на 19.6 млрд. лв. Относителният им дял в структурата на финансовото посредничество в края на годината възлиза на 10.8%.

Таблица 44. Пазарна капитализация на фондовата борса и активи на участниците на небанковия финансов сектор (% от БВП)

	2017	2018	2019	2020	2021
Пазарна капитализация на фондовата борса	23.0	24.3	23.2	23.6	23.2
Небанкови инвестиционни посредници	14.4	19.0	17.2	16.5	6.2
Управляващи дружества и ЛУАИФ	1.8	1.8	1.9	2.0	2.4
КИС и други предприятия за колективно инвестиране*	1.4	1.4	1.4	1.5	2.1
АДСИЦ	1.5	1.5	1.5	1.6	1.4
(Пре)застрахователни дружества	7.4	7.5	7.7	8.3	8.5
ФДПО	12.4	12.2	13.1	14.5	14.8
Участници на небанковия финансов сектор	38.9	43.4	42.7	44.3	35.4

Бележки: * Включва балансови активи на КИС, АИФ, НИФ и НИД.

Източник: БФБ, КФН, НСИ.

Дълбочината на финансовото посредничество на небанковия финансов сектор, измерена чрез пазарната капитализация на Българска фондова борса като дял от БВП, намалява незначително до 23.2% в края на 2021 г. от 23.6% в края на 2020 г.

Пазарната капитализация на БФБ АД бележи ръст от 8.6% на годишна база и в края на годината достига 30.8 млрд. лв. Пазарната капитализация на Основен пазар, която към края на 2021 г. достига 11.6 млрд. лв., има положителен принос от 9.9 пр.п., докато пазарната капитализация на Алтернативен пазар, която към края на годината достига 18.9 млрд. лв. има ограничаващ ръста принос от -2.4 пр.п. Пазарната капитализация на пазара за растеж ВЕАМ, която е в размер на 278.7 млн. лв., също допринася с 1 пр.п. в общото изменение. По видове сегменти на трите организирани от БФБ АД пазари с най-висок принос в това нарастване (8.3 пр.п.) има сегмент Акции Standard, чиято пазарна капитализация достига 9.0 млрд. лв. в края на годината. Следват сегмент за ДСИЦ на Основен пазар и сегмент акции Premium, които допринасят положително съответно с 0.9 пр.п. и 0.7 пр.п. в общото нарастване на капитализацията на трите пазара. Пазарната

капитализация на сегмент за търговия на акции на Алтернативен пазар намалява от 19.0 млрд. лв. към края на 2020 г. до 18.6 млрд. лв. към края на 2021 г. и има отрицателен принос от -1.7 пр.п., в нарастването на пазарната капитализация на трите пазара, организирани от фондовата борса. Основен дял в сегмента заемат акциите на едно публично дружество, чиято пазарна капитализация към края на годината има 88.8% относителен дял в сегмента. Капитализацията на сегмент за ДСИЦ на Алтернативен пазар също има ограничаващ ръста принос от -0.7 пр.п.

Динамиката на индексите на фондовия пазар през 2021 г. е повлияна от възстановяването на капиталовите пазари от въздействието на разпространението на пандемията от COVID-19. Към 31.12.2021 г. основният индекс SOFIX отбелязва ръст от 42.04% спрямо равнището си в края на 2020 г. достигайки 635.68 пункта. Широкият индекс BGBX40 отбелязва повишение от 41.72% на годишна база до 143.68 пункта, докато равнопретегленият BGTR30 нараства с 36.82% през годината до 682.96 пункта. Секторният индекс BGREIT, който по принцип прави изключение от общата тенденция поради вида на дружествата, включени в индекса, отчита

ръст от 19.09% на годишна база до 163.98 пункта.

Изразени като дял от БВП, активите на участниците на небанковия сектор възлизат на 35.4%, като сред тях най-голям е дялът на активите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване (14.8%), следвани от активите на небанковите ИП (6.2%) и от

През 2021 г. развитието на небанковия финансов сектор е в посока на запазване на пазарната среда в отделните сегменти. Общозастрахователните дружества, предприятията за колективно инвестиране и управляващите дружества се характеризират със силна конкуренция, а умерена конкурентна среда се наблюдава при пенсионноосигурителните дружества и сегмента на услуги, предоставени от небанковите инвестиционни посредници. Животозастрахователният пазар се характеризира с висока пазарна концентрация. Общата динамика на развитие на пазарната среда през годината е разнопосочна в отделните сегменти, като не води до качествена промяна в пазарната конкуренция.

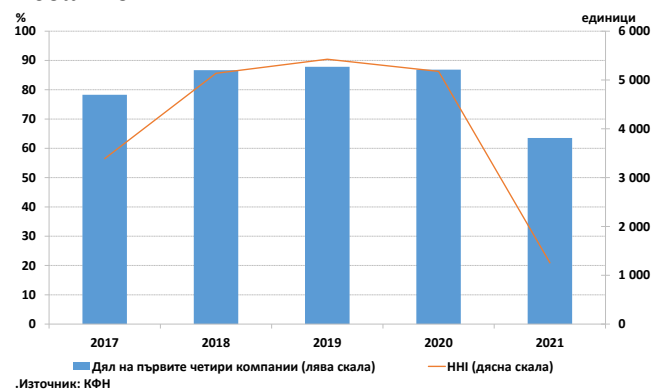
Концентрацията при небанковите инвестиционни посредници, измерена на база клиентски активи се характеризира като умерена. В края на 2021 г. най-големите четири инвестиционни посредника държат 63.5% от общата сума на всички клиентски активи⁴², като дялът на първия инвестиционен посредник е 24.0%. При останалите инвестиционни посредници средният дял от държаните клиентски активи е 2.2%.

Индексът на Херфиндал-Хиршман (ННІ)⁴³ на пазара на небанковите инвестиционни посредници, изчислен на база клиентски активи, намалява през 2021 г. с 3 919 единици до 1 257 единици, което променя концентрацията на пазара на услуги, предоставени от небанковите инвестиционни

активите на (пре)застрахователния сегмент, които представляват 8.5% от БВП. Активите, управлявани от УД и ЛУАИФ, възлизат на 2.5% от БВП, а тези на АДСИЦ, КИС и другите предприятия за колективно инвестиране – съответно 1.4% и 2.0% от БВП.

посредници от високо концентриран до пазар с умерена концентрация.

Графика 51. Концентрация на пазара на небанкови ИП

Концентрацията на пазара на услугите, предлагани от управляващите дружества, през 2021 г. се повишава спрямо предходната година. Четирите управляващи дружества с

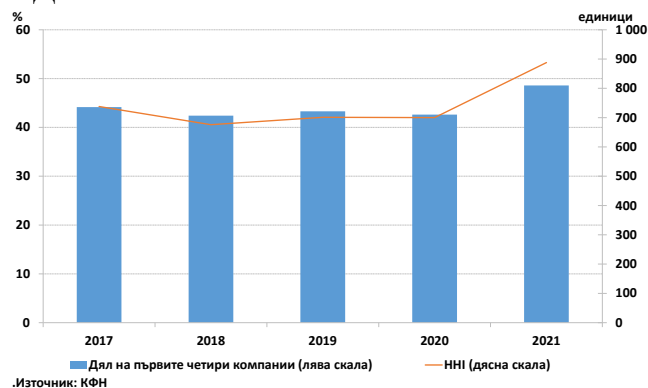
⁴²ИП „Елана трейдинг“ АД, ИП „Първа финансова брокерска къща“ ЕООД, ИП Евро-финанс АД и ИП „София Интернешънъл Секюритиз“ АД.

⁴³Индексът Херфиндал-Хиршман (ННІ) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1000 единици,

пазарът се определя като силно конкурентен, между 1000 и 1800 единици умерена конкурентна среда, а над 1800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация.

най-голям относителен дял в управляваните активи държат 48.6% от общата сума⁴⁴. Стойността на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ) на пазара на управляващи дружества, изчислен на база управлявани активи към края на 2021 г., нараства със 188 единици до нивото от 888 единици в посока засилване на концентрацията в сектора. Въпреки тази динамика, пазарният сегмент продължава да се характеризира като силно конкурентен.

Графика 52. Концентрация на пазара на УД

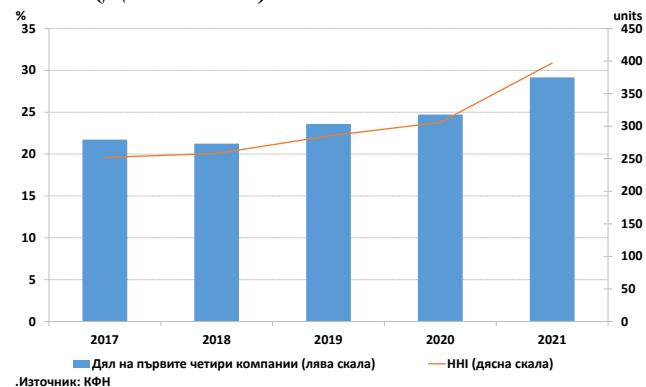
Пазарът на колективните инвестиционни схеми се определя като силно конкурентен. Тенденцията за плавно увеличаване на концентрацията в сегмента продължава и през 2021 г., като повишение се наблюдава, както по отношение на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ), така и по дела на първите четири фонда в общата сума на активите. Независимо от тази динамика, пазарът в този сегмент остава силно конкурентен. Изменението на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ) е с 91 единици, като стойността му нараства до 397 единици към края на 2021 г. спрямо 306 единици през 2021

⁴⁴КВС „Asset management“ NV, УД „Ди Ви асет мениджмънт“ ЕАД, УД „ДСК Управление на активи“ АД и УД „Райфайзен асет мениджмънт“ ЕАД.

⁴⁵ДФ "ОББ Платинум облигации", ДФ "ДСК Стандарт", ДФ "Райфайзен Консервативен фонд (България)" и ДФ „ДСК евро актив“.

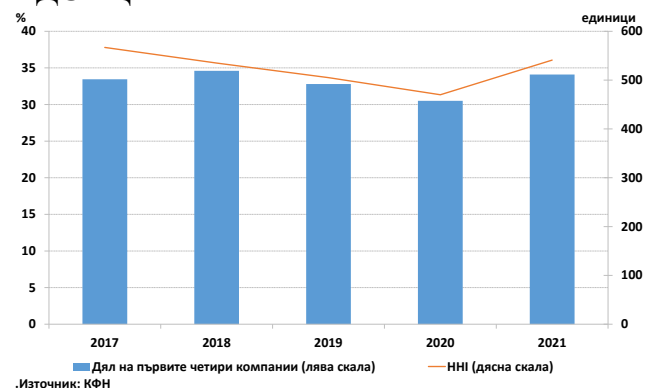
г., докато делът на първите четири фонда⁴⁵, нараства съответно до 29.2% от 24.7% към края на 2020 г.

Графика 53. Концентрация на пазара на КИС (ДФ и БТФ)

Сегментът на дружествата със специална инвестиционна цел остава силно конкурентен, при стойност на индекса Херфиндал-Хиршман (ННІ) от 541 единици, което е със 71 единици над стойността на показателя за 2020 г. Сходна динамика се наблюдава в изменението на дела на първите четири компании⁴⁶, който нараства от 30.5% през предходната година до 34.1% през 2021 г., като показателят остава на територията на силно конкурентната среда.

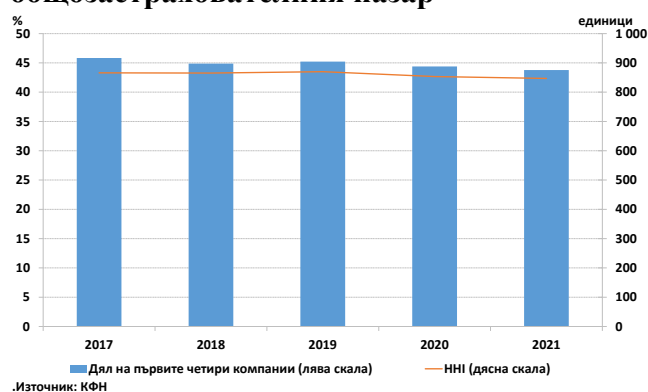
Графика 54. Концентрация на пазара на АДСИЦ

⁴⁶ "Аванс терафонд" АДСИЦ, "Фонд за недвижими имоти България" АДСИЦ, "Кепитъл мениджмънт" АДСИЦ и "Болкан енд Сии пропъртис" АДСИЦ.

Пазарът на общозастрахователни услуги се определя като силно конкурентен, като през 2021 г. стойността на индекса на Херфиндал – Хиршман (ННІ) намалява с 6 единици спрямо предходната година и в края на декември 2021 г. достига 847 единици, което е индикатор за намаляване на конкуренцията. Пазарният дял на четирите дружества по общо застраховане, измерен на база активи⁴⁷, намалява до 44.3% в края на 2020 г. от 43.8% в края на 2021 г.

Графика 55. Концентрация на общозастрахователния пазар

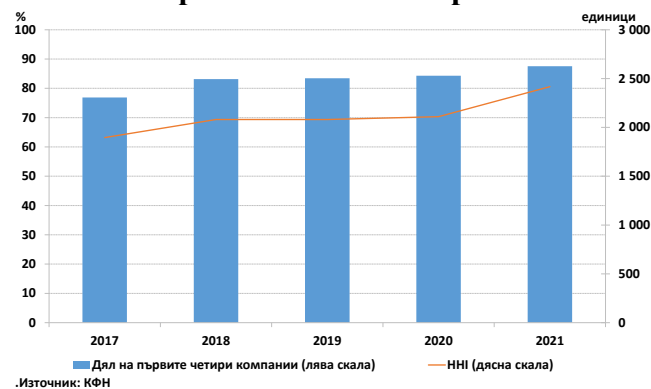
През 2021 г. пазарът на животозастрахователни услуги продължава да се характеризира със силно концентрирана конкурентна среда, която се задълбочава и в резултат на преобразуването чрез вливане на едно животозастрахователно дружество в друго през второто тримесечие на 2020 г. В края на 2021 г. кривата на индекса на Херфиндал – Хиршман (ННІ) отбелязва 2 417 единици, което е с 307 единици спрямо предходната година в посока на засилване на концентрацията в сектора. Съвкупният пазарен дял на четирите животозастрахователни дружества с най-голяма сума на активите⁴⁸ достига

⁴⁷Това са ЗК „Лев инс“ АД, ЗАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“ АД, „ДЗИ – Общо застраховане“ ЕАД и ЗД „Евроинс“ АД.

⁴⁸„ДЗИ – Животозастраховане“ ЕАД, ЗАД „Алианц България Живот“ АД, „Граве България

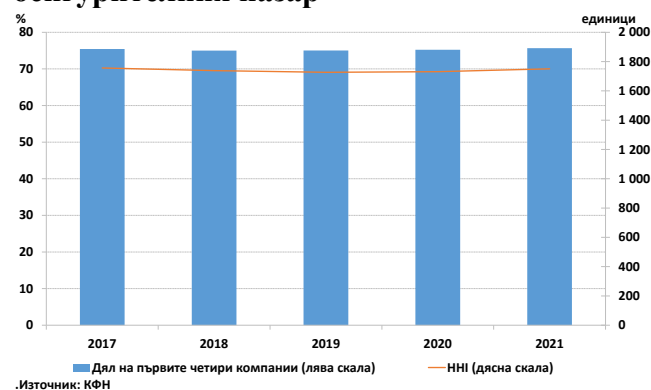
исторически най-високо ниво и в края на четвърто тримесечие на 2021 г. достига ниво от 87.6%.

Графика 56. Концентрация на животозастрахователния пазар

Към края на 2021 г. делът на първите четири компании⁴⁹ на пазара на пенсионноосигурителни услуги според балансовите им активи нараства до 75.7% спрямо 75.2% за предходната година. Индексът ННІ нараства значително с 19 единици спрямо края на 2020 г. и достига до 1 750 единици, което показва по-висока концентрация през последните дванадесет месеца.

Графика 57. Концентрация на пенсионноосигурителния пазар

Животозастраховане“ ЕАД и ЗАД „Булстрад Живот Виена Иншурънс Груп“ АД.

⁴⁹ПОК „Доверие“ АД, ПОД „Алианц България“ АД, ПОК „ДСК-Родина“ АД и ПОК „Съгласие“ АД.

2.1. Преглед на рисковете и основни тенденции на пазара

Икономическата активност в световен мащаб се ускори през 2021 г. в резултат на отварянето на икономиките. Основният фактор, оказващ негативно влияние е продължаване на пандемията от COVID-19, отразила се социално и икономически на целия свят. Нарасна геополитическото напрежението между САЩ и ЕС, от една страна, и Русия от друга след струпване на руски войски на границата с Украйна в края на 2021 г. Въпреки продължилата пандемия, по-слабата заразност на щамата „Омикрон“ и намаляването на карантинните мерки спомогнаха за повишаване на глобална икономическа активност и нарастване на външното търсене. **През 2021 г. продължават политиките за стимулиране на водещите централни банки.**

Развитието на международните капиталови пазари през 2021 г. се характеризира с възходяща динамика, която е подкрепена от стимулиращите мерки от страна на правителствата и по-ниската заболяемост от COVID-19. В условията на ниски лихвени равнища перспективите за повишаване на рентабилността във финансовия сектор са ограничени, като изграждането на буфери е от голямо значение за ефективно справяне по време на икономически преход.

Предприетите мерки за ограничаване на последствията от разпространението на пандемията от COVID-19 и през 2021 г., както и от появилия се нов вариант „Омикрон“, се отразиха положително за повишаване на икономическата активност в България. През 2021 г. българската икономика отчита ръст от 4.2%, което почти компенсира спада от -4.4% през предходната година. Към края на 2021 г., дефицитът по текущата сметка намалява с -0.4 пр.п. спрямо 2020 г. и достига до -271.4 млн. евро. Обемът на преките чуждестранни инвестиции в България възлиза на 1265.1 млн. евро, което е с -1731.4 млн. евро по-малко от предходната година. През 2021 г. брутният външен дълг на страната намалява до 5.4% на годишна база, като в края на годината достига 42.0 млрд. евро или 61.8% от БВП. Кредитните експозиции на банките в частния нефинансов сектор нарастват, като заедно с домакинствата достигат средногодишен ръст за годината от 6.4% спрямо 5.2% през 2020 г. Средногодишната стойност на инфлацията на потребителските цени е в размер на 2.9%, като започва да нараства значително още от второ тримесечие 2021 г., и към декември 2021 г. достига до 6.6% на годишна база. Индексът на цените на жилищата почти удвоява темпа си на изменение на годишна база, като от 4.6% средно за 2020 г. достига до 8.7% през 2021 г. Тенденцията при цените на наемите следва същия тренд, индексът се повишава до 2.8% за 2021 г. спрямо 2.0% за 2020 г.

Банковият сектор продължава да бъде стабилен, рентабилен, с високи нива на капиталова адекватност и ликвидност, въпреки разпространението в глобален мащаб на варианта „Омикрон“ и в резултат на икономическата ситуация в страната в края на 2021 г.

В търсене на доходност в условия на глобална несигурност и продължаващи за дълго ниски лихвени нива, **институционалните инвеститори поддържат интерес към алтернативни инвестиции**, като сумата на управляваните от управляващите дружества/лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове⁵⁰ активи нарастват с 35.8% на годишна база и достигат 3.2 млрд. лв. към края на 2021 г. Динамиката на пазарните индекси на Българска фондова борса

⁵⁰ В тази сума са включени управляваните от УД/ЛУАИФ активи на клиенти по доверително управление на портфейли и управлявани активи на КИС.

е повлияна от възстановяването от въздействието на пандемията от COVID-19 върху капиталовите пазари. Към края на периода водещият индекс - SOFIX отбелязва ръст от 42.0% до 635.68 пункта, широкият BGBX40 нараства с 41.7% до ниво 143.68 пункта, докато равнопретегленият BGTR30 завършва годината с повишение от 36.8% до 682.96 пункта. Секторният BGREIT, който бележи годишен ръст от 19.1%, приключва годината на ниво 163.98 пункта. Оборътът на регулиран пазар на БФБ АД⁵¹ отбелязва годишен ръст от 106% или 421.5 млн. лв. в абсолютна стойност. В отрасловата структура на търговията сектор „Финансови и застрахователни дейности“, който традиционно формира по-голяма част от оборота на БФБ, заема дял от 59.9% от общо реализирания през годината оборот на Основен пазар. Пазарната капитализация на фондовата борса нараства с 8.6% на годишна база, като приносът на Основен пазар е 10.0 пр.п., следван от приносът на пазара за растеж Beam с принос от 1.0 пр.п., докато приносът на Алтернативен пазар ограничава ръста с отрицателен принос от -2.4 пр.п. Възползвайки се от все още ниските лихвени равнища, на фондовата борса през годината е емитиран корпоративен дълг с номинал 317.2 млн. лева.

Актуална за 2021 г. остава устойчивата среда с ниски лихвени проценти, която може да предизвика търсене на поведение на доходност за застрахователите или склонност към неликвидни или рисковни активи. Представянето на финансовите пазари се отразява положително на рентабилността на застрахователите за 2021 г., като брутните записани премии за общо и животозастраховане се увеличават съответно с 8.2% и 9.3% на годишна база. В допълнение, платежоспособността на сектора остава стабилна и се повишава спрямо 2020 г. Предприятията за животозастраховане подобряват коефициента си на капиталовото изискване за платежоспособност (КИП) през второто тримесечие на 2021 г., като средната стойност за животозастрахователните предприятия се увеличава от 253% през първо тримесечие на 2021 г. на 293% през второто тримесечие на 2021 г., а през втората половина на година намалява до 224%. По отношение на общо застраховане, обаче, медианата на съотношението SCR остава стабилна през 2021 г., а в края на годината достига 157%. Продължителният период на свръхниска доходност на облигациите допълнително влияе негативно върху перспективите за рентабилност на инвестиционните портфейли на застрахователите поради риск от реинвестиране. Освен това рискът от влошаване на рейтингите на корпоративните облигации може да повлияе на пазарната стойност на притежаваните от застрахователите корпоративни облигации. Волатилността на финансовите пазари също се отразява отрицателно на рентабилността на инвестициите на застрахователите.

В условията на ниски лихвени равнища инвестициите на всички застрахователи в Република България (на база информацията от тримесечните справки съгласно Наредба № 53 към края на четвъртото тримесечие на 2021 г., която включва данните за всички застрахователи, със седалище в Р. България) нарастват на годишна база с 12.0% в края на четвърто тримесечие 2021 г. Те запазват инвестиционния си интерес към дългови ценни книжа, които са доминирани от български ДЦК, като достигат исторически висок абсолютен размер, а дялът им от общата стойност на инвестициите при общозастрахователните дружества намалява до 60.5%, а при животозастрахователите се покачва до 73.3%. Дружествата по общо и животозастраховане

⁵¹ Включва оборътът на Основен пазар, Алтернативен пазар, пазар за растеж BEAM и BSE International.

увеличават експозициите си в акции и други ценни книжа с променлив доход, като дялът им в инвестиционния портфейл нараства до 18.4% за общо застраховане, докато за животозастрахователите намалява до 11.4% края на 2021 г. Задълбочава се тенденцията от последните години за намаляване на експозициите в банкови депозити при животозастрахователите до исторически ниски нива, като техният дял намалява до 0.7% от инвестициите им, докато при дружествата по общо застраховане те увеличават дялът си и достигат 5.6% от инвестициите. Инвестициите в земя и сгради на общозастрахователните дружества намаляват, а на животозастрахователите бележат обратната тенденция на увеличение.

Независимо че застрахователният сектор се адаптира към средата с продължително ниски лихвени нива, животозастрахователният сегмент е най-уязвим, тъй като предлага застрахователни продукти с гарантирана доходност значително по-висока от реализирания инвестиционен доход в дългосрочен хоризонт. Инвестициите в полза на полици по застраховка „Живот, свързана с инвестиционен фонд“, при които инвестиционният риск по този вид застраховка се поема от застрахованите лица, продължават да нарастват, като през четвъртото тримесечие на 2021 г. отчитат изменение от 76.3% и достигат 28.1% от стойността на всички активи на животозастрахователите спрямо 20.4% в края на 2020 г.

Рискът по линия на доходността на застрахователите остава умерен с тенденция на нарастване, като през четвърто тримесечие на 2021 г. възвращаемостта на активите, капитала и инвестициите при общозастрахователните дружества и при животозастрахователните дружества се подобрява. Покритието на капиталовото изискване за платежоспособност на животозастрахователите се понижава на тримесечна база до 223.8%, а при общозастрахователните дружества показателят, който е на относително по-ниско ниво, нараства от 155.3% до 156.5% на тримесечна база.

Друга уязвимост за застрахователния сектор може да бъде възможната зараза чрез взаимосвързаността с банките.

Киберрискът се превърна в един от най-важните рискове за европейския застрахователен сектор с нарастваща инерция, но разбирането му остава ограничено и събирането на данни и моделирането на киберриска трябва да бъдат подобрени. Очаква се да се увеличат и рисковете, свързани с дигитализацията. Броят на кибератаките нараства, засягайки банки и други видове институции, и въпреки че въздействието е трудно да се оцени, опасенията са, че ще има повече инциденти, засягащи застрахователите. В същото време търсенето на кибер застраховки ще се повиши, предоставяйки нови бизнес възможности за застрахователите.

Основна цел на управлението на активите на пенсионните фондове е нарастване в дългосрочна перспектива на тяхната стойност чрез постигане на доходност от инвестирането им. Фондовете за допълнително пенсионно осигуряване са изложени основно на **рисковете на финансовите пазари**, на които се инвестират активите им. Като дългосрочни инвеститори пенсионните фондове инвестират предимно в дългови ценни книжа, сред които доминират инвестициите в държавни ценни книжа, чийто относителен дял забавя значително темпото си на нарастване и в края на 2021 г. е в размер на 52.0% от общия инвестиционен портфейл на ФДПО. Дялът на инвестициите в облигации, различни от ДЦК също отбелязва лек спад спрямо предходната година и намалява до нивото от 8.7% от целия инвестиционен портфейл. Поради по-високата доходност, въпреки по-рисковия характер, стойността на инвестициите на

пенсионните фондове в акции, права и дялове се увеличава до 37.4% от общата стойност на инвестициите им. В условията на продължаващи ниски лихвени равнища, инвестициите в банкови депозити заемат исторически нисък дял от 0.3% от всички инвестиции в края на годината. По-високата доходност, постигната на външните пазари, както и разнообразието от финансови инструменти, води и до нарастване на дела на инвестициите на пенсионните фондове във финансови инструменти, издадени от емитенти извън Република България, съответно до 76.5% от инвестиционния им портфейл в края на 2021 г. спрямо 70.8% в края на 2020 г. Годишната доходност към края на 2021 г. на всички видове ФДПО е положителна в резултат на динамиката на външните капиталови пазари, въпреки бързото разпространение на пандемията от COVID-19 в България и Европа. От началото на 2021 г., годишната доходност на всички видове ФДПО започва да нараства, запазва се положителна през цялата година, като в края отбелязва незначителен спад.

2.2. Анализ на участниците на капиталовия пазар

Пазарната капитализация на „Българска фондова борса“ АД нараства с 8.6% през 2021 г. и възлиза на 30.8 млрд. лв. в края на годината, което представлява 23.2% от БВП (при 23.6% през 2020 г.). Отрасъл „Финансови и застрахователни дейности“ заема първо място по оборот през годината с 361.8 млн. лв. Активите на небанковите инвестиционни посредници със седалище в Република България отчитат спад с -58.2% на годишна база и в края на 2021 г. възлизат на 8.2 млрд. лв. През 2021 г. активите на дружествата със специална инвестиционна цел нарастват с 2.3% на годишна база и достигат 1.9 млрд. лв. Активите на колективните инвестиционни схеми и другите предприятия за колективно инвестиране нарастват общо с 53.5% спрямо предходната година като в края на 2021 г. размерът на активите им достига 2.7 млрд. лв. Общо управляваните активи от управляващите дружества/лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове отбелязват ръст от 30.1% и достигат 3.2 млрд. лв. към края на годината.

2.2.1. *Инвестиционни посредници* ⁵³

През 2021 г. броят на инвестиционните посредници (ИП), които извършват дейност на територията на Република България, е 59 като 20 от тях са банки и 3 банкови инвестиционни посредника, които извършват дейност на територията на страната чрез клон. Броят на небанковите инвестиционни посредници със

седалище в Република България е 36⁵⁴, а броят на небанковите инвестиционни посредници, които извършват дейност на територията на страната чрез клон, е 3 в края на 2021 г.

В зависимост от издадените разрешения ИП – небанкови институции, се делят на три групи: (1) ИП с пълен лиценз⁵⁵, за които изискуемият капитал е 1 500 000 лв., (2) ИП с

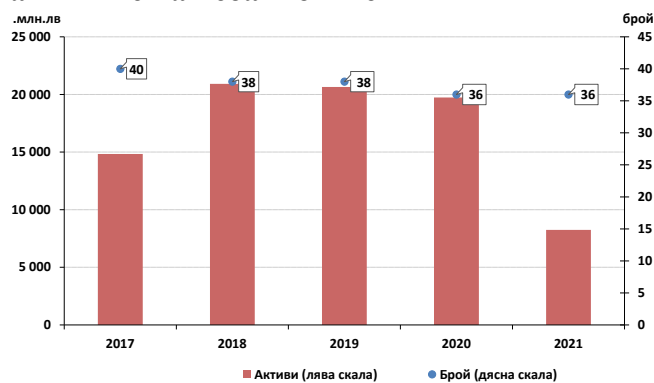
⁵³ Анализът обхваща небанковите инвестиционни посредници със седалище в Република България, освен ако изрично не е посочено друго.

⁵⁴ В броя на небанковите инвестиционни посредници не са включени дружествата, които към 31.12.2021 г. са с отнет лиценз.

⁵⁵ Те могат да извършват всички инвестиционни услуги и дейности, изброени в чл. 6, ал. 2 от Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПФИ).

частичен лиценз⁵⁶, за които изискуемият капитал е 250 000 лв. и (3) ИП с малък лиценз⁵⁷, за които изискуемият капитал е 100 000 лв. В края на 2021 г. в регистъра на КФН са вписани 18 ИП с пълен лиценз и 18 дружества с частичен лиценз. През 2021 г. е отнет лицензът за извършване на дейност на един небанков инвестиционен посредник по искане на дружеството и е издаден един лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник на друго дружество.

Графика 58. Динамика в броя и активите на небанковите ИП

Източник: КФН

Сумата на балансовите активи⁵⁸ на небанковите инвестиционни посредници в края на 2021 г. е 8.2 млрд. лв., което е спад от -58.2% спрямо края на 2020 г. От тях клиентските активи са в размер на 8.0 млрд. лв. Принос в годишния темп на изменение на клиентските активи от -65.4 пр.п. имат небанковите инвестиционни посредници с частичен лиценз, а тези с пълен лиценз имат ограничаващ спада положителен принос от 7.1 пр.п. Причината за тази динамика е спад с -13.5 млрд. лв. на клиентските активи (финансови

⁵⁶ Те не могат да извършват сделки за собствена сметка с финансови инструменти и поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансови инструменти за собствена сметка.

инструменти) на един ИП с частичен лиценз. Изключвайки този единичен фактор, активите на останалите небанкови ИП с частичен лиценз нарастват над два пъти на годишна база. През 2021 г. броят на небанковите инвестиционни посредници с пряко чуждестранно участие от ЕС се запазва спрямо предходната година. Броят на инвестиционните посредници с непряко чуждестранно участие от ЕС е един към края на годината. По линия на чуждестранните участници от трети страни 1 ИП е с пряко участие и 4 ИП са с непряко чуждестранно участие от трети страни.

Таблица 45. Брой ИП с чуждестранно участие

	2020		2021	
	Пряко	Непряко	Пряко	Непряко
Чуждестранно участие от ЕС	2	5	2	1
Чуждестранно участие от трети страни	1	1	1	4

Източник: КФН.

Сумата на балансовите активи на небанковите инвестиционни посредници с пълен лиценз нараства с 32.9% на годишна база – от 4.3 млрд. лв. към края на 2020 г. до 5.7 млрд. лв. към края на 2021 г., докато размерът на активите на небанковите инвестиционни посредници с частичен лиценз спада с -83.4% през годината до 2.6 млрд. лв., при 15.5 млрд. лв. към края на 2020 г.

⁵⁷ Те могат да извършват услуги и дейности по чл. 6, ал. 2, т. 1 и/или т. 5 ЗПФИ, а именно: приемане и предаване на нареждания във връзка с един или повече финансови инструменти, включително посредничество за сключване на сделки с финансови инструменти, както и предоставяне на инвестиционни консултации на клиент.

⁵⁸ В сумата на балансовите активи е включен и размерът на условните активи.

Таблица 46. Активи, основен и собствен капитал на небанковите ИП

	2017	2018	2019	2020	2021
ИП с малък лиценз					
активи	0,3	0,3	0,3	0,2	0,0
основен капитал	0,5	0,3	0,1	0,1	0,0
собствен капитал	0,2	0,3	0,3	0,2	0,0
ИП с частичен лиценз					
активи	9 341,2	16 169,2	16 682,9	15 564,0	2 561,2
основен капитал	9,3	14,8	18,6	13,0	13,0
собствен капитал	17,7	23,6	28,2	23,6	25,7
ИП с пълен лиценз					
активи	5 493,6	4 750,4	3 967,9	4 175,5	5 683,4
основен капитал	65,8	62,4	56,8	53,1	53,6
собствен капитал	111,2	144,7	143,2	119,4	156,3
Общо ИП					
активи	14 835,0	20 919,8	20 651,1	19 739,6	8 244,6
основен капитал	75,5	77,4	75,4	66,2	66,6
собствен капитал	129,1	168,5	171,7	143,2	182,0

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Основният капитал на небанковите инвестиционни посредници нараства с 0.6% на годишна база до 66.6 млн. лв. към края на 2021 г. Собственият капитал на инвестиционните посредници нараства с 27.1% на годишна база до 182.0 млн. лв. към края на 2021 г. Основен принос за годишния темп на изменение на собствения капитал има положителният финансов резултат в размер на 45.5 млн. лв., отчетен от инвестиционните посредници през годината.

Пазарната стойност на търговския и инвестиционния портфейл на небанковите инвестиционни посредници към края на 2021 г. е 56.0 млн. лв. Търговски портфейл са формирали 14 небанкови инвестиционни посредника с пазарна стойност 35.3 млн. лв. към края на годината. Към края на 2021 г. 28 инвестиционни посредника са формирали инвестиционен портфейл, с пазарна стойност в размер на 20.7 млн. лв.

Доверително управление към края на 2021 г. извършват 16 небанкови инвестиционни посредника. Пазарната стойност на ценните книжа, предоставени за доверително управление, е 97.9 млн. лв., а паричните средства към края на периода са в размер на 3.6 млн. лв.

⁵⁹ Не са включени данните за търговската активност на инвестиционен посредник Трейдгейт АД Берлин, който е поднадзорно лице на друга страна членка на ЕС.

Броят на сключените сделки от инвестиционните посредници през 2021 г. на всички пазари на БФБ АД нараства с 40.6% на годишна база до 86.0 хил. броя сделки ⁵⁹, а изтъргуваните лотове нарастват с 18.8% на годишна база до 382.0 млн. лота. Търговската активност на борсовите членове на регулирания пазар на БФБ, измерена чрез оборота, нараства със 104.7% на годишна база до 814.0 млн. лв. през 2021 г. Първите четири инвестиционни посредника по търговска активност формират дял от 44.5% от общия оборот, реализиран на регулиран пазар на БФБ през годината.

Таблица 47. Брой сделки, оборот и обем (лотове) на ИП (банкови и небанкови) на регулирания пазар на БФБ

	2017	2018	2019	2020	2021
Брой сделки	79 629	54 341	44 167	61 173	85 991
Оборот (млн. лв.)	706	550	334	397	814
Обем (млн. лотове)	401	282	181	322	382

Източник: БФБ, КФН.

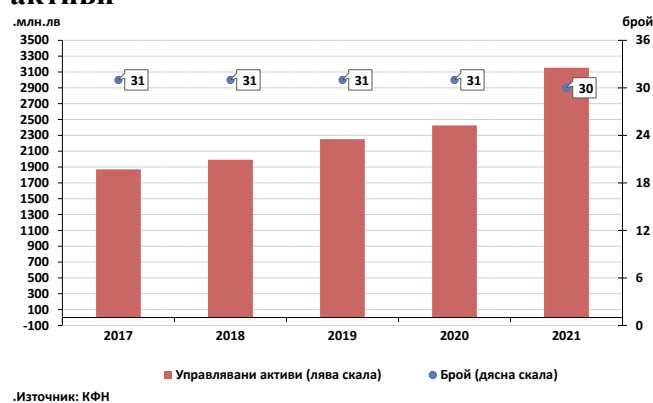
2.2.2. Предприятия за колективно инвестиране

Към края на 2021 г. броят на управляващите дружества (УД) е 30, от които 8 са и лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ), както и един клон на УД⁶⁰. Общият брой на регистрираните ЛУАИФ е 20 и един ЛУАИФ с издаден лиценз за извършване на дейност. Броят на колективните инвестиционни схеми в края на годината достига 117. От тях 105 са договорни фонда (ДФ), като един от тях управлява 10 подфонда; 12 борсово търгувани фонда (БТФ) и 27 алтернативни инвестиционни фонда (АИФ), от които 13 са национални инвестиционни фондове (НИФ).

⁶⁰ Клон на „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, Белгия

Размерът на управляваните от УД/ЛУАИФ активи⁶¹ нараства в абсолютно изражение със 728.8 млн. лв. и към края на годината достига 3.2 млрд. лв.⁶², което е ръст от 30.1% на годишна база. От тях 548.1 млн. лв. са управляваните активи на клиенти по доверително управление на портфейли и 2.6 млрд. лв. са управлявани активи на колективни инвестиционни схеми.

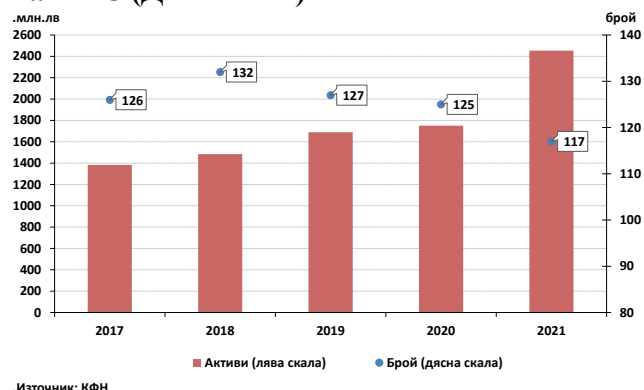
Графика 59. Динамика в броя на УД/ЛУАИФ и управляваните от тях активи

Към 31.12.2021 г. броят на колективните инвестиционни схеми (КИС) е 117 като размерът на балансовите им активи достига до 2.454 млрд. лв. (от които нетните активи са 2.446.7 млрд. лв.), или увеличението на балансовите активи е 40.2% спрямо предходната година.

⁶¹ В т.ч. управлявани активи на клиенти по доверително управление на портфейли и управлявани активи на КИС

Графика 60. Динамика в броя и активите на КИС (ДФ и БТФ)

Към края на 2021 г. в регистрите на КФН са вписани 27 алтернативни инвестиционни фонда (в т.ч. АИФ, НИФ и НИД), чиито активи възлизат общо на 278.9 млн. лв. спрямо 29.4 млн. лв. за предходната година.

През 2021 г. броят на взаимните фондове на чуждестранни колективни инвестиционни схеми нараства със 7 и в края на 2021 г. те са 56.

Таблица 48. Динамика на броя на чуждестранни КИС

	2017	2018	2019	2020	2021
Взаимни фондове - чуждестранни КИС	26	44	46	49	56

.Източник: КФН.

Стойността на акумулираните от КИС (ДФ и БТФ) активи през 2021 г. достига до 2.5 млрд. лв. отбелязвайки ръст от 40.2%. С най-голям принос в нарастването на активите е балансово перо „Финансови активи и инструменти“, което ускорява ръста си до 47.0% през 2021 г. и достига 2.3 млрд. лв. Статиите, които имат най-голям положителен принос в годишния темп на изменение са „Акции“ (37.5 пр.п.), които достигат 1.4 млрд. лв., следвани от „Дялове на КИС“ в размер на 241.3 млн.лв и принос от 4.5 пр.п. Балансово перо „Парични средства“ намалява до 148.8 млн. лв. през годината и има

⁶² В тази сума са включени управляваните от клона на „Кей Би Си Асет Мениджмънт“ НВ, Белгия активи.

-1.3 пр.п. принос върху годишния темп на изменение на активите.

Таблица 49. Динамика на активите на КИС и (ДФ и БТФ)

	2017	2018	2019	2020	2021
Парични средства	376,2	346,6	209,6	171,7	148,8
Срочни депозити	167,6	150,9	96,9	58,6	36,5
Финансови инструменти в т.ч.	998,8	1 121,7	1 465,3	1 562,6	0,0
Акции	536,6	598,2	704,7	774,3	1 429,9
Права	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дългови	307,7	368,8	587,4	611,8	603,8
Други		6,1	10,8	10,6	17,8
Инструменти на паричния пазар	3,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Дялове на КИС	132,8	144,9	159,1	163,4	241,3
Деривативи	1,0	0,3	0,5	0,3	0,7
Други финансови инструменти	8,2	3,4	2,9	2,0	2,7
Нефинансови активи (вземания)	12,7	15,9	14,2	16,2	8,9
Други	6,5	0,0	0,0	0,0	0,1
ОБЩО	1 394,2	1 484,2	1 689,2	1 750,5	2 454,0

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2021 г. относителният дял на балансово перо „Парични средства“ в общата структура на активите продължава да спада - от 9.8% през 2020 г. до 6.1% в края на годината. Наблюдава се повишение в дела на балансово перо „Финансови активи и инструменти“, който нараства от 89.3% до 93.6% към края на годината. Основен принос за тази динамика има балансово перо „Акции“, чиито дял достига до 58.3% към края на 2021 г., следвано от балансово перо „Дългови ценни книжа“, с относителен дял 24.6%. Делът на перо „Дялове на КИС“ нараства незначително до 9.8% в структурата на активите. Перо „Нефинансови активи“, голяма част от което са вземания, намалява както в абсолютно изражение, така и като относителен дял от 0.9% до 0.4% в общата структура на активите на КИС.

Таблица 50. Относителна структура на активите на КИС (ДФ и БТФ)

	2017	2018	2019	2020	2021
Парични средства	27,0	23,2	12,4	9,8	6,1
Срочни депозити	12,0	10,1	5,7	3,3	1,5
Финансови активи и инструменти в т.ч.	71,6	75,7	86,7	89,3	0,0
Акции	38,5	40,7	41,7	44,2	58,3
Права	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Дългови	22,1	24,7	34,8	35,0	24,6
Други				0,6	0,7
Дялове на КИС	9,5	9,7	9,4	9,3	9,8
Инструменти на паричния пазар	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Деривативи	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Други финансови инструменти	0,6	0,6	0,2	0,1	0,1
Нефинансови активи (вземания)	0,9	0,5	0,8	0,9	0,4
Други	0,5	0,6	0,0	0,0	0,0
ОБЩО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

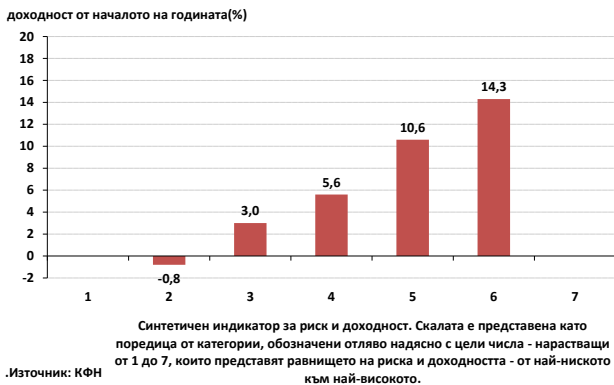
Източник: КФН.

През 2021 г. колективните инвестиционни схеми продължават да са предпочитана алтернатива за инвестиции в условията на глобална несигурност и продължаващите ниски лихвени нива и в търсене на по-висока доходност от страна на инвеститорите. За последните 12 месеца среднопретеглената доходност⁶³, реализирана от всички групи рискови профили е положителна (с изключение на фондовете с рисков профил 2). Към края на годината най-висока среднопретеглена доходност за предходните 12 месеца са реализирали фондовете с висок рисков профил 6 (14.3%) (скала от 1 до 7)⁶⁴, следвани от фондовете, класифицирани в категория 5 (10.6%). Договорните фондове с рискови профили от категории 3 и 4, отчитат съответно 3.0% и 5.6% доходност за последните 12 месеца. Реализираната доходност от КИС с рисков профил 2 (чиито инвестиции са предимно в корпоративни и държавни ценни книжа) е отрицателна (-0.8%) за последните дванадесет месеца.

⁶³ Доходността е претеглена със стойността на нетните активи на отделните КИС с един и същ рисков профил.

⁶⁴ Съгласно Регламент 583/2010/ЕС, скалата (от 1 до 7) представлява синтетичен код за рисков профил на КИС, като степента на риск нараства във възходящ ред.

Графика 61. Среднопретеглена доходност на КИС

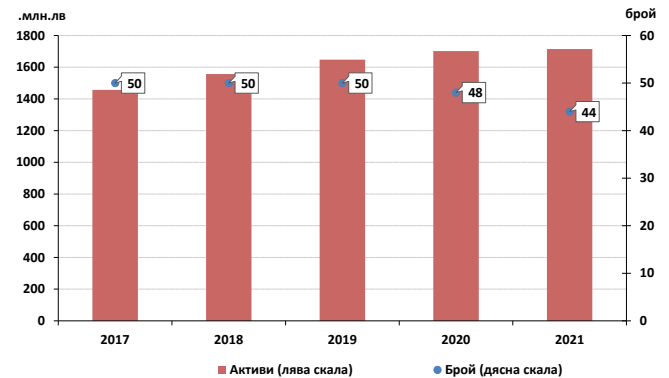

2.2.3. Дружества със специална инвестиционна цел

В края на 2021 г. общият брой на лицензираните дружества със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) е 53⁶⁵, от които 44 извършват секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя, а останалите 9 секюритизират вземания. Общата стойност на активите на всички дружества със специална инвестиционна цел нараства с 2.3% в сравнение с предходната 2020 г. Сумата на активите на тези дружества в края на 2021 г. възлиза на 1.9 млрд. лв. или 1.4% от БВП. Приносът на двете категории АДСИЦ в общото нарастване на активите е положителен, като при секюритизиращите в недвижими имоти е 0.7 пр.п., а този на АДСИЦ, секюритизиращи вземания, е 1.6 пр.п.

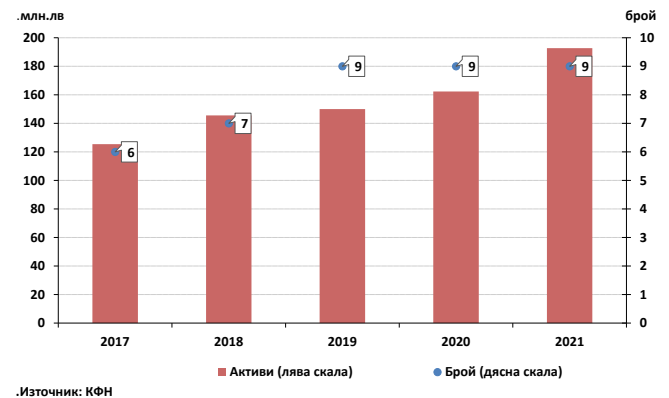
Сумата на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя нараства с 0.8% през 2021 г. и към края на годината достига 1.7 млрд. лв. като в същото време броят на дружествата в сегмента намалява спрямо предходната година на 44 броя АДСИЦ.

Графика 62. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя

През 2021 г. размерът на акумулираните активи на АДСИЦ, секюритизиращи вземания, нараства с 18.7% спрямо 2020 г. и към края на годината достига 192.7 млн. лв. Броят на дружествата в сегмента се запазва на 9 АДСИЦ.

Графика 63. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

Балансовите активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя нарастват с 0.8% на годишна база и достигат 1.7 млрд. лв. в края на 2021 г. Изменението на основно перо „Инвестиционни имоти“ е в негативна посока, а балансовата им стойност достига 1.2 млрд. лв. с ограничаващ ръста принос от -2.0 пр.п. Балансовата стойност на перо „Финансови

⁶⁵ Представеният брой на АДСИЦ не включва дружества, които към 31.12.2021 г. са с отнет лиценз.

активи“ намалява до 52.0 млн.лв и ограничава изменението на активите с -1.5 пр.п. Противоположна динамика се наблюдава в „Парични наличности“ и други активи, които в края на годината достигат 284.4 млн. лв. и допринасят с общо с 4.6 пр.п. в нарастването на активите. Ограничаващ ръста отрицателен принос от -0.4 пр.п. има перо „Вземания“, което намалява от 181.8 млн. лв. в края на 2020 г. до 174.8 млн. лв. към края на 2021 г.

Таблица 51. Активи на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя

	2017	2018	2019	2020	2021
Инвестиционни имоти	1 099,6	1 117,9	1 227,6	1 236,6	1 203,3
Финансови активи	2,5	2,4	7,6	77,6	52,0
Парични наличности	51,6	80,6	74,3	82,2	96,5
Вземания	155,4	251,0	191,4	181,8	174,8
Други	147,6	104,9	146,8	123,4	187,9
ОБЩО	1 456,7	1 556,8	1 647,6	1 701,6	1 714,5

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2021 г. относителната структура на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя, се запазва относително стабилна спрямо предходния отчетен период. Относителният дял на инвестиционните имоти спада от 72.7% към края на 2020 г. до 70.2% към края на 2021 г. Делът на балансово перо „Финансови активи“ намалява от 4.5% до 3.0% в общата структура на активите. Най-висок ръст се наблюдава в относителния дял на паричните наличности и другите активи в относителната структура на активите, които нарастват съответно до 5.6% и 11.0% към края на 2021 г.

Таблица 52. Относителна структура на активите на АДСИЦ, секюритизиращи недвижими имоти и земеделска земя

	2017	2018	2019	2020	2021
Инвестиционни имоти	75,5	71,8	74,5	72,7	70,2
Финансови активи	0,2	0,2	0,5	4,5	3,0
Парични наличности	3,5	5,2	4,5	4,8	5,6
Вземания	10,7	16,1	11,6	10,7	10,2
Други	10,1	6,7	8,9	7,3	11,0
ОБЩО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Балансовите активи на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания, отбелязват ръст от 18.7% през 2021 г. като в края на периода стойността им достига 192.7 млн. лв. Балансовата стойност на основно перо „Вземания (до 1 г.)“ намалява, достигайки 106.8 млн. лв. в края на годината, спрямо 134.5 млн. лв. към края на предходната година. Балансовата стойност на перо „Вземания (над 1 г.)“ също намалява през периода, достигайки 7.3 млн. лв. Основен принос в изменението на активите на дружествата от сегмента има нарастването на финансовите активи, чиято балансова стойност достига 74.4 млн. лв. в края на годината.

Таблица 53. Активи на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

	2017	2018	2019	2020	2021
Финансови активи	6,2	6,2	6,2	12,4	74,4
Парични наличности	1,4	1,1	1,9	2,2	3,8
Вземания (до 1 г.)	108,9	106,2	117,9	134,5	106,8
Вземания (над 1 г.)	8,9	31,9	24,0	12,7	7,3
Други	0,0	0,0	0,0	0,5	0,4
ОБЩО	125,4	145,5	150,0	162,3	192,7

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2021 г. относителната структурата на активите на АДСИЦ, секюритизиращи вземания, се променя, като поради отчетения спад на вземанията до 1 г., делът им спада до 55.4% при 82.9% през 2020 г. Вземанията над 1 г. също намаляват относителният си дял през периода, достигайки 3.8%. Най-голямо изменение отбелязват финансовите активи, които нарастват от 7.6% към края на 2020 г. до 38.6% в края на годината.

Таблица 54. Относителна структура на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

	2017	2018	2019	2020	2021
Финансови активи	5,0	4,3	4,2	7,6	38,6
Парични наличности	1,1	0,8	1,3	1,4	2,0
Вземания (до 1 г.)	86,8	73,0	78,6	82,9	55,4
Вземания (над 1 г.)	7,1	21,9	16,0	7,8	3,8
Други	0,0	0,0	0,0	0,3	0,2
ОБЩО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Към 31.12.2021 г. основният капитал на АДСИЦ възлиза на 526.4 млн. лв., което е спад с -9.7% в сравнение с предходната година. Основна причина за това намаление е отнемането през годината на лиценза за извършване на дейност на пет дружества, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя, които доминират сегмента. Размерът на регистрирания капитал на АДСИЦ, секюритизиращи вземания, се запазва спрямо предходната година в размер на 13.1 млн. лв. Собственият капитал общо на дружествата от сегмента на АДСИЦ също намалява през годината поради намаляване на техния брой, като достига до 1.2 млрд. лв. в края на 2021 г. Ограничаващ ефекта принос има реализирания от дружествата положителен финансов резултат в размер на 80.5 млн. лв.

Таблица 55. Основен и собствен капитал на АДСИЦ

	Основен капитал		Собствен капитал	
	2020	2021	2020	2021
АДСИЦ, извършващи секюритизация на недов. им	569,6	513,2	1 168,5	1 086,6
АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания	13,1	13,1	74,4	78,0
ОБЩО за АДСИЦ	582,7	526,4	1 242,9	1 164,6
		<i>изменение (%)</i>		<i>-6,3</i>

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

От гледна точка на резидентност на акционерите на АДСИЦ с най-висок относителен дял остава делът на българските резиденти, който в края на годината достига 94.0%, изчислен на база номиналната стойност на акциите. Относителният дял на сектор „Акционерни и холдингови дружества“ намалява с -9.0 пр.п., но остава най-големият инвеститор в АДСИЦ към края на 2021 г. с дял от 44.6%. Българските домакинства притежават 22.2% от акционерния капитал на всички АДСИЦ, следвани от застрахователните компании и пенсионни фондове, чиито дял общо намалява с -2.0 пр.п. през годината до 14.4%. Банковите институции

и финансови посредници притежават съответно по 3.5% и 9.2% от номиналната стойност на акционерния капитал на АДСИЦ.

Юридическите и физически лица от ЕС, които притежават дялове в АДСИЦ, увеличават относителният си дял и към края на 2021 г. притежават общо 3.6% от АДСИЦ при общо 1.2% през 2020 г.

Дяловете на притежаваните от физически и юридически лица от трети страни акции на АДСИЦ запазват дела си от 2.3% към края на 2021 г.

Наблюдава се спад в относителния дял на инвеститори от САЩ в акционерния капитал на български АДСИЦ, който намалява от 2.4% през предходната година до 0.1% в края на 2021 г.

Таблица 56. Акционерна структура на АДСИЦ

	2020	2021
Домакинства	17,5	22,2
Банки	2,8	3,5
Публичен сектор	0,0	0,1
Застрахователни компании и пенсионни фондове	16,4	14,4
Финансови посредници с изключение на ЗК и ПФ	3,7	9,2
Акционерни и холдингови дружества	53,6	44,6
България	94,1	94,0
Домакинства от ЕС	0,4	1,0
Юридически лица от ЕС	0,9	2,6
ЕС	1,2	3,6
Домакинства от трети страни	0,1	0,1
Юридически лица от трети страни	2,2	2,2
Трети страни	2,3	2,3
Домакинства от САЩ	0,0	0,0
Юридически лица от САЩ	2,3	0,1
САЩ	2,4	0,1
ОБЩО	100,0	100,0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Относителният дял на групите акционери е изчислен на базата на номиналната стойност на акциите
Източник: ЦД, КФН.

2.2.4. Публични дружества и емитенти

Броят на публичните дружества и емитентите към края на 2021 г. е 237, като намаляват нетно с по 3 дружества, през годината.

Разгледаните проспекти за първично публично предлагане през 2021 г. са 21, от които 3 на АДСИЦ, 14 на публични дружества, различни от АДСИЦ, 1 емисия варианти и 1 емисия облигация. Общата стойност на одобрените емисии е 311.5 млн. лв. (от които реално събраната сума е 205.6 млн. лв.), което е спад от -25.9% на годишна база. Потвърдените през 2021 г. проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар са 11, от които 1 емисия акции на публично дружество и 10 емисии облигации, с емисионна стойност на потвърдените емисии от 199.3 млн. лв. Стойността на потвърдените емисии акции е 28.3 млн. лв., а стойността на потвърдените емисии облигации е 170.9 млн. лв.

Разгледаните търгови предложения с решение за неиздаване на окончателна забрана за публикуване през 2021 г. нарастват със 7 броя спрямо предходната година. Наблюдава се значително повишение на оборота спрямо предходната година, който възлиза на 762.0 млн. лв. (при 8.7 млн. лв. през предходната година). Броят на разгледаните търгови предложения без окончателна забрана е общо 13, от които придобитите акции в резултат на отправените търгови предложения са на стойност 298.3 млн. лв.

Таблица 57. Разгледани проспекти и търгови предложения

	2017	2018	2019	2020	2021
Проспекти за първично публично предлагане (бр.)	19	19	20	19	21
Размер на емисията (млн.лв.)*	352,7	358,4	306,0	420,6	311,5
Решенията за неиздаване на окончателна забрана за публикуване на търгови предложения (бр.)	17	7	9	6	13
Оборот**	19,3	17,3	4,5	8,7	762,0

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго. * Размерът на емисията е стойността на одобрените емисии съгласно разгледаните проспекти за съответната година. ** Оборътът включва предложения брой дялове по търговите предложения, за които не е издадена окончателна забрана или не са прекратени.

Източник: НФН.

Пазарната капитализация на първите 10 дружества на Основен пазар нараства с 32.0 млн. лв. през 2021 г., а техният относителен дял представлява 17.5% от общата пазарна капитализация на БФБ АД. Първа позиция по пазарна капитализация заема „Чайкафарма

висококачествените лекарства“ АД, като дружеството увеличава пазарната си капитализация с 13.5% спрямо предходната година и има 4.1% относителен дял от общата пазарна капитализация на борсата. „Еврохолд България“ АД се придвижва от пета на втора позиция поради ръст на пазарната капитализация на дружеството с 86.5% през годината. Пазарната капитализация на „Спиди“ АД нараства с 88.2% на годишна база, което придвижва дружеството от шеста на трета позиция с относителен дял от 2.0% от общата пазарна капитализация на борсата. Независимо от отчетения ръст с 39.4%, „Софарма“ АД се придвижва с една позиция надолу до четвърто място с 2.0% относителен дял от общата пазарна капитализация на БФБ. Въпреки нарастване на пазарната капитализация на „ЧЕЗ Разпределение България“ АД с 25.9% през отчетния период, дружеството се придвижва от втора на пета позиция с относителен дял от 1.8% от общата пазарна капитализация на борсата. Пазарната капитализация на „Алтерко“ нараства до 446.4 млн. лв. в сравнение с 125.1 млн. лв. към края на 2020 г., което отрежда шеста позиция в класацията на десетте водещи публични дружества. Пазарната капитализация на „М+С Хидравлик“ АД нараства през годината, а дружеството се придвижва с три позиции нагоре в класацията. С най-голям отчетен спад от -7.5% са акциите на „Градус“ АД, а дружеството се придвижва до осма позиция. Независимо от отчетения през годината ръст на капитализацията на „Велграф Асет Мениджмънт“, дружеството се нарежда на девето място към края на годината. През 2021 г. на последна позиция се нарежда „Холдинг Варна“ АД, а ТБ „Първа инвестиционна банка“ АД излиза от класацията на водещите компании на БФБ АД. Разликата между първото и последното публично дружество по

пазарна капитализация е 987.9 млн. лв. За сравнение към края на предходната година тази разлика е 863.2 млн. лв.

Таблица 58. Първите 10 публични дружества по пазарна капитализация на основен пазар

	2020		2021
Чайкафарма Висококачествените лекарства АД	1 109,7	Чайкафарма Висококачествените лекарства АД	1 259,1
ЧЕЗ Разпределение България АД	447,3	Еврохолд България АД	640,8
Софарма АД	431,4	Спиди АД	602,3
Градус АД	355,7	Софарма АД	601,2
Еврохолд България АД	343,7	ЧЕЗ Разпределение България АД	563,0
Спиди АД	320,0	Алтерко АД	446,4
Велграф Асет Мениджмънт АД	282,8	МНС хидравлик АД	360,9
ТБ Първа Инвестиционна Банка АД	274,3	Градус АД	328,9
Холдинг Варна АД	256,8	Велграф Асет Мениджмънт АД	296,6
МНС хидравлик АД	246,5	Холдинг Варна АД	271,1
	4 068,2		5 370,3

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: БФБ.

В структурата на търговията на първите десет водещи отрасли на „Българска фондова борса“ АД за 2021 г. отрасъл „Финансови и застрахователни дейности“ заема първо място с оборот 361.8 млн. лв. и относителен дял в общия оборот от 59.9%, следван от отрасъл „Преработваща промишленост“, който реализира оборот от 89.1 млн. лв. и 14.8% относителен дял. Отрасъл „Професионални дейности и научни изследвания“ има годишен оборот 39.3 млн. лв. и 6.5% дял в структурата на търговията на основен пазар на БФБ АД.

Таблица 59 Структура на търговията по 10^{те} водещи отрасли на БФБ през 2021 г.

Отрасъл	Сделки (млн. бр.)	Обем (млн. лотове)	Оборот (млн. лв.)
Финансови и застрахователни дейности	44,1	109,6	361,8
Преработваща промишленост	14,9	20,8	89,1
Професионални дейности и научни изследвания	9,2	9,4	39,3
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	1,1	9,8	38,8
Транспорт, складиране и пощи	0,9	1,7	27,0
Операции с недвижими имоти	1,1	6,6	19,7
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	3,8	5,2	16,5
Хотелиерство и ресторантьорство	1,1	0,4	4,4
Строителство	0,7	0,7	3,6
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0,1	0,2	3,0
Административни и спомогателни дейности	0,0	0,2	0,3
Добивна промишленост	0,2	0,0	0,1

Източник: БФБ.

Акционерната структура на публичните дружества се променя спрямо предходната година като дялът на акционерите от трети страни превишава този на акционерите български резиденти. В края на 2021 г. българските резиденти притежават 44.2% от акционерния капитал на публичните дружества, изчислено на база емитираните дялови инструменти по номинална стойност

спрямо 53.8% през 2020 г. Дялът на домакинства и юридически лица от трети страни нараства с 9.4 пр.п. през годината като техният дял се повишава до 53.2% в акционерната структура на публичните дружества. Домакинства и юридически лица, резиденти от ЕС, притежават дял от 2.0%, следвани от физически и юридически лица от САЩ (0.6%). Вътрешната структура в дела на българските резиденти също се променя, като въпреки спада на относителния дял на акционерните и холдингови дружества, остават основен акционер с 22.5% дял. Следват домакинствата с дял 12.0% и застрахователни компании и пенсионни фондове с 5.1% относителен дял. Финансовите посредници увеличават дялът си в публичните дружества до 2.6% в края на 2021 г.

Таблица 60. Акционерна структура на ПД

	2020	2021
Домакинства	14,1	12,0
Банки	2,6	1,9
Публичен сектор	0,1	0,1
Застрахователни компании и пенсионни фондове	8,4	5,1
Финансови посредници с изключение на ЗК и ПФ	0,5	2,6
Акционерни и холдингови дружества	28,1	22,5
България	53,8	44,2
Домакинства от ЕС	0,2	0,2
Юридически лица от ЕС	1,9	1,9
ЕС	2,1	2,0
Домакинства от трети страни	0,2	0,4
Юридически лица от трети страни	43,6	52,8
Трети страни	43,8	53,2
Домакинства от САЩ	0,0	0,0
Юридически лица от САЩ	0,3	0,6
САЩ	0,3	0,6
Общо	100,0	100,0

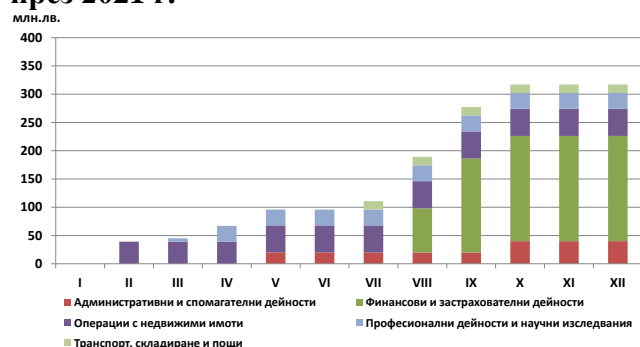
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Относителният дял на групите акционери е изчислен на базата на номиналната стойност на акциите.

Източник: ЦД, КФН.

През 2021 г. на регулиран пазар са емитирани 12 емисии корпоративни облигации с номинал 317.2 млн. лв. Пет емисии, с номинал 186.2 млн. лв., са емитирани от отрасъл „Финансови и застрахователни дейности“, който заема дял от 79.6% от общо търгувания на БФБ корпоративен дълг. По 2 емисии са емитирани от дружества от отрасли „Операции с недвижими имоти“ и

„Професионални дейности и научни изследвания“ с номинал съответно 47.9 млн. лв. и 28.0 млн. лв. Отрасли „Административни и спомагателни дейности“, „Преработваща промишленост“ и „Транспорт, складиране и пощи“ са емитирали по 1 емисия с номинал съответно 20.0 млн. лв. 20.0 млн. лв. и 15.0 млн. лв.

Графика 64. Размер на емитирания облигационен дълг с натрупване на БФБ през 2021 г.

Източник: БФБ.

2.2.5. Места за търговия

През 2021 г. общата пазарна капитализация на организираните от „Българска фондова борса“ АД пазари нараства с 8.6% в сравнение с тази в края на 2020 г. и достига 30.8 млрд. лв. Капитализацията на Основен пазар нараства с 32.1% на годишна база и достига 11.6 млрд. лв., докато капитализацията на Алтернативен пазар отбелязва годишен спад от -3.4% и достига 18.9 млрд. лв. към края на годината. Пазарната капитализация на пазара за растеж ВЕАМ за малки и средни предприятия, на който се търгуват 7 емисии акции, възлиза на 278.8 млн. лв.

Сегментът за търговия на акции „Premium“ на Основен пазар нараства с 205.3 млн. лв. и отбелязва ръст от 15.4%, достигайки 1.5 млрд. лв. пазарна капитализация. Приносът на този сегмент в нарастването на общата пазарна капитализация на БФБ АД е 0.7 пр.п.

Сегментът акции „Standard“ на Основен пазар нараства с 2.4 млрд. лв. до 9.0 млрд. лв. като повишава пазарната си капитализация с 35.3% и има основен принос от 8.3 пр.п. в общия ръст на трите пазара. Съответно, капитализацията на сегмент „Акции на алтернативен пазар“, който през 2021 г. спада с -479.4 млн. лв. достигайки 18.6 млрд. лв., бележи спад с -2.5% и ограничава нарастването с -1.7 пр.п. Пазарната капитализация на сегмента на дружества със специална инвестиционна цел на Основен пазар бележи годишен ръст от 33.4% (261.7 млн. лв.) и достига 1.0 млрд. лв., с принос от 0.9 пр.п. в изменението на пазарната капитализация. Сегментът за дружества със специална инвестиционна цел на Алтернативен пазар, чиято капитализация спада с -36.6% (до 335.0 млн. лв.), има отрицателен принос от -0.7 пр.п. в нарастването на пазарната капитализация на БФБ.

Таблица 61. Пазарна капитализация

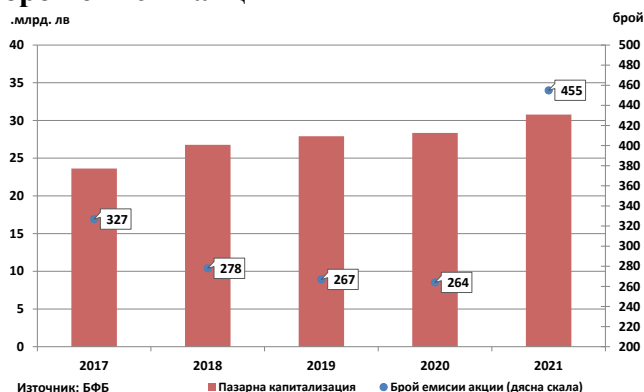
Пазар или сегмент	2017	2018	2019	2020	2021
Сегмент акции Premium (Основен пазар)	2 303,3	1 938,7	1 796,4	1 329,4	1 534,7
Сегмент акции Standard (Основен пазар)	19 350,2	6 138,3	6 314,9	6 672,0	9 025,6
Сегмент за ДСИЦ (Основен пазар)	700,0	611,2	786,0	783,3	1 045,0
Сегмент акции (Алтернативен пазар)	895,7	17 590,4	18 590,7	19 041,7	18 562,3
Сегмент за ДСИЦ (Алтернативен пазар)	371,7	486,7	416,5	528,1	335,0
Пазар за растеж beam					278,7
ОБЩО	23 621,0	26 765,3	27 904,5	28 354,5	30 781,3

Бележка: Пазарната капитализация е към края на съответната година.

Източник: БФБ.

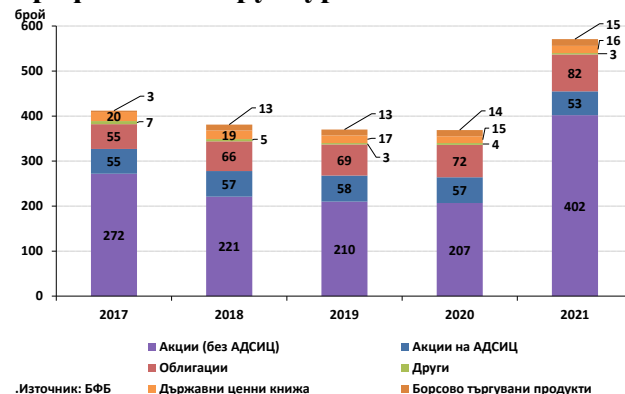
Броят на емисиите финансови инструменти, допуснати до търговия на пазарите, организирани от БФБ, през 2021 г. нараства нетно с 203 емисии и към края на годината техният брой е 571.

Графика 65. Пазарна капитализация и брой емисии акции

На пазара на акции без АДСИЦ броят на емисиите нараства от 207 през 2020 г. на 402 през 2021 г. В сегмента на дружествата със специална инвестиционна цел броят на емисиите намалява с 4 спрямо предходната година и към края на 2021 г. техният брой е 53. Емисиите облигации, регистрирани на борсата през 2021 г., нарастват с 10 и към края на годината броят им достига 82. Емисиите на ДЦК, които се търгуват на сегмент за търговия на ДЦК на Основен пазар са 16 броя. На сегмента за борсово търгувани продукти се търгуват 15 емисии на фондове от този сегмент. Емисиите на други финансови инструменти, които включват емисии, допуснати до търговия на Сегмент за компенсаторни инструменти, са общо три. През 2021 г. БФБ стартира нов пазар BSE International, на който се търгуват акции на 100 емисии акции на чуждестранни дружества.

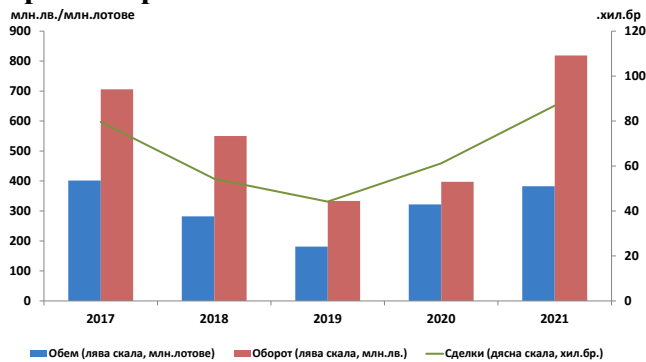
Графика 66. Структура на емисиите

Броят на сделките на всички пазари, организирани от БФБ⁶⁶, нараства с 42.0% на годишна база, от 61 173 сделки към края на 2020 г. до 86 863 сделки през 2021 г. Общият брой лотове, прехвърлени през 2021 г., е 382.4 млн. лота, което е 18.8% ръст спрямо предходната година. Търговията на пазарите на БФБ, измерена чрез реализирания оборот, приключва годината с ръст от 106.0%, от 397.5 млн. лв. през 2020 г. до 819.0 млн. лв. през 2021 г., като изменението е в различна посока при отделните групи финансови инструменти. Среднодневният оборот през 2021 г. е 3.3 млн. лв. като нараства със 106.9% спрямо предходната година. Основен принос от 46.7 пр.п. има сегментът за акции Standard на Основен пазар, следван от сегмент за търговия на облигации (31.7 пр.п.), сегмент акции „Premium“ (7.9 пр.п.) и сегмент акции на АДСИЦ на Основен пазар (7.1 пр.п.).

⁶⁶ В т.ч. Регулиран пазар (Основен и Алтернативен), пазар за растеж BEAM и BSE International.

Графика 67. Търговия на пазарите, организирани от БФБ

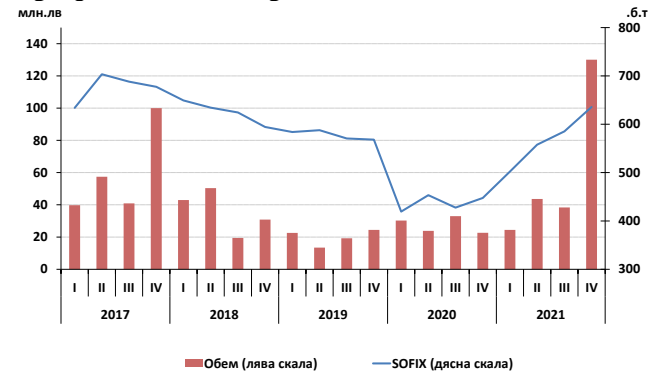

Източник: БФБ.

През 2021 г. стойността на индексите на БФБ се възстановява от въздействието на пандемията от COVID-19 върху капиталовите пазари. Всички индекси на БФБ отбелязват ръст спрямо предходната година като успяват да превишат нивата си от преди пандемията. Секторният BGREIT, който обикновено прави изключение от общата тенденция поради естеството на компаниите, включени в него, също се движи възходящо през цялата година, като стойността му е над краткосрочната и дългосрочната средна величина. Оборотът на компаниите, включени в индексите, нараства значително при всички пазарни индекси с изключение на BGREIT, чийто оборот отбелязва спад през годината.

През 2021 г. основният борсов индекс SOFIX отчита ръст от 42.0% на годишна база, като в края на годината достига 635.68 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, нараства до 3.9 млрд. лв., което е 12.8% дял от общата капитализация на БФБ.

Графика 68. Пазарен индекс SOFIX

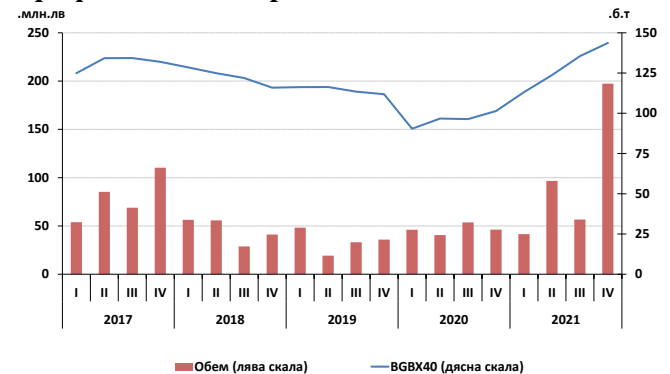

Източник: БФБ

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2021 г. широкият борсов индекс BVBX40 отчита ръст от 41.7% като завършва годината на ниво 143.68 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, нараства до 8.9 млрд. лв., представлява дял от 28.8% от общата пазарна капитализация на БФБ в края на годината.

Графика 69. Пазарен индекс BVBX40

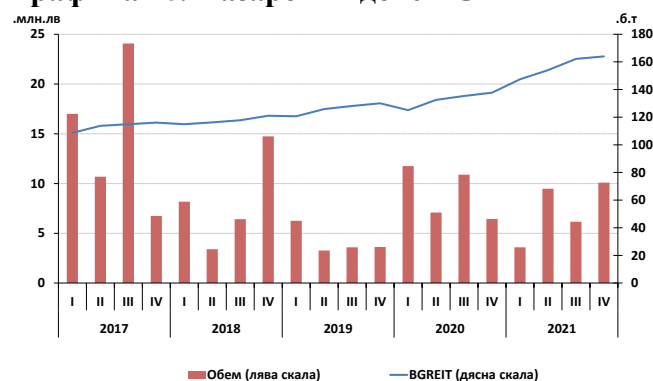
Източник: БФБ

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

Секторният индекс BGREIT ускорява темпа си на нарастване спрямо предходната година. През 2021 г. той отчита повишение от 19.1%, като завършва годината на ниво 163.98 пункта. Секторното му профилиране и мащаб на представявания сектор водят до ограничен дял от общата пазарна капитализация към края на 2021 г., поради което неговата динамика не е напълно индикативна за общите тенденции и

динамика на сегмента за АДСИЦ. Пазарната капитализация на дружествата, включени в индекса, нараства до 633.9 млн. лв. към края на 2021 г. Секторът на АДСИЦ представлява 2.1% дял от общата пазарна капитализация на БФБ.

Графика 70. Пазарен индекс BGREIT

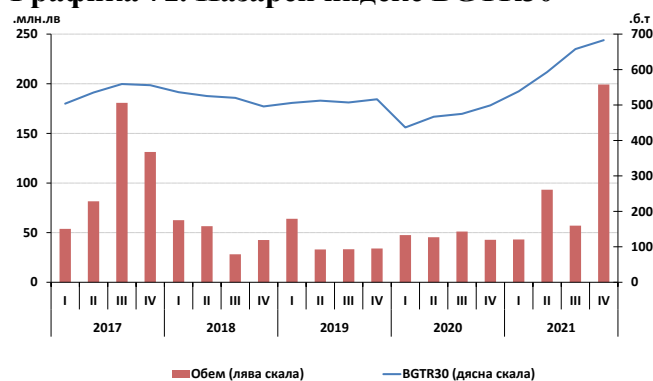

.Източник: БФБ

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

Стойността на равнопоставения индекс BGTR30 нараства с 36.8% на годишна база и към края на 2021 г. достига 682.96 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, нараства до 7.0 млрд. лв. и представлява 22.8% от общата капитализация на БФБ към края на годината.

Графика 71. Пазарен индекс BGTR30

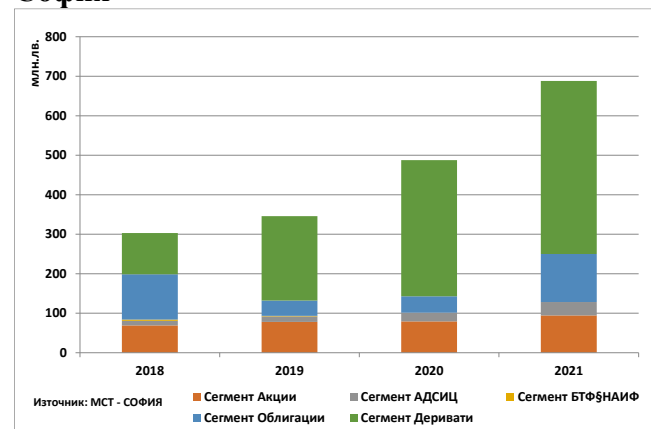
.Източник: БФБ

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2021 г. търговията на многостранната система за търговия – София (МСТ) нараства с 41.1% и достига оборот от 688.3 млн. лв. Най-

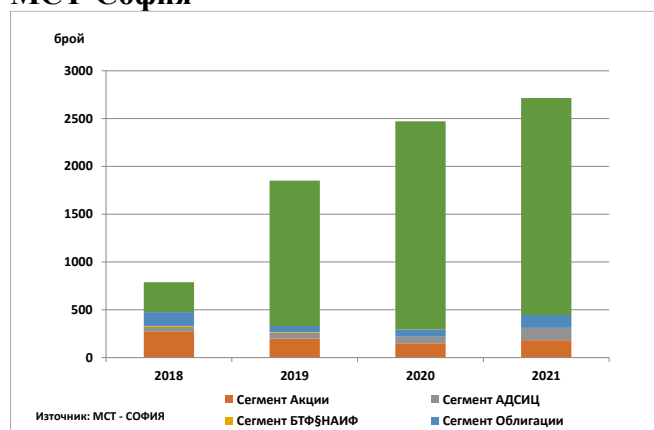
голям принос за това нарастване има сегментът „Деривати“, чийто оборот достига 438.1 млн. лв. и има положителен принос от 19.1 пр.п. в ръста на търговията. Следва сегмент „Облигации“, който отбелязва 121.8 млн. лв. оборот и допринася с 16.5 пр.п. в общото изменение на търговията. Оборътът на сегментите „Акции“ и „АДСИЦ“ нараства съответно с 19.0% и 52.8%, достигайки съответно до 94.4 млн. лв. и 34.0 млн. лв. Техният принос в общото нарастване от 41.1% е общо 5.5 пр.п.

Графика 72. Динамика на оборота на МСТ-София

Броят на сключените сделки бележи годишен ръст от 9.8% и достига 2 715 бр. като основен принос за това нарастване има сегментът „Деривати“, на който през годината са сключени 2 269 бр. сделки и има положителен принос от 3.7 пр.п.

Графика 73. Брой изтъргувани сделки на МСТ-София

През 2021 г. са изтъргувани 26.1 млн. бр. финансови инструменти, което в сравнение с предходната година е спад от -30.3%. Основен принос за това намаление има сегмент „Акции“, на който през годината са изтъргувани 7.6 млн. броя инструменти и допринася с -56.1 пр.п. в годишния спад. Сегментът за търговия на акции на „АДСИЦ“ отбелязва нарастване в броя на изтъргуваните

2.2.6. Централен депозитар

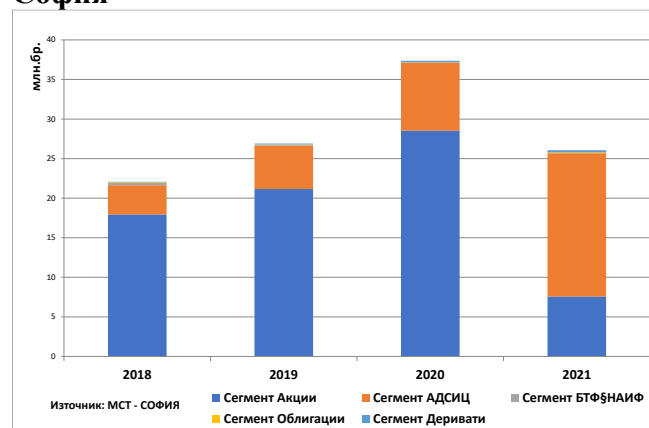
Общата стойност на активите на „Централен депозитар“ АД възлиза на 9.1 млн. лв. към края на 2021 г.

За 2021 г. общият брой реализирани сделки нараства с 41.9% (общо 88 107 прехвърляния за 2021 г., от които 98.6% са борсово извършени). Основен принос от 42.0 пр.п. за ръста в годишния темп на изменение е на борсово извършените сделки, които нарастват от 61 173 през 2020 г. до 86 861 през 2021 г. Броят на прехвърлените ценни книжа нараства с 20.4% на годишна база (от 309.3 млн. бр. до 372.4 млн. бр.), а сделките с обект на търговия компенсаторни инструменти отбелязват ръст от 5.5% на годишна база (от 670 сделки през 2020 г. до 707 сделки през 2021 г.). Регистрираните плащания с компенсаторни инструменти към държавни институции намаляват с -35.9% на годишна база до 59 сделки. През 2021 г. трансферите от наследства нарастват до 2 000. Издадените дубликати на депозитарни разписки намаляват от 951 броя през 2020 г. до 830 броя през 2021 г. През годината броят сделки с права нараства от 660 през 2020 г. до 1 199 броя през 2021 г., докато прехвърлените права нарастват от 174.1 млн. през 2020 г. до 188.1 млн. права през 2021 г.

През 2021 г. чрез системата на „Централен депозитар“ АД са изплатени дивиденди на 73 дружества на стойност 115 млн. лв. и са извършени 339 плащания на лихви и главници по облигационни емисии с общ размер 184 млн. лв. През отчетния период 67 дружества са регистрирали нови емисии безналични финансови инструменти (53 дружества за 2020 г.), от които 27 емисии акции, 22 емисии облигации и 18 емисии дялове на договорни фондове. Подадени заявления за промяна в регистъра са подали 92 дружества. Заявления за промяна в капитала с

инструменти и ограничава спада с 25.8 пр.п. положителен принос. Броят на изтъргуваните финансови инструменти на останалите сегменти също нараства през годината, но имат ограничен принос в нарастването на броя на изтъргуваните финансови инструменти.

Графика 74. Динамика на изтъргувания брой финансови инструменти на МСТ-София

издаването на нови акции са подали 83 дружества, от които 8 емисии са права. Увеличение на капитала чрез промяна в номиналната стойност на акциите са регистрирали 9 дружества. През годината в регистъра са заведени 100 емисии акции на чуждестранни дружества, които се търгуват на BSE International. Броят на заявленията за получаване на извлечения от акционерните книги е нараснал от 2 978 през 2020 г. до 3 301 през 2021 г. През 2021 г. в регистъра на особените залози са регистрирани 1 038 вписвания. От тях 39 броя вписвания на особен залог, 740 броя залози и 249 броя вписвания на други обстоятелства. Десет са вписванията в регистъра на договорите за финансови обезпечения през 2021 г.

2.2.7. Фонд за компенсиране на инвеститорите

През 2021 г. са изплатени компенсации на пет клиента на „Матадор Прайм“ ООД (н) на обща стойност 104 хил. лв. Четири от решенията в тази връзка са взети от Управителния съвет (УС) през 2020 г., а едно - в началото на 2021 г. Процедурата по изплащане на компенсации на клиентите на „Матадор Прайм“ ООД (н) е задействана на 01.02.2019 г., като в законоустановения едногодишен срок за подаване на искания (01.02.2020 г.) във Фонда за компенсиране на инвеститорите (ФКИ, Фонда) са постъпили общо 146 искания за изплащане на компенсации от клиенти на посредника. В началото на 2021 г. - почти година след изтичане на законоустановения срок за предявяване на искане за изплащане на компенсация от клиенти на „Матадор Прайм“ ООД (н), във Фонда е постъпило още едно искане за изплащане на компенсация, с което общият им брой достига 147. УС на Фонда взе решение да остави искането без разглеждане, тъй като не са установени особени непредвидени обстоятелства, които да са попречили на молителя да подаде искането в срока по чл. 77ф, ал. 2 от ЗППЦК.

Неизменна част от дейността на Фонда през 2021 г. е събирането на дължимите от участниците вноски, управлението на средствата на Фонда, анализът на информацията за клиентските активи, управлявани от участниците в схемата и оценката на експозицията на Фонда.

Към 31.12.2021 г. активните участници във Фонда са общо 56, от тях 36 инвестиционни посредника (ИП), 17 банки-инвестиционни посредници (Б-ИП) и 3 управляващи дружества (от общо 30), които държат клиентски активи, които подлежат на компенсиране. През изминалата година нов инвестиционен посредник се присъедини към Фонда, след като на 05.08.2021 г. Комисията за финансов надзор (КФН) взе решение за издаване на лиценз за извършване на дейност като инвестиционен посредник на „Нахман Кепитъл“ ООД за предоставяне на инвестиционни услуги и дейности по чл. 6, ал. 2, т. 1, 2, 4, 5 и 7 от ЗПФИ и на допълнителните услуги по чл. 6, ал. 3, т. 1 - 5 и т. 7 от ЗПФИ.

Към 31.12.2021 г. участниците във ФКИ държат клиентски активи на обща стойност 43.3 млрд. лв., от които подлежащите на компенсация са 5.08 млрд. лв., а неподлежащите – 38.2 млрд. лв. Основна част от подлежащите на компенсация клиентски активи са финансови инструменти (ФИ) на стойност 4.9 млрд. лв., а паричните средства (ПС) са 147.8 млн. лв. В сравнение с края на 2020 г. клиентските активи, подлежащи на компенсация, бележат значителен ръст от 1.8 млрд. лв., като в номинално изражение най-голямо е увеличението на ФИ, държани от Б-ИП и ИП. За разлика от подлежащите на компенсация клиентски активи, неподлежащите бележат значителен спад - от 47.9 млрд. лв. към 31.12.2020 г. на 38.2 млрд. лв. към 31.12.2021 г. Намалението се дължи основно на ФИ, държани от ИП, които са с 11.8 млрд. лв. по-малко на годишна база.

Към края на 2021 г. Б-ИП държат 72% от всички активи подлежащи на компенсация, което в абсолютна стойност възлиза на 3.65 млрд. лв. Инвестиционните посредници държат 26% от подлежащите на компенсация клиентски активи, а УД - 2%.

Към 31.12.2021 г. общият брой на клиентите, които подлежат на компенсация, при всички участници във Фонда (ИП, Б-ИП, УД), е 188 177, т.е. с 34 954 повече спрямо 31.12.2020 г. Увеличението се дължи основно на клиентите на Б-ИП, които държат активи, подлежащи на компенсация и които към края на 2021 г. са 141 857.

Поради по-големия брой клиенти и по-високата сума на подлежащите на компенсация клиентски активи, експозицията на Фонда към участниците в него нараства от 868 млн. лв. към 31.12.2020 г. на 1.32 млрд. лв. към 31.12.2021 г.

Към 31.12.2021 г. активите на ФКИ, изчислени съгласно изискванията на международните счетоводни стандарти, са в размер на 20.01 млн. лв. Стойността на активите, инвестирани в ДЦК и налични по разплащателни сметки на ФКИ, възлиза на 19.46 млн. лв. Паричните постъпления от годишни и встъпителни вноски на участниците във Фонда през 2021 г. са на стойност 1.58 млн. лв. Преобладаващата част от средствата се получават от годишните вноски на участниците, които се определят на база на средномесечните стойности на подлежащите на компенсация клиентски активи. През 2021 г. средно на месец участниците във Фонда държат подлежащи на компенсация ФИ на клиенти на стойност 4.24 млрд. лв. при 2.62 млрд. лв. през 2020 г. Средномесечната сума на ПС, подлежащи на компенсация, през 2021 г. е 134 млн. лв. при 111 млн. лв. през 2020 г.

В края на годината УС на Фонда взе решение да намали размера на вноската по подлежащите на компенсация ФИ за 2022 г. на 0.03%, а размерът на вноската по подлежащите на компенсация ПС е запазен на нивото от последните пет години – 0.25%. Основните мотиви за намаляване на размера на вноската по ФИ са: достигнатият значителен размер на средствата на Фонда и високата степен на покритие на средствата на Фонда в случай на изплащане на компенсация.

От началото на 2017 г. УС на ФКИ отговаря и за управлението на Фонда за реструктуриране на инвестиционни посредници (ФПИП), който е създаден с основна цел да финансира прилагането на инструментите за оздравяване и реструктуриране на проблемни инвестиционни посредници. Средствата на ФПИП се формират основно от годишни вноски от инвестиционните посредници, чиито размер се определя всяка година от КФН в качеството ѝ на орган за реструктуриране. Освен годишните вноски, източник на средства на ФПИП са и приходите от инвестиране на набраните във ФПИП средства и лихвите по просрочени вземания.

Към 31.12.2021 г. активите на ФПИП са в размер на 181 хил. лв., от тях 177 хил. лв. са инвестирани в дългови инструменти в евро, емитирани от чужди държави, които имат един от трите най-високи кредитни рейтинги, присъдени едновременно от две агенции за кредитен рейтинг, 2 хил. лв. са вземания във връзка с неплатена в срок вноска, а хиляда лева са налични в Българска народна банка по отделна сметка, която е на името на ФКИ, тъй като ФПИП не е самостоятелно юридическо лице. Към настоящия момент дължимата от посредника вноска е постъпила по сметката на ФПИП.

2.3. Застрахователен пазар

В края на 2021 г. общият брой на лицензираните (пре)застрахователи със седалище в Република България е 34, в т. ч. 23 застрахователи по общо застраховане, 10 застрахователи по животозастраховане и 1 презастраховател, чийто лиценз дава право на дружеството да извършва дейност по презастраховане по общо застраховане и по животозастраховане. Двадесет и девет дружества прилагат режима Платежоспособност II и имат право на достъп до пазара на Европейския съюз и Европейското икономическо пространство (единния пазар), а останалите 5 застрахователи извършват дейност без право на достъп до единния пазар.

На база на информацията от тримесечните справки съгласно Наредба № 53 към края на четвъртото тримесечие на 2021 г., която включва данните за всички застрахователи, със седалище в Република България:

- брутният премиен приход към 31.12.2021 г. възлиза на 3 247 млн. лв., като се отчита ръст от 13% на годишна база;
- българският застрахователен пазар (животозастраховане и общо застраховане) е разпределен в съотношение 81% към 19% в полза на записаните премии от застрахователите по общо застраховане;
- застрахователното проникване, изчислено на база брутен премиен приход като процент от БВП⁶⁷, в края на 2021 г. се изчислява на 2.45% при стойност от 2.40% в края на предходната година;
- застрахователната плътност, изчислена като брутен премиен приход на глава от населението⁶⁸, нараства до 471 лв. в края на 2021 г. в сравнение с 417 лв. в края на 2020 г.;
- финансовият резултат, реализиран от застрахователите в края на 2021 г., възлиза на 283 млн. лв. при 172 млн. лв. в края на 2020 г. Застрахователите по общо застраховане отчитат финансов резултат в общ размер от 227 млн. лв. при 150 млн. лв. в края на 2020 г. Животозастрахователите също отчитат положителен финансов резултат в размер на 56 млн. лв., при резултат от 22 млн. лв. в края на 2020 г.

2.3.1. Общо застраховане

Брутният премиен приход, реализиран от застрахователите по общо застраховане със седалище в Република България, с право на достъп до единния пазар⁶⁹, към края на 2021 г., възлиза на 2 598 млн. лв., в т.ч. 2 576 млн. лв. по директно застраховане и 22 млн. лв. по активно презастраховане. На годишна база се

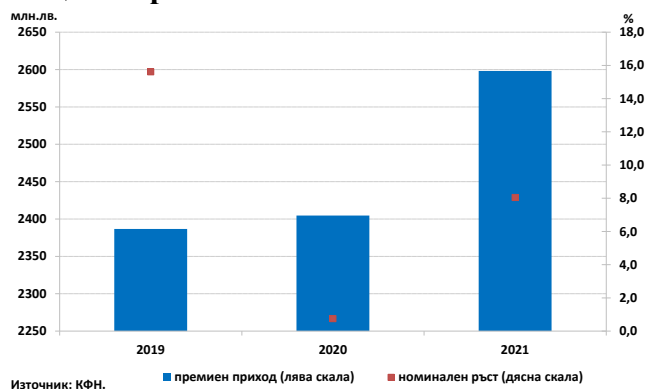
отчита ръст на брутния премиен приход от 8%. Ръстът на премиения приход общо за пазара се дължи основно на ръста на премиения приход по застраховка „Застраховане на гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства“, „Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства“ („Автокаска“) и на премиения приход по застраховка „Оказване на помощ“.

⁶⁷ По предварителни данни на НСИ БВП за 2021 г. е в размер на 132 744 млн. лева.

⁶⁸ По данни на НСИ населението за 2021 г. възлиза на 6 889 350 души.

⁶⁹ Анализът за застрахователния пазар е направен въз основа на получени в КФН и обобщени тримесечни справки за четвъртото тримесечие на 2021 г. съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2450 (Платежоспособност II) и включва данните за застрахователите със седалище в Република България, с право на достъп до единния пазар. Данните за 2020 г. са въз основа на одитираните годишни справки съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2450.

Графика 75. Брутен премиен приход по общо застраховане

През 2021 г. в структурата на портфейла на дружествата, които извършват дейност по общо застраховане, основен дял от 72% заемат автомобилните застраховки, като застраховка „Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства (МПС)“ заема дял от 45%, а делът на застраховка „Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства“ („Автокаско“) е съответно 27%.

Графика 76. Структура на brutния премиен приход по класове застраховки за 2021 г.

Източник: КФН.

Реализираният премиен приход по застраховка „Гражданска отговорност във връзка с МПС“ за 2021 г. нараства с 8% на годишна база (85 млн. лв. в абсолютна стойност) и възлиза на 1 158 млн. лв.

За периода януари - декември 2021 г. записаният премиен приход по застраховка „Автокаско“ възлиза на 710 млн. лв. По този

клас застраховка също се отчита нарастване в размер на 9% на годишна база.

В края на 2021 г. имуществените застраховки срещу пожар и други бедствия у нас заемат дял от 13.0% от brutния премиен приход при дял от 12.9% в края на 2020 г. Реализираният премиен приход по тези застраховки възлиза на 338 млн. лв., като се отчита ръст от 9% на годишна база.

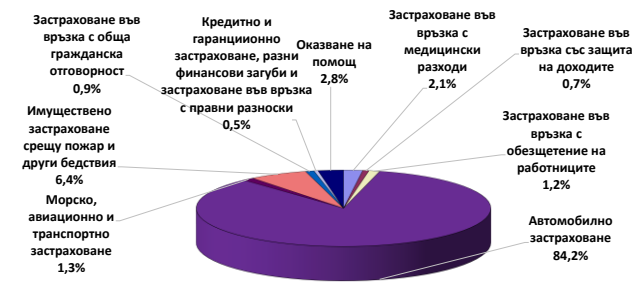
Застраховките във връзка с медицински разходи, защита на доходите и обезщетение на работниците, заемат дял от 4.1% в структурата на brutния премиен приход в края на 2021 г., реализиран от застрахователите по общо застраховане. Премийният приход по тези застраховки за 2021 г. възлиза на 105.3 млн. лв. при 93.4 млн. лв. през 2020 г. в резултат на по-голямото търсене на този клас застраховки.

През 2021 г. се наблюдава увеличение на записаните от застрахователите премии по застраховка „Оказване на помощ“ от 36.1 млн. лв. в края на 2020 г. на 72.2 млн. лв. в края на 2021 г. Ръст се наблюдава и по застраховки във връзка с обща гражданска отговорност от 50.3 млн. лв. в края на 2020 г. на 53.6 млн. лв. в края на 2021 г.

Отстъпените премии по общо застраховане на презастрахователи през 2021 г. са в размер на 904 млн. лв. и представляват 35% от brutния премиен приход, реализиран в сектора. Коефициентът на самозадържане се изчислява на 0.65.

Възникналите претенции по общо застраховане към края на 2021 г. са в размер на 1 162 млн. лв., като се отчита минимален спад от 0.03% на годишна база.

Графика 77. Структура на възникналите претенции по класове застраховки за 2021 г.

Източник: КФН.

Подобно на структурата на brutния премиен приход, в структурата на възникналите претенции по класове застраховки най-голям относителен дял от 84% заемат автомобилните застраховки, следвани от имуществените застраховки, заемащи дял от 6%.

Отчита се намаление на възникналите претенции на годишна база в размер на 0.4 млн. лв. Най-голямо намаление спрямо предходната година се отчита по застраховка „Злополука“ (-47 млн. лв.). На следващо място се нареждат застраховка „Кредитно и гаранционно застраховане“, по която възникналите претенции намаляват с 19 млн. лв. спрямо предходната година, както и по застраховка „Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност“, която отчита намаление в размер на 16 млн. лв. С протоположна динамика се характеризират възникналите претенции по застраховки „Автокаска“, „Оказване на помощ“, „Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия“ и „Застраховане във връзка с обезщетение на работниците“, които нарастват на годишна база съответно с 27 млн. лв., 20 млн. лв., 19 млн. лв. и 10 млн. лв.

Общо за пазара brutният коефициент на щетимост в края на 2021 г. се изчислява на 0.47 при 0.49 година по-рано.

Таблица 62. Брутен коефициент на щетимост

	2020	2021*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0,31	0,48
Застраховане във връзка със защита на доходите	0,34	0,22
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0,27	0,96
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0,62	0,60
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0,44	0,46
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0,23	0,30
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0,18	0,23
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0,58	0,24
Кредитно и гаранционно застраховане	0,22	0,03
Застраховане във връзка с правни разноски	0,05	0,14
Оказване на помощ	0,35	0,51
Застраховане срещу разни финансови загуби	0,50	0,14
ОБЩО	0,49	0,47

Бележка: * Данните за 2021 г. са предварителни.
Източник: КФН.

Възникналите разходи пред общозастрахователните дружества (всички технически разходи, направени от дружествата през отчетния период) нарастват с 3% на годишна база и в края на 2021 г. възлизат на 623 млн. лв. Те представляват 25% от brutните спечелени премии, реализирани в сектора.

Таблица 63. Брутен коефициент на разходи

	2020	2021*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0,12	0,32
Застраховане във връзка със защита на доходите	0,41	0,43
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0,36	0,41
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0,16	0,14
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0,37	0,37
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0,20	0,19
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0,30	0,31
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0,30	0,32
Кредитно и гаранционно застраховане	0,38	0,37
Застраховане във връзка с правни разноски	0,30	0,34
Оказване на помощ	0,29	0,15
Застраховане срещу разни финансови загуби	0,62	0,52
ОБЩО	0,26	0,25

Бележка: * Данните за 2021 г. са предварителни.
Източник: КФН.

В края на 2021 г. brutният комбиниран коефициент е в размер на 0.72 и намалява спрямо предходната година, когато стойността му е възлижала на 0.75. Най-висок brutен комбиниран коефициент, над 1, се изчислява по застраховка във връзка със защита на доходите (1.37).

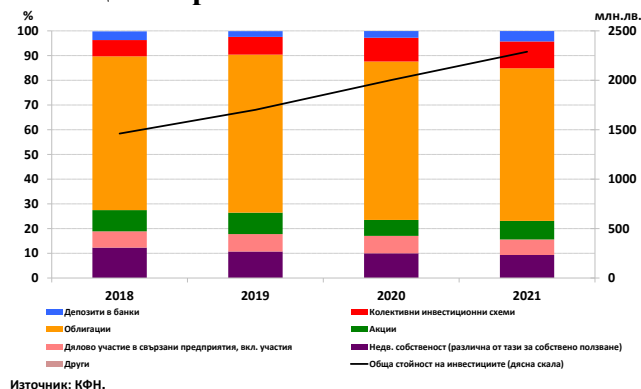
Таблица 64. Брутен комбиниран коефициент

	2020	2021*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0,43	0,80
Застраховане във връзка със защита на доходите	0,75	0,65
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0,63	1,37
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0,78	0,74
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0,81	0,82
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0,43	0,49
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0,48	0,55
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0,88	0,56
Кредитно и гаранционно застраховане	0,60	0,40
Застраховане във връзка с правни разноски	0,36	0,48
Оказване на помощ	0,64	0,65
Застраховане срещу разни финансови загуби	1,12	0,66
Общо	0,75	0,72

Бележка: * Данните за 2021 г. са предварителни.
Източник: КФН.

В края на отчетния период сумата на активите на общозастрахователните дружества възлиза на 4 454 млн. лв., като нараства с 9% на годишна база. Стойността на инвестициите на тези дружества нараства с 14% и в края на 2021 г. възлиза на 2 289 млн. лв., като заема дял от 51% от общата сума на активите. В структурата на агрегирания инвестиционен портфейл на дружествата по общо застраховане основен дял заемат държавните облигации (49%), следвани от корпоративните облигации (13%) и инвестициите в колективни инвестиционни схеми (11%).

Графика 78. Структурата на инвестиционния портфейл на дружествата по общо застраховане

Делът на инвестициите в недвижима собственост (различна от тази за собствено ползване) в общия инвестиционен портфейл на дружествата по общо застраховане през

последния тригодишен период намалява от 11% до 9%. Делът на инвестициите в дялови участия в свързани предприятия спада от 7% през 2020 г. до 6%. Делът на инвестициите в облигации, вкл. ДЦК, намалява от 64% в края на 2020 г. до 62% в края на 2021 г. Противоположна динамика следва относителният дял на инвестициите в колективни инвестиционни схеми и в депозити в банки, чийто дял в края на 2021 г. нараства съответно до 11% и 4%.

В края на 2021 г. общият размер на пасивите на общозастрахователите възлиза на 3 071 млн. лв. и на годишна база нараства с 8%. Техническите резерви, заделени от общозастрахователните дружества, представляват 85% от задълженията на застрахователите по общо застраховане.

В края на 2021 г. размерът на техническите резерви, заделени от общозастрахователните дружества, нараства с 5% и достига 2 594 млн. лв.

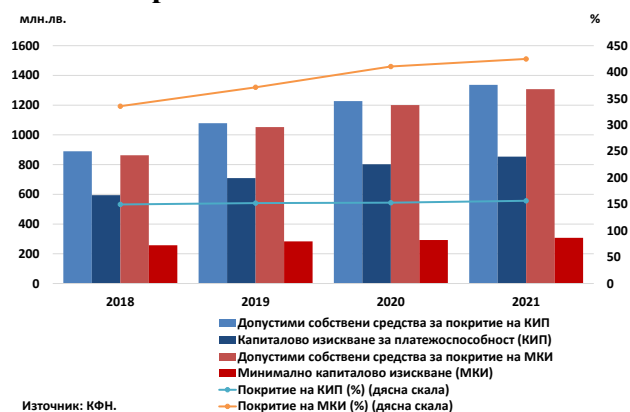
Превишението на активите над пасивите на застрахователите по общо застраховане в края на 2021 г. се изчислява на 1 383 млн. лв. при превишение от 1 252 млн. лв. в края на 2020 г.

Допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност на застрахователите по общо застраховане към 31.12.2021 г. възлизат на 1 337 млн. лв., а капиталовото изискване за платежоспособност (КИП) възлиза на 854 млн. лв. Допустимите собствени средства от първи ред - неограничени заемат 97% от общо допустимите собствени средства. Покритието на КИП с допустими собствени средства към края на 2021 г. се изчислява на 157%.

Допустимите собствени средства за покритие на минималното капиталово изискване на застрахователите по общо застраховане към 31.12.2021 г. възлизат на

1 308 млн. лв., а минималното капиталово изискване (МКИ) възлиза на 308 млн. лв. Съответно покритието на МКИ с допустими собствени средства към края на 2021 г. се изчислява на 425%.

Графика 79. Капиталови изисквания по общо застраховане

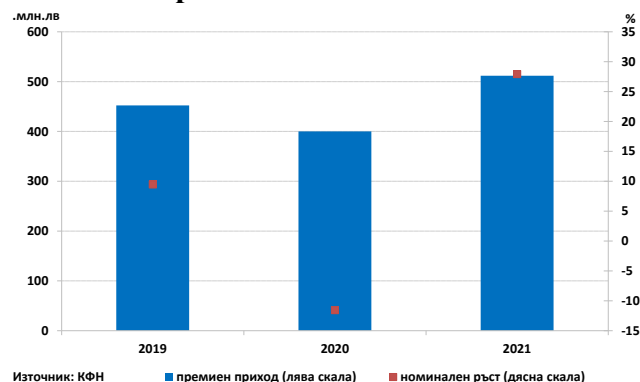

Източник: КФН.

2.3.2. Животозастраховане

Брутният премиен приход, записан от животозастрахователите⁷⁰ към края на 2021 г., отчита ръст от 28% на годишна база и в края на 2021 г. възлиза на 512 млн. лв.

Графика 80. Брутен премиен приход по животозастраховане

Източник: КФН

По отношение на структурата на портфейла на животозастрахователите по класове застраховки към края на 2021 г. се наблюдава следната динамика: основен дял в

нея, за първа година, заемат „Застраховане, обвързано с индекс и с дялове в инвестиционен фонд“ (31%, спрямо 16% за предходната година), намалява делът на „Застраховане с участие в печалбата“ (27%, спрямо 34% за предходната година) и „Друго животозастраховане“ (19%, спрямо 22% за предходната година), а делът на „Застраховане във връзка с медицински разходи“ запазва нива близки до предходната година - 15%, спрямо 16% през предходната година.

Графика 81. Структура на портфейла на животозастрахователите за 2021 г.

Източник: КФН

На годишна база се отчита ръст по всички видове застраховки по животозастраховане.

Брутните възникнали претенции през 2021 г. по животозастраховане възлизат на 208 млн. лв. На годишна база се отчита увеличение на възникналите през годината претенции с 18%.

В общата структура на възникналите претенции най-голям е делът на застраховките с участие в печалбата (56%), следвани от другите животозастраховки (18%) и застраховките във връзка с медицински разходи (17%).

⁷⁰ Включва и прихода по общозастрахователните застраховки във връзка с медицински разходи, защита

на доходите и обезщетение на работниците, записан от животозастрахователите.

Графика 82. Структура на възникналите претенции по класове застраховки за 2021 г.

Източник: КФН

Разходите, извършени от животозастрахователите във връзка с осъществяване на дейността им, нарастват със 16% на годишна база и в края на 2021 г. възлизат общо на 137 млн. лв., което представлява 37% от спечелените премии за периода.

Общата сума на активите в животозастрахователния сектор се увеличава с 23% на годишна база и в края на 2021 г. възлиза на 2 481 млн. лв.

Стойността на инвестициите на животозастрахователите (с включена стойността на инвестициите по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд) е 2 353 млн. лв. в края на 2021 г., като те представляват 95% от общата сума на активите в сектора. Стойността им нараства с 24% на годишна база.

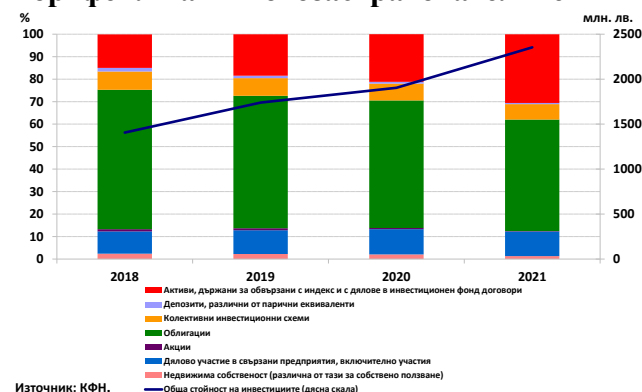
Основен дял в стойността на инвестициите на животозастрахователите към края на 2021 г. заема стойността на облигациите (50%), чийто относителен дял намалява със 7 пр.п. спрямо предходната година, въпреки отчетеното нарастване в абсолютна стойност в размер на 88 млн. лв.

Стойността на активите, държани за обвързани с индекси и с дялове в инвестиционен фонд договори, се увеличава със 78% на годишна база и достига 719 млн. лв.

в края на 2021 г., като относителният им дял от общия размер на инвестициите в животозастрахователния сектор нараства до 31%, при 21% в края на 2020 г.

Относителните дялове на дяловите участия в свързани предприятия, включително участия, и на инвестициите в колективни инвестиционни схеми запазват нивата си от предходната година съответно на 11% и 7%. Увеличение в абсолютна стойност на годишна база се отчита както в стойността на дяловите участия в свързани предприятия, включително участия (44 млн. лв.), така и при колективни инвестиционни схеми (19 млн. лв.). В резултат на продължаващата среда на ниски лихвени нива и през 2021 г. се наблюдава намаление с 3.4 млн. лв. на годишна база на стойността на депозитите, различни от парични еквиваленти, чийто относителен дял намалява от 0.8% през 2020 г. на 0.5% през 2021 г.

Графика 83. Структура на инвестиционния портфейл на животозастрахователите

Източник: КФН.

Заделените от животозастрахователите технически резерви (без техническите резерви по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд) през 2021 г. се увеличават с 8% и в края на годината възлизат на 1 101 млн. лв.

Техническите резерви по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд, заделени към края на 2021 г., нарастват

с 85% на годишна база и в края на годината възлизат на 710 млн. лв.

Превишението на активите над пасивите на застрахователите по животозастраховане в края на 2021 г. се изчислява на 603 млн. лв., при превишение от 550 млн. лв. в края на 2020 г.

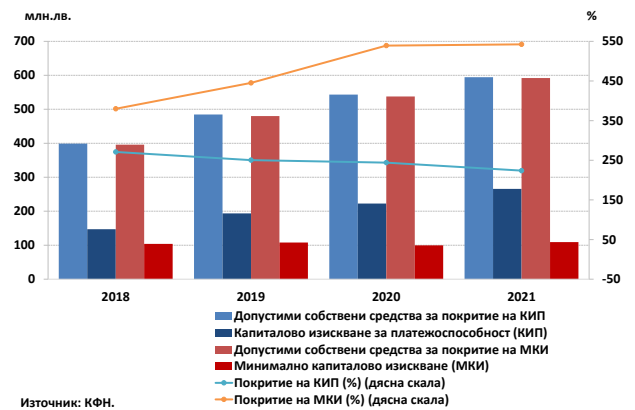
Допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност на застрахователите по животозастраховане към 31.12.2021 г. възлизат на 595 млн. лв., а капиталовото изискване за платежоспособност (КИП) възлиза на 266 млн. лв. Допустимите собствени средства от първи ред – неограничени, заемат дял от 96% от общо допустимите собствени средства. Покритието на КИП с допустими собствени средства към края на 2021 г. се изчислява на 224%.

Допустимите собствени средства за покритие на минималното капиталово изискване на застрахователите по животозастраховане към 31.12.2021 г. възлизат на 592 млн. лв., а минималното капиталово изискване (МКИ) възлиза на 109 млн. лв. Съответно покритието на МКИ с допустими собствени средства към края на 2021 г. се изчислява на 542%.

2.3.4. Гаранционен и обезпечителен фонд

Гаранционният фонд (ГФ/Фонда) е юридическо лице със седалище в гр. София, което извършва плащания на обезщетения към увредени лица във връзка със задължителните застраховки „Гражданска отговорност, свързана с притежаването и използването на МПС” и „Злополука” на пътниците в средствата за обществен превоз, възстановява суми, изплатени от компенсационен орган

Графика 84. Капиталови изисквания по животозастраховане

Спрямо 2020 г. се отчита нарастване както на допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност, така и на капиталовото изискване за платежоспособност.

2.3.3. Презастраховане

През 2021 г. дейност по активно презастраховане извършват осем дружества по общо застраховане, едно дружество по животозастраховане и един презастраховател.

Реализираният от тях премиен приход през годината възлиза на 2 001 млн. лв. при 1 844 млн. лв. година по-рано. Основен дял в дейността по активно презастраховане през отчетната година заема имущественото застраховане срещу пожар и други бедствия и застраховка „Гражданска отговорност във връзка с МПС”.

Изплатените обезщетения на цеденти възлизат на 1 200 млн. лв. В структурата на изплатените обезщетения най-голям дял заемат автомобилните застраховки.

на държава членка на ЕС, гарантира застрахователни вземания при несъстоятелност на застрахователя.

ГФ създава и управлява като обособени сметки:

- Фонд за гарантиране на вземанията на увредените лица от незастраховани и неидентифицирани моторни превозни средства – Фонд за незастраховани МПС;
- Фонд за гарантиране на вземанията при несъстоятелност на застраховател по чл. 519, т. 2 и 3 от КЗ – Обезпечителен фонд.

През 2021 г. приходите на Фонда за незастраховани МПС, формирани от вноски по задължителните застраховки „Гражданска отговорност” на автомобилистите и „Злополука” на пътниците в средствата за обществен транспорт, възлизат на 39.3 млн. лв. при 38.3 млн. лв. през предходната година.

Към края на 2021 г. разполагаемите средства във Фонда за незастраховани МПС съгласно чл. 556, ал. 1 от КЗ, възлизат на 102 млн. лв. Техният размер отговаря на изискването съгласно чл. 556, ал. 2 от КЗ, според което минималният им размер е определен на 10 млн. лв.

Приходите на Обезпечителния фонд за 2021 г. възлизат на 10.1 млн. лв. и на годишна база нарастват с 52%.

През 2021 г. от средствата на Обезпечителния фонд не са изплащани гарантирани застрахователни вземания към потребителите на застрахователни услуги. Към 31.12.2021 г. средствата на Обезпечителния фонд възлизат на 86 млн. лв.

2.4. Осигурителен пазар

Нетните активи на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО) нарастват през 2021 г., като към края на годината те достигат 19 557.1 млн. лв. Увеличението на нетните активи на пенсионните фондове през годината е в резултат както на постъпленията от вноски за осигуряващите се лица, които към края на 2021 г. са 4 849 754 души, така и на положителния резултат от инвестирането на средствата по индивидуалните партии от пенсионноосигурителните дружества (ПОД). Възходящата тенденция при нетните активи се запазва въпреки предоставеното право за промяна на осигуряването от фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване (ФДЗПО) в Държавното обществено осигуряване (ДОО) и началото на фазата на изплащане за лицата, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове.

2.4.1. Пенсионноосигурителни дружества

Към 31.12.2021 г. дейност осъществяват 10 лицензирани ПОД, като общият брой на управляваните от тях пенсионни фондове е 32, в т.ч. 10 универсални (УПФ), 10 професионални (ППФ), 10 доброволни (ДПФ) и 2 доброволни пенсионни фонда по

професионални схеми (ДПФПС)⁷¹. Към края на 2021 г. са създадени и 16 фонда за извършване на плащания на лица, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове, в т.ч. 7 фонда за изплащане на пожизнени пенсии (ФИПП) и 9 фонда за разсрочени плащания (ФРП).

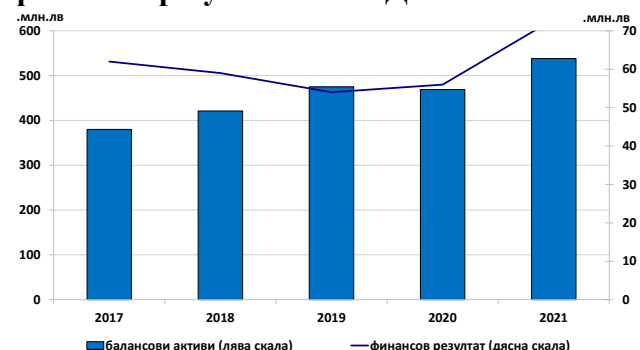
⁷¹ В един УПФ, един ППФ, един ДПФ и един ДПФПС към 31.12.2021 г. все още няма осигуряващи се лица.

Четири от действащите на пенсионноосигурителния пазар дружества са част от международни финансови групи – ПОК „Доверие“ АД - Vienna Insurance Group AG WienerVersicherung Gruppe, ПОК „ДСК - Родина“ АД - OTP BANK NYRT, ПОД „Алианс България“ АД - ALLIANZ SE и „ПОК ОББ“ ЕАД - KBC Group N.V.

При четири от лицензираните дружества има акционери, притежаващи пряко повече от 90% от капитала⁷².

Балансовите активи на ПОД към 31.12.2021 г. са 538.3 млн. лв., като регистрират ръст от 14.7% спрямо 2020 г. Значително увеличение се наблюдава и при общия нетен финансов резултат на ПОД, който за 2021 г. възлиза на 73.0 млн. лв. и е със 17 млн. лв. или с 30.4% по-висок в сравнение с общия нетен финансов резултат за 2020 г.

Графика 85. Балансови активи и нетен финансов резултат на ПОД

Източник: КФН

През отчетната година със ЗИД на КСО, обн. в ДВ, бр. 19 от 05.03.2021 г. бяха приети нови по-високи изисквания спрямо капитала на пенсионноосигурителните дружества - увеличение на минималния размер на регистрирания капитал, както и въвеждане на изисквания спрямо размера на собствените

средства на дружествата, покриващи границата на платежоспособност. Във връзка с тези изменения през годината беше преустановен осъществявания засилен мониторинг върху капиталовата адекватност на едно ПОД.

Средната стойност на показателя собствени средства към граница на платежоспособност към края на 2021 г. на всичките десет лицензирани пенсионноосигурителни дружества е 347.9%, което значително надхвърля нормативно определения минимален размер от 100%. Показателят по отделни дружества варира в широки граници - между 102.2% и 696.4%.

Ликвидните средства на ПОД, ФДПО и фондовете за извършване на плащания (ФИП) към 31.12.2021 г. надвишават нормативно регламентирания минимален размер, т.е. всички дружества и управляваните от тях фондове са в състояние да покриват текущите си задължения. Нарастването на ликвидността при ПОД и ФДПО се дължи на промяна в начина на определяне на ликвидните средства.

Резервите за гарантиране на минималната доходност в УПФ и в ППФ, заделени със средства на ПОД, към 31.12.2021 г., възлизат на 119 млн. лв., като размерът им съответства на законовите разпоредби. С приетите през годината изменения в КСО се намали размерът на резервите за гарантиране на минималната доходност в УПФ и в ППФ от диапазона 1%-3% от стойността на нетните активи на съответния фонд на диапазона 0.5%-1.5% от стойността на нетните активи на съответния фонд. Също така се въведе изискване за формирането на нов специализиран резерв в ПОД - резерв за гарантиране на brutните

⁷²АТВИН GmbH Н притежава пряко 92.58% от акциите на ПОК „Доверие“ АД, БАНКА ДСК ЕАД притежава пряко 99.85% от ПОК „ДСК – Родина“ АД, ДЗИ-Животозастраховане ЕАД притежава пряко 100% от

„ПОК ОББ“ ЕАД, "Застрахователно акционерно дружество ДаллБогг: Живот и Здраве" АД притежава пряко 100% от "ПОД ДаллБогг: Живот и Здраве" ЕАД.

вноски в УПФ. Към края на отчетната година резервите за гарантиране на brutните вноски в УПФ, заделени със средства на ПОД, възлизат на 84 млн. лв., като размерът им съответства на законовите разпоредби - 0.5% от стойността на нетните активи на универсалния пенсионен фонд. Инвестициите, извършени със средствата от резервите, както и оценката на тези инвестиции, са в съответствие с нормативните изисквания.

Таблица 65. Съотношение на собствените средства на ПОД към границата на платежоспособност и ликвидност на ПОД и фондовете

	2021
Съотношение на собствените средства на ПОД към границата на платежоспособност (%)*	347,9
Ликвидност на ПОД (коэф.)*	19,4
Ликвидност на УПФ (коэф.)	196,4
Ликвидност на ППФ (коэф.)	150,3
Ликвидност на ДПФ (коэф.)	177,7
Ликвидност на ДПФС (коэф.)	61,2
Ликвидност на ФИПП по чл. 9, ал. 4, т. 1 от Наредба №10 (коэф.)	5,6
Ликвидност на ФИПП по чл. 9, ал. 4, т. 2 от Наредба №10 (коэф.)	97,4
Ликвидност на ФРП по чл. 9, ал. 4, т. 1 от Наредба №10 (коэф.)	1,2
Ликвидност на ФРП по чл. 9, ал. 4, т. 2 от Наредба №10 (коэф.)	12,7

Бележка: Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/фондове.
Източник: КФН.

Степента на покритие на регистрирания капитал се движи в широки граници между 82.1% и 527.8%. Средната непретеглена стойност на показателя към края на 2021 г. е 298.3%, спрямо 333.1% към края на 2020 г., т.е. намаление от 34.8 пр.п. През отчетната година във връзка с приетите изменения в нормативната уредба и по-конкретно увеличението на минималния регистриран капитал на ПОД от 5 млн. лв. на 7.5 млн. лв. пет дружества увеличиха регистрирания си капитал. Новолицензираното дружество също увеличава капитала си през годината. При две ПОД стойността на показателя намалява, като това се дължи на по-бързия темп на нарастване на регистрирания капитал спрямо нарастването на собствения капитал. При седем дружества стойността на показателя нараства, като при четири от тях това се дължи

на нарастване на собствения капитал и запазване размера на регистрирания капитал, а при три ПОД се дължи на по-високия темп на нарастване на собствения капитал, в сравнение с нарастването на регистрирания капитал.

Отчетената рентабилност на собствения капитал към края на 2021 г. е 19.7% средно за сектора, като спрямо 2020 г. се наблюдава несъществено намаление с 0.1 пр.п. Диапазонът на рентабилността на собствения капитал за отделните ПОД е широк, най-ниската му стойност е (-8.6%), а най-високата е 60.7%. Стойността на показателя нараства при шест ПОД, като това се дължи на нарастване на печалбата с по-бързи темпове от нарастването на собствения капитал. При три дружества показателят намалява, като това се дължи на по-бързия темп на нарастване на собствения капитал спрямо нарастването на печалба. През годината само новолицензираното дружество отчита загуба, в резултат на което показателят му е с отрицателна стойност.

Таблица 66. Анализ на собствения капитал на ПОД

	2020	2021
Степен на покритие на регистрирания капитал*	333,1	298,3
Рентабилност на собствения капитал*	19,8	19,7

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД.
Източник: КФН.

Степента на покритие на активите на управляваните фондове (ФДПО и ФИП) е в границите между 1.9% и 5.2%. Средната непретеглена стойност на показателя към края на 2021 г. е 3.3%, спрямо 2.9% към края на 2020 г., т.е. нарастване с 0.4. пр.п. Стойността на показателя при отделните дружества се запазва почти без промяна, с изключение на едно, при което стойността на показателя нараства значително.

Средната непретеглена стойност на показателя рентабилност на активите на ПОД

към края на 2021 г. е 10.3% спрямо 10.2% за 2020 г., т.е. нарастване с 0.1 пр.п. При седем дружества показателят нараства, като това се дължи на нарастване на печалбата с по-бързи темпове от нарастването на активите. Стойността на показателя намалява при две ПОД поради нарастване на активите с по-бързи темпове от нарастването на печалбата. Диапазонът на рентабилността на активите за отделните ПОД е широк, най-ниската му стойност е -8.5%, а най-високата е 28.7%. През годината само новолицензираното дружество отчита загуба, в резултат на което показателят му е с отрицателна стойност.

Таблица 67. Анализ на активите на ПОД

	2020	2021
Степен на покритие на активите на фондовете	2,9	3,3
Рентабилност на активите на ПОД*	10,2	10,3
Ръст на активите на ПОД	4,0	25,8

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО.

Източник: КФН.

За годината всички дружества имат положителна стойност на показателя ръст на активите. Средната непретеглена стойност на показателя нараства съществено от 4.0% за 2020 г. на 25.8% за 2021 г., т.е. през годината е налице много по-бърз темп на нарастване на активите на ПОД спрямо 2020 г. Стойността на показателя нараства при седем ПОД, като при пет от тях е значително, а само при две намалява. За отделните дружества показателят ръст на активите е в границите между 4.0% и 74.0%.

Таблица 68. Анализ на приходите и разходите на ПОД

	2020	2021
Ефективност на дейността на ПОД*	133,8	114,9

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД.

Източник: КФН.

Средната непретеглена стойност на показателя за ефективност на дейността на ПОД за 2021 г. е 114.9% спрямо 133.8% за

2020 г. се наблюдава намаление с 18.9 пр.п. При пет ПОД стойността на показателя намалява, като при всичките това се дължи на нарастване на разходите с по-бързи темпове от нарастването на приходите. При три дружествата стойността на показателя нараства, като това се дължи на нарастване на приходите с по-бързи темпове от нарастването на разходите. При едно ПОД показателят е без промяна поради нарастване на приходите и разходите с еднакви темпове. Стойността на показателя за отделните дружества варира в границите между 10.6% и 157.7%.

В сравнение с 2020 г. приходите на ПОД от такси и удръжки на един участник във фондовете нарастват. Средната непретеглена стойност на показателя за 2021 г. възлиза на 40.07 лв. спрямо 34.53 лв. за предходната година, т.е. нарастване с 5.54 лв. Стойността на показателя при всички ПОД нараства, като това се дължи на нарастване на приходите от такси и удръжки с по-бързи темпове от нарастването на участниците. Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 27.46 лв. и 54.07 лв.

Разходите за дейността на ПОД на един участник в управляваните фондове нарастват със 17.87 лв. през отчетната 2021 г., като към края на годината те възлизат на 52.47 лв. спрямо 34.60 лв. през 2020 г. Стойността на показателя при всички ПОД нараства, като това се дължи на нарастването на разходите с по-бързи темпове от нарастването на участниците. Влияние върху нарастването на разходите на ПОД оказва най-вече формирането на новия резерв - резерв за гарантиране на брутните вноски в УПФ. Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 33.71 лв. и 85.64 лв.

Таблица 69. Такси, удържки и разходи за дейността на един участник във ФДПО

	2020	2021
Такси и удържки на един участник във фондовете	34,5	40,1
Разходи за дейността на един участник във фондовете	34,6	52,5
Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.		
Източник: КФН.		

Приходите от такси и удържки на 100 лв. активи на фондовете към края на 2021 г. са между 1.04 лв. и 1.30 лв., като средната непретеглена стойност на показателя възлиза на 1.13 лв. спрямо 1.09 лв. за 2020 г. или нарастване с 0.04 лв. Стойността на показателя при всички ПОД нараства, с изключение на едно, при което няма промяна. Нарастването се дължи на по-бързия темп на нарастване на приходите от такси и удържки в сравнение с нарастването на балансните активи на фондовете.

Разходите за дейността на 100 лв. активи на фондовете за 2021 г. варират между 0.96 лв. и 2.10 лв. Средната непретеглена стойност на показателя бележи нарастване с 0.40 лв., като в края на 2021 г. възлиза на 1.49 лв. спрямо 1.09 лв. в края на 2020 г. Влияние върху нарастването на разходите на ПОД оказва най-вече формирането на новия резерв - резерв за гарантиране на brutните вноски в УПФ. Стойността на показателя при всички дружества нараства, като това се дължи на нарастване на разходите с по-бързи темпове от нарастването на балансните активи на фондовете.

Таблица 70. Такси, удържки и разходи за дейността на 100 лв. активи на ФДПО

	2020	2021
Такси и удържки на 100 лв. активи на фондовете	1,1	1,1
Разходи за дейността на 100 лв. активи на фондовете	1,1	1,5
Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.		
Източник: КФН.		

При осъществения надзор върху дейността на ПОД във връзка с управлението на фондовете през 2021 г. не са установени

отклонения от нормативните изисквания относно размера на превежданите в полза на ПОД задължителни такси и удържки.

През 2021 г. почти всички ПОД поддържат максимално допустимите съгласно КСО размери на таксите и удържките, събирани от ФДЗПО: 3.75% удържка от всяка осигурителна вношка и инвестиционна такса в размер 0.75% годишно, изчислена върху стойността на нетните активи на фонда, в зависимост от периода, през който те са били управлявани. Две ПОД са приели по-нисък размер на удържката от всяка осигурителна вношка за управляваните от него ФДЗПО, като при едното е без допълнителни условия, а другото е възприело диференциран подход в зависимост от периода на осигуряване на лицето, а именно намаляване на техния размер след определен времеви период.

Почти всички ПОД поддържат максимално допустимия съгласно КСО размер на таксата изчислена върху стойността на нетните активи на ФИП в зависимост от периода, през който те са били управлявани - 0.5%. Едно дружество е приело с решение на управителните органи да не удържа през 2021 г. такса от управляваните от него ФИПП и ФРП. В края на отчетната година друго ПОД намали размерът на таксата от управлявания от него ФРП.

Таксите и удържките за управление на фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване (ФДДПО), събирани от ПОД, са в размери, по-ниски от нормативно определените. Средният размер на удържката от всяка осигурителна вношка в ДПФ през 2021 г. е 2.7% спрямо 2.8% през 2020 г., а при ДПФПС е 2.4% през 2021 г. спрямо 3.9% през 2020 г. Законоустановеният максимален размер на удържката от всяка осигурителна вношка във ФДДПО е 7.0%.

Таблица 71. Инвестиционна такса и такса от осигурителни вноски във ФДПО

	2020	2021
Отчислена инвестиционна такса на ДПФ	8,7	8,8
Отчислена инвестиционна такса на ДПФПС	10,0	10,0
Среден размер на удръжката от осиг. вноски на ДПФ	2,8	2,7
Среден размер на удръжката от осиг. вноски на ДПФПС	3,9	2,4

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ДПФ и ДПФПС.
Източник: КФН.

Инвестиционната такса в ДПФ през 2021 г. възлиза на 8.8% спрямо 8.7% за 2020 г. при законоустановена такса до 10%. Към 31.12.2021 г. от всички ДПФ е отчетен положителен доход от инвестиции и е отчислена инвестиционна такса за управляващите ги дружества. Към 31.12.2020 г. само от един ДПФ е отчетен отрицателен доход от инвестиции, в резултат на което не е отчислена инвестиционна такса, а от всички останали ДПФ е отчислена инвестиционна такса поради отчетен положителен доход от инвестиции. Към 31.12.2021 г. е отчетен положителен доход от инвестиции и от ДПФПС, и е отчислена инвестиционна такса в размер на 10.0% за управляващото го дружество, както и към 31.12.2020 г.

2.4.2. Фондове за допълнително пенсионно осигуряване

През годината размерът на балансовите активи на ФДПО нараства с по-бързи темпове в сравнение с предходната година. През 2021 г. балансовите активи на ФДПО са се увеличили общо с 12.7% на годишна база, докато през 2020 г. балансовите активи на ФДПО нарастват с 10.6%.

Темпът на изменение на активите е различен по видове фондове, като най-голямо увеличение – с 13.0%, се наблюдава при УПФ, следван от ДПФ и ППФ, с ръст на активите съответно 12.4% и 9.8%. По-слабо увеличение на активите в сравнение с останалите фондове

отбелязва ДПФПС – с 1.3%, което е по-нисък ръст от отчетения от фонда за предходната година.

Таблица 72. Ръст на активите на ФДПО

	2020	2021
упФ	11,7	13,0
ппФ	6,7	9,8
дпФ	3,1	12,4
дпФПС	10,6	1,3

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като отношение на изменението за годината към състоянието им в началото на годината.
Източник: КФН.

Пазарните дялове на отделните дружества на база размер на управляваните балансови активи на пенсионните фондове не се променят съществено през изминалата година. Пенсионноосигурителното дружество с най-голям пазарен дял заема 24.7% от управляваните балансови активи, а това с най-малък пазарен дял заема 1.0%.

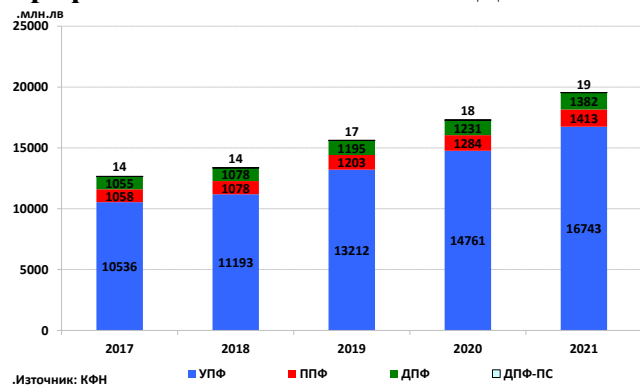
Структурата на балансовите активи по видове фондове силно се доминира от УПФ. Към края на 2021 г. относителният дял на този вид фондове е 85.6%. В резултат на повисоките темпове на нарастване на балансовите активи на УПФ, относителният им дял в общите балансови активи на ФДПО се разширява с 0.2 пр.п. в сравнение с 2020 г. за сметка на дела на ППФ. Към края на 2021 г. балансовите активи на ППФ, ДПФ и ДПФПС заемат дялове съответно от 7.2%, 7.1% и 0.1%.

Наблюдаваните тенденции при балансовите активи се отчитат и при нетните активи. През 2021 г. нетните активи на ФДПО са се увеличили с 13.1% на годишна база, което надхвърля постигнатия през предходната година ръст от 10.7%.

Към края на 2021 г. нетните активи на ФДПО са в размер на 19 557.2 млн. лв. Те показват общата стойност на задълженията към осигурените лица и представляват ключов индикатор за състоянието на системата за допълнително пенсионно осигуряване. Акумулираните към края на 2021 г. нетни

активи се равняват на 14.7% от обема на БВП⁷³ на страната.

Графика 86. Нетни активи на ФДПО

Темпът на увеличение на нетните активи се различава по видове фондове, като най-значителен е при УПФ (13.4%), следван от ДПФ (12.3%), ППФ (10.0%) и ДПФПС (5.6%). Структурата на нетните активи по видове пенсионни фондове към края на 2021 г. не се различава съществено от тази на балансовите активи.

Средният непрегледен размер на показателя управляваните активи на един участник за 2021 г. в УПФ е 3 838.90 лв. спрямо 3 426.98 лв. през 2020 г., в ППФ е 4 019.56 лв. за 2021 г. спрямо 3 716.01 лв. през 2020 г., в ДПФ е 1 981.23 лв. за 2021 г. спрямо 1 804.30 лв. през 2020 г. и в ДПФПС е 1 853.37 лв. за 2021 г. спрямо 1 809.45 лв. през 2020 г. При всички видове фондове се наблюдава нарастване на управляваните активи на един участник. По дружества се наблюдават различни колебания от средните равнища - в УПФ управляваните активи на един участник са между 2 163.94 лв. и 5 272.39 лв., в ППФ са между 2 412.52 лв. и 5 145.53 лв. и в ДПФ са между 682.68 лв. и 4 287.05 лв. Средните стойности на показателя за

отделните ПОД са в границите между 1 753.05 лв. и 4 615.52 лв.

Таблица 73. Управлявани активи на един участник във ФДПО

	2017	2018	2019	2020	2021
УПФ	2 581,8	2 714,7	3 123,0	3 427,0	3 838,9
ППФ	3 192,7	3 225,7	3 536,6	3 716,0	4 019,6
ДФФ	1 696,3	1 697,2	1 774,9	1 804,3	1 981,2
ДФФПС	1 817,3	1 743,1	1 916,2	1 809,4	1 853,4

Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго.
Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

Брутните постъпления от осигурителни вноски във ФДПО през 2021 г. се увеличават с 15.9% спрямо постъпленията през 2020 г., с което отбелязват най-високият ръст за последните пет години. Увеличението в постъпленията от осигурителни вноски при УПФ е с най-голям абсолютен размер – 211.2 млн. лв., което представлява ръст от 13.9%. При ППФ увеличението е по-малко – с 14.2 млн.лв, или с 11.8%. Най-висок ръст – 48.6% регистрират постъпления от осигурителни вноски в ДПФ, които се увеличават с 55.9 млн. лв. Намаление в постъпленията от осигурителни вноски се наблюдава единствено при ДПФПС – с 1.0 млн. лв. През 2021 г. за първи път общите приходи от осигурителни вноски във ФДПО надхвърлят 2 млрд. лв.

Таблица 74. Брутни постъпления от осигурителни вноски

	2017	2018	2019	2020	2021
УПФ	1161,4	1285,0	1451,5	1523,8	1735,0
ППФ	102,6	110,2	120,5	120,8	135,0
ДФФ	139,0	144,7	133,7	115,0	170,9
ДФФПС	1,6	1,6	1,7	2,1	1,1
Общо	1404,6	1541,5	1707,4	1761,7	2042,0

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

⁷³БВП за 2021 г. е 132 744 млн. лв. по предварителни данни на НСИ.

Начислените и изплатени суми през 2021 г. нарастват спрямо предходната година с 10.8% общо за всички ФДПО. Основен принос за динамиката на начислените и изплатени суми имат сумите, изплащани от ДПФ, чийто дял в общата стойност е 68.4% средно за последните пет години. През 2021 г. обаче се отчита намаление в начислените изплатени суми от ДПФ – с 22.1 млн. лв., или с 10.2%. При останалите ФДПО се наблюдава трайна тенденция на увеличаване на начислените и изплатени суми за последните пет години.

Таблица 75. Начислени и изплатени суми

	2017	2018	2019	2020	2021
УПФ	17,4	20,4	24,1	30,6	52,7
ППФ	6,4	6,3	6,7	8,0	10,8
ДПФ	57,7	66,8	85,7	102,4	92,0
ДПФПС	0,3	0,4	0,8	0,8	1,6
Общо	81,8	93,9	117,3	141,8	157,1

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Средната стойност на показателя за възвръщаемост на управляваните активи във ФДПО през 2021 г. за ППФ, ДПФ и ДПФПС е 0.05, а за УПФ, показателят е 0.04. През 2020 г. средната стойност на показателя за УПФ, ППФ и ДПФ е 0.02, а за единственият осъществяващ дейност ДПФПС, показателят е 0.03. Спрямо предходната година показателят нараства при всички видове фондове, което е обусловено от възстановяването на финансовите пазари през 2021 г. от пандемията от COVID-19.

Стойностите на показателя за отделните ПОД за 2021 г. са в границите между 0.01 и 0.08.

Таблица 76. Възвръщаемост на управляваните активи

	2017	2018	2019	2020	2021
УПФ	0,06	-0,02	0,06	0,02	0,04
ППФ	0,07	-0,03	0,06	0,02	0,05
ДПФ	0,07	-0,03	0,05	0,02	0,05
ДПФПС	0,10	-0,06	0,09	0,03	0,05

Бележка: Данните са коефицинти. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

През 2021 г. участниците във ФДПО нарастват, с изключение на единствения ДПФПС при който участниците намаляват. През 2021 г. нарастването общо е с 0.63%, а през 2020 г. е с 1.2%, т.е. нарастването през отчетната година е с по-бавни темпове. Прирастът на участниците през 2021 г. по фондове е както следва: при универсалните фондове - ръст от 0.7% (при ръст от 1.2% през 2020 г.), при професионалните фондове ръстът е 1.3% през 2021 г. (при 1.4% през 2020 г.), при доброволните фондове ръстът е 0.1% спрямо 0.8% през 2020 г., а единственият осъществяващ дейност ДПФПС отчита намаление на участниците от (-1.1%) през 2021 г. спрямо 17.2% през 2020 г. ПОД с най-голям пазарен дял по отношение на броя участници в управляваните от него ФДПО запазва своята позиция с 24.9%, а дружеството с най-малък пазарен дял заема 1.7% от пазара. Запазва се тенденцията на постепенно намаляване на пазарния дял на най-големите дружества.

Таблица 77. Прираст на брой участници

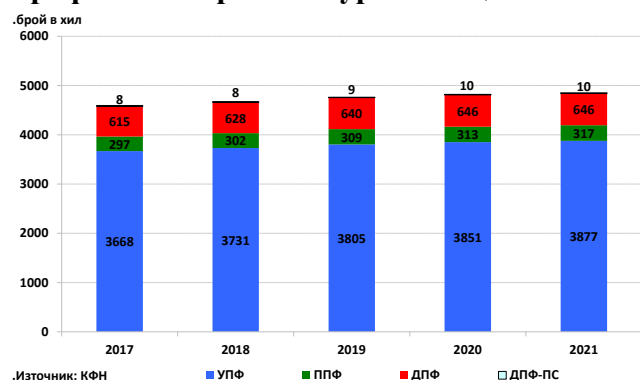
	2020	2021
УПФ	1,2	0,7
ППФ	1,4	1,3
ДПФ	0,8	0,1
ДПФПС	17,2	-1,1

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

По отношение на структурата на разпределение на осигурените лица между

ФДПО не се наблюдават съществени промени спрямо предходната година. В края на 2021 г. най-голям дял от осигурените лица е концентриран в универсалните пенсионни фондове (79.9%). Лицата, осигурени в доброволните и професионалните пенсионни фондове, заемат съответно дял от 13.3% и 6.6% в структурата на разпределение на осигурените лица. Най-малък остава дялът на осигурените в ДПФПС (едва 0.2%).

Графика 87. Брой осигурени лица

И през 2021 г. по-голямата част от лицата, които започват първа работа и следва да се осигуряват във ФДЗПО, не упражняват правото си на избор на пенсионен фонд. Подадените индивидуални заявления за участие в УПФ и ППФ през годината са съответно 4 661 и 2 294 броя. Преобладаващата част от лицата, които подлежат на осигуряване във ФДЗПО и не са направили своя избор, се разпределят служебно между фондовете. През 2021 г. това са 67 840 лица, или 93.6% от общо постъпилите в УПФ, и съответно 10 213 лица, или 81.7% от общо постъпилите в ППФ.

От правото си да променят участието си от един в друг съответен ФДПО през годината са се възползвали общо 304 775 лица. В сравнение с предходната 2020 г. техният брой нараства с 31.3%.

Прехвърлените средства от индивидуалните партии на лицата, променили участието си във фондове за

допълнително пенсионно осигуряване през 2021 г., се увеличават общо с 51.3% спрямо 2020 г. и са на стойност 1 230.3 млн. лв.

Динамиката на прехвърлените средства зависи както от броя на лицата предприели действия по промяна на участието си във ФДПО в рамките на годината, така и от размера на средствата по техните индивидуални партии.

Увеличението се дължи в най-голяма степен на прехвърлените средства в УПФ, чийто размер е с 375.7 млн. лв. или с 50.8% по-голям от предходната година. При ППФ и ДПФ също се отчита ръст на прехвърлените средства, но като цяло в тези фондове размерът на трансферите е по-нисък. През 2021 г. между отделните ППФ са прехвърлени с 35.3 млн. лв. повече в сравнение с 2020 г., което представлява ръст от 50.1%. Прехвърлените средства в ДПФ са нараснали с 6.1 млн.лв, или със 174.3%.

Таблица 78. Прехвърлени средства от индивидуални партии по ФДПО

	2017	2018	2019	2020	2021
УПФ	456,6	478,1	651,7	739,2	1114,9
ППФ	49,8	54,6	65,4	70,5	105,8
ДПФ	3,7	4,2	5,2	3,5	9,6
Общо	510,1	536,9	722,3	813,2	1230,3

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Абсолютната стойност на инвестираните средства на ФДПО в края на 2021 г. е 17.7 млрд. лв., което представлява 90.5% от балансовите им активи. Инвестициите на ФДПО през 2021 г. запазват тенденцията си на нарастване, като отчетеният ръст през годината е 11.1%. В общия обем на инвестираните средства на ФДПО през 2021 г., както и през 2020 г., най-висок дял заемат УПФ (85.3%), следвани от ППФ (7.3%), ДПФ (7.3%) и ДПФПС (0.1%).

В периода 2017 – 2021 г. инвестиционните портфейли на ФДПО търпят развитие,

следвайки динамиката на акумулиране на активи в сектора, натрупания инвестиционен опит и тенденциите на капиталовите пазари. Кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19, също оказва влияние върху инвестициите и доходността на ФДПО през последните две години.

През разглеждания петгодишен период в портфейлите на ФДПО преобладават инвестициите в държавни ценни книжа, като най-висока стойност се наблюдава към края на 2019 г. (61.2% от инвестираните средства). След това дялът на държавните ценни книжа в портфейлите на ФДПО следва тенденция на понижение и към края на 2020 г. е 56.7%, а към края 2021 г. – 52.0% от инвестициите. Спрямо началото на петгодишния период обаче относителният дял на държавните ценни книжа се увеличава с 1.0 пр.п.

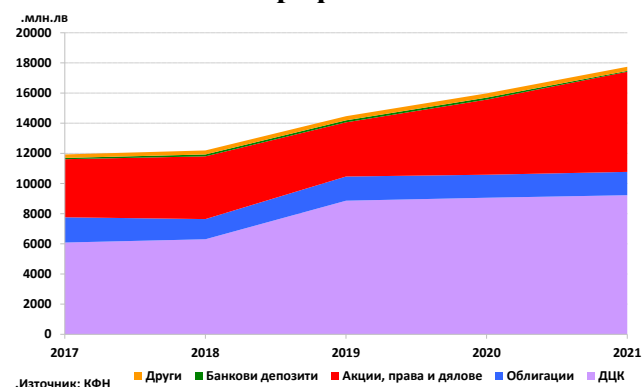
Второ място в агрегирания портфейл на ФДПО заемат инвестициите в акции, права и дялове. За периода 2017 – 2021 г. относителният дял на тези инвестиции се разширява с 5.1 пр.п. Наблюдаваната през периода динамика на този показател е противоположна на тенденцията, отчетена при относителния дял на държавните ценни книжа. От 32.3% през 2017 г. и увеличение до 34.1% през 2018 г. дялът на акциите, правата и дяловете към края на 2019 г. спада до 24.9% от инвестираните средства на ФДПО. След 2019 г. се наблюдава повишен интерес към инвестициите с променлив доход, които достигат до 31.2% към края на 2020 г. и 37.4% към края на 2021 г. в агрегирания портфейл на ФДПО.

Към края на 2021 г. относителните дялове на останалите категории инвестиционни инструменти в портфейлите на ФДПО са с по-ниски стойности в сравнение с началото на разглеждания период. Най-чувствително е намалението на относителния дял на

средствата, инвестирани в облигации (корпоративни и общински). От 14.0% през 2017 г. в края на петгодишния период този дял се свива до 8.7% от инвестираните средства. Отчетеното намаление за периода 2017 г. – 2021 г. е 5.3 пр.п.

Намаление се наблюдава и при относителните дялове на банковите депозити и другите инвестиции (инвестиционни имоти) в агрегирания портфейл на ФДПО. Към края на 2021 г. те представляват съответно 0.3% и 1.6% от всички инвестирани средства на ФДПО.

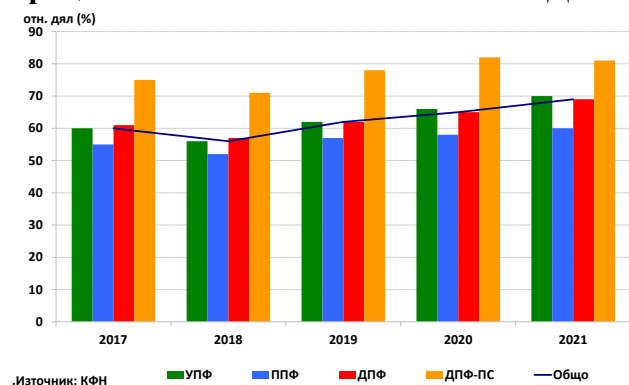
Графика 88. Структура на агрегирания инвестиционен портфейл

Относителният дял на инвестициите на ФДПО във финансови инструменти, издадени от емитенти извън Република България, към края на 2021 г. достига 69.1% от балансовите им активи. В сравнение с края на предходната година се отчита увеличение в относителния дял на тези инвестициите с 4.1 пр.п.

Към края на 2021 г. в структурата на инвестициите във финансови инструменти, издадени от емитенти извън страната, преобладават държавните ценни книжа с дял от 57.6%. Ценните книжа с променлив доход формират 35.2% от инвестициите във финансови инструменти, издадени от емитенти извън страната, а останалите 7.2% са вложени в корпоративни дългови ценни книжа.

Графика 89. Инвестиции в чужбина като процент от балансовите активи на ФДПО

Основна цел на управлението на активите на пенсионните фондове е нарастване в дългосрочна перспектива на тяхната стойност чрез постигане на доходност от инвестирането им. Доходността от управлението на активите на ФДПО се влияе от тенденциите на капиталовите пазари, на които се инвестират активите, поради което са възможни и временни спадове в стойностите на показателя. След отбелязаната отрицателна доходност през 2018 г., ФДПО отчитат положителна среднопретеглена доходност през последните три години. Доходността от управлението на активите на всички ФДПО през 2021 г. е чувствително по-висока от отчетената през предходната година.

Таблица 79. Среднопретеглена доходност

	2017	2018	2019	2020	2021
УФ	6,3	-4,2	6,5	1,5	4,5
ПФ	6,5	-3,6	5,8	1,7	4,9
ДФ	7,5	-4,6	6,5	2,2	6,3
ДФПС	9,3	-5,9	8,8	2,9	4,7

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
* Претеглена със стойността на нетните активи на отделните фондове.
Източник: КФН.

2.4.3. Фондове за извършване на плащания

През месец септември 2021 г. първите лица, осигурявали се в универсалните пенсионни фондове, навършиха пенсионна

възраст. Средствата от индивидуалните партии на лицата с отпуснати пожизнени пенсии и разсрочени плащания постъпват във фондове за изплащане на пожизнени пенсии и фондове за разсрочени плащания, откъдето се извършват съответните плащания.

Към края на 2021 г. са създадени 7 фонда за изплащане на пожизнени пенсии. През периода 01.09.2021 г. – 31.12.2021 г. са сключени общо 270 пенсионни договора за изплащане на допълнителна пожизнена пенсия за старост от ФИПП, като за тези плащания във ФИПП са прехвърлени 4 479 хил. лв. от индивидуалните партии на лицата със сключени пенсионни договори и 49 хил. лв. на починали осигурени лица в УПФ без наследници. Общата сума на изплатените пожизнени пенсии от ФИПП за 2021 г. е 52 хил. лв., а средният размер на изплатените пенсии – 187.70 лв. Към 31.12.2021 г. броят на пенсионерите във ФИПП се запазва без промяна – 270 души.

Към края на 2021 г. са създадени 9 фонда за разсрочени плащания. През периода 01.09.2021 г. – 31.12.2021 г. са сключени договори за разсрочено изплащане на средства от ФРП с общо 1 863 лица, като за тези плащания във ФРП са прехвърлени 8 635 хил. лв. от индивидуалните партии на лицата, сключили такива договори. От ФРП през 2021 г. под формата на разсрочено изплащане на средства на осигурени лица са изплатени общо 596 хил. лв., а 8 хил. лв. са изплатени на наследници на осигурени лица, получавали разсрочени плащания. Средният размер на разсрочено плащане през периода е 284.27 лв. Към 31.12.2021 г. лицата, получаващи разсрочени плащания от ФРП, са 1 769 души.

III. Организационна структура на КФН

